גליון חג מודפס

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשך

ירחון חסידי ברסלב

בס"ד | גליון 41 | ראש השנה תשפ"א

מים רבים לא יכלו לכבות את האהבה

הטלת סגרים, חסימת גבולות, ביטולי טיסות, שיבוש מערכות תעופה, שחברו יחדיו למנוע בכל מחיר את קיומו של הקיבוץ באומן, הציתו אש להבה עולמית של תשוקה עזה וגעגועים עד כלות לבוא אליו על ראש השנה!

משמד לרצון

אחרי שהתגלגל למחוזות המרוחקים ביותר מן הקדושה שמע **ר' מיכל איציק וידר** את זעקת ה'גיוואלד' של רבינו הק' שהחזירה אותו לאביו שבשמים

אנשי אמנה

ימים ספורים לפני עלותו למרומים שח הרה"ח **ר' נחמן פנחס יארבלום** בערגה על זקני אנ"ש נקיי הדעת שבמחיצם התהלך

סודות מן הקלויז

עדויות מכלי ראשון על היכל הקלויז העתיק באומן, חדריו ומבואותיו, ועל כולנה הלבבות ההומים שבערו בו באש קודש

המניעות והכיסופין

פרקים מרתקים מהעבר וההווה על כיסופי אנ"ש לציון רבינו בזמנים בהם גבהו החומות והמניעות עד בלי שיעור

בגליון:

08 אור בהירות הדרך
'אבקשה' בסיקור מיוחד על הנסיעה השנה לראש השנה בקשיים ומניעות שלא יתוארו ועל קיבוצים של אנ"ש

36 ימין פשוטה לקבל שבים
רב שיח עם שאלות ותשובות על ענייני התשובה במשנת רבינו הקדוש

44 אומן של מעלה
תיאור משובב על אנשי שלומינו שהתגוררו בעיר אומאן בשנים עברו ועל הקלויז שבנה מוהרנ"ת

54 שוב אשוב אליך
סיפורו המופלא של **ר' מיכל איציק וידר** על דרכו הארוכה שעשה בדרך לא דרך ונפתלת עד להתקרבותו לרבנו הקדוש ולחזרה בתשובה שלמה

64 ירושלים דדהבא
מתוך שיחה מיוחדת ל'אבקשה' שנערכה עם **הרה"ח ר' נחמן פנחס ירבלום זצ"ל** בה מספר בערגה על זקני וחשובי החסידים בני הדור האחרון

72 לב ודעת
זכרונות ורשמים מחייו ופועלו של **הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל ז"ל** שזכה להפיץ את אור תורתו של רבינו הקדוש ולהשקות העדרים מים חיים

82 אני יותר מפחד שלא לנסוע
סיפורם של שלושה מתוך מאות מאנ"ש שיצאו לדרך ארוכה לכיוון אומאן לראש השנה בזמן נפילת מגדלי התאומים למרות כל הסיכויים

מדורים:

בעקבי הצאן
להמשיל את העולם אל העשייה

במסילות הנחל
לימוד פרוש הפשוט

משיב לשואל
האם ראש השנה זה קיבוץ?

ניצוץ של אור
מערכת ברסלב

יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים

עַל כְּסוּפִים שֶׁגָּבְרוּ –
רֵאָיוֹן יְחוּדִי

אוֹר הַנֶּעֱלָם –
שַׁעֲשׁוּעוֹן

זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ –
סִפּוּר חֵלֶק ב'

הֲרֵי לָכֶם חֲסִידִים –
מַאֲמָר

עמוד 52

הציור בשער באדיבות וקסברגר

יו"ל ע"י
מערכת אבקשה
טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

©
כל הזכויות שמורות.
העתקת קטעי מאמרים,
או תמונות, אך ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

הגליון מודפס ע"י
מ.א. הפקות דפוס -
כל סוגי ההדפסות
במחירים זולים
לקבלת הצעת מחיר
משתלמת במיוחד
פנו לטלפון
052-7631367

כל העולם כולו תלוי בראש השנה שלי!

מימות קום וייסוד הקיבוץ הקדוש בצל רועה ישראל הנחל נובע מקור חכמה, דומה שלא נודע על פרץ עצום ואדיר שכזה של רצונות וכיסופים עד כלות הנפש ממש כפי שמתחולל בכל העולם כולו בחודש האחרון, והולך גועש ורועש ככל שקרב ובא יום ההכתרה.

הראש השנה של רבינו מרעיש השנה ארץ ויושביה ומרגיז ממלכות ושריהם, מלכים ורוזנים מכל המדינות מעורבים ועסוקים סביב קיומו של הקיבוץ הקדוש.

המחזות הנראות בעשרות שדות התעופה, של חסידים עולי ימים ובעלי שיבה לצד דרדקים וזאטוטים, זקנים עם נערים, הממריאים ונוחתים מוחזרים אל ארץ המוצא והם חוזרים ושבים חלילה, כשכל משאלת לבם היא אחת ויחידה לקיים רצון צדיק לבוא אליו על ראש השנה - אין להם אח ורע בתולדות ימי ישראל.

עיניהם ולבם של רבבות אלפי ישראל יוצאות מגעגועים בלתי נשלטים והשתוקקות ללא גבול לזכות להימנות על הקיבוץ הקדוש בעיר עוז לנו, במקום אשר נבחר מששת ימי בראשית לעסוק שם בתיקון העולם לדורי דורות, והם מוכנים ומזומנים להקריב בחפץ לב תמורת זאת את מיטב הונם ואונם, כל יגיעה וטרחא אינה נחשבת בעיניהם לבוא אליו על ראש השנה.

ooo

אין לנו עסק בנסתרות, ואין אתנו יודע עד מה על מה עשה ככה יוצר בראשית לכל יושבי הארצות, להשבית מוסדות תבל זה תקופת ימים ארוכה ולשבש סדרי עולם. כל זה מנפלאות תמים דעים.

כל זמן שאדם מלובש בלבוש החומר העכור הרי שכל הדיבורים והפרחת סיבות כאלה ואחרים כולם השערות מופרכות בעלמא, רובם ככולם נגועים בדעה קדומה ובפניה עצמית, המעוורת מלראות ולהביט את היד הגדולה אשר עשה ה' באחרית הימים הללו לברר את הסיגים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה.

אכן, כל מי שהוא בר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו, וגמע אפילו מעט דמעט ממימי הנחל נובע, יודע ומאמין שעיקר הבירור והתיקון והשלימות של כלל מעשי הברואים מראש ועד סוף הוא כפי מידת הרצון והתשוקה שפועמת בהם. בזה הלוא המבחן הנאדר בקודש שאנו צופים בו מסוף העולם ועד סופו, עד כמה יוקד ורושף בקרב כל אחד ואחד תוקף הרצון לעשיית מצוותיו יתברך דווקא כשמבקשים למנוע זאת ממנו.

כל מהות הראש השנה הקדוש של ראש בני ישראל, הוא כולו חידוש והתחדשות וכפי שהעיד ברוממות גדולתו: הראש השנה שלי הוא חידוש גדול. ומשם נשפעים כל תיקוניו הנוראים ובוודאי כשבאים להיכלל בו ולהימנות על מחנהו ועל דגלו זקוקים לתנועה ותנודה של רעננות והתחדשות, להתגברות החשק והתשוקה אל החשוק והנחשק שאין למעלה ממנו, הבא לידי ביטוי בדילוג על כל מניעה ובהתמסרות לבוא אליו בכל מצב

ooo

דברים אלו מתחדדים שבעתיים כשקרב ובא הראש השנה של תקוות הדורות.

אחרי למעלה משלושים שנות נסיעות רצופות לאומן ראש השנה, כשמשנה לשנה הקיבוץ הקדוש מרחיב גבולותיו ומתרבה בריבוי אבניו ובתיו לאין קץ ותכלית כשהנסיעות אליו התנהלו כדבר שבשגרה, נקלענו עכשיו למציאות בלתי צפויה ומכאיבה, בדמות חסימת שערים מוקדמת והטלת מגבלות מרחיקי לכת.

אין זאת כי אם קריאה מעוררת המבקשת לטלטל ולנער את צללי האפרוריות וענני ההתיישנות מעל פני הנסיעה הקדושה, להפיח רוח התחדשות מחודשת בכנפי הקיבוץ הקדוש אצל רועה הרועים.

כי על כן, כל מהות הראש השנה הקדוש של ראש בני ישראל, של החידוש שכמוהו לא היה ולא יהיה, הוא כולו חידוש והתחדשות וכפי שהעיד ברוממות גדולתו: הראש השנה שלי הוא חידוש גדול. ומשם נשפעים כל תיקוניו הנוראים. ובוודאי כשבאים להיכלל בו ולהימנות על מחנהו ועל דגלו זקוקים לתנועה ותנודה של רעננות והתחדשות, להתגברות החשק והתשוקה אל החשוק והנחשק שאין למעלה ממנו, הבא לידי ביטוי בדילוג על כל מניעה ובהתמסרות לבוא אליו בכל מצב.

ooo

בשעת כתיבת שורות אלו וירידת הגליון אל מכבש הדפוס, עדיין עתיד הקיבוץ הקדוש בעיר אומן לוטה בערפל כשאיש אינו יודע כיצד ובאיזה מתכונת יתקיים.

אולם דבר אחד ברור ללא ספק כלל, שבאם על אותו גביע יקר ערך שהתעתד החסיד הגדול רבי אבאל'ה להעניק מתנה לרבינו הק' ולבסוף נאלץ לשלם אותו לבעל העגלה כדי שיחיש פעמיו ויביאו מהרה לרבו על ראש השנה, ענה ואמר רבינו הק' שעם הגביע הזה הוא יוציא לבעל דבר את שיניו ועיניו, הרי שעם אלפי ורבבות הגביעים והדמים המרובים שפוזרו ובוזבזו השנה עבור הנסיעה הקדושה, יכתת וישבר ראשי תנינים על המים, ישדד מערכות הטבע ויעביר את רוח הטומאה מן הארץ.

ואז יתגלה ויתנגן שירו החדש, שיר של נפלאות אשר יעלה ארוכה ומרפא לכל תחלואי הבריאה והברואים, והיתה לה' המלוכה.

"כי בוודאי
אנו צריכים
אנשים **לקיבוץ**
המדוש שלנו
בראש השנה
גם מארץ
ישראל, ובפרט
ר' אברהם נרו
יאיר ויופיע"

מכתב נדיר שהיה גנוז עד כה מהחסיד רבי משה שמואל לווין זצ"ל הי"ד מ'אנשי המעמד' באומן, השופך אור יקרות על נסיעותיו של רבי אברהם ב"ר נחמן זצ"ל במסירות נפש מארץ ישראל לאומן לראש השנה

נ המפורסמות הן נסיעותיו התמידיות של רבי אברהם ב"ר נחמן טולטש'נר זצ"ל מדי שנה לאומן לראש השנה, במשך עשרים שנות ישיבתו בארץ הקודש, אחד מהם לא נעדר מלבוא אל הציון הקדוש אומנה.

והנה, לפני זה שנים אחדות נתגלה בסייעתא דשמיא יומנו של החסיד ר' שמואל העשיל פרידמן ז"ל. היומן אשר בשם 'תולדות שמואל' יקרא - אשר קרוב למאה שנים היה ספון בידי צאצאיו - מלא בפרטים חשובים מחייהם של אנשי שלומנו, אף גם אפשר לראות בו את רוח הפשיטות והאמת שבין אנ"ש בדורו, שאהבו וכיבדו איש את רעהו בלי שיעור, ובפרט את הגדולים שבהם, אך מצד שני היו רחוקים מלהכתירם בתארי כבוד, כמנהג העולם. את רבי אברהם ב"ר נחמן, ממנו זכה לקבל תורה ודעת, מכנה ר' שמואל העשיל "ידידינו ר' אברהם נ"י", וכיוצא בזה "ידידינו ר' ישראל קארדונער נ"י" "ידידינו ר' שמשון נ"י", וכן את יתר אנ"ש.

כשמונה שנים התגורר ר' שמואל העשיל בעיר הנמל יפו, ועקב כך אירח בביתו פעמים רבות את אנ"ש שהיו בדרכם לחו"ל או בחזרה, ואף תיעד זאת ביומנו, מדי שנה הוא מציין את נסיעתו של רבי אברהם ב"ר נחמן מיפו לאומן; "כמו שהוא נוהג בכל שנה ושנה" (תולדות שמואל, עמ' קעח).

והנה, מספר ר' שמואל העשיל ביומנו: "יום א' [כי תצא ה' אלול תרע"ב] לעת ערב בא ידידנו ר' אברהם לנסוע על ראש השנה לאומאן, ולן אצלי שתי לילות, הגם שזה כמה שבועות שבא לכאן לנסוע על ראש השנה, אבל חזר אז ירושלימה, כי נסכם אז בדעתו שלא לנסוע עוד על ראש השנה לאומאן מירושלים ת"ו; אבל זה כמה ימים שנתחרט, ועתה הוא נוסע" (עמ' קסז).

רבים תמהו על לשון זו, שנסכם בדעתו של רבי אברהם לא לנסוע לאומן לראש השנה, אחר שהוא עצמו כתב בהאי לישנא בספרו 'כוכבי אור': "אמר פעם אחת לבנו ר' יצחק ז"ל מטולטשין שלא יסע לארץ ישראל לדור שם בקביעות עד שיהיה בן שישים שנה - והמובן היה מדבריו הקדושים שאף על פי שישיבת ארץ ישראל גדולה מעלתה מאוד וכמובא בספרי אדמו"ר זצ"ל, אבל כבר אמר אדמו"ר זצ"ל על הראש השנה שלו שאין דבר גדול מזה, כמובא בחיי מוהר"ן, וגם כל קדושת ארץ ישראל נמשך ממנו כמובן בליקוטי תנינא סימן מ'... ומכל שכן שגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, וכל אשר גדלה ושגבה רוממותו והתעלותו של אדמו"ר זצ"ל, כן גדלו ושגבו גם התיקונים אשר יעשה בימי ראש השנה הקדושים" (דיבורים ממוהרנ"ת ז"ל, סעיף א).

וכן כתב באגרתו שנדפסה בביאור הליקוטים על סימן קנ"ה: "ובאלה הימים, שכבר זכינו לשמוע קול הקורא במדבר, פנו דרך ה', כל גיא ינשא, וכל הר וגבעה ישפלו וכו', ובמים עזים נתן לנו השם יתברך את הדרך ונתיבה בנפלאות שלא היו מעולם, וכל מחיר הנסיעה לבעל הספינה ברצוא ושוב הוא בכ"ה רובל-כסף, והדרך כבוש ותמידי עד שיש ביכולתו לנסוע ולבוא ברצוא ושוב גם משם [מא"י] לאומאן לימי ראש השנה הקדושים...".

והנה, איך זה יגמור בדעתו לבלי לנסוע עוד, ובפרט כאשר לבסוף נסע באותה שנה וגם בשנים שלאחר מכן, ובכל משך ימי חייו מנעוריו ועד הסתלקותו באומן, לא חיסר אפילו ראש השנה אחד מלהיות באומן.

אך הנה בס"ד אינה ה' לידינו את מכתבו של אחד מתלמידי רבי אברהם, ר' משה שמואל לווין ז"ל הי"ד, שהתקרב בפולין והתיישב באומן ונודע שמו כאחד מהעובדי ה' המופלגים, ובשנת תרצ"ח

נלקח בתוך קבוצה מאנ"ש ע"י הקומוניסטים הארורים ולא נודעו עקבותיהם (והובא אודותיו בגליון 'אבקשה' אדר תשע"ז, מדור 'אשרי אנשיך').

מהמכתב המתפרסם בזאת לראשונה, הנושא את התאריך "יום א' לסדר תבוא תערב [=יב אלול תרע"ב]", עולה כי רבי אברהם הגיע ליפו על מנת לנסוע כדרכו לאומן, אך לפתע "נחלש מאוד וירא מאוד ליסע", הוא שלח מכתב לאנ"ש באומן בו סיפר על מצבו, והמכתב הגיע לאומן "זה ארבע שבועות". הדבר מסביר את מה שכותב ר' שמואל העשיל בה' באלול "שזה כמה שבועות שבא לכאן לנסוע על ראש השנה, אבל חזר אז ירושלימה, כי נסכם אז בדעתו שלא לנסוע עוד על ראש השנה לאומאן מירושלים ת"ו".

ר' משה שמואל מביע תקוותו שרבי אברהם יגיע לאומן "כי בוודאי אנו צריכים אנשים לקיבוץ הקדוש שלנו בראש השנה גם מארץ ישראל, ובפרט ר' אברהם נ"י ויופיע שהקבלה בוודאי יש לו יותר מכל אנשי שלומינו כידוע".

כפי הידוע, וכפי המצוין ב'תולדות שמואל', נסע רבי אברהם לבסוף לאומן גם לראש השנה תרע"ג, למרות קושי הדרכים באותה עת - ובפרט במצב בריאותו ובגילו המבוגר - ונסיעתו זאת הצטרפה לכל נסיעותיו מארץ ישראל לאומן מתוך מסירות גוף ונפש.

פרסום ראשון

יום א' לסדר תבוא תערב [=יב אלול תרע"ב] אומן לידידי היקר מהו"ר יצחק מאיר קארמאן נ"י

ראשית הידיעה הוא הבריאה ותזכה להיות בריא ושלם בגו"ר [=בגשמי וברוחני] כדי שנזכה לעבדו יתברך באמת כרצונו וכרצון רבינו הק' אכ"י.

הנה כבר כתבתי לך כמה אגרות ולא השבת לי מחמת טרדתך, הש"י ירחם עלינו בזכות רבינו הק', ע"כ לא מלאתי לבי לבקש ממך טובה קטנה שאם תיסע בעזרת ה' יתברך קודם סליחות אומנה, תיטול ותביא אצלי לייביל מאבותי כי אני צריך, וגם אם הי' אפשר לך ליטול הקאפאטע, אבל זאת טרחא לך ודי כעת בזה כי בבוקר קר קצת ואני צריך אותם.

ותהילה לאל באתי לאומן ביום ב' ערב ראש חודש בשעה 4 והנה מגעגעים פה אחרי הנערים, כי ת"ל יש היום ריוח קצת בענין אורחים באכילה ולינה, אבל הדחקות של הא"מ [=האנשי מעמד] בוודאי מאוד מאוד גדול ובפרט אלו השנים שמצפים ת"ל לנדיב[ת] לב ישראל הנדיבים, הש"י יזכנו לעשות הרבה בצדקה גדולה כזו ובפרט ובמקום [שאין] אנשים השתדל להיות איש.

ומר' אברהם נ"י בא מכתב זה ארבעה שבועות דהיינו שרצה לנסוע לחוץ לארץ ובבואו ליפו לנסוע על הספינה נחלש מאוד וירא מאוד ליסע, וכתב לאנ"ש שיתנו לו מה שרגילים ליתנם לו. אך הש"י יעזור שיתרפא רפואת הנפש ורפואת הגוף ויבוא על ראש השנה לאומן, כי עוד יש פנאי בכל השבוע זו. כי בוודאי אנו צריכים אנשים לקיבוץ הקדוש שלנו בראש השנה גם מארץ ישראל, ובפרט ר' אברהם נרו יאיר ויופיע, שהקבלה בוודאי יש לו יותר מכל אנשי שלומינו כידוע, היינו דרך של רבינו ז"ל ודיבורים מדויקים ששמע מאביו ששמע ממוהרנ"ת ז"ל. ובוודאי צריכין אנו להאמין בכח של רבינו ז"ל, שמה שאנו צריכין בוודאי יעזור הש"י יהי' לנו בזכותו, ויכול להיות בעזהש"י ירידה תכלית העלי', כי הלבנה בהתמעטותה אז מתחילה להתמלאות והי' לעת ערב יהי' אור, אכ"י שנזכה למלאות פגימת הלבנה ויאיר לנו אור רבינו שזה בחי' נקודה התחתונה תקבל מנקודה עליונה ע"י כוונת אלול, כמבואר בהתורה קרא את יהושע.

מאת ידידך המצפה לראות יחד בראש השנה באהבה אמתיות כמאמר אנן בחביבותא תליא מילתא וראשי תיבות 'באמת', וגם אמת הוא בחי' ראש השנה כמבואר בלקוטי מוהר"ן אכ"י.

משה שמואל לעווין

בס"ד

ערב ראש השנה תשפ"א

ברכת שנה טובה ומתוקה

שלוחה בזה לכל קוראי אבקשה
ולכל העולים לציון הקדוש
המתקבצים על ימי ראש השנה
ולכל אחינו בית ישראל בכל מקום
שהם ה' עליהם יחיו

יהי רצון שתהא השנה הבאה עלינו לטובה
שנת גאולה וישועה
שנה שנתבשר בה בשורות טובות ישועות ונחמות
בהתרוממות קרנות צדיק הדורות אור האורות
ובהתגלות אורו בכל העולמות בביאת
בן דוד נצר מחלציו יצא
אליו נכספת נפשינו כל הימים יבוא
ויגאלינו גאולת עולמים

אבקשה
לחיפוש נצחיות
רוח קדשו של אור האורות
הנחל נובע מקור חכמה

נסיעת החסידים אומן ראש השנה תשפ"א - מרעישת ארץ ומרגיזה ממלכות

-שתחקק לדורות באותיות של זהב יוקדות ובוערות כאש להבה עד לב השמים

מים רבים

לא יוכלו לכבות את האהבה

לעצרת תפילה וזעקה -

בהיכל הציון הקדוש

לזעוק ולהתחנן ולהריע בשופרות

הטלת סגרים, חסימת גבולות, ביטולי טיסות, שיבוש מערכות תעופה, מגבלות נגיף חמורות, מכתבי שטנה, הסתות ועלילות דם, הפחדות הצקות ומעצרים, המתנות מתישות, ועידות בינלאומית, שרים וצרים, **כל אלו וכיוצא בהם חברו יחדיו למנוע בכל מחיר את קיומו של הקיבוץ הקדוש של רבינו בצל ציונו הקדוש באומן בימי ראש השנה,** אבל אף אחד מהם לא הביא בחשבון ולא שיער כלל את הלבה הרותחת והשלהבת הלוהטת של הרצונות והכיסופים ההשתוקקות והגעגועים שהם יציתו ויבעירו בלבבות רבבות חסידים נאמנים בכל תפוצות תבל **שגמרו אומר בכל נפשם ובכל מאודם לעשות הכל כדי לזכות לקיים רצון צדיק הדורות להיות אצלו על ראש השנה "איש לא יעדר"!**

כשכל זה מלווה בעצרות תפילה ובמעמדים תחינה מרטיטי לב, ובשפכי כמים לבך נוכח פני ה' על פני יערות ושדות בכל קצוות תבל | **כל העולם כולו תלוי בראש השנה שלי**

י. בוסקילה

תמונות: בעולמה של ברסלב, ר' יצחק מאליק

"ייזכר זאת לדורות..."

יום יבוא וכותבי ההיסטוריה יספרו בהשתאות על שלהי שנת תש"פ, השנה שבה אלפי חסידי ברסלב עשו מאמצים עליונים כדי להגיע לאומן, בתקופה שבה נראה היה כי כוחות אדירים עשו יד אחת כדי למנוע מהם זאת.

השורות הבאות נכתבות (כמו שאר הדברים בגיליון זה) בשעה שבה אין איש בעולם שיודע כיצד ייראה ראש השנה הקרוב בצילו של הרבי. אבל מה שכבר ידוע בוודאות ובבירור גמור, ואף גנוז וצפון לנצח באוצרותיו של הבורא יתי, הוא סוד וערך המאמצים הכבירים שכבר נעשו למען הנסיעה הקדושה דהשתא. בין אלה שהסתיימו בהצלחה בחסדי ה', אך באותה מידה ממש - גם אותם שהסתיימו (לעת עתה!) בפחי נפש, שהרי לאמיתו של דבר לא הלך לאיבוד שום רצון טוב ושום השתדלות ומאמץ ובוודאי שלא כיסופים נפלאים, טרחות יגיעות וממון כגון אלה.

המעיין בסיפור נסיעתו של מוהרנ"ת לארץ ישראל מבחין מהרה כי הוא מקפיד להביא כמעט כל פרט בקשר לנסיעה זו, ואף מציין זאת במפורש, וזאת לגודל ערכה של הנסיעה הקדושה שבה תלוי עיקר יהדותו, ובה כל פרט הוא בעל חשיבות עצומה.

אף אנו, כיום, אין לנו אלא דברי רביה"ק שאמר על הנסיעה אליו לראש השנה: "אין דבר גדול מזה!", ואיחל לעצמו שיזכה לראות אור בהירות הדרך שאנו נוסעים עליו אליו. וכבר לימד מוהרנ"ת אשר כל נסיעה ונסיעה של כל אחד לראש השנה יהיה לה חלק בקץ הגאולה.

בוודאי ראוי אם כן להאריך מאד בתיאור מפורט של כל שלב ושלב בנסיעתו של כל אחד, אשר אלו יהיו מן הסתם הסיפורים שיסופרו לעתיד לבוא ולא תשבע האוזן לשמוע שוב ושוב כל שביב מהנסיעה, התחושות, המניעות ונסי ה' הגדולים שהופיעו על כל אחד במסלול הפרטי שלו. אך קצר המצע מהשתרע, ואין להאריך בזמן שרבים מאנ"ש וכן כמה מעורכי גיליון זה נמצאים כלשון מוהרנ"ת "על פני השדה" כפשוטו וכמשמעו...

לפיכך, להלן ננסה ככל שידינו מגעת לתאר את המצב הייחודי שבו נמצאו השנה המוני אנ"ש, דרך כמה מסיפורי הנסיעה המיוחדים שהגיעו לידינו.

מים רבים לא יוכלו לכבות
ר"ה תשפ"א

טיסה מרגע לרגע

נפתח בסיפורו המרגש של הרה"ח ר' יצחק פרידמאן שליט"א, מיקירי וחשובי אנ"ש הדר בוויליאמסבורג שבניו יורק.

למעלה משלוש יממות בילה הרה"ח בדרכים בגילו המתקדם בלע"ה - השי"ת יאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים - ומתוכן כמעט יממה תמימה בהמתנה בשדה התעופה באודסה. לא זו אף זו, נסע דרך שלוש מדינות עד אשר זכה להוציא מכוח אל הפועל את חשקת לבו.

הכרטיס לנסיעה המקורית סמוך לר"ה נקנה חודשים רבים מראש, מספר ר' יצחק. כשהתחילו השמועות על קשיים אפשריים בכניסה לאוקראינה הוחלט להקדים את הנסיעה ליום ראשון פרשת כי תבוא, כשלושה שבועות לפני ר"ה. אלא שביום שלישי שקדם לו הגיעה השמועה המדאיגה על סגירת שערי אוקראינה כבר בימים הקרובים, ואז התקבלה על אתר ההחלטה להקדים עוד יותר את הנסיעה ולצאת כבר למחרת ביום רביעי, ממש 'מהרגע להרגע'.

"באותו יום עוד הייתי בחיידר", מספר ר' יצחק המכהן כבוחן ומפקח בת"ת בוויליאמסבורג, "והודעתי למנהל שאני נוסע כבר עכשיו לאומן. הוא איחל לי נסיעה טובה והוסיף: "אני רואה שאצלך חודש אלול זה 'חודש השמחה', משום שנוסעים לרבי. אז סע לחיים ולשלום".

"הלכתי הביתה לארוז. כמובן בני הבית היו קצת מודאגים מהנסיעה, בפרט בהתראה כה קצרה. אבל אמרנו תפילת הדרך ויצאנו בעזרת ה'. אנו נוהגים לומר תפילת הדרך בתוך שמונה עשרה ב'שומע תפילה' ויצאנו לדרך בשעה טובה ומוצלחת.

וברוך ה' "על ההתחלה" הזמין לנו הקב"ה את המניעה הראשונה והיו פקקים גדולים בדרך לשדה התעופה. הגענו לשדה ממש זמן קצר לפני שסגרו את הדלפק.

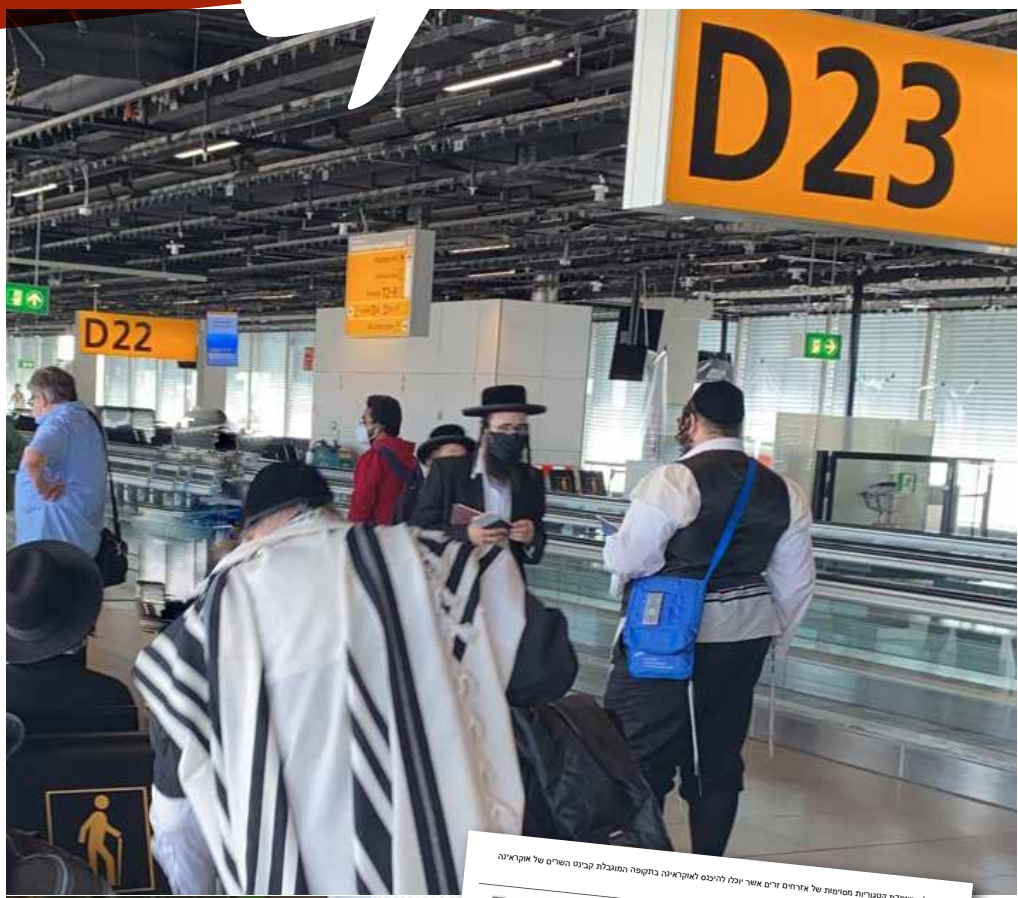
הטיסה שלנו הייתה עם עצירה, מניו יורק לפריז ומשם לקייב. הדייל בדלפק הסתכל במחשב וראה שיש רק כרטיס אחד עבורי אבל לא מצא את הכרטיס של בן לווייתי. הוא ניסה ובדק ואחרי כעשרים דקות אמר שכבר מאוחר מדי ובכל מקרה לא נוכל לעלות על הטיסה.

ניסינו לטעון שאנו עומדים שם כבר 20 דקות אבל הוא טען כנגדנו שהיה עלינו להיות שם 3 שעות קודם לכן. קראנו לאחראי עליו והוא ניסה בכל זאת לעזור אך לא הצליח. באין ברירה, ר' שמחה האס נ"י שהיה איתנו התקשר לסוכן נסיעות והזמנו כרטיס נוסף לטיסה אחרת שיוצאת בעשר בלילה. זאת הייתה מסירות נפש מצד ר' שמחה, כיון שהוא היה כבר אמור לעלות על הטיסה הראשונה שכל רגע הייתה אמורה לצאת.

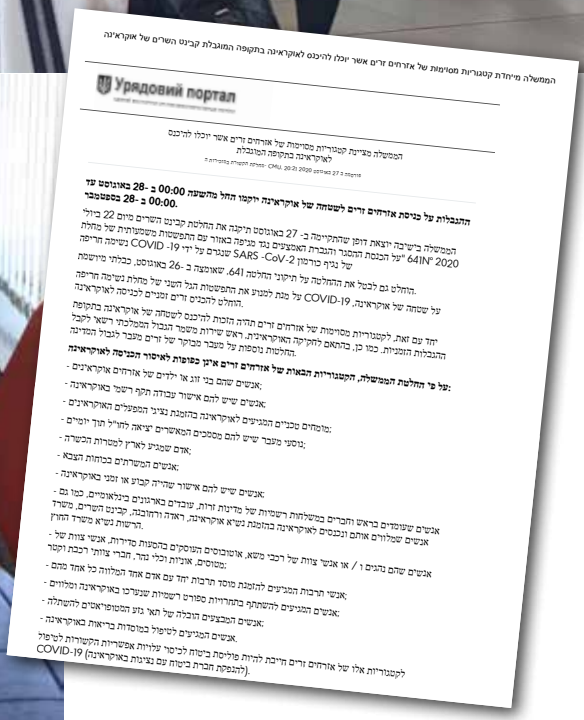
כרטיסים חדשים

הזמנו כרטיסים חדשים לי ולנכדי ובשעה טובה המראנו בעשר לכיוון לונדון. ואז ראינו שהייתה השגחה פרטית בכך שהפסדנו את הטיסה הקודמת, כי במטוס ללונדון היו 400 מקומות וכמעט חצי מהם היו ריקים. כך שהיה בנקל יותר לשמור את העיניים, לנוח קצת, להתפלל כהוגן וכו'. הייתה הרחבת הדעת.

"באותו יום עוד הייתי בחיידר", מספר ר' יצחק המכהן כבוחן ומפקח בת"ת בוויליאמסבורג, "והודעתי למנהל שאני נוסע כבר עכשיו לאומן. הוא איחל לי נסיעה טובה והוסיף: "אני רואה שאצלך חודש אלול זה 'חודש השמחה', משום שנוסעים לרבי. אז סע לחיים ולשלום"

ראוי לציין כי בחודשים האחרונים לא היו כמעט טיסות ישירות מניו יורק לאוקראינה. רק בימים אלו התחילו טיסות אך הן מיועדות לאזרחים אוקראינים בלבד.

מאחר שהכרטיס היה 'תפור' מכמה כרטיסים נפרדים, כשהגענו ללונדון היה עלינו להוציא את כל המזוודות ולהירשם מחדש לטיסה הבאה כולל צ'ק אין וכו'. ואז צריך לעבור סדרה ארוכות של שאלות וחקירות, 20 שאלות עבורי ועוד 20 שאלות לנכדי. מניעה חדשה... בחסדי ה' זה עבר בנקל יחסית.

אחר כך עלינו על הטיסה לפראג. וגם שם עזר ה' יתברך שהגוי שהיה אמור לשבת לידי החליט לעבור למקום אחר וכך היה לי מקום נוסף לנוח קצת, לשים את הספרים וכו'.

בפראג היינו צריכים להמתין שש שעות עד לטיסה הבאה לאודסה. גם שם ראינו השגחה פרטית נפלאה ממש 'בצר הרחבת לי'.

כשאני נמצא בשדה התעופה אני מבקש בדרך כלל הסעה בקלנועית. כך אפשר לשבת עם עיניים סגורות בלי צורך להסתכל מסביב. מלבד העובדה שלפעמים ההליכה לאורך כל הטרמינל יכולה להיות מתישה ומעייפת. בנוסף שילמתי סכום מסוים עבור ישיבה בטרקלין (לאונג'). ביקשתי מהגוי שיביא אותי לשם וימצא לי פינה שקטה. בחסדי ה' המקום היה ריק לגמרי במשך שש שעות ולא נכנס שום אדם. יכולתי לשמור את העיניים, ללמוד, לנוח.

הטיסה השלישית מפראג לאודסה לקחה 3 שעות ועברה ברוך ה' רגוע.

המצור בשדה תעופה

ואז התחילה המניעה הגדולה מכולן... כיון שנחתנו באודסה בשעה 12 וחמש דקות, בדיוק 5 דקות אחרי שנסגרו הגבולות בהפתעה לאור הודעת ממשלת אוקראינה.

אילו היינו נוסעים בטיסה המקורית היינו מגיעים לקייב וגם שם היו מניעות כידוע. אבל אלה שהגיעו לקייב עוד הייתה להם טענה שהטיסה הגיעה לפני כניסת ההגבלות לתוקף. אנחנו הגענו אחר כך. אמנם העסקנים טענו שהטיסה מפראג יצאה 'בהיתר' אבל באותה שעה זה לא הועיל.

למעשה סגרו אותנו בשדה התעופה עוד לפני שלקחו מאיתנו את הדרכונים. הושיבו אותנו בצד וחיכינו שעות ארוכות. זאת למרות שפניתי לאחד השוטרים שם והראיתי לו שיש לי ויזה מיוחדת לאוקראינה - ויזת עבודה שמאפשרת בהמשך להשיג אזרחות. זה לא עזר.

למעשה ישבנו שם עד השעה שש בבוקר ורק אז הסכימו לראות את הדרכונים שלנו, אחרי התערבות העסקן הראשון שטיפל בנו, ר' שמעון פרידמן נ"י מאומן. קראו לכל אחד בנפרד ושאלו אותנו שאלות, למה הגענו ולאיזו מטרה, כמה כסף יש לנו וכו' וכו'. לבסוף ציוו עלינו לחתום על מסמך ברוסית. הייתה התלבטות גדולה אם לחתום ולבסוף החלטנו לחתום, ובדיעבד זה היה לטובה.

אגב, נכדי שהיה באותה שעה בקייב, ר' יהוסף שווארץ, לא הסכים לחתום על מסמך דומה, כיון שלא רצה לחתום על משהו שלא ידע את תוכנו. ולמרות זאת הצליח להיכנס בסוף. ולעומת זאת היו כאלה שחתמו ונשלחו חזרה לארה"ב.

על כל פנים אתי נהגו ב'כפפות של משי', בגלל גילי הקשיש וחולשת גופי, בפרט אחרי נסיעה ארוכה כזו של 24 שעות ועוד 12 שעות המתנה בשדה התעופה.

ואז הודיעו לנו שמחזירים אותנו בטיסה הבאה אל מחוץ לאוקראינה... זה היה כמה שעות לפני שבת, אז אמרתי להם שאין מה לדבר. אני יהודי ולא אסכים בשום אופן לנסוע בשבת.

בינתיים שלחו לנו אוכל ושתייה ע"י העסקנים היקרים שיחיו. היינו שם 8 איש והגיע אוכל עבור 40 איש...

כמה שעות לאחר מכן הגיעה ידיעה משמחת שלבסוף כן נותנים לנו להיכנס לאודסה. השמחה הייתה עצומה. "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

השעה הייתה דחוקה סמוך לשבת, אבל הם התעקשו שאנו מוכרחים לעבור את הבדיקה לקורונה לפני שאנו יוצאים. הסתובבנו שם עם הדרכונים הלוך ושוב. הזמן עבר ולהם הייתה את כל הסבלנות שבעולם.

יומן התלאות והתיקונים

כשם שפרצופיהם אינם שווים, כך גם המניעות בדרך לצדיק המפריש לכל אחד דרך מיוחדת לפי שורש נפשו. מניעות מבית ומחוץ, מניעות המוח והלב, ועל כולנה מחיצת הברזל האוקראינית. ולבסוף הוציאה!

סיפור מחזק ומחמם לב, על מניעות קשות מנשוא שהסתיימו בהארה גדולה, מספר אברך מאנ"ש המתגורר בצפת:

"השמועות הסתובבו באוויר הרבה זמן. היו כאלו שאמרו שהם יסעו בערב ראש השנה והכל יהיה בסדר, והיו כאלו שקראו להם "מכחישי שואה", כהשוואה (להבדיל) להתעלמות של יהודי אירופה מהשמועות שהסתובבו על מעשי הנאצים.

בתחילה הייתי מאלו שצידדו שלפנינו הגרוע מכל. אולם לאחר שפורסם ה'מתווה' הרגשתי נעשתה מאד חיובית וקיוויתי שהכל יהיה בסדר. למקרה הצורך רכשתי לעצמי כמה כרטיסים שונים, לכמה תאריכים ובכמה חברות, למקרה שיהיה צורך לצאת מוקדם או שאחת הטיסות תתבטל וכד'.

אלא שביום רביעי כי תצא, כל התמונה התהפכה בבת אחת, אחרי שקיבלתי טלפון מידיד קרוב שדיווח כי בליל אמש עברה ההחלטה על סגירת שערי אוקראינה החל מיום שישי. ההרגשה באותם רגעים אינה ניתנת לתיאור בשום צורה. הרגשתי פחד איום ונורא, חשש עצום מילא את ליבי - האם אזכה להיות באומן בראש השנה???

מיד התחילה קדחת של טלפונים לנסות לברר אם אלה רק שמועות או שאכן יש דברים בגו, אולם חבר שהתקשר מאומן הזהיר אותי לא לקחת סיכונים, לעזוב הכל ולנסוע מיד לאוקראינה.

כאן נתקלתי במניעה עצומה שנראה היה שאין לי שום דרך לעבור אותה. בני הבית שלי הסבירו לי בצורה פשוטה ביותר שאין שום היתכנות לעזוב את הבית עם כל הילדים, מה גם שבכל יום צריכים לצאת לעבודה מחוץ לבית, ונסיעה שלי תגרום לכך שלא יהיה סידור לילדים שחוזרים מוקדם.

הלב שלי מיאן להסכים. עמדתי בחלון ועיניי מלאות דמעות חמות, אני רואה את עצמי עומד בביקורת הדרכונים בערב ראש השנה, כשמולי עומד פקיד גבולות קשוח ומאיים ומודיע לי בתקיפות: "נייט! ז'אקריט!" (לא! סגור!). המחשבה על כך העבירה בי צמרמורת נוראית, ומכניסה בלבי החלטה שאני חייב לנסוע ויהי מה. אבל אז אני מסב את עיניי אל תוך הבית: שעת צהרים, הילדים פעילים ונמרצים, הופכים ומשחקים בכל דבר שנקרה בדרכם, ואני לא מצליח להעלות על דעתי עכשיו חודש ימים שאני לא אהיה פה...

טענה נוספת שהועלתה הייתה העובדה שבידי ויזה אוקראינית שעשיתי לפני תקופה, ובוודאי אוכל להיכנס באמצעותה אפילו אם אוקראינה תיסגר לגמרי, ולכן לא תהיה לי שום בעיה. אבל אני לא רציתי לקחת שום סיכון... ומצד שני, איך עוזבים בית בפעילות מלאה ועוזבים הכל לזמן כה רב.

נשאתי את עיניי לשמים וביקשתי מה' בתחנונים ובדמעות שיעזור מכיוון שאין לי שום עצה לתת בנפשי, לנסוע או להישאר. צדדים לכאן וצדדים לכאן. דקה ועוד דקה כשכולי נקרע לגזרי גזרים. החלטתי למסור את עצמי בידו של הכל יכול, שינהיג אותי כרצונו, לא שאני מתיימר להיות איזה בעל זכות גדול, אבל זו עצה של הרבי וזה הדבר הכי חזק בוודאי.

כך לאחר שסיימתי להתבודד גמלה בליבי ההחלטה לקנות קודם כל כרטיס טיסה לרגע הראשון שניתן במחיר שפוי. התקשרתי לחבר שלי והוא בטוב ליבו הסכים לחפש עבורי טיסה קרובה. כמובן שכל הכרטיסים ליום הקרוב לקייב ולאודסה היו במחירים גבוהים מאד יחסית ליכולתי. החלטנו לנסוע לשדה התעופה ז'אפרוז'ה שבאוקראינה, מקום שמן הסתם לא הייתי שומע עליו בחיים וכל שכן שלא הייתי מגיע אליו בגופי, אלמלא אותו מצב שנקלעתי אליו בהשגחה עליונה.

אולם האור של הביטחון והשלווה שאפפו אותי עדיין לא חלחלו לתוך קירות ביתי... שם לא היה על מה לדבר בשום אופן. חודש! להישאר חודש שלם לבד! זה פשוט לא אפשרי.

שעת היציאה התקרבה, המזוודה מונחת במרכז הסלון, וכשכל כולי מלא ייסורים ובלבולים אני ממלא עוד פריט ועוד פריט לפי מה שהצלחתי לדלות מזכרוני (שדי בגד בי באותה עת). אולם נראה היה שהימצאותה של המזוודה לא הועילה הרבה כדי לנחם אותי, ואולי רק הדגישה את המציאות המפחידה.

אני הייתי חזק בדעתי - אני נוסע ויהי מה. ניסיתי להתחיל לדבר ולהסביר על חשיבות ראש השנה, על הציווי הבלתי מתפשר, על הדיבור של ר' נתן שהיה נוסע אפילו על סכינים. אולם כך עברה לה למעלה משעה ושום דבר לא זז...

בשלב זה נשברתי לרסיסים. התחלתי פשוט לבכות בדמעות שליש. אין לי שום ברירה, אני מוכרח לנסוע! איך אוכל להתעלם מדבריו הברורים של רבינו הקדוש, שמלווה אותי עשרות בשנים בכל נפתולי חיי? בכל המעברים שלא הייתי שורד בהם בשום צורה? מי יעזור לי כשאגיע לעלמא דקשוט? מי ילווה אותי עוד בהמשך חיי, עם כל ההרפתקאות שממתינות לי מעבר לפינה?

רק אותו אחד שהבטיח שמי שיבוא אליו הוא יוציאנו משאול תחתיות. רק אותו אחד שאמר "צופיה הליכות ביתה", "אני מסתכל על כל אחד ואחד מכם", רק אליו אני רוצה להיות קשור ועל ציוויו אני מוכן למסור את כל המעט שיש לי עדיין.

הדמעות זלגו בחופשיות, והצעקה שיצאה מהלב הנשבר החלה להפיח בבית רוח של תקווה. הילדים שהיו ערים באותו זמן, על אף השעה המאוחרת למדי, הסתכלו בהשתאות ולא הבינו מה קורה פה. הם רק הרגישו שמשהו גדול מאד מתרחש בסלון באותו זמן...

כשיצאתי לבסוף מהבית - ברגשות מעורבים - השעה הייתה אמנם מאוחרת מאד, אבל הרוגע והשלווה כבר חזרו לשרור וההחלטה התיישבה על הלבבות.

יחד איתי קנו כרטיסים עוד שני חברים נוספים, וכך יצאנו לדרך מצפת בשעה שש בערב לטיסה שהייתה אמורה להמריא באחת בלילה.

ברוך ה' הטיסה עברה ללא תקלות מיוחדות, רק הפחד והחרדה ליוו אותנו מכל צד. היו שמועות שונות ומשונות והעדפנו שלא לחשוב על מה שיכול לקרות חלילה...

בחלק השני של הטיסה תקף אותי גל פחד ששיתק אותי לגמרי. לא יכולתי לעשות כלום, לא לדבר עם חברים ואף לא לאכול, רק ישבתי ואמרתי תהילים, פרק אחר פרק, עד שבזמן הנחיתה סיימתי ב"ה את כל הספר.

ברגעים הראשונים אחרי שירדנו מהמטוס נראה היה שהכל כרגיל. נכנסנו לטרמינל המיושן והמוזנח והמתנו בתור יחד עם המון גויים לביקורת הדרכונים. אלא שלפתע ניגשו אנשי משמר הגבולות והחלו להעמיד בצד את כל מי שחזות פניו ענתה בו שהניח תפילין היום בבוקר... לבנו נפל בקרבנו. כבר התחילו המניעות? כך קובצנו יחד בפינה, כאשר מפיהם של האוקראינים נשמעת מילה אחת בלבד כתשובה לכל שאלותינו: "חכו". אמרו ולא יספו.

כך עברו להם שעה ועוד שעה, בלי שום הסברים, בלי להגיש לנו מים, בלי אוכל ובלי אפשרות לגשת אל המזוודות שלנו. בינתיים הגיעו עוד טיסות עם המוני גויים וכלום נכנסים כאילו אין כלום, רק מי שזכה לצלם אלוקים על פניו נצטווה לעמוד בצד.

כולנו הגענו מצוידים במסמכים שונים. כל אחד הגיע עם קלסר שלם... החל בביטוח הרפואי האוקראיני, וכלה בטיסות המשך והזמנות למלונות מסוגים שונים בעולם.

לאחר כמה שעות החלו לקרוא לנו לחקירות אחד אחד. היינו בטוחים שהנה כולנו נסביר את ההסברים המשכנעים שהכנו, זה על נסיעה לפראג דרך ביקור בבאבי יאר, וזה על נסיעה לטורקיה דרך סיור היסטורי בלבוב, והנה נמצא את עצמנו מעברו השני של הדלפק.

אך המציאות טפחה על פנינו. ראינו איך כל אחד יוצא מחדר החקירות מותש ועייף אחרי חקירה שהזכירה את הסיפורים על רוסיה בימיו של סטאלין. הם חיפשו בכל דרך למצוא איזה חור בתוכניות, מה שיאפשר להם להסביר את סיבת שילוחנו חזרה, וזאת בכדי לתת לדבר תוקף "חוקי" - כך הסביר לנו שליח חב"ד המקומי לאחר מעשה.

באמצע אחת החקירות התעלף בחדר אברך יקר, מעסקני אנ"ש, שהיה עסוק כמה ימים רצופים ללא שינה במגבית הגדולה שהייתה אותה שעה עדיין בעיצומה. השומרים שנבהלו מעט רצו להביא מים מהברז וקראו לרופא של שדה התעופה שהגיע עם תיק מיושן שכלל פלסטרים וסוכריות למציצה.

לאחר שנסתיימו העינויים הנפשיים בחקירות, נלקחנו בקבוצות של חמש חמש לכיוון לא ידוע. הייתה תקווה כלשהי שאולי הלחץ פעל את פעולתו והנה אנחנו משוחררים, אך על מה שקרה בפועל לא חשבנו אפילו בתסריטים הכי גרועים.

הוכנסנו אחר כבוד בטריקת דלת רועמת לתוך קופסת פח לוהטת, ריקה לחלוטין. ארבעה קירות ורצפה עם כמה ספסלי ברזל הם שריהטו את המבנה ה'מפואר' השוכן בצמידות למסלולי ההמראה המיושנים.

כל צעקותינו וזעקותינו נענו בתשובה אחת: פה תהיו עד יום ראשון ואז תחזרו לאיסטנבול. אבל מה עם אוכל? צעקנו. ומיטות? ומים? אפילו בקבוק מים אחד לא הועמד לרשותנו, ולאחר תחנונים נשלחנו לשתות ממימי הברז הדולף שעמד שם כנראה עוד מימות ניקולאי.

אווירת נכאים שררה בהאנגר הלוהט. חיילים עם אלות וכלבים ניבטו אלינו מהחלונות, וראש השנה אצל הרבי כבר נראה היה כחלום רחוק. רק תהינו כמה אפשר עוד לסבול עד שנחזור הביתה...

ישבנו ושוחחנו בשפל קול כשהשומרים מביטים עלינו במעין שחוק למשבתנו, כשאנו מחכים ומחכים לבוא הישועה.

אחרי שעברו קרוב לתשע שעות החלו להגיע ידיעות על שתדלנות ופעילות שנעשית מכל רחבי הגלובוס למען שחרורנו. הבנו שישנם עוד יהודים שתקועים בקייב ובאודסה ומנסים להפעיל את כל המי ומי לעשות משהו למעננו.

פתאום נפתחה דלת הפח החלודה והשומר האוקראיני מתחיל לקרוא שמות לפי סדר הדרכונים. כבר לא תלינו הרבה תקוות בהתפתחות הזו, אחרי כל מה שעברנו באותו יום, ואחרי כל כך הרבה אכזבות וציפיות. אלא שאז הוצאנו בשיירה אחד אחרי השני אל עב בניין הטרמינל, והלא ייאמן אכן אירע... דרכונינו הוחתמו בחותמת הכניסה המיוחלת... אושרה כניסתנו לאוקראינה! ברוכים הבאים בשם ה'. רבי, אנחנו בדרך אליך!!!

שדה התעופה על רקע ההאנגר בו הוחזקנו כעצורים

אנחנו בדור כה שפל, שאין צדיקים, ואותנו דווקא קירב הקב"ה לצדיק גדול כזה כמו רביה"ק. כמה שבח והודאה צריך כל ברסלבר חסיד לתת בכל יום ויום. כמה שעות ביום

שבת מבודדת ושמחה באודסה

בערך חצי שעה לפני כניסת שבת הם אפשרו לנו לצאת בלי לעבור את הבדיקה, בתנאי שנבצע את הבדיקה אחרי שבת. זה היה אחרי כמעט 18 שעות בשדה התעופה.

נכנסנו לאודסה בשעה טובה. ראוי לציין שהקהילה הליטאית באודסה קירבה אותנו מאד. עד היום איננו יודעים מי שילם על מלון עבורנו ומי שילם על סעודות שבת. ובנוסף גם למלון הגיעו סעודות. 8 חבילות ובכל חבילה סעודות ל-8 אנשים... בשפע ובהרחבה גדולה.

רב הקהילה פסק שמצד 'חמירא סכנתא מאיסורא' עלינו להתפלל בחדר צדדי. בתחילה הוא רצה שנתפלל לגמרי ביחידות, אבל אחר כך ריחם עלינו, איך אפשר לעשות דבר כזה ליהודים... אז הרשה לנו להתפלל בחדר צדדי שפתוח לבית הכנסת.

השמחה שהייתה באותה שבת, הסעודות, הזמירות וכו' היו גדולות מאד. בשבת בבוקר רציתי לברך הגומל, ואז הרשו לי להיכנס אחרי מפטיר רק בשביל לומר 'הגומל' ולצאת... במנחה כבר הקלו את הגזירה והרשו לנו להצטרף למניין עם דלת פתוחה. ראיתי שעל פי ההלכה זה מצטרף לכתחילה. ולהבדלה כבר הרשו לנו להיכנס פנימה...

אחרי הבדלה היינו בשמחה גדולה, ואז נזכרנו שיש עדיין איזה עניין לפתור, דהיינו הבדיקה. אני חששתי מאד שמדובר ב'תרגיל' של האוקראינים כדי לגרום לנו לחזור לשדה התעופה ואז ילוו אותנו ח"ו בתופים ובמחולות מחוץ למדינה... אבל אז דיברנו עם אחד העסקנים שמכיר טוב את שדה התעופה באודסה והוא אמר שידוע לו בבירור שהמקום שבו עושים את הבדיקה נמצא בנפרד לגמרי משאר שדה התעופה ואין שום חשש. וב"ה אחר כך הגיעו התוצאות שכולנו היינו 'נקיים'.

הגענו לאומן!

יצאנו לדרך מאודסה לאומן ועדיין הייתי במתח גדול כל הדרך אם באמת נזכה להיכנס לאומן. כי היו דיבורים שאולי יטילו סגר על העיר. אבל בחסדי ה' יתברך זכינו והגענו. "מי האמין לשמועתנו". הנה אנחנו באומן!

כששאל אותי ר' שמחה האס איך ייתכן ששמעתי באודסה שעומדים להחזיר אותנו ח"ו לאמריקה - ולא התעלפתי. אמרתי לו שבאמת, שלא אתעלף לשמוע כזה דבר - אין זה כי אם נס... כי אם חלילה הייתי מתעלף, היו מפנים אותי לבי"ח באודסה ומשם מסתמא הישר בחזרה הביתה..

אני עכ"פ מודה לקב"ה ונותן שבח והודאה שזכיתי. וכך חשבתי גם בשעת 'הגומל' כשאמרתי 'שגמלני כל טוב' - טוב הרי זה צדיק, כמ"ש אמרו צדיק כי טוב.

בין שאר הסיפורים המופלאים על אנשי הבעל תפילה ששיחרו בדרכים שבועות ארוכים לפני ר"ה, שמא ואולי יזכו להגיע לאומן, תופס מקום מיוחד סיפורה ההרואי של קבוצת אנ"ש דארה"ב שעברו התעללות מחפירה בידי השלטונות האוקראינים ולאחר מכן גם הצרפתים, עוכבו במשך שעות ארוכות בתוככי מטוס על הקרקע (דבר שלא נשמע כמוהו בעולם המודרני, ואף נוגד את חוקי התעופה האוסרים על השארת נוסעים בתוך מטוס על הקרקע למעלה משלוש שעות ברציפות) ולבסוף אף נכלאו למשך עשרות שעות על לא עוול בכפם.

בסיפור זה ניכרו בעליל הן כוח הקדושה, כאשר דבריהם הקדושים של רביה"ק ומוהרנ"ת עוררו את המשתתפים לעזוב את כל הנוחות והסדר למשך כמה שבועות ולאחר מכן לסבול את כל התלאות שפקדו אותם, והן - להבדיל אא"ה - תוקף מלחמת הסט"א בנסיעת שנה זו, כאשר מדינות ומעצמות נחלצו כדי למנוע מהם את גודל הנחשק.

אך הלימוד העיקרי מאנשי קבוצה זו, מיקירי אנ"ש ממש, הוא סוד ההתחזקות והשמחה אפילו במצבים שנראים 'אבודים'

ממסלול ההמראה אל תא המעצר

ואפילו לאחר מעשה, כאשר כל המאמצים הסתיימו בפחי נפש לע"ע ובדרך הטבע קשה לראות סיכוי להגיע לאומן (בפרט עם ה'ויזה השחורה' הידועה לשמצה שבה החתימו והכתימו את דרכוניהם).

על שרשרת האירועים שהתרחשה עם קבוצה זו מספר אחד המשתתפים בה, הר"ר יואל פרידמאן הי"ו:

יוצאים לדרך

"ביום רביעי בלילה, מיד כשיצאה הידיעה שהולכים לסגור את אוקראינה ביום ראשון, לקחתי רכב יחד עם עוד כמה אנשים ונסענו למשרדי סוכנות הנסיעות.

הסוכן הציע לנו טיסה שיוצאת מיד אבל זה היה סמוך מדי וראינו שלא נספיק לצאת. לבסוף יצאנו יום למחרת, ליל שישי. בדרך לשדה התעופה נודע לנו שהאוקראינים כבר סגרו את השערים - מוקדם מכפי שהודיעו בתחילה - אבל החלטנו שנוסעים בכל מחיר. יחד היו איתנו עוד אברכים יקרים מאנשי שלומנו בוויליאמסבורג, קריית יואל וכד'.

הייתה לנו עצירה בפריז, שם כבר קיבלנו ידיעות ברורות שבקייב מכניסים רק אוקראינים. כולם נשברו לרסיסים. חלק רקדו כדי להמתיק הדינים, חלק בכו בדמעות והתפללו.

עדיין הייתה תקוה טובה אחת - שמי שיש לו ויזה לאוקראינה יוכל להיכנס. כל כך קינאנו במי שזכה לוויזה היקרה הזו...

הטיסה מתבטלת

לאחר כמה שעות הגיעה הידיעה שהטיסה בוטלה! כבר היה אז יום שישי סמוך לזמן קבלת שבת, ורוב הציבור החליט שנשארים בשדה התעופה. ככל שניסינו לדבר על לב הפקידים שיאפשרו לנו לקבל טיסה חילופית לפני שבת, לא הייתה שום אפשרות כזו.

ואז התפצלה הקבוצה לכמה אנשים. היותר מבוגרים נסעו חזרה לניו יורק. חלק נסעו ללונדון כדי שיוכלו לשמור שבת כדבעי. אבל אני ועוד כמה נשארנו בשדה לראות כיצד יפול דבר.

העניין הכי קשה היה העובדה שאפילו למטוס לקייב לא הרשו לעלות לכל מי שאין לו ויזה. אנחנו היינו מאד לחוצים, כי הגיעה ידיעה מהעסקנים שמי שיגיע לפני שבת לאוקראינה יזכה להיכנס, וזו הייתה כמעט הבטחה, אבל ראינו שההשגחה מסבבת אחרת ולא הייתה שום דרך למצוא טיסה וכל שכן לעלות עליה בלי ויזה.

ניסינו בכל מיני דרכים ותירוצים שונים לעלות לטיסות, אבל לא היה על מה לדבר. דברינו נפלו על אזניים ערלות.

שבת בצל קדושי פריז

העסקן המקומי הרב לוין הגיע לסדר לנו כניסה לפריז, כיון שכיום כל אירופה סגורה ומסוגרת בפני אזרחים זרים. בהשתדלותו נכנסנו כולנו לפריז לשבת בחסדי ה', וגם זה הוא פלא משום שהדבר לא אפשרי בתקופת הקורונה - להיכנס לצרפת בלי ויזה מיוחדת.

השבת בפריז הייתה מופלאה ממש. ראוי לציין בפרט את המסירות של שלוחי חב"ד שפעלו לטובתנו בצורה יוצאת דופן. קבוצה אחת הייתה אצל הרב לוין וקבוצה אחרת אצל הרב ביטון. כזו מסירות, כזה שפע. הם לא הסכימו לקבל מאיתנו כל תמורה.

היינו גם באוהל של קדושי פריז, ועד עכשיו נמצאים תחת הרושם של זה.

במוצאי שבת התחלנו לחשב את צעדינו. קיבלנו הודעה על כך שעדיף לא להיראות כיהודי, כי מי שנראה יהודי מסומן על ידם מיד כמי שאסור לו לעלות לטיסה.

היה שם בבית חב"ד חדר שנקרא חדר גמ"ח, שם יש הרבה בגדים בלויים שמיועדים לעניי המקום וזה מה שנשאר ולאף אחד לא היה בו חפץ. לקחנו מכל הבא ליד ולבשנו על עצמנו. נהיה שם ממש 'ששון ושמחה'. פורים.

למחרת התפללנו, הלכנו למקווה והתכוננו לצאת לדרך מפריז לקייב. הרב לוין - שהמסירות שלו הייתה באופן שלא ייאמן - ליווה אותנו כל הדרך ודאג שנוכל לעלות לטיסה. ממש הכריח אותם להעלות אותנו.

מוחזרים לפריז

אולם מיד כשהגענו לקייב עלו אנשי משטרה וחיילים אוקראינים למטוס, הורידו את כל הגויים, ואת כל היהודים השאירו במטוס. לא עזרו לנו כל התחפושות. הם זיהו מיד שאנחנו יהודים ואמרו לכולנו להמתין.

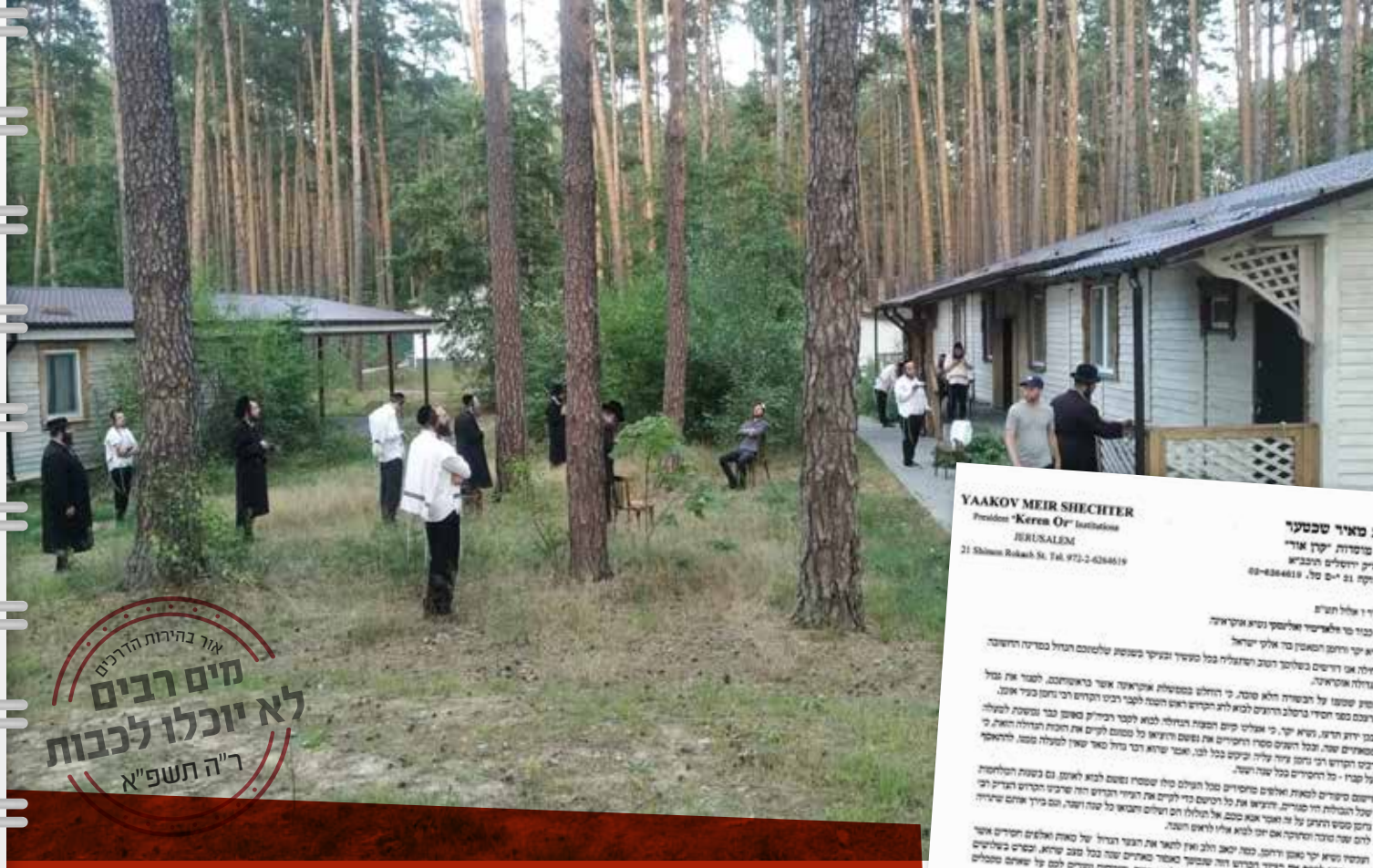
כמובן שפה הגיעה השבירה. כבר לא יכולנו עוד. אחרי כל הטלטולים והכיסופים והמניעות, אחרי שעזבנו את אמריקה לפני כמה ימים, ועכשיו לא נותנים לנו אפילו את ההזדמנות לרדת לשדה התעופה, אז הרגשנו כבר שהלב עולה על גדותיו מרוב כיסופים.

כל החיילים שהגיעו למטוס נעמדו בקדמת המטוס, כאילו כדי לשמור עלינו שלא נהין חלילה לנסות לפרוץ לתוך המדינה השמורה שלהם.

באותן שעות שהיינו שם לא ניסינו חלילה לפרוץ בכוח וכו' כמו שהם ניסו לטעון אח"כ, אלא אך ורק התפללנו ורקדנו וצעקנו בזעקות מעומק הלב לה' שיחוס וירחם עלינו וייתן לנו להגיע לציון הקדוש.

אנ"ש בשדה התעופה בפריז ערב שבת כי תצא

YAAKOV MEIR SHECHTER
President "Keren Or" Institutions
JERUSALEM
21 Shimon Rokach St. Tel. 972-2-6284619

מכתבו של הגרי"מ שעכטער
לנשיא אוקראינה

כששאל אותי ר' שמחה האס איך ייתכן ששמעתי באודסה שעומדים להחזיר אותנו ח"ו לאמריקה - ולא התעלפתי. אמרתי לו שבאמת, שלא אתעלף לשמוע כזה דבר - אין זה כי אם נס... כי אם חלילה הייתי מתעלף, היו מפנים אותי לבי"ח באודסה ומשם מסתמא הישר בחזרה הביתה

ה'תפארת שלמה' מביא ש'ושמחת בכל הטוב' זה הולך על הצדיק. הוא מספר שם שהחוזה הקדוש מלובלין במשך 16 שנה מדי יום ביומו הודה לקב"ה על נשמת רבי לוי יצחק מברדיטשוב.

זה הרי קל וחומר. החוזה הרי היה בעל רוח הקודש וגם תלמידיו היו גדולים וקדושים. ובכל זאת הודה מדי יום ביומו, כולל ר"ה יוה"כ פורים וכו'... ואנחנו בדור כה שפל, שאין צדיקים, ואותנו דווקא קירב הקב"ה לצדיק גדול כזה כמו רביה"ק. כמה שבח והודאה צריך כל ברסלבר חסיד לתת בכל יום ויום. כמה שעות ביום...

הרבה עסקנים היו מעורבים בהשתדלות לטובתנו. והעסקן הגדול ביותר היה רבינו הקדוש, וכל התפילות שאמרו עבורנו.

היה פה עוד פלא. אני מטבעי אדם קצת לחוץ. בדרך כלל כבר מיום רביעי אני מאורגן לשבת. לא משום שאני כזה בעל מדרגה אלא כדי לא להיות בלחץ. והפלא שלאורך כל הנסיעה הזאת עם כל המניעות והטרדות הייתי רגוע לגמרי. אנשים שמכירים אותי התפלאו, ר' יצחק, איך ייתכן שאתה כל כך רגוע. אבל הרגשתי בבירור שהכל מונהג בהשגחה מלמעלה.

במה זכינו...

כששומעים על נסיעה כזו של אדם מבוגר כר' יצחק, דרך כמה מדינות, עם ריבוי עצירות - לעלות, לרדת, לעלות, ושוב לרדת ושוב לעלות... להמתין בכמה שדות תעופה שעות ארוכות ובתוך כך לסבול את המתח והציפייה שמא לא יתנו ח"ו להיכנס - עם כל העליות והירידות הללו, ובפרט ה"אומרים לו המתן" הארוך, אזי נזכרים ממש בתורה ו', ובעוד תורות ושיחות של רביה"ק ומוהרנ"ת על האדם היושב על הפתח כחום היום... אכן, בקיאות כזו ב'הלכה', הליכה כפשוטו, היא חידוש שנתחדש בשנה זו.

שאלנו את הרה"ח שליט"א: מה הפשט שאנו זכינו להיות פה ואחרים - לעת עתה - עוד לא.

"ר' נתן הרי שאל את הרבי כך. שמה שאחרים לא זכו להתקרב לרבי, על זה אין לו קושיה. אבל מה שהוא עצמו כן זכה להתקרב זה הרי פלא וקושיה. והרבי ענה לו: גם זה אין קשה...

בוודאי יש יהודים חשובים שלומדים תורה יומם ולילה ומקריבים בשביל הרבי כל השנה, ועדיין יש להם מניעות ועומדים בגבול כבר יומיים. ואילו אנשים פשוטים כמונו כן זכינו.

מובא בשו"ע שיהודי צריך להתפלל ב'רפאנו' בשביל יהודי אחר שאינו בקו הבריאות מצד 'ואהבת לרעך כמוך'. וכך גם בעניין פרנסה וכו'. אנחנו הרי זכינו עכשיו להיות אצל הרבי. צריכים להזכיר לעצמנו שראש השנה של הרבי עולה על הכל. פירושו שאין דבר בעולם שגדול מזה.

הרי אדם יכול לחיות בעולם הזה 120 שנה ולדבר כל הזמן מגדולת הר"ה של רבנו ולא יגמור. ר' לוי יצחק אמר פעם שמה שהרבי אמר "אני נהר המטהר מכל הכתמים", הרי זה כמו בטבילה שצריך שלא תישאר אפילו שערה אחת מחוץ למים... כך בעניין של הרבי

ברגע שקלטנו שכלו כל הקיצין, התחילו במטוס זעקות ושאגות מעומקא דליבא, ממש כאדם מסוכן ח"ו.

כל הסיפור הזה האריך מאד את הזמן עד ההמראה. בעצם האוקראינים רצו פשוט להחזיר אותנו עם אותו מטוס בחזרה לפריז, אך כיוון שלא שיתפנו פעולה הסיפור התארך והתארך כמעט 6-7 שעות.

לאחר מעשה שמענו שחברת התעופה הפסידה מהסיפור סכומים אדירים של כסף, כיון שדבר כזה לא נשמע בכל תולדותיה של מערכת התעופה העולמית.

ואז חשכו עינינו. תא אפל כמו בציורים של סיפורי הילדים. הסירו מעלינו את הציצית ולקחו מאיתנו את התפילין, ואפילו את המשקפיים וכל דבר אחר שרק היה לנו. לא יכולנו לעשות שם כלום, רק להתפלל לה' מליבנו ולומר פסוקי תהילים שזכרנו בעל פה.

השוטרים הביאו עבורי מתא אחר מזרן דק מאד, כדי שיהיה לי בכל זאת על מה להניח את הראש.

כל דבר שרצינו - אפילו הדברים הכי מינימליים - היינו צריכים לדפוק ולהתחנן שיביאו לנו. אפילו מים. כל דבר. אוכל כשר לא נתנו לנו בכלל, רק זרקו לנו כמה פריטי אוכל לא כשרים.

ועוד חשובים וטובים שוחררנו לנפשנו.

עורך הדין והחוקר הסבירו לאותו עסקן שבא לשחררנו, שכיוון שלא נמצאו שום סתירות בדברי כל עצורי הקבוצה, וגם משום שהתנהגנו בצורה מעוררת השתאות שהם אינם רגילים אליה (בדרך כלל אסיר גוי שנמצא בתא סגור כל כך הרבה זמן משתולל דופק וצועק ללא מנוחה...) וגם הדרך בה דיברנו הייתה משכנעת, היינו נראים כאנשים תמימים שנקלעו למערכה ולא כמחוללי המהפכה בעצמם.

עכשיו, לאחר ששוחררנו, קיבלנו הזמנה למשפט שייערך בעוד כמה חודשים בצרפת,

לבסוף התחילו לעלות הנוסעים האחרים שהיו אמורים לחזור לפריז, כשהחיילים שומרים עלינו כל הזמן שלא נזוז מהמקומות שהוקצו עבורנו באחורי המטוס. התייחסו אלינו ממש כמו עבריינים מגורשים.

לבנו היה נשבר מאד עם כל התקדמות של המטוס לעבר מסלול ההמראה... כך עד הנחיתה בפריז.

מבטן שאול שוועתי

מיד עם הנחיתה בפריז ראינו איך מגיעה אל המטוס קבוצה שלמה של שוטרים צרפתים. הם ניגשו ישר ליהודים שהיו על המטוס ולקחו מתוכנו שישה איש בלי הסברים מיותרים, תוך הודעה קצרה "אתם עצורים!".

מה שהתברר לאחר מכן הוא שהיות ולחברת התעופה נגרם מהסיפור נזק עצום, הם היו חייבים להעניש מישהו. אז מי האשם במקרה כזה? היהודים כמובן. כך נלקחנו אל עבר תא המעצר.

חשוב מאד להזכיר שוב את הרב לוין שמיד עם מעצרנו כבר היה בשדה התעופה והרגיע אותנו. הוא הסביר לנו שככל הנראה נשהה בתא המעצר עד 24 שעות ואז משחררים בדרך כלל.

בתחילה הושמנו בחדר גדול בתוך שדה התעופה ולאחמ"כ נלקחנו כבולים בידינו ורגלינו תחת משמר הדוק כאחרוני הפושעים אל בית המעצר הראשי בפריז הבירה. כשהכניסו אותנו לתאי המעצר חילקו אותנו לזוגות, שניים שניים,

היינו סחוטים ממש. אחרי כמה ימים של נסיעות טלטולים ואי וודאות, עברו עלינו עכשיו עוד כמה עשרות שעות של מעצר.

אבל על הדיבורים והצעקות שיוצאות מתוך כזה מעצר... על זה אני לא מוכן לותר לעולם. "מבטן שאול שיוועתי". ביקשתי מה' שיראה בעוניי, איך שעשיתי מה שרק יכולתי כדי להגיע לציון וזה מה שיצא, וכעת אני כלוא פה בין ארבע קירות של בטון, בשפל המצב כזה.

בהמשך התחילו לקחת אותנו לחקירות שהיו קלות יחסית. הסברתי שלא עשיתי כלום וזו סתם עלילה. וכך לאחר 20 שעות הגיע לשם אחד מעסקני קהילת חב"ד כדי לשחרר אותנו.

כשחלף הזמן הזה בטרם נודע לנו סופית שאנו משוחררים, בקשנו מהשוטרים להניח תפילין. ממש התחננו כיוון שהחוק בצרפת אומר שאם לא מגיע שופט לדיון על שחרור אוטומטית נכנסים למעצר של 24 שעות נוספות, ויוצא שעובר עלינו יום בלי הנחת תפילין חלילה!! אלא מצד השוטרים ממש ללא היה מה לדבר על כך, כך שזמן השחרור היה נס גם מצד כך שניצלנו מיום ללא תפילין.

לאחר מעשה התברר שלא היה כל כך פשוט לחלץ אותנו מהעלילה שנתפרה עלינו. הם חיפשו קורבן בכל מחיר, עד כדי כך שהטייס בעצמו העיד נגדנו שחוללנו פרובוקציה במטוס ובגללנו נגרם לחברה נזק עצום. רק הודות למאמציהם הבלתי נלאים של הרב לידרמן, הרב לוין, הרב הלפרין

שם יוחלט אם לקנוס אותנו או רק לתת לנו ויזה שחורה לכל מדינות האיחוד האירופאי אולי לפטור אותנו בכלל. בעז"ה. ברוך ה' כבר יצרנו קשר עם עורך דין יקר מחסידי ברסלב שמוכן לייצג אותנו בחינם בתיק הזה.

השחרור המופלא

הבשורה על השחרור הגיעה דקות מספר לאחר שחשבתי שכבר כלו כל הקיצין. היינו בפחד איום בלי משקפיים ובלי שום ספר וחשנו שעוד מעט יקרה לנו משהו.

מיד לאחר השחרור לקחו אותנו שלוחי חב"ד ברכבים נוחים לאכול ארוחה דשנה שהייתה כמים קרים על נפש עייפה. לאחר מכן לקחו אותנו למלון, והכל ללא שום תמורה.

בשלב זה הודיעו לנו העסקנים שמומלץ להתרחק מצרפת מהר ככל האפשר, ומה גם שכל מי שנסע איתנו קיבל ויזה שחורה לאוקראינה ולצרפת, ולכן אם ננסה להיכנס לאחת המדינות אנחנו עלולים להיכנס למאסר מיידי.

אני לא מתחרט על שום דבר שהיה בנסיעה הזו, בפרט שזה הפעיל לחץ מאד גדול על אוקראינה, דבר שאולי יעשה טוב לפתיחת הגבולות.

ובעיקר, אני מתחזק וזוכר כל הזמן שהנסיעה כשלעצמה מוזכרת המון בספרי רבינו כתיקון עצום בפני עצמו - "אור בהירות הדרכים שאתם באים אלי על ראש השנה"...

האחדות המופלאה, קול התורה שנשמע ברמה, נסיעות לשדה מדי חצות לילה, נחלי הדמעות שנשפכים כנחל במנייני התהלים, גמילות החסד שמתגלית במלוא תפארתה | **הצצה להתקבצות אנ"ש במדינת בלארוס שבת ולהמתין על הגבולות עד ישקיף וירא ה'**

גבול אוקראינה - בלארוס

פרוזדור בדרך לאומן

אור בהירות הדרכים
מים רבים לא יוכלו לכבות
ר"ה תשפ"א

שיא הסעודה היה בליל שבת כששרו כולם כאחד את זמר 'יה אכסוף' לרבי אהרן הגדול הטמון פה - 'פתח להם נועם ורצון לפתוח שערי רצונך'. הלבבות כאילו פורצים החוצה: פתח להם, פתח להם, שערי רצונך אוייי

הרב פימה בלימוד עם ילדי החמד

המציאות העגומה, כאשר שערי ציון נעולים ומדינת אוקראינה סגרה את שעריה לחלוטין, הולידה מחדש בקרב חסידי ברסלב את ההשתוקקות הנוראה והכיסופים העזים שהיו מנת חלקם במשך שבעים שנות הקומוניזם, בהם כמעט שלא היתה שום אפשרות להגיע לאומן.

מי מילל ומי פילל שיבוא יום ובחורי חמד ואברכי משי צעירים "הדור אשר לא ידע את יוסף" שלא היו שותפים לרגשות הגואים באותם שני רעבון, ונולדו לתוך שנות השובע בהם הדרך לאומן פתוחה לרווחה מתוך תנאים משופרים מאד - יזילו דמעות רבות מעיניהם, מתוך תפילות, געגועים וכיסופים אין קץ, שיזכו לתיקון נפשם אצל רועה הנשמות הטמון באומן.

הציבור החרדי בכלליותו עומד ומשתומם. אנשים לא מאמינים למשמע אזנם ולמראה עיניהם, כיצד ראשי משפחות תופסים בידיהם את הבחורים והילדים, משקיעים דמים בכרטיסי טיסה למינסק הנידחת, עוזבים את הכל ונוסעים לארץ לא זרועה, בידיעה ברורה שעדיין אין להם מקום להניח את ראשם ללינת לילה, ולמעט כמה חבילות קרקרים במזוודה שבידיהם - אין להם כל מושג מה יאכלו, כאשר על אוכל מבושל הם אפילו לא חולמים.

וכל זאת אפילו ללא תוכנית מסודרת כיצד להגיע לאומן, כאשר עדיין השערים סגורים, העתיד לוט בערפל ואיש אינו יודע מה יילד יום - כפשוטו ממש. ולמרות כל זאת, ועל סמך שמועות פורחות, לא רוצים לאבד את הסיכוי הקלוש הזה, אולי בכל זאת יקרה נס ומשם תיפתח הדרך לרבינו...

קבלת הפנים

מדינת בלארוס מקבלת את פניך בקרירות אופיינית, אבל ביעילות מפתיעה למדינה שעדיין ניכר עליה היטב כי היא היתה פעם חלק מהגוש הסובייטי - החוקים השונים והרישומים התכופים בכל חנות ובכל מלון מזכירים זאת שוב ושוב. בחיצוניות, עם זאת, הכל מטופח נקי ומתוקתק. פרוזדור יפה בדרך לקיים את ציווי רבינו הקדוש 'איש לא יעדר'.

ספק רב אם בכל שנות קיומה של המדינה הזאת, מאז נוסדה מחדש כמדינה, התרכזה בה כמות גדולה כל כך של יהודים. בעיר פינסק, שלה עבר יהודי היסטורי מכובד, נדמה היה לרגע שחזרו כמאה שנה אחורה. יהודים בעלי צורה, נערים וילדים זורמים לעיר הזו, ומתרכזים בשכונה שבה שכנה בעבר העיר קרלין, עד שאחותה הגדולה פינסק גדלה וגדלה ו'בלעה' אותה בתוכה.

כאן מתרכזים אנ"ש בסביבות בית הכנסת העתיק "קרלין-סטולין" שבו נהגו את נשיאותם אדמור"י קרלין לדורותיהם. במרחק דקות ספורות שוכן קברו של הרה"ק ר' אהרן הגדול מקרלין זיע"א, כאשר בצוק העיתים לא נשאר כל שריד וזכר למצבה עצמה. אפילו שלט אין כאן, ואם לא המסורת המקובלת העוברת מדור דור - לא היינו יודעים כלל שבין שתי העצים העבותים הללו שוכן ארון קדשו.

"מעולם לא אמר אדם צר לי המקום שאלין..." - אין הדבר אמור כשמדברים על אותה עיירה שנקראת פינסק. שכן הבעיה המרכזית לחסידים שהגיעו בהמוניהם היא בעיית הלינה.

בסמיכות לבית הכנסת נמצא מקום הלינה המרכזי ב"מלון אנדריי", שהוקם בשלהי שנות השמונים בכדי לארח וועידה קומוניסטית רחבה. קריסת מסך הברזל השאיר מלון ענק וריק כמצבת זיכרון לגוש הסובייטי כולו, למעט מתי מעט של אורחים. בימים כתיקונם המלון בקושי מתפקד, אבל עכשיו כל חדריו מלאים ודחוסים ביהודים חסידים הסובבים בלבבות הומים, בהשתוקקות אין קץ, להגיע כבר ולמצוא את עצמם בצלו של רוח אפינו.

עברו יום ויומיים, והמלון התמלא עד אפס מקום. אולם זרם הבאים רק הלך וגבר... החסידים ניסו את מזלם, וחלקם הצליחו לשכור מקומות לינה במלון ליד האוניברסיטה וגם בדירות אירוח שונות בעיר, והחלק האחר נאלץ לנדוד אל מחוץ לפינסק, ועשרות ק"מ מהעיר כבר נתפסו כל המיטות בכל המלונות והצימרים.

כך הכל התחיל...

בתחילה הגיעו חסידים מעטים מאד וההרגשה הייתה כמו במדבר של ממש.

בהמשך התחזק הזרם האנושי וגבר טיפין טיפין עד שהפך לנחל ממש, אשר נמשך לפינסק בעיקר בגלל התנאים: מקום לינה סביר, בתי כנסת, מקווה - ויהודי אחד.

יהודי אחד, חסיד קרלין סטולין ושמו הרב משה פימה שליט"א, שמנהל מזה שנים את הקהילה היהודית בפינסק. יהודי חם וער, שעד שלא נתקלים בו לא מאמינים שהוא קיים. ומי שלא הכירו עדיין, כדאי לו פעם אחת ללכת ולבקר בעיר ולראות מקרוב למה מתכוונים כשאומרים "יהודי חם". במשך כמעט חודש, ר' משה דאג וארגן את כל מה שנצרך בפינסק, כאשר המוקדים העיקריים הם בית הכנסת המרכזי של חצר הקודש, ובית הכנסת העתיק של העיר, בו התפלל הרה"ק ר' אהרן הגדול מקרלין. מקווה מהודר, אוכל ביד רחבה, הסעות ועזרה מול הרשויות - הכל ניתן ביד רחבה ובשמחה כאילו מדובר במשהו פעוט ושולי.

ככל שהתרחב וגדל ציבור הבאים הוא הוסיף ופתח בית כנסת וחדר אוכל בבית הספר היהודי

לבנות בפינסק, וגם דאג ופעל לארגן ולסדר מקומות לינה ומשלוחי אוכל גם לעיר הבירה מינסק ועיירת הנופש צ'ייקה, כדי שכולם ירגישו בנוח ויוקל מעליהם קצת עול טלטולי הדרך. האבא של בלארוס!

ההרכב של כל כך הרבה סוגים וגוונים של תלמידי רבינו, האחדות שנוצרה וההשתוקקות של כולם להגיע בסופו של דבר לאומן, הביאו לכיסופין ודבקות נפלאה. הזוך והתום שולטים בכיפה. באמת אמרו שאין בית כנסת אחד של אנ"ש, אפילו במקומות הנידחים ביותר, שלא שלח נציגות מכובדת לקיבוץ קדוש זה. יקשה עלינו לתאר את האווירה במקום כה זר לכאורה, שבו כל מה שמאחד את הבאים הוא בכלל מקום אחר - שנמצא באוקראינה...

ויהיו רחמיך מתגוללים...

בשבת התקיימו התפילות והסעודות בשלושה מוקדים, בית הכנסת המרכזי, בית הכנסת הישן, ובית הספר לבנות.

איה העט והסופר שיוכלו לתאר את קבלת השבת הנלהבת, במהלכה ריקדו וקיפצו זקנים עם נערים 'איי, אומן אומן ראש השנה...' סעודות השבת לא ביישו שבתות מאורגנות של חסידויות אחרות. היה שפע ומבחר והכל בטוב טעם.

שיא הסעודה בליל שבת היה כשכולם כאחד שרו את הזמר 'יה אכסוף' לרבי אהרן הגדול הטמון פה, במלים 'פתח להם נועם ורצון לפתוח שערי רצונך'. הלבבות כאילו פורצים החוצה: פתח להם, פתח להם, שערי רצונך... אוייי.

תורה שלמדתי באף

בהשתדלות ר' מרדכי רוזנטל הוקם היכל התורה 'פינסק', במטרה לייצר מסגרת לבחורים והילדים השוהים בעיר, כשגם כאן נחלץ הרב פימה שליט"א לסדר לילדים כניסה לאחד מפארקי השעשועים בעיר עבור אלה שלמדו בהתמדה. בנוסף הודפסה והופצה כמות גדולה של דפי הלימוד הקבועים ובסופם תיקון הכללי ותפילה ע"ז לזכות להגיע לאומן, כדי להקל על הבאים.

ויהיו רחמיך מתגוללים

ככל שנקפו השעות והימים, הציבור התחיל להפנים שראש השנה מתקרב במהירות וחייבים לעשות הרבה יותר בשביל לשבור את החומות כדי שנוכל להגיע לאומן. הביטוי המיידי לכך היה הוספה מהירה של עוד ועוד מניינים לאמירת תהלים ו'שמות הצדיקים' כדי להגיע לאומן. כך גם הוחלט לקיים עצרת על קברו של ר' אהרן הגדול, הטמון במרחק הליכה רגלי מבית הכנסת של פינסק. כדי לזעוק ולהתחנן ולשאוג למען פתיחת שערי ציון הנעולים, ולמען הקיבוץ הקדוש.

העצרת אורגנה מראש באישורו של רב הקהילה היהודית בפינסק, איש החסד הרה"ג ר' משה פימה שליט"א.

בעצרת ניתן היה לראות כיצד המשתתפים כולם זועקים ומנסים לקרוע את השמים כפשוטו. נשפכו שם דמעות כמים. הגרונות ניחרו בזעקות התפילה. בסיום העצרת, שוררו אנ"ש למשך זמן רב בהתרגשות ובכיסופים את שירו של רבי אהרן הגדול "י-ה אכסוף", תוך שהם חוזרים שוב ושוב על הבית "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך".

שם, על ציונו של רבי אהרן הגדול מקרלין, שעל מצבתו מופיעות המילים 'ורבים השיב מעוון', ניתן היה לומר שאכן ממש כך, באותה עצרת שהיו בה כאלו בכיות וכזו התעוררות שבו רבים מעוון. ויהי רצון שתתקבל תפילתם לפני בורא עולם, ונזכה לחזות במהרה בפתיחת השערים.

העצרת על צוננו הקדוש של ר' אהרן הגדול

ר' יהושע מאיר דויטש, מייסד 'כולל חצות' בארה"ק, השוהה גם הוא בעיר פינסק הקים גם כאן 'כולל חצות' מאולתר לכל מאן דבעי, יחד עם נסיעות לשדה סמוך, להתפלל ולהתחנן לפתיחת השערים.

בבית המדרש של פינסק, שאולי מעולם לא ראה כמות כה גדולה של חסידי ברסלב, מתקיימת ישיבה של ממש. שיעורים קבועים כמעט כל שעה ברצף, שהבולט שבהם הוא שיעורו הקבוע של המרא דאתרא שאותו אין אחד שמעוניין לפספס. השיעורים מרתקים ומלאים באור וחיות של קדושה ויראת שמים. ייזכר לטובה הרב בצלאל נהרי שנטל אחריות ועמד בראש, ולקח על עצמו את האחריות על כל ההתארגנויות וההודעות על אפשרויות הסידור בבלארוס והמסגרות השונות.

באווירת ההתקבצות המופלאה הזו, מרחפת כל העת שאלה שמציתה רצון דקדושה בלבבותיהם של רבים: מה הרבי רוצה פה מאתנו? עבור מה נשלחנו לכאן? כולם מסכימים פה אחד שבוודאי אין שום הבנה לבר אנוש בסוד המניעות הללו. אולם מתוך שיחות החברים הרבות שנשפכו כאן התחדש 'דיבור'... הלא רבינו אמר שהוא רוצה לראות את אור בהירות הדרכים שאנו נוסעים אליו. ואכן בכל שנה אנחנו משקיעים בדרכים הרבה 'כסף' וחלקנו גם הרבה 'דרך', כמו כל אותם שמגיעים מאוסטרליה ושאר מקומות רחוקים. השנה התחדש בנוסף העניין של 'זמן', כאשר אנשים משקיעים זמן ארוך בשביל הראש השנה של הרבי, שבועות וימים לשבת ולחכות לצפות ושוב לנסות, האם איך, מתי...

תחושת האחדות המופלאה המורגשת כאן היא ממש בחינה של 'מעין ימות המשיח', וכולם אומרים זאת בהתפעלות שוב ושוב. כולם לומדים ביחד, שמחים ביחד, מצפים ומשתוקקים לאותו דבר ביחד, ההרגשה היא ש'אם היעד שלך זה אומן, אתה אתנו בסירה אחת'. וזוהי אכן הנקודה, שכשכולם מרגישים שהם רק אורחים, אין שום התעסקות במצב העכשווי מלבד ההכרח ממש. אם כל הסיפור הזה נולד רק בכדי להראות איזו אחדות צריכה להיות בינינו, דיינו! אשרינו!

בשעת סגירת הגיליון שוררות למרבה הצער אכזבה ודאגה עמוקה בקרב שוהי בלארוס, לאור העדכונים האחרונים על נסיגה במגעים מול האוקראינים.

אך בד בבד יודעים אנו בבירור גמור שני דברים נפלאים: האחד - אין שום ייאוש בעולם כלל, עד הרגע האחרון ממש! והשני, והוא העיקר - גולי בלארוס אינם רק 'בדרך' לעשות משהו, אלא *כבר* עושים ופועלים שעשועים כאלה שלא היו מימות עולם כפי הנראה בחוש. ומי יודע אם לא זכו דווקא השנה, עם כל הייסורים והטלטולים והמתח הבלתי נגמר, להשלים תיקונים שאלפי דורות חיכו להם!

"כִּי בְּוַדַּאי יֵשׁ מְנִיעוֹת רַבּוֹת בָּעוֹלָם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁבְּרָם... עַל-כֵּן עִקַּר הָעֲקִשָּׁנוּת הוּא רַק בְּרָצוֹן, שֶׁאֵיזֶהוּ שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים לֹא יַחֲלִישׁ אֶת הָרָצוֹן. וַאֲפִלּוּ אִם מוֹנְעִים אוֹתוֹ בַּאֲלָפִים וְרִבְבוֹת מְנִיעוֹת שֶׁנִּדְמֶה לוֹ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשַׁבְּרָם בְּשׁוּם אֹפֶן, אַף-עַל-פִּי-כֵן הוּא יַעֲשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ וְיִרְצֶה בְּכָל פַּעַם בְּרָצוֹן חָזָק יוֹתֵר. כִּי הַחֵשֶׁק וְהָרָצוֹן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּפִי הַמְּנִיעָה..." (ליקו"ה אורח חיים ב' ברכת המזון ד אות כ) ■

הקיבוץ שבדרך ל'קיבוץ'...

בין האלפים והרבבות הגולים בחודש הרחמים והסליחות דהאי שתא, הפזורים בארצות הגויים ברחבי תבל, גלו גם כמה וכמה אל מדינת אנגליה בעיר לונדון הבירה.

ראשית הקיבוץ הלונדוני הייתה בתחילת חודש אלול, כשראשוני הבאים היו אלה שבאו מארה"ב והוחזרו.

מתחילת השבוע של פרשת כי תבא גדל זרם המגיעים, ונאספו בלונדון עוד ועוד עשרות ומאות מאנ"ש. חלקם כאלו שכבר היו באוקראינה והוחזרו ללונדון, וחלקם כאלו שהגיעו ללונדון כתחנת מעבר כדי להמשיך לאוקראינה ולא הורשו לעלות למטוס הלאה. בנוסף נמצאים ביניהם אף כאלה שהגיעו בכדי לטכס משם עצה איך להמשיך ולנסוע בדרכם לרבינו הק'.

בימים אלו החלה רוחו של רבינו מתפשטת ומתרחבת ברחבי העיר הקרירה והמנומסת, שם נראים עוד ועוד חסידים המטלטלים עם ה"פקלאות" ומחפשים מקום להניח את ראשם הדואב. בית המדרש דחסידי ברסלב מלא מפה אל פה בכל שעות היום. בחצות הלילה נראים אנ"ש הולכים למקוואות שבעיר, ובית המדרש מלא בזקנים עם נערים ואפילו תינוקות של בית רבן, המשננים את סדרי לימודיהם יומם וליל.

נוכחות אנ"ש בולטת ביותר, כשהחסידים אנשי ארץ ישראל מסתובבים ברחובות לונדון עם מלבושי הקודש של ארץ ישראל, ובפרט בשבת קודש, שבה נראו עשרות רבות לבושים בקאפטן הירושלמי, מלבושים אשר כמעט אינם נראים במקומות אלו בדרך כלל.

עסקני אנ"ש מספרים שההיערכות הלוגיסטית לכמות כזו של אורחים היא משהו שחסידי ברסלב בלונדון מעולם לא התכוננו לו. איש לא תיאר לעצמו כזו כמות של אורחים, וגם בימים כתיקונם קשה מאד לדאוג לאש"ל במספרים כאלה אפילו בנסיעות מאורגנות, ובוודאי שלא בהתראה קצרה כזו. אבל בחסדי השי"ת רואים עין בעין כי רוח הצדיק מרחפת על פני הבאים והשם היה בעזרנו שעלה בידינו להשיג לכל אורח מקום ללון וכל הצרכים הנלווים.

בית המדרש של חסידי ברסלב בלונדון,

המכיל כמה עשרות מקומות ישיבה, מלא עד אפס מקום ואינו מצליח להכיל את כל האורחים החשובים. אולם רבינו כבר אמר ש"מי שיש לו לב לא שייך אצלו מקום". וב"ה נתקיים בביהכנ"ס 'עומדים צפופים ומשתחווים רווחים'. כל העלויות מגיעות מאיסוף פרוטה לפורטה מבין אברכי אנ"ש.

מידי יום מתקיימות תפילות וזעקות ברוב עם לפתוח שערי ציון, וכמו כן ריקודים להמתקת הדינים. במשך כל שעות היום נראים אנ"ש באמירותיהם הרבות לחודש אלול, ובין מנחה למעריב נמסרים שיעורים ודרשות מפי חשובי אנ"ש ובהם הרה"ח ר' שמעון אלי' ברוין ו הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא, שהלהיבו את הלבבות ברצונות וכיסופים להגביר החשק בלא להתבלבל.

בהמשך גם נפתחה ישיבת בין הזמנים לכלל הבחורים עם מבצעים וחלוקת פרסים. בסדרי הישיבה נכללו גם לימודי הישיבות בהם לומדים הבחורים, וגם שיעורים בספרי רבינו מפי הר"מים החשובים, כמו כן נסיעות להתבודדות מחוץ לישוב וכדו', וכן נסיעות לציונו של הרה"ק ר' שלום משאץ זצ"ל אשר כידוע כתב פירוש ארוך מלא מוסר לעבודת ה' על סיפורי מעשיות (מעשה י"א).

אנשי לונדון כולם, אף אלו שאינם נמנים על חסידי ברסלב, קבלו את אנ"ש בסבר פנים יפות ובשמחה רבה, וכולם הביעו התפעלות מגודל המסירות נפש למען הראש השנה העולה על הכל.

ייזכרו לטובה ידידנו היקרים חסידי ברסלב שבלונדון, אשר לא נחו ולא שקטו, יום ולילה לא ישבותו, לארגן לכל אחד ואחד אכסניה ומקומות אירוח על צד היותר טוב, וכן מקומות לאכול סעודת שבת קודש עם משפחות חשובות מאנ"ש הע"י, והכל ביד רחבה וברוח נדיבה.

כמו כן דאגו להביא מאכלים ומשקאות לחצר היכל בית המדרש אשר נעשה בימים אלו בבחינת מועט המחזיק את המרובה, ומהבוקר ועד הערב הוא מלא וגדוש באנ"ש הסועדים את לבם בסעודות גדולות כיד ה' הטובה - פת שחרית בכל סוגי המעדנים ומאכלי חלב וכדומה, וארוחת צהרים בטוב טעם ודעת. ממש בבחינת "לא חסר לנו מזון", כך שדאגת מה נאכל לא מטרידה את אנ"ש והם נכונים בכל עת לבוא אל הקודש ומצפים לקריאת 'אשרקה להם'...

מיום אל יום התמלא המקום בעוד עשרות ומאות מאנ"ש שבאו מכל הערים, וההתעוררות גוברת הן בעת התפילות הקבועות, הן בעת עצרות התפילה, והן בריקודים אשר ממש הפכו להיות כשמחת תורה או כשמחת בית השואבה, ריקודים עזים מלאי תקוה וכיסופים.

ביום י"ט אלול חל יומא דהילולא של אחד מגדולי בעלי התוספות, הרב רבינו יעקב מאורליינ"ש ז"ל, אשר נהרג בלונדון ע"י בני בלייעל בעת הכתרת המלך החדש לפני כשמונה מאות ושלושים שנה ונטמן בבית החיים היהודי דשם. אנ"ש הע"י ששהו בימים אלו בעיר, ניצלו את ההזדמנות ובאו בהמוניהם לשפוך תפילה במקום קבורתו הק', לעורר זכותו לדבר ישועה ורחמים לקראת השנה החדשה, ואמרו תיקון הכללי מיוחד למען יזכו אנ"ש להגיע לר"ה לרבינו הק' זיע"א.

האחדות והאהבה השוררים בין כל גווני אנ"ש ששוהים בימים אלו בלונדון לא ניתנת לתיאור כלל, הן בלימוד ביחד והן בעזרה של ממש בכל דבר הנצרך במקום, עד כי ממש אפשר להמליץ עליהם מחדש את דברי רביז"ל "העולם ראוי שיתמהו על האהבה שביניכם".

כל אנשי שלומינו המתארחים כיום בעיר לונדון מכירים טובה לעסקנים הדגולים הפועלים למענם מסביב לשעון, ומתפללים ומקווים להימצא במהרה בצל צח בראש השנה הבעל"ט.

בית הכנסת ברסלב בלונדון

|| הרב ש.סופר ||

ממניעות לנעימות

יצא לי כל הטעם... כל השאיפות, כל הדיבורים וכל ההכנות הרוחניות לנסיעה הקדושה לרבינו הקדוש על ראש השנה כאילו פרחו ממוחו, לבו מכווץ, מלא עגמומית וכאב. אם לא היה די בקשיי הפרנסה שנקלע אליהם בשנה האחרונה ואשר הכבידו מאד על הוצאות נסיעה זו, יחד עם כל הבלבולים הפחדים והחששות של ערב הנסיעה, כאשר בכל רגע נשמעו הפחדותיהם של רשעי ישראל מצד זה והצהרותיהם המציקות של האוקראינים מאידך, נוסף לו גם הדכדוך העמוק מהבית, הבכיות והקינתורים שליוו אותו בצאתו פצעו את נפשו, הטענות והטרוניות צרבו בו כבשפוד מלובן, בכל שנה קשה נסיעתו כקריעת ים סוף, והשנה בה היה צריך להקדים נסיעתו יותר נתעוררו הכעסים וההצקות למעלה ראש.

"כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבתי ממחשבותיכם" (ישעי' נה-ט), מהלך מחשבתנו רחוק בתכלית מאמתת מחשבתו יתברך, לנו נדמה כי נסיעה נעימה המלאה באופן טבעי ברגשי קודש וחדוות הלב, היא זו הנסיעה הנשגבה שעל ידה ודאי נפעל ביתר שאת, ולעומת זאת נסיעה שלוותה בקשיים, במניעות, במצוקת גוף נפש וממון, ודאי שהיא פחותה במעלתה, אך רבינו הקדוש מגלה טפח מן האמת שכאמור רחוק מאד מדעתנו, שהמניעות והקשיים הם הם כלי הקיבול הנפלאים והעצומים ביותר לשפע האלוקי שצריכים לקבל. צריך רק להבין את הרמז השמיימי הטמון במניעות אלו ולקבל אותם באופן נכון.

רבינו הקדוש מלמדנו (לקו"מ ח"א סי' ס"ו) שכל דבר שבקדושה כדי שייצא מהכח אל הפועל חייב שיקדים לו חשק ורצון לקיום אותו דבר, והשם יתברך ברוב טובו ורחמנותו דואג לכך שינתן החשק הזה לאדם שנצרך לאותו דבר שבקדושה, "כל דבר שבקדושה שהאדם צריך לעשות, כגון לנסוע להצדיק, נותנים לו מתחילה חשק, כדי שעל ידי זה יעשה הדבר". איך גורמים לאדם לחשוק ולכסוף לדבר שהוא צריך לו?! שולחים לו מן השמים עיכוב ומונע לקיום אותו דבר וזה מה שגורם לו להתעורר לחפוץ בדבר זה.

רבינו ז"ל מביא על כך דוגמא מהחיים, כאשר מראים לילד קטן ממתק או משחק כלשהוא שהוא חושק בו ותיכף חוטפים ומעלימים זאת ממנו, מתעורר התינוק ורץ אחר זה ביתר שאת וחושק בכל לבו לקבל זאת, כך, שדוקא מפני שהחביאו והעלימו את הדבר באה לו התעוררות חשק ורצון ביתר שאת, כך גם נוהגים מלמעלה בעת שרוצים לעורר אותנו לחשוק ולכסוף לדבר שבקדושה, ששולחים לנו מניעה, עיכובים וקשיים לביצוע הדבר, כדי לעורר אותנו להתגבר בתוקף החשק והכיסופים יותר ויותר.

החשק הוא אם כן הכלי והדרך כדי שנוכל להוציא מהכח אל הפועל את הדבר שבקדושה שברצוננו לעשות, והמניעה היא האמצעי להתעוררות החשק הזה שבלעדיו לא ניתן לזכות לקיים את המצוה או הפעולה הקדושה. ולכן, לא כל הדברים שווים במדת החשק הנצרך להם, ככל שהדבר שבקדושה אותו רוצים לקיים גדול ונעלה יותר, כן צריך לעורר חשק גדול יותר, הכלי צריך להתאים למדת השפע שצריך להשפיע בו, ועל כן, השם יתברך בעוצם אהבתו אותנו מזמין לנו קשיים ועיכובים בהתאם למעלת וקדושת אותו דבר שאנו צריכים להשיג. "כפי מעלת הנחשק, כן צריך להיות גודל החשק, ועל כן כשהנחשק גדול מאד, נמצא שצריך שיהיה לו חשק גדול מאד, אזי יש לו מניעה גדולה ביותר, שעל ידי זה החשק גדול ביותר" (שם).

להגביר את החשק לנחשק

כאשר אנו נפגשים בקשיים ועיכובים בדרך לקיום מצוה, לא זו בלבד שאין זה אמור להרפות את ידינו, לא זו בלבד שאנו צריכים להתגבר כנגדם ולנסות לקיים זאת על אף כל אלה, אלא שהקשיים עצמם צריכים לעורר בנו רגשי שמחה ויקר, הם הם שצריכים לנסוך בנו חיות וכח להתחזק לקיים את הדבר הזה בכל מחיר, זוהי פנייה ישירה מהבורא יתברך אלינו שנדע להעריך ולייקר את המתנה הגנוזה באותו דבר שבקדושה שאנו עומדים לפניו, והוא גם מושיט לנו בד בבד את הכלי לקניית ורכישת הדבר הזה, שהם עצם המניעות, "ועל כן ראוי לאדם לדעת כשיש לו מניעות גדולות מאד מאיזה דבר שבקדושה, ידע ויבין מזה, שזה הדבר שרוצה לעשות, הוא נחשק גדול מאד, ודבר יקר מאד, שמחמת זה המניעה גדולה מאד" (שם). רבינו הקדוש מורה לנו שראוי שנבין ונדע את מהותה של מניעה, למען לא נתפס במזימת היצר המרפה ידים על ידי המניעה ומחשיך על ידי זה את יקרת הדבר אליו רצינו לבוא, הצדיק אומר לנו: 'דע והבן את שפת הקב"ה אליך, כשאתה רואה קשיים עיכובים וכבדויות בדרך הקדושה, הרי זה סימן שכאן טמון אוצר יקר, וכל מה שעליך לעשות להתגבר בתוקף רצונות וכיסופים לדבר היקר הזה', "ועל כן כשאדם חושק ביותר, בודאי יוכל לעשות הדבר, ויוכל להוציאו מכח אל הפעל, כי עיקר המניעה אינו אלא בשביל החשק, ועל כן כשאדם חושק ביותר כפי המניעה, ממילא נשבר המניעה".

והוא מוסיף ומגלה שם שזה סיבת כל המניעות והקשיים הרבים כשרוצים לנסוע לצדיק: "כי כשאיש ישראלי צריך לעשות דבר גדול הצריך ליהדותו, שכל יהדותו תלוי בזה, כגון לנסוע לצדיק אמת שבזה תלוי הכל, אזי יש להאדם מניעות גדולות רבות מאד, ומזה בעצמו יבין האדם גדל מעלת הנחשק". לא פלא איפוא מדוע אנו רואים את גדול הקשיים בבואנו ליסע לצדיק, היות וכל יהדותנו תלוי בזה, צריכים אנו להמון רצונות וכיסופים לכך, ורק באופן זה נוכל לקבל את הקדושה הנוראה הזאת, ועל כן ה' ית' ברחמיו מזמין לנו את הקשיים הללו.

ואם בכל נסיעה לצדיק כך, בנסיעה לראש השנה שלו, אשר רבינו הקדוש בצוואתו לדורות בערב ראש השנה האחרון שלו באומין "ענה ואמר בקול חזק מעומק הלב, בקול זיע סגיא, 'ומה אמר לכם אין דבר גדול מזה', היינו מלהיות אצלו על ראש השנה" (חיי מוהר"ן ת"ז) וכמו כן גילה "שיכולין אז אנשים לקבל תקונים מה שבכל השנה לא היה באפשר שיהיה להם תקון בשום אופן, ואפילו הוא בעצמו זכרונו לברכה לא היה יכול לתקנם, אף על פי כן בראש השנה יכולין אפלו הם לקבל תקון" (שם), כמובן שלקדושה שכזו צריך המון רצונות וכיסופים, ולשם כך ניתנה לנו מתנת המניעות, שכאמור עלינו לידע ולהבין את מטרתם, רק להגביר את החשק והרצון ולא להיפך.

יקר אלפים פעמים בשבירת מניעות

זהו נסיון מופלא שהקב"ה מעמיד בפנינו כדי לקרב ולא לרחק, ועלינו לקרוא ל'מניעות' אלו בשמם האמיתי 'נעימות' בימינך נצח, אלו הם כלי הקירוב וכלי הקנין לכל הקדושה הנוראה הזאת העומדת בפנינו, וכפי שרבי נתן זי"ע כותב (ימי מוהרנ"ת ח"ב ל"א): **"כָּךְ מִדָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּמַנֶּה אֶת הָאָדָם עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁמְּזַמִּין קֹדֶם כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, בִּפְרָט קֹדֶם כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה שֶׁכָּל הַיְּהדוּת תְּלוּי בּוֹ, כְּגוֹן לָבוֹא לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ לְהִתְקָרֵב לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁאָז מַזְמִין לוֹ מְנִיעוֹת הַנִּדְמוֹת לִמְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת וְקָשׁוֹת מְאֹד וְהַכֹּל בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּבֵּר חִשְׁקוֹ בְּיוֹתֵר, כִּי עַל יְדֵי הַמְּנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת וַעֲצוּמוֹת יוּכַל לְהָבִין כַּמָּה גָּדוֹל מַעֲלַת הַנֶּחְשָׁק, וְאָז יִתְגַּבֵּר שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חֵשֶׁק וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים כְּפִי תֹּקֶף הַמְּנִיעָה וְאָז אִם יִתְגַּבֵּר בְּחֵשֶׁק וְכִסּוּפִין, בְּוַדַּאי יְשַׁבֵּר כָּל הַמְּנִיעוֹת וְיָבוֹא אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וּלְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כִּי הַמְּנִיעוֹת לֹא בָּאוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל הַחֵשֶׁק".**

מי שזכה והשי"ת הכין לו את כלי הקיבול הנפלא הזה, והוא רואה לפניו יסורים ומיצרים בגוף בנפש ובממון מבית ומבחוץ, צריך שיידע ויבין שנסיעה שכזו יקרה אלפי פעמים יותר מאשר נסיעה רגילה שבאה בקלות, וכפי שרבי נתן כותב במכתבו לבנו: **"וְאַל יִהְיֶה לְךָ צַעַר כְּלָל מַה שֶּׁאֵין אַתָּה זוֹכֶה לִהְיוֹת אֶצְלֵנוּ בְּכָל פַּעַם כִּרְצוֹנְךָ הַטּוֹב, כִּי גַּם זֶה לְטוֹבָה, כִּי יָקָר מְאֹד אֵלָּפִים פְּעָמִים כְּשֶׁאַתָּה אֶצְלֵנוּ פַּעַם אַחַת בְּרֶבַע שָׁנָה בִּשְׁבִירַת מְנִיעוֹת כָּאֵלֶּה, מֵאֲשֶׁר הָיִיתָ אֶצְלִי בְּכָל שָׁבוּעַ בְּלִי מְנִיעוֹת"** (על"ת סז), לא רק שהוא מעודדו שישבר את המניעות אלא שהוא גם מלמדו שהמניעה עצמה לטובה והיא היא שמייקרת כל כך את מעלת הנסיעות הבודדות שכן זכה להם.

מי שיודע באיזו השתוקקות וצמאון ינק רבי יצחק מאביו הקדוש רבי נתן, ואיזה כלי קיבול הוא היה לכל מילה שיצאה מפיו, עומד ומשתומם, הלא אם היה זוכה לבוא בכל שבוע אליו ודאי היה יונק הימנו מעיינות תורה וחסידות ועבודת ה' ללא גבול, וכאשר הוא לא זוכה אפילו לעשירית מכך, מורה לו אביו הגדול כי אותו מיעוט יקר אלפים פעמים יותר!!! כיון שזה הגיע בשבירת מניעות. מה עצום הוא ההבדל בין מחשבתנו הפחותה למחשבת הצדיקים.

עיקר התענוג והשעשועים

כולנו רוצים ובאים להכתרה הגדולה אצל רבינו הקדוש, לומר לקדוש ברוך הוא 'המלך' ולהכתירו ביום הממלכה, עלינו ועל כל העולם כולו. מלכות היא אמונה (לקו"ה תחומין ה-ד), 'ואמונתך בלילות', עיקר ההמלכה והאמונה היא כשמשברים מניעות וחשכויות וממליכים את השי"ת גם כשהכל נסתר ונעלם, זהו עיקר תוקף קדושת היום ועיקר עבודת היום של ראש השנה, "כי ראש השנה הוא בחינת תקון האמונה" (לקו"מ ח"ב ה'-יד), ועל כך צריכים אנו להתאזר בבינה דעת ואמונה, להבין בידיעה ברורה שהמניעות הינן קריאות של חיבה, וככל שנקדם פניהם בהבנה זו כן נוכל להפכם בלבנו לנעימת השתוקקות והגדלת החשק.

ולא רק במניעות גשמיות הדברים אמורים, אלא גם במניעות המח שהם עיקר המניעה כמו שכתב רבינו הק' (לקו"מ ח"ב סי' מ"ו), כשהמח והלב חלוקים מהצדיק, כאשר נמצאים שם והלב לב אבן מבלי לחוש כלל, "כשלבו עקום ופתלתול מהשם יתברך, שזאת המניעה גדולה מכולם" (שם), גם אז עלינו לדעת ולהבין את הרמז האלוקי, שאז ודוקא אז טמונה שעה יקרה ומציאה נפלאה שאי אפשר לקבלה כי אם על ידי מניעה זו, וכאשר נתגבר לכסוף גם אז, ולא נוותר ולא נשליך זאת אחרי גווינו, כי אז יתהפכו המניעות לנעימות ועל ידם יתמשך את הכלי הנפלא לכל הקדושה המובטחת לנו שם.

"כִּי זֶה עִקַּר שַׁעֲשׁוּעָיו יִתְבָּרֵךְ וּמַעֲלַת הָאָדָם עַל הַמַּלְאָכִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְנִיעוֹת וּבִלְבּוּלִים כָּאֵלֶּה וְהוּא מִקָּרֵב עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וּלְהַתּוֹרָה מִתּוֹךְ יִסּוּרִים וְדַחֲקוּת וּמְנִיעוֹת וְהִשְׁתַּטְּחוּת וְהִתְפַּשְׁטוּת הַסְּטָרָא אַחֲרָא כַּזֶּה שֶׁהֵם מִשְׁתַּטְּחִים בְּכָל פַּעַם כְּמוֹ נְהָרוֹת וּתְהוֹמוֹת מַמָּשׁ" (עלים לתרופה רע"א).

אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ... צְאִי לָךְ

בעקבי הצאן

הִתְפּוֹנְנִי בְּדַרְכֵי חֲכוּתֵיךְ הֲרְחִשְׁוּנִיס וְלִבִּי בְּדַרְכֵיהֶם (תס"ו)

מאמר ל
תמימות ופשיטות (ה)

נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָּה!

רבינו הקדוש רוצה 'למשוך' אותנו לחיים של תמימות, חיים של עשיה דקדושה, חיים שמלאים ב"ריבוי לימוד התורה" בפשיטות גמורה...

אחר ארבעת המאמרים הקודמים ששימשו כמבוא לסוגיית ה"תמימות ופשיטות"[א], נבוא בס"ד להיכנס לתוך שערי היכליה ולבארה הלכה למעשה.

כמה נפלא להתחיל בכך לקראת ימי ראש השנה, אשר עליהם כותב מוהרנ"ת:

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, רֹב יִשְׂרָאֵל מַמְשִׁיכִין עַצְמָן אֶל הָאֱמֶת וְהַתְּמִימוּת, וּמִתְפַּלְּלִין וְצוֹעֲקִין לַה' יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת וּבְתָמִימוּת, **בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל שֶׁיֵּשׁ לְקָצָתָם בְּשִׁאֲרֵי יְמוֹת הַשָּׁנָה.**

(ליקוטי הלכות, ריבית ה, ט)

כך שעתה הוא הזמן המתאים להימשך מחדש אל האמת והתמימות, ולהתנהג כך משך כל השנה כולה.

כִּי הָעִקָּר הוּא הָאֱמֶת וְהַתְּמִימוּת, **לְהִתְנַהֵג בְּכָל הַשָּׁנָה כְּמוֹ הֲמוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכְּשֵׁרִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים!**

(שם)

♦ ♦ ♦

ה'תמימות' מתפרסת על פני כל תחומי החיים, ובאה לידי ביטוי בכל ענין וענין, הן בהשקפה והן בהנהגה למעשה, כך שקשה להגדיר את מהותה. אך בכל זאת ננסה בס"ד במאמרים הבאים לנגוע בכמה נקודות יסודיות, כפי שהן מתבארות בספרי רבינו ותלמידיו.

הנקודה הראשונה אותה נבאר בס"ד, היא: ה'עשייה' הפשוטה.

"לא היה לו פנאי אפילו לאכול"

אחד מסימני ההיכר המובהקים של ה"תם", הוא: היותו עסוק תדיר במלאכה.

וְלֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי אֲפִלּוּ לֶאֱכֹל, כִּי הָיָה צָרִיךְ תָּמִיד לַעֲסֹק בַּמְּלָאכָה ... רַק בְּשָׁעַת הַמְּלָאכָה, בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה נוֹקֵב בַּמַּרְצֵעַ וְהָיָה מַכְנִיס וּמוֹצִיא הַחוּט הָעָב שֶׁל הַתְּפִירָה כְּדֶרֶךְ הָרַצָּעִנִים, אָז הָיָה נוֹשֵׁךְ חֲתִיכַת לֶחֶם וְאוֹכֵל.

(סיפורי מעשיות, מעשה ט)

לעומתו, ה"חכם" מבלה את רוב חייו באפס-מעש, בשוטטות ומֶחְקָרִים חסרי תכלית.

מלאכת הרצענות, אותה למד ה"תם", בוודאי שלא מתאימה לו.

וְהֶחָכָם, שֶׁהָיָה בַּר־הֲבָנָה **לֹא הָיָה רְצוֹנוֹ לַעֲסֹק בְּמְלָאכָה פְּשׁוּטָה כָּזוֹ**[ב], וְיוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁיֵּלֵךְ בָּעוֹלָם וְיִסְתַּכֵּל מַה לַּעֲשׂוֹת.

(שם)

אך גם לאחר שהוא מחפש ומוצא עבודות שמתאימות לרמתו, הוא מחליט באיזשהו שלב שאין טעם לטרוח בעבודה, ועדיף לטייל ולשוטט בארץ....

וְהָיָה קָשֶׁה עָלָיו הָעֲבוֹדָה. וְיוֹשֵׁב עַצְמוֹ, כִּי הָיָה פִּילוֹסוֹף בַּר־הֲבָנָה: מַה לִּי לַעֲבוֹדָה זוֹ?![ג] הֲלֹא הָעִקָּר הוּא רַק בִּשְׁבִיל הַתַּכְלִית, לִשָּׂא אִשָּׁה וּלְהִתְפָּרְנֵס, עֲדַיִן אֵינִי צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה. עַל זֶה יִהְיֶה פְּנַאי לְהַבָּא בַּשָּׁנִים הַבָּאוֹת, כָּעֵת **טוֹב לִי לִהְיוֹת מְשׁוֹטֵט בָּאָרֶץ, לִהְיוֹת בַּמְּדִינוֹת, לְהַשְׁבִּיעַ עֵינַי בָּעוֹלָם.**

(שם)

כך גם בהמשך ימיו, לאחר שפגש את חברו החכם שליח-המלך, טיילו ושוטטו יחד בעולם, עד אשר הגיעו לסופם העגום.

עָנָה הֶחָכָם וְאָמַר עוֹד: בּוֹא וְנִסַּע וְנֵלֵךְ בָּעוֹלָם ... **וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים בָּעוֹלָם ... וְהָיוּ הוֹלְכִים וְנוֹסְעִים עַד שֶׁפָּלָה מַה שֶּׁבְּיָדָם** ... וְנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים הוֹלְכֵי רַגְלַי, וְנִסְתַּלֵּק חֲשִׁיבוּתָם וְלֹא הָיוּ נֶחֱשָׁבִים כְּלָל, כִּי לֹא הָיוּ מַשְׂגִּיחִים עֲלֵיהֶם כְּלָל, עַל אֲבִיוֹנִים כְּמוֹתָם.

(שם)

אמור מעתה:

ה"תם" יושב ועובד[ד], וה"חכם" הולך ומטייל.

♦ ♦ ♦

והנמשל בעבודת ה':

המתהלך בתמימות, עסוק תדיר בעבודת ה', ובעשייה קדושה. אך הנמשך אחר ה'חכמות', הולך ומתבטל.

ה'תם' יודע להעריך ולהחשיב את העשייה הפשוטה, ומתענג בה מאד. בכל עת שהוא מסיים לעשות איזושהי עשייה בעבודת ה', גם אם היא כלל לא מוצלחת ומושלמת, הוא מתמלא בתענוג ושמחה.

וכמסופר:

כְּשֶׁהָיָה גּוֹמֵר הַמְּנָעָל, וּמִן הַסְּתָם הָיָה לוֹ ג' קְצָווֹת, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל הָאֻמָּנוּת בְּשֶׁלֵּמוּת כַּנַּ"ל, הָיָה לוֹקֵחַ הַמְּנָעָל בְּיָדוֹ, **וְהָיָה מְשַׂבֵּחַ אוֹתוֹ מְאֹד וְהָיָה מִתְעַנֵּג מְאֹד מִמֶּנּוּ**, וְהָיָה אוֹמֵר: אִשְׁתִּי, כַּמָּה יָפָה וְנִפְלָא הַמְּנָעָל הַזֶּה! כַּמָּה מָתוֹק הַמְּנָעָל הַזֶּה! כַּמָּה מְנָעָל שֶׁל דְּבַשׁ וְצוּקִיר הַמְּנָעָל הַזֶּה!

(שם)

אך ה'חכם' אינו מוצא טעם ב'עשייה'. ה'חכמות' מביאות אותו לזלזל, ואף לכפור, במעלת ה"עשיה" הפשוטה. גם כשהוא זוכה להוציא מתחת ידיו 'עבודות' נפלאות, הוא מוצא בהם חסרונות ואינו מתענג מהם. ומשם הדרך קצרה לכפירה גמורה במלך מלכי המלכים ובצדיקיו רח"ל.

מצוות מעשיות

כאשר סיפר רבינו מעשה זו, "מחכם ותם", אמר בהקשר לכך 'תורה' בענין התמימות, וכפי שמצוין בסוף המעשה:

עַל זֶה הַמַּעֲשֶׂה, נֶאֱמְרָה הַתּוֹרָה הַמְדֻבֶּרֶת מֵחָכְמוֹת וּתְמִימוּת, שֶׁעִקַּר הַשְּׁלֵמוּת הוּא רַק תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְעִנְיַן עֲמָלֵק שֶׁהָיָה חָכָם וְכָפַר בָּעִקָּר וְכוּ', עַיֵּן שָׁם עַל פָּסוּק שֶׁבַּ"ע יִפ"ל צַדִּי"ק וְקָ"ם סוֹפֵי תֵּבוֹת עֲמָלֵ"ק, כִּי עִקַּר כָּל הַנְּפִילוֹת הֵם

א. במאמר הראשון התבאר עד כמה התמימות היא האמצעי היחיד לקבל מרבינו, ובשלשת המאמרים שלאחריו התבאר כי התמימות אינה טיפשות, וזקוקים לחכמה אנושית ותורנית כדי לקבל אותה בצורה נכונה.

ב. על מלאכת הרצענות - הלא היא עבודת התפילה - שלא התאימה לרמתו של ה'חכם', נדבר אי"ה במאמר אחר.

ג. בסגנון לשונו של הבן הרשע: "מה העבודה הזאת לכם".

ד. בבחינת "ויעקב איש תם יושב אוהלים".

עַל־יְדֵי חָכְמוֹת וְכוּ', עַיֵּן שָׁם (עַיֵּן **לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' סִימָן י"ט**).

(שם)

ושם אכן מבאר רבינו שהתמימות בעבודת ה', פירושה: לקיים את המצוות ה'מעשיות' בתמימות ופשיטות.

וכך הוא פותח את התורה:

עִקַּר הַתַּכְלִית וְהַשְׁלֵמוּת הוּא רַק לַעֲבֹד הַשֵּׁם בִּתְמִימוּת גָּמוּר, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל. כִּי יֵשׁ מְחַקְּרִים שֶׁאוֹמְרִים, שֶׁעִקַּר הַתַּכְלִית וְהָעוֹלָם הַבָּא הוּא רַק לְדַעַת כָּל דָּבָר כְּמוֹת שֶׁהוּא ... אֲבָל בֶּאֱמֶת אֶצְלֵנוּ עִקַּר הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הוּא רַק עַל יְדֵי אֱמוּנָה וּמִצְוֹת 'מַעֲשִׂיּוֹת', **לַעֲבֹד הַשֵּׁם עַל פִּי הַתּוֹרָה בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת.** וְעַל יְדֵי זֶה בְּעַצְמוֹ זוֹכִין לְמַה שֶּׁזּוֹכִין, 'עַיִן לֹא רָאָתָה' וְכוּ'.

... וְתֵדַע שֶׁאֵין הַדָּבָר כְּדַעְתָּם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אִם כֵּן לֹא יַשִּׂיגוּ הַתַּכְלִית רַק מֵתֵי מְעַט מְעַט מֵאַד, דְּהַיְנוּ הַבַּעֲלֵי שֵׂכֶל פִּילוֹסוֹפִים, וּמַה יַּעֲשׂוּ קְטַנֵּי הָעֵרֶךְ שֶׁאֵין לָהֶם שֵׂכֶל כָּזֶה לַחֲקֹר חֲקִירוֹת לָדַעַת הַמֻּשְׂכָּלוֹת, שֶׁהֵם רֹב וְעִקַּר הָעוֹלָם, אֵיךְ יַשִּׂיגוּ הֵם אֶת הַתַּכְלִית?! אֲבָל בֶּאֱמֶת **עִקַּר הַשָּׂגַת הַתַּכְלִית הוּא רַק עַל יְדֵי תְּמִימוּת דַּיְקָא, דְּהַיְנוּ יִרְאַת הַשֵּׁם וּמִצְוֹת 'מַעֲשִׂיּוֹת' בִּפְשִׁיטוּת גָּמוּר.**

(לִיקּוּטֵי מוֹהַר"ן תנייא, יט)

בהמשך הוא אף מבאר ש"עמלק" - שורש המחקרים והאפיקורסים - לוקח את מצוותיה ה'מעשיות' של התורה, והופך אותן למשהו שכלי ורעיוני גרידא רח"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁהָיָה עֲמָלֵק חוֹתֵךְ מִילוֹת וְזוֹרֵק כְּלַפֵּי מַעְלָה. כִּי מִילָה הִיא מִצְוָה רְאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְטַוָּה בָּהּ אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁהָיָה רֹאשׁ לַמַּאֲמִינִים. וַעֲמָלֵק, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַפִּילוֹסוֹפִים וְהַכּוֹפְרִים, הוּא כּוֹפֵר בְּכָל הַמִּצְוֹות וּמְפָרֵשׁ הַכֹּל עַל שִׂכְלִיּוּת לְבַד. וְזֶהוּ: 'חוֹתֵךְ מִילוֹת וְזוֹרֵק כְּלַפֵּי מַעְלָה', שֶׁכּוֹפֵר בְּמִצְוַת מִילָה וְזוֹרְקָהּ כְּלַפֵּי מַעְלָה אֶל הַשֵּׂכֶל, **כִּי הֵם מְפָרְשִׁים הַכֹּל רַק עַל שִׂכְלִיּוּת לְבַד, וְכוֹפְרִים בַּעֲשִׂיּוֹת הַמִּצְוֹות.**

(שם)

והכנעתו של אותו עמלק ה"חכם", היא על ידי קיום מצוות מעשיות בפועל ממש.

וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ "וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה" בְּמִלְחֶמֶת עֲמָלֵק, כִּי עַל יְדֵי אֱמוּנָה הֶחֱלִישׁ אֶת עֲמָלֵק, דְּהַיְנוּ הַחָכְמוֹת וְהַחֲקִירוֹת. וְזֶה: "וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה", **'יָדָיו' הַיְנוּ בְּחִינַת מִצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת** שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה". **שֶׁעַל יְדֵי אֱמוּנָה וּמִצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת, שֶׁהֵם הֶפֶךְ בְּחִינַת עֲמָלֵק, הֶחֱלִישׁוֹ.**

(שם)

אמור מעתה:

ה"חכמות" עליהן מדבר רבינו בסיפורי מעשיות, הם כאלו המביאים לידי זלזול וכפירה במעלת המצוות המעשיות, וה"תמימות" היא האמונה וההערכה האמיתית ל"עשייה" דקדושה.

♦ ♦ ♦

גם מי שאינו אפיקורס גמור, הכופר בחובת קיום המצוות המעשיות ח"ו, עלול גם הוא להיות נגוע בנגע ה"חכמות", ולהעדיף את החכמה וההשכלה - אף התורנית והרוחנית - על פני העשייה הפשוטה של ה"עבודות הפשוטות" [כפי שמכנה אותם רבינו].

וגם על אחד כזה - "החכם בעיניו" ואינו רואה לנכון להתאמץ בקיום "העבודות הפשוטות של סתם בני אדם" - היה רבינו "מקפיד וכועס מאד"...

וכמסופר:

הָיָה אוֹהֵב מְאֹד אֶת הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁל סְתָם בְּנֵי אָדָם, הָאֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים הַכְּשֵׁרִים, ... וְהָיָה מַקְפִּיד וְכוֹעֵס מְאֹד עַל מִי שֶׁהוּא חָכָם בְּעֵינָיו וְאֵינוֹ מִתְאַמֵּץ לְזַמֵּר זְמִירוֹת בְּשַׁבָּת וּבְמוֹצָאֵי־שַׁבָּת אוֹ **שְׁאָר עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת**, כִּי עִקַּר הַיַּהֲדוּת הוּא בִּפְשִׁיטוּת וּבְתָמִימוּת גָּמוּר, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת.

(לִיקּוּטֵי מוֹהַר"ן תנייא, קד)

שכן, כפי שנראה להלן[ה], התמימות אינה מסתכמת רק בקיום המצוות המעשיות שבתרי"ג מצוות, אלא גם בשמירת כל מנהגי ישראל, וקיום "העבודות הפשוטות של סתם בני אדם".

"להמשיך את העולם אל עשיה"

דרך עבודתו של רבינו הקדוש בעצמו, הייתה בתמימות ופשיטות מופלאה.

וְהָיָה עוֹשֶׂה **כָּל מִינֵי 'עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת' שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת.**

(שבחי הר"ן, יג)

ולדוגמא:

בִּימֵי יַלְדוּתוֹ הָיָה נוֹהֵג, שֶׁהָיָה לוֹקֵחַ אֵיזֶה גְּדוֹלִים וְהֶחֱלִיפָם עַל טָפָלִים[ו], וְנִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּהֶצְנֵעַ דֶּרֶךְ חַלּוֹן וְכֵיוֹצֵא, וְלָקַח עִמּוֹ הַסֵּפֶר 'שַׁעֲרֵי צִיּוֹן' וְאָמַר הַ'לְשֵׁם יִחוּד' שֶׁל עֲשִׂיַּת מִצְוָה, וְלָקַח טָפֵל אֶחָד וְהִשְׁלִיכָהּ לְתוֹךְ הַמַּתָּן בַּסֵּתֶר[ז], וְאַחַר־כָּךְ חָזַר וְעָשָׂה עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא מַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה, וְאַחַר כָּךְ חָזַר וְאָמַר 'לְשֵׁם יִחוּד' הַנַּ"ל, וְחָזַר וְהִשְׁלִיךְ פְּרוּטָה אַחַת לְתוֹךְ הַמַּתָּן בַּסֵּתֶר. וְחָזַר וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, וְחָזַר וְאָמַר הַ'לְשֵׁם יִחוּד הַנַּ"ל וְהִשְׁלִיךְ עוֹד פְּרוּטָה אַחַת. וְכֵן חָזַר וְעָשָׂה כַּמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁהִשְׁלִיךְ כָּל הַפְּרוּטוֹת לְתוֹךְ הַמַּתָּן בַּסֵּתֶר, וְעַל כָּל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה אָמַר הַ'לְשֵׁם יִחוּד הַנַּ"ל. **וְכַנָּתוֹ הָיָה כְּדֵי שֶׁיֵּעָשֶׂה מִצְוֹות רַבּוֹת[ח], כִּי עֲבוֹדָתוֹ הָיָה בִּפְשִׁיטוּת גָּמוּר בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל.**

ה. במאמר הבעל"ט אי"ה.

ו. פרט מטבעות גדולות על קטנות.

ז. = קופת הצדקה.

ח. בענין נתינת צדקה בכמה פעמים, ראה מה שכתב הרמב"ם על המשנה באבות "והכל לפי רוב המעשה": "שהמעלות לא יושגו לפי שיעור גודל המעשה, אלא לפי רוב מספר המעשה. וזה, שהמעלות אמנם יושגו בכפול מעשי הטוב פעמים רבות, ובזה יושג הקנין, לא בשיעשה האדם מעשה אחד גדול ממעשי הטוב, שבזה לבדו לא יושג קנין. משל זה, **שהאדם אם יתן למי שראוי אלף דינר, בפעם אחת ולאיש אחד, לא תושג לו מעלת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שתושג למי שיתנדב אלף פעמים באלף דינר**, ויתן כל דינר מהם על צד הנדיבות, לפי שזה ייכפל על ידו מעשה הנדיבות אלף פעמים, ויושג קנין חזק, וזה פעם אחת בלבד התעוררה הנפש התעוררות גדולה למעשה טוב, ואחר כן פסקה מזה. וכן בתורה, אין שכר מי שפדה אסיר במאה דינר, או נתן צדקה לעני במאה דינר שהיו די מחסורו, כמו מי שפדה עשרה אסירים, או השלים חסרון עשרה עניים, ואפילו בעשרה דינרים. ולזה תקיש. וזה הוא ענין אומרו: לפי רוב המעשה אבל לא על פי המעשה" (פירוש המשניות להרמב"ם, אבות ג, טו).

וְכֵן הָיָה עוֹשֶׂה וְעוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ **בְּכָל מִינֵי עֲבוֹדוֹת פְּשׁוּטוֹת לְגַמְרֵי** בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל.

(שם)

וכל זאת, לא מפני חוסר חכמה וחריפות, אלא אדרבא, מפני חכמתו הגדולה והבנתו שאכן זוהי הדרך הנכונה בעבודת ה'.

שכן:

אַף־עַל־פִּי שֶׁבֶּאֱמֶת הָיָה חָכָם גָּדוֹל וּמֻפְלָג בְּחָכְמָה מְאֹד מְאֹד גַּם בִּימֵי קַטְנוּתוֹ וּבִימֵי נְעוּרָיו, כַּאֲשֶׁר הָיָה מְפֻרְסָם לְכָל מַכִּירָיו, אַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם חָכְמָה כְּלָל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, רַק **הָיָה נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת כָּל הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁבָּעוֹלָם,** דְּהַיְנוּ: לִמּוּד הַתּוֹרָה הַרְבֵּה, וּמִצְווֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וְרִבּוּי תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וְרִבּוּי הִתְבּוֹדְדוּת מְאֹד, לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּנַּ"ל, וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה.

וְזֶה הָיָה עִקַּר חָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה מְאֹד, **כִּי מֵעֹצֶם הַפְלָגַת חָכְמָתוֹ, זָכָה תֵּכֶף לְחָכְמָה זוֹ, שֶׁאֵין צְרִיכִים שׁוּם חָכְמָה כְּלָל בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם.** כִּי זֶה עִקַּר הַחָכְמָה הַגְּדוֹלָה מִן הַכֹּל, שֶׁלֹּא לִהְיוֹת שׁוּם חָכָם בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם רַק בִּתְמִימוּת וּבִפְשִׁיטוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל.

(שם)

והתנהגותו זו בתמימות ופשיטות, המשיכה ללוות אותו עד לאחרית ימיו.

וכשם שעל התם מסופר שגם לאחר שעלה ונתעלה בחכמתו

אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּבָר הָיָה יוֹדֵעַ חָכְמוֹת, לֹא הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַחָכְמוֹת כְּלָל, רַק נָהַג הַכֹּל בִּתְמִימוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה ... וְהוּטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ זֹאת בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאָמַר: **אֲנִי רוֹאֶה שֶׁהוּא חָכָם כָּזֶה, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן הוּא מִתְנַהֵג בִּתְמִימוּת כָּזֶה!** וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד מְאֹד.

(סיפורי מעשיות, מעשה ט)

כך גם רבינו הקדוש - על אף שעלה ונתעלה לעילא ולעילא בהשגותיו הנוראות, המשיך לנהוג בדרך התמימות כפשוט שבפשוטים.

גם בהיותו בעל השגה מופלאה, שאין דומה לו, המשיך להשליך את עצמו ברפש וטיט לקיים מנהגי ישראל הפשוטים, כאמירת 'תשליך' על יד הנהר[ט]; ואף היה מקפיד לשיר זמירות שבת ומוצאי שבת בתמימות.

וְגַם הוּא בְּעַצְמוֹ זַ"ל ... **כָּל יָמָיו הָיָה מְזַמֵּר זְמִירוֹת הַרְבֵּה בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת.**

(ליקוטי מוהר"ן תניינא, קד)

גם כאשר מוחו היה "משוטט בהשגות גבוהות ונוראות", לא וויתר על "לימוד התורה בפשיטות הרבה בכל יום".

וְדַרְכּוֹ הָיָה תָּמִיד, שֶׁהָיָה לוֹמֵד הַרְבֵּה הַרְבֵּה כָּל יָמָיו עַד הַסּוֹף, אֲפִלּוּ בְּעֵת הַחוֹלַאַת הַכָּבֵד שֶׁהָיָה לוֹ בַּסּוֹף. **וְאַף עַל פִּי שֶׁהָיָה ... מֹחוֹ מְשׁוֹטֵט תָּמִיד בְּהַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת וְנוֹרָאוֹת תָּמִיד וְכוּ' וְכוּ', אַף עַל פִּי כֵן הָיָה עוֹסֵק בִּלְמוּד הַתּוֹרָה בִּפְשִׁיטוּת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם וָיוֹם.**

(שיחות הר"ן, עו)

וכך גם, התבודדותו ותפילתו הייתה בתכלית הפשיטות, "ברוח נמוכה ולב נשבר". וכמסופר:

שָׁמַעְתִּי מִפִּי הָרַב רַבִּי נָתָן זַ"ל, שֶׁאָמַר שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל מַאֲמַר "תָּעִיתִי כְּשֶׂה אוֹבֵד" וְכוּ' (סימן ר"ו בליקוטי מוהר"ן), אָמַר לוֹ שֶׁזֶּה הֶעְנְיָן הוּא הִתְבּוֹדְדוּת שֶׁלּוֹ בָּעִתִּים הַלָּלוּ. **עָמַד וְהִתְבּוֹנֵן עַל גֹּדֶל עִנְוָתָנוּתוֹ וּפְשִׁיטוּת וּתְמִימוּת שֶׁל עֶבְדָּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כָּל יְמֵי חַיָּיו, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁזָּכָה לְמַה שֶּׁזָּכָה, אַף עַל פִּי כֵן הָיוּ הַתְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁלּוֹ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בְּרוּחַ נְמוּכָה וְלֵב נִשְׁבָּר כָּזֶה.**

עוֹד שָׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ זַ"ל, שֶׁפַּעַם אַחַת שָׁאַל אוֹתוֹ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים הַקְּטַנִּים אֵיךְ לְהִתְבּוֹדֵד, וְלִמֵּד אוֹתוֹ לוֹמַר לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: "**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם רַחֵם עָלַי וְכוּ', כִּי הֵיִתְכֵּן שֶׁיַּעַבְרוּ יָמַי בְּהֶבֶל כָּזֶה, וְכִי בִּשְׁבִיל כָּךְ נוֹצָרְתִּי?!**". אַחַר כָּךְ בְּאֵיזֶה עֵת, עָמַד זֶה הָאִישׁ אַחַר כָּתְלֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, **וְשָׁמַע שֶׁרַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַצְמוֹ שָׂפַךְ אֶת לִבּוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדִבּוּרִים כָּאֵלּוּ...**

(חיי מוהר"ן, רלט)

וכך המשיך להתנהג ו"לא עזב דרכו הטוב על פי פשיטות" עד שעתו האחרונה...

גַּם כְּשֶׁיָּצָא לִקַּהֲלַת אוּמַאן שֶׁהָיָה **סָמוּךְ מְאֹד לְהִסְתַּלְּקוּתוֹ** כְּמוֹ חֲצִי שָׁנָה, וּכְבָר זָכָה לְמַעֲלָה עֶלְיוֹנָה שֶׁלֹּא זָכָה בָּהּ אָדָם מֵעוֹלָם, כַּמְבֹאָר כְּבָר, גַּם שָׁם הָיָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוּת הַרְבֵּה מְאֹד. וּפַעַם אֶחָד נִכְנַס הַבַּעַל הַבַּיִת שֶׁדָּר רַבֵּנוּ זַ"ל אֶצְלוֹ בִּשְׁכֻנּוּת שָׁם בְּאוּמַאן, וְשָׁם הָיָה לְרַבֵּנוּ זַ"ל חֶדֶר מְיֻחָד, שֶׁהָיָה לְהַבַּעַל הַבַּיִת תְּפִיסַת יָד בּוֹ, וְנִכְנַס הַבַּעַל הַבַּיִת פִּתְאֹם לְאוֹתוֹ הַחֶדֶר, וּמָצָא אֶת רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב בְּפִשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם עַל הָאָרֶץ, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה אָז חֲלוּשׁ מְאֹד מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר אֲשֶׁר חִיּוּתוֹ הָיָה בְּנֶפֶשׁ וְכִמְעַט שֶׁנִּגְוַע בְּכָל עֵת, אַף עַל פִּי כֵן **לֹא עָזַב דַּרְכּוֹ הַטּוֹב עַל פִּי פְּשִׁיטוּת עַד הַשָּׁעָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁנִּסְתַּלֵּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּשָׁלוֹם,** אַשְׁרֵי לוֹ.

(שיחות הר"ן, קסד)

♦ ♦ ♦

כך חי בעצמו, וכך הדריך את אנשיו: לעבוד את ה' בתמימות ופשיטות גמור. לכסוף ולהשתוקק בלב, ולעשות עם האיברים "עשיות ועובדות כל מה שיוכל"...

וראה מש"כ בזה בספר התניא: "גם זאת מצאנו ראינו **בעבודת הצדקה מעלה פרטיות גדולה ונפלאה אין ערוך אליה, להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות וכל המרבה הרי זה משובח, ולא בפעם א' ובבת אחת גם כי הסך הכולל אחד הוא**, כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה ששנו חכמים ז"ל והכל לפי רוב המעשה. והנה מלבד כי הרמב"ם ז"ל ביאר היטב טעמו ונימוקו כדי לזכך הנפש ע"י רבוי המעשה, הנה מקרא מלא דיבר הכתוב 'פעולת צדקה לחיים' דהיינו שפעולתה וסגולתה להמשיך חיים עליונים מחיי החיים א"ס ב"ה לארץ החיים היא שכינת עוזינו ... **וכל משכיל על דבר גדול ונפלא כזה, ימצא טוב טעם ודעת כמה גדולים דברי חכמים ז"ל שאמרו 'הכל לפי רוב המעשה', דהיינו מעשה הצדקה נעשה בפעמים רבות, להמשיך חיים עליונים לייחד יחוד עליון פעמים רבות**" (תניא, אגרת הקודש, פרק כא).

ט. כאשר יובא להלן בס"ד.

וכפי שלימד:

חָכְמוֹת אֵינָם כְּלוּם, וְהָעִקָּר רַק הַלֵּב וְהָעֲשִׂיָּה שֶׁל הָאֵיבָרִים, שֶׁלִּבּוֹ יִשְׁתּוֹקֵק וְיִכְסֹף תָּמִיד לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיִהְיֶה מִתְגַּעְגֵּעַ תָּמִיד מָתַי יָבוֹא לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ כָּרָאוּי ... **וַיַּעֲשֶׂה עֲשִׂיּוֹת וְעֲבָדוֹת כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל,** וְעַל יְדֵי זֶה יִתְקָרֵב בְּוַדַּאי לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ.

(חיי מוהר"ן, תקנד)

ובראותו את בני העולם שקועים במחשבותיהם וחכמותיהם, ורחוקים מה'עשייה' הפשוטה, הביע את כיסופיו

וְאָמַר: **נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָּה!**

(שיחות הר"ן, יט)

שכן, זו הייתה **"כל עיקר מגמתו וחפצו" - "שנעסוק תמיד בעשיות של קדושה בפשיטות".**

וְכָל עִקַּר מְגַמָּתוֹ וְחֶפְצוֹ הָיָה תָּמִיד רַק לְעֲבוֹדוֹת וַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת כְּלָל, רַק שֶׁנַּעֲסֹק תָּמִיד בַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה בִּפְשִׁיטוּת, דְּהַיְנוּ: לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹות הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּלְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים תָּמִיד, וְהַכֹּל בִּפְשִׁיטוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת.

(שם)

ובכן, בבואנו לתרגם את הדברים הלכה למעשה, אנו מבחינים בג' חלקים בענין ה"עשיות של קדושה בפשיטות", הנזכרים בשיחתו של רבינו, אשר העתקנו לעיל:

שֶׁנַּעֲסֹק תָּמִיד בַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה בִּפְשִׁיטוּת, דְּהַיְנוּ: **[א.]** לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, **[ב.]** וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹות הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, **[ג.]** וּלְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וְתַחֲנוּנִים תָּמִיד. וְהַכֹּל בִּפְשִׁיטוּת בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת.

(שיחות הר"ן, יט)

כך גם בשבחי הר"ן, כשהוא מספר על רבינו, מונה מוהרנ"ת את שלשת החלקים הנ"ל, וכותב:

הָיָה נוֹהֵג לַעֲשׂוֹת כָּל הָעֲבוֹדוֹת הַפְּשׁוּטוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, דְּהַיְנוּ: **[א.]** לִמּוּד הַתּוֹרָה הַרְבֵּה, **[ב.]** וּמִצְוֹות מַעֲשִׂיּוֹת, **[ג.]** וְרִבּוּי תְּפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וְרִבּוּי הִתְבּוֹדְדוּת מְאֹד, לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׂ שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ.

(שבחי הר"ן, יג)

במאמרנו זה, נבאר בס"ד את החלק הראשון: ריבוי לימוד התורה.

לימוד בפשיטות הרבה

כשדיבר רבינו על כך שהוא נכסף להמשיך את העולם לעשיה - הביטוי המעשי שנתן לכך, הוא: קביעות עתים לתורה.

וְאָמַר: נִכְסַפְתִּי מְאֹד לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם אֶל עֲשִׂיָּה, **שֶׁיִּהְיֶה חִיּוּב אֵצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִלְמוֹד כָּךְ וְכָךְ בְּכָל יוֹם וְלֹא יַעֲבֹר, וְכַיּוֹצֵא.**

(שיחות הר"ן, יט)

מלבד הקביעות היומיומית בתורה - אשר כוחה עצום ורב[י] - רצה רבינו גם שנרבה בלימוד התורה בתמימות ופשיטות, כשהוא שם דגש על ה'ריבוי' באמרו:

מַעֲלַת רִבּוּי הַלִּמּוּד עוֹלֶה עַל הַכֹּל.

(שיחות הר"ן, עו)

רבינו אף ירד לפרטים, ופירט "מה שהאדם צריך ללמוד בכל יום".

וּפַעַם אֶחָד חִשֵּׁב רַבֵּנוּ זַ"ל מַה שֶּׁהָאָדָם צָרִיךְ לִלְמֹד בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁאֵין הַיּוֹם מַסְפִּיק, דְּהַיְנוּ: לִגְמֹר בְּכָל שָׁנָה שַׁ"ס עִם הָרִי"ף וְהָרֹא"שׁ, וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָן-עָרוּךְ הַגְּדוֹלִים, וְכָל הַמִּדְרָשִׁים כֻּלָּם, וְכָל סִפְרֵי הַזֹּהַר וְתִקּוּנִים וְזֹהַר חָדָשׁ, וְכָל סִפְרֵי קַבָּלָה מֵהָאֲרִיזַ"ל.

וְאָז סֵפֶר הָרַבֵּה מֵעִנְיָן זֶה שֶׁצְּרִיכִין לִלְמֹד בִּמְהִירוּת גָּדוֹל וּבְזְרִיזוּת, וְלִבְלִי לְבַלְבֵּל דַּעְתּוֹ בְּדִקְדּוּקִים הָרַבֵּה מֵעִנְיָן לְעִנְיָן. וְהַדְּבָרִים הַלָּלוּ הֵם בְּדוּקִים וּמְנֻסִּים.

(שם)

רבינו דרש 'התמדה' מוחלטת, הממלאת את כל היום כולו "עד שאין היום מספיק". וכאשר דיבר עם אברך צעיר על אודות התמדת הלימוד, הייתה הדרישה ש"השפתיים לא ישבותו", בבחינת "לא פסיק פומיה מגירסא"...[יא]

הֶתְחִיל רַבֵּנוּ זַ"ל לְעוֹרְרוֹ עַל הַתְמָדַת הַלִּמּוּד, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: דִּיא לִיפֶּן זָאלִין דִּיר נִיט צוּ שְׁטַיִין = **שְׁפָתֶיךָ לֹא יִשְׁבְּתוּ!** (כִּי עֲדַיִן הָיָה סָמוּךְ עַל שֻׁלְחָן חוֹתְנוֹ׳ב).

(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, יב[יג])

כך גם הדריך והנהיג את מוהרנ"ת, ובתחילת התקרבותו קבע לו "שיעורים גדולים בכל יום" [כדוגמת: סיום ארבעה חלקי שולחן ערוך בשנה, וסיום ששה סדרי משנה מדי חודש, ועוד] כפי שמספר מוהרנ"ת בעצמו:

הִכְנִיס אוֹתִי בְּהַתְמָדַת הַלִּמּוּד, **וְצִוָּה עָלַי וְקָבַע לִי שִׁעוּרִים גְּדוֹלִים בְּכָל יוֹם.**

(חיי מוהר"ן, תלה)

ואכן, כשם שה"תם" היה עסוק במלאכתו עד שלא היה לו פנאי לאכול, כך גם מוהרנ"ת:

י. כפי שמובא שם בהמשך השיחה, ובהרחבה בליקוטי הלכות (בציעת הפת ה). ושם מבואר ש"אפילו מי שאינו עוסק בתורה כל היום כי אם איזה עתים ושעות, על כל פנים צריך ליזהר שיהיו אלו העתים והשעות בקביעות גדול בכל יום חוק ולא יעבור, כדי שיברח בכל פעם למקור מים חיים המטהרים מכל הטומאות והבגדים הצואים" (שם, יג).

יא. וכפי שמבקש מוהרנ"ת בתפילתו: **"ולא אפסיק פי מגירסא ולימוד ותפילות ובקשות ושירות ותשבחות לשמך הגדול והקדוש, וכל היום תהיה שיחתי ודיבורי בתורה ותפילה"** (ליקוטי תפילות, פ).

יב. והיה ביכולתו ללמוד יומם ולילה. משא"כ מי שעוסק במלאכה וכיו"ב, צריך להתמיד לפי מדרגתו ועניינו.

יג. מובא גם ב"פתיחה" לביאור הליקוטים.

כָּל הַיּוֹם יָשַׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וּכְשֶׁבָּא לֶאֱכֹל נִזְהַר מְאֹד לִבְלִי לְהִתְעַסֵּק יוֹתֵר מֵהַהֶכְרֵחַ אֲפִלּוּ כְּרֶגַע, וְזֵרֵז עַצְמוֹ בְּתַכְלִית הַזְּרִיזוּת לָשׁוּב לְלִמּוּדוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, ט)

וְכָל אוֹהֲבָיו וּמְיֻדָּעָיו הִרְבּוּ לְדַבֵּר עָלָיו עַל שֶׁאֵינוֹ מְרַחֵם עַל עַצְמוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו לְהִשְׁתַּדֵּל בְּעִסְקֵי פַּרְנָסָה כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ. **וְהוּא לֹא הָיָה לוֹ פְּנַאי כְּלָל אֲפִלּוּ לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵיהֶם**[יד] **וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְהָשִׁיב לָהֶם עַל זֶה**[טו].

(שם, ו)

וְכָל הַנְהָגוֹתָיו וְכָל מַעֲשָׂיו הָיוּ בְּזְרִיזוּת וּבְמְהִירוּת גָּדוֹל מְאֹד ... **וְגַם אָחַז תָּמִיד אֶת הַמּוֹרֶה שָׁעוֹת [= השעון] לְנֶגֶד עֵינָיו, וְהָיָה שׁוֹמֵר אֶת כָּל שְׁעוֹתָיו וּרְגָעָיו בְּכָל מִינֵי שְׁמִירָה.** כִּי גַּם בְּעֵת נְסִיעָתוֹ וִישִׁיבָתוֹ עַל הָעֲגָלָה הָרְבָּה לִלְמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל וְלִצְעֹק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכִלּוֹת הַנֶּפֶשׁ מַמָּשׁ, וְשׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם לֹא בִּלְבֵּל אֶת דַּעְתּוֹ לְבַטְּלוֹ מֵעֲבוֹדָתוֹ אֲפִלּוּ כְּרֶגַע.

(שם, טז)

"ללמוד בפשיטות ובזריזות"

כפי שראינו מדברי רבינו - ריבוי הלימוד קשור למידת התמימות. שכן, ריחוקם של בני העולם מריבוי הלימוד הוא מחמת הימשכותם אחר ה'חכמות', והתעקשותם ללמוד דווקא בצורה מפולפלת ומסובכת.

וכפי שכתב בעל ה"ארחות צדיקים":

בְּדוֹר הַזֶּה נִשְׁתַּכְּחָה הַתּוֹרָה, מֵחֲמַת כִּי הַלּוֹמְדִים הֲלָלוּ סְבוּרִים לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ הָרִאשׁוֹנִים לְהַחֲזִיק בִּפְלִפּוּלִים, אַךְ אֵינָם דּוֹמִים [לאותם חכמים ראשונים] כְּלָל וּכְלָל, שֶׁלִּבָּם הָיָה פָּתוּחַ כְּאוּלָם, וְתוֹרָתָם הָיְתָה אֻמָּנוּתָם, וְהָיוּ מְמִיתִים עַצְמָם עָלֶיהָ יוֹמָם וָלַיְלָה, לָכֵן הִשִּׂיגוּ וְיָדְעוּ בִּפְלִפּוּלָם. אֲבָל עַכְשָׁו אֵינָם יוֹדְעִים כֵּן, אֶלָּא מְבַלְבְּלִים זֶה אֶת זֶה, וּמְבַטְּלִין רֹב הַיּוֹם וְעוֹסְקִין בְּאוֹתוֹ לִמּוּד כַּחֲצִי יוֹם, וְהַלִּמּוּד שֶׁלָּהֶם עֲרַאי דְּעֲרַאי וְהַבְּטוּל קָבַע. אֲבָל בִּימֵי חַכְמֵי הַתַּלְמוּד הָלְכוּ לְלִמּוּד עֶשֶׂר שָׁנִים וְיוֹתֵר, וְהָיָה לִמּוּדָם גָּדוֹל בְּקִבְיעוּת, שֶׁאִם הָיָה אֶחָד מִתְעַטֵּשׁ לֹא הָיוּ אוֹמְרִים "אֲסוּתָא" מִפְּנֵי בְּטוּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ (ברכות נג, א).

(ארחות צדיקים, שער התורה)

'הלומדים הללו' מתעלמים מההדרכה המפורשת של חכמינו ז"ל בגמרא:

"לְעוֹלָם לִגְרֹס אֱנָשׁ וְאַף עַל גַּב דְּמַשְׁכַּח, וְאַף עַל גַּב דְּלָא יָדַע מַאי קָאָמַר", וְאָמְרִי: "מֵעַקָּרָא לִגְמַר אֱנָשׁ, וְהָדַר לְסַבַּר" - **וְכָל זֶה אֵינָם עוֹשִׂים עַתָּה, כִּי כָּל אֶחָד רוֹצֶה לִלְמֹד תּוֹסְפוֹת וְכָל חִדּוּשִׁים וְחִדּוּשֵׁי דְּחִדּוּשִׁים קֹדֶם שֶׁיֵּדַע צוּרַת הַתַּלְמוּד**, אִם כֵּן אֵיךְ יַצְלִיחוּ?! כֵּיוָן שֶׁעוֹשֶׂה לְהֶפֶךְ מִמַּה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵי הַתַּלְמוּד, כִּי כָּל מַה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתַּלְמוּד הַכֹּל אֱמֶת, וְאֵין לְהָשִׁיב עָלָיו אוֹ לְשַׁנּוֹתוֹ, וְלֹא לְהוֹסִיף וְלֹא לִגְרֹעַ. **וְעַל כֵּן, מֵרֹב טִרַּח הַלִּמּוּד, הָעִיּוּן וְהַפִּלְפּוּל, רַבִּים פּוֹרְשִׁים מִן הַלִּמּוּד מֵרֹב טִרַּח הַשְׁמוּעוֹת וְהַדִּקְדּוּק ... נַעֲשֵׂית עֲלֵיהֶם הַהֲלָכָה כְּמַשָּׂא כָּבֵד, וְלֹא יוּכְלוּ עוֹד לְהָבִיט בָּהּ**, וּמִתּוֹךְ כָּךְ עוֹסְקִים בְּשִׁגָּעוֹן בְּלֵיצָנוּת, וּמְבַלְבְּלִין וּמְבַטְּלִים וְעוֹסְקִים בְּמִינֵי תַּחְבּוּלוֹת, וְאֵין לָהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם[טז].

(שם)

וְכַמָּה בְּנֵי אָדָם פָּסְקוּ מִלִּמּוּדָם לְגַמְרֵי עַל יְדֵי רִבּוּי הַדִּקְדּוּקִים שֶׁלָּהֶם, וּמְאוּמָה לֹא נִשְׁאַר בְּיָדָם.

(שיחות הר"ן, שם)

וגם אלו שלא פסקו מלימודם לגמרי, ההספק שלהם נמוך מאד,

וְלֹא יַשִּׂיגוּ לִלְמֹד לֹא תּוֹרָה וְלֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְלֹא אַגָּדוֹת, לֹא מִדְרָשִׁים וְלֹא שׁוּם חָכְמָה, מֵחֲמַת רֹב תַּחְבּוּלוֹת שֶׁלָּהֶם.

(ארחות צדיקים, שם)

מה שאין כן, מי שלומד בפשיטות ובזריזות,

עַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים לִזְכּוֹת לִלְמֹד הַרְבֵּה מְאֹד לִגְמֹר כַּמָּה וְכַמָּה סְפָרִים, וְגַם יִזְכֶּה לְהָבִין הַדְּבָרִים יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָיָה לוֹמֵד בְּדִקְדּוּק גָּדוֹל, כִּי זֶה מְבַלְבֵּל מְאֹד מִן הַלִּמּוּד ... אֲבָל כְּשֶׁיַּרְגִּיל עַצְמוֹ לִלְמֹד בְּמְהִירוּת כַּנַּ"ל בְּלִי דִּקְדּוּקִים הַרְבֵּה, הַתּוֹרָה תִּתְקַיֵּם בְּיָדוֹ, **וְיִזְכֶּה לִלְמֹד הַרְבֵּה מְאֹד; גְּמָרָא וּפוֹסְקִים כֻּלָּם, וְתַנַּ"ךְ וּמִדְרָשִׁים וְסִפְרֵי הַזֹּהַר וְקַבָּלָה, וּשְׁאָר סְפָרִים כֻּלָּם...**

(שיחות הר"ן, שם)

וְדִבֵּר הַרְבֵּה מְאֹד בְּעִנְיָן זֶה, וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר דְּבָרִים אֵלּוּ בִּכְתָב הֵיטֵב, אֲבָל בָּאֱמֶת הוּא דֶּרֶךְ עֵצָה טוֹבָה מְאֹד בְּעִנְיַן הַלִּמּוּד.

(שם)

אמור מעתה:

ככל שיימשך האדם אל התמימות והפשיטות, וילמד "בפשיטות בזריזות", כך ילך ויימשך אל העשייה, ויוכל "לזכות ללמוד הרבה מאד" ולמלאות את ימיו ולילותיו ב"לימוד התורה הרבה".

ואכן, משך כל הדורות, היו אנשי רבינו "החכמים בחכמת התמימות ופשיטות", מרבים בלימוד התורה בפשיטות, איש איש כפי מדרגתו ויכולתו.

גם אלו אשר לא יכלו לשבת על התורה ועל העבודה יומם ולילה, והיו צריכים לעסוק במלאכה ומשא ומתן לפרנסתם[יז] - היו גם הם מנצלים בתמימות כל רגע פנוי.

וכפי שהדריך מוהרנ"ת, כמסופר:

יד. בדומה למסופר על ה"תם", שכשהגיע שליח המלך לקרוא לו, רץ תיכף, וכאשר שאלה אותו אשתו "על מה ולמה", "**לא היה לו פנאי להשיבה כלל**"...

טו. וכך גם בהמשך חייו, כאשר פרצה המחלוקת הגדולה בשנת תקצ"ה, מסופר: "בעת המחלוקת הגדולה אמר פעם מוהרנ"ת ז"ל: מכיר אני גם תודה לרבינו בזה **שקבע לי שיעורים רבים ללימוד התורה, ומשום כך אין לי כלל זמן לחשוב מהמחלוקת ומההתנגדות, וכל שכן לענות ולהתווכח עמהם**" (שיש"ק ה, צח).

טז. עיי"ש דבריו באריכות, ובתוך דבריו כתב דבר נפלא: "ואמרו בויקרא רבה 'נכשל אדם בעבירה אחת ונתחייב מיתה לשמים, מה יעשה ויחיה? אם היה רגיל לקרות דף אחד, יקרא שני דפין, או לשנות פרק פעם אחת ישנה פעמים, או ללמוד פרק אחד ילמד שני פרקים'. אלמא **רוב גירסא עיקר, כי אם היה הפלפול עיקר, לצעוק ולהרים קול חצי יום בדיבור אחד, אז היה לו לומר: אם מתחילה היה רגיל להקשות קושיא אחת, יקשה שתי קושיות**"...

יז. "בבחינת 'טוב תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון', כי באמת עיקר עסק המשא ומתן הוא רק בשביל זה כדי להשכיח העוון, כי ידוע לכל אחד ואחד איך המחשבות רודפים אותו בכל יום וכו' ואין תקנה לברוח מהם כי אם על ידי התורה ... **אבל אי אפשר להאדם לעסוק בתורה בכל יום, ובפרט ההמון עם, על כן סיבב השם יתברך בדרכיו הנפלאים שיצטרך האדם לעסוק באיזה עסק ומשא ומתן בשביל פרנסה, כדי להשכיח העוון**" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה, יב).

"גם אמר, לבל יהיה נבהל מזה שהזכיר שצריכין ללמוד כל כך יום. **כי גם אם אינו זוכה ללמוד כל כך, אף על פי כן הוא יכול להיות איש כשר באמת.** וגם כבר סיפר מזה שיכולין להיות איש כשר אפילו אם אינו יכול ללמוד כלל. ואפילו צדיק יכולין להיות אף על פי שאינו למדן כלל. רק בעל השגה אין

אֶחָד מֵאַנַ"שׁ, שֶׁרָצָה לָשֶׁבֶת רַק עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְלִבְלִי לַעֲסֹק בְּשׁוּם עֵסֶק פַּרְנָסָה, וּפַרְנָסָתוֹ תִּהְיֶה מִזֶּה שֶׁיִּתְמְכוּ בּוֹ הָאֲנָשִׁים. כְּשֶׁשָּׁאַל אֶת מוֹהַרַנ"ת אִם נָכוֹן שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּךְ, עָנָה לוֹ שֶׁלֹּא נָכוֹן הַדָּבָר, אֶלָּא הַמְשֵׁךְ בְּמִסְחָרְךָ, אוּלָם **עֲשֵׂה לְךָ שִׁעוּרִים קְבוּעִים לִפְנֵי הֲלִיכָתְךָ לַחֲנוּת, וְכֵן בְּתוֹךְ הַחֲנוּת תָּכִין לְךָ סְפָרִים לִלְמֹד בָּהֶם, וּבְכָל רֶגַע שֶׁל פְּנַאי שֶׁיִּזְדַּמֵּן לְךָ, תֵּשֵׁב וְתֶהְגֶּה בַּתּוֹרָה**, וְקַיֵּם זֹאת כָּל יָמָיו.

(שיש"ק ב, תקמב)

ואכן, 'סוחרי' אנ"ש היו נהנים מכל הפרעה במסחרם, שכן הדבר היווה עבורם הזדמנות לחטוף עוד קצת לימוד התורה...

וכמסופר:

אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה סוֹחֵר וְנָסַע עִם סְחוֹרָה, וּבַדֶּרֶךְ נָפַל גֶּשֶׁם. וּפָרַשׁ הָאִישׁ יְרִיעָה (פַּאלָאטקָע) אֹהֶל וַיֵּשֶׁב לִלְמֹד. וּבֵין כָּךְ עָבַר מוֹהַרַנ"ת זַ"ל וְקָרָא אוֹתוֹ. אַחַר כָּךְ סִפֵּר מוֹהַרַנ"ת שֶׁרָאָה שֶׁהָאִישׁ נֶהֱנָה מְאֹד מֵהַגֶּשֶׁם, **שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ יָכוֹל לַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּוַדַּאי אִי אֶפְשָׁר עַתָּה לִסְחֹר.**

(אבניה ברזל, שיחות וסיפורים ממוהרנ"ת, נט)

כך שגם הם זכו להרבות בלימוד התורה, ואף זכו 'לטייל' בכל חלקי התורה, כאשר

רָאוּי לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל מְקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּלְמֹד כָּל הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל הַתּוֹרָה: תַּנַ"ךְ וְשַׁ"ס וְכָל הַפּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים, וְכָל סִפְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, וְכָל הַמִּדְרָשִׁים וְכִתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל, וּשְׁאָרֵי סְפָרִים קְדוֹשִׁים, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהִתְפָּאֵר בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָיָה בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה.

וְאַל תִּתְבַּהֵל מִזֶּה, לוֹמַר שֶׁקָּשֶׁה וְכָבֵד לִלְמֹד כָּל הַסְּפָרִים, כִּי בֶּאֱמֶת אֵינְךָ צָרִיךְ לִגְמָרָם בְּיוֹם אֶחָד. וּמִי שֶׁנַּפְשׁוֹ חָשְׁקָה בַּתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה תּוֹרָתוֹ קֶבַע, יָכוֹל בִּרְבוֹת הַיָּמִים לִגְמֹר כָּל הַסְּפָרִים הַנַּ"ל וְיוֹתֵר כַּמָּה פְּעָמִים, כַּאֲשֶׁר רָאִינוּ כַּמָּה בַּעֲלֵי תּוֹרָה שֶׁלְּפָנֵינוּ, שֶׁלָּמְדוּ הַכֹּל וְהָיוּ בְּקִיאִים בַּשַׁ"ס וְכָל הַנַּ"ל כְּמַעַט בְּעַל פֶּה, וְהַכֹּל הָיָה מֻחְלָמַת הַתְמָדַת לִמּוּדָם. וְכָל בַּר אוֹרְיָן יָכוֹל לִזְכּוֹת לְכָל זֶה אִם יִרְצֶה, וְאַף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה לוֹ גַּם פְּנַאי לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלּוֹת וּתְחִנּוֹת וּבַקָּשׁוֹת וּשְׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בְּכָל יוֹם. כִּי יֵשׁ שְׁהוּת בַּיּוֹם לַכֹּל, וּזְמַן תּוֹרָה לְחוּד וּזְמַן תְּפִלָּה וּשְׂיחָה עֲבוֹדוֹת לְחוּד.

(ליקוטי עצות, תלמוד תורה, פ)

כלל הדברים:

התמימות מביאה את האדם לידי 'ריבוי הלימוד', איש איש כפי ערכו ויכולתו.

וְהָעִקָּר הוּא, שֶׁהַיּוֹם יִהְיֶה מָלֵא וְגָדוּשׁ וְלֹא יִשָּׁאֵר בּוֹ זְמַן לְשׁוּם דָּבָר בָּטֵל, וּבְוַדַּאי לֹא לְדָבָר אָסוּר אוֹ לִשְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ, חַס וְשָׁלוֹם.

... מְכָרְחִים אָנוּ לַעֲשׂוֹת סֵדֶר שִׁעוּרִים שֶׁל מִדְרָשׁ, מִשְׁנָיוֹת וּגְמָרָא, וְסִפְרֵי רַבֵּנוּ. כְּדֵי **שֶׁהַיּוֹם כֻּלּוֹ יִהְיֶה מָלֵא בִּקְדֻשָּׁה, וְלֹא יוּכְלוּ לְהִסְתַּפֵּחַ אֵלָיו שׁוּם דִּבְרֵי שְׁטוּת וְהֶבֶל.** הַסֵּדֶר הַנָּכוֹן וְהַקָּבוּעַ בְּלִמּוּד, הוּא הַתְּרִיס וְהַמָּגֵן הַמּוֹעִילִים בְּיוֹתֵר נֶגֶד כָּל סוּגֵי בְּטוּל הַזְּמַן.

(דיבורי אמונה ח"ב, שיחה כה)

לכו ונשובה אל ה'

בעמדנו עתה לקראת יום הדין, נעורר את לבבנו לפשפש במעשינו, ולחשב דרכינו במה בילינו ימינו ולילותינו במשך השנה שעברה, ועד כמה הלכנו בדרכי התם אשר מילא את יומו עד אשר אָפַס הפנאי...

וכאשר אנו עוסקים בימי התשובה לשוב על עוונותינו, בל נשכח את העוון הגדול ביותר, עוון 'ביטול תורה'.

כִּי אָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) "וּתֹר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְלֹא וְתֹר עַל עָוֹן בְּטוּל תּוֹרָה". וְאָמְרוּ (ספרי דברים עקב) "**כְּשֵׁם שֶׁשְּׂכַר תַּלְמוּד תּוֹרָה גָּדוֹל מִכָּל הַמִּצְוֹת, כָּךְ עֹנֶשׁ הַמְבַטְּלָהּ גָּדוֹל מִכָּל הָעֲבֵרוֹת**".

(שערי תשובה, שער ג, אות יד)

כך שהצער הגדול ביותר הוא על ההתרשלות בלימוד התורה, וכפי שכותב מוהרנ"ת במכתבו לאחד מאנ"ש:

וּמְאֹד מְאֹד גָּדוֹל צַעֲרִי יוֹתֵר מֵהַכֹּל, מַה שֶּׁכָּתַבְתָּ שֶׁרַבִּי ... נ"י מִתְרַשֵּׁל בְּלִמּוּדוֹ. אֲהָהּ ה' עַל זֶה יִדְווּ כָּל הַדְּווּיִם!

(עלים לתרופה, מכתב מיום י"א טבת ת"ר)

יהי רצון שאכן נזכה

לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְתַקֵּן מְהֵרָה בְּחַיַּי אֶת כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי נֶגְדְּךָ עַל יְדֵי חֵטְא וְעָוֹן הַגָּדוֹל שֶׁל בְּטוּל תּוֹרָה, אֲשֶׁר הָיִיתִי בָּטֵל מִדִּבְרֵי תּוֹרָה יָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה. רַחֵם עָלַי לְתַקֵּן כָּל הַפְּגָמִים הָאֵלֶּה, וְזַכֵּנִי מֵעַתָּה לַעֲסֹק בְּתוֹרָתְךָ וּבַעֲבוֹדָתְךָ לִשְׁמָהּ תָּמִיד בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, וְלֹא אֶתֵּן שֵׁנָה לְעֵינַי וּלְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה, כִּי אִם בְּתַכְלִית הַמְּעוּט וְהַהֶכְרֵחַ הַגָּדוֹל בִּשְׁבִיל קִיּוּם הַגּוּף.

(ליקוטי תפילות, מ)

♦ ♦ ♦

כאשר ניכנס בעזה"י אל בית ציונו של רבינו בערב ראש השנה, נזכור את "עיקר מגמתו וחפצו" ונבקש על התמדת הלימוד, וכפי שכבר היה לעולמים, אשר

אֶחָד שָׁאַל אוֹתוֹ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן בְּאוּמַאן סָמוּךְ לְהִסְתַּלְקוּתוֹ **עֵצָה לְהַתְמָדָה.**

(חיי מוהר"ן, לד)

וכאשר נחזור לארצנו הקדושה לאחר ראש השנה, נתחדש בהתמדת הלימוד.

וּבָאתִי לְבֵיתִי בְּתִשּׁוּקָה, וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שַׂמְתִּי מְגַמָּתִי לְתוֹךְ לִמּוּדִים הַרְבֵּה בְּהַתְמָדָה...

(לשון רבי יצחק בן מוהרנ"ת במכתבו מא"י[1])

יכולין להיות כי אם כשהוא למדן בגמרא רש"י ותוספות, אבל איש כשר וצדיק גמור יכולין לזכות אפילו מי שהוא איש פשוט לגמרי. **ולא עליך המלאכה לגמור ואי אתה בן חורין להיבטל ממנה"** (שיחות הר"ן, עו).

1. עלים לתרופה, מכתבי רבי יצחק, ז.

ערב ראש השנה תשפ"א

ישאו ברכה מאת ה'

לידידנו היקרים והנלבבים

בוני הבית מייסדי ההיכל

השותפים הנאמנים בבנין בית 'אבקשה'

אשר אש נצחיות אור האורות יוקדת בלבם
ואודות לכיסופם והשתוקקותם ונדבת לבם הגענו עד הלום

יהי רצון שנזכה כולנו יחד באור פניו יתברך

לשנה טובה ומבורכת

ולכתיבה וחתימה טובה בספרן
של צדיקים אמיתיים

המאחלים בהודיה והערכה

חברי מערכת 'אבקשה'

לימוד פירוש הפשוט

לימוד יסודות המאמר בפשטות, המתינות בלימוד וסיכום שלבי בניין המאמר, הם הדרך הישרה להיכנס לעולמם של תורות רבינו ז"ל | **מתון מתון היה**

השלב הראשון בלימוד המאמר בעיון הוא, ללמוד את המאמר בפשיטות בהבנה טובה, כמו שכתב רבי אברהם ברבי נחמן ז"ל (בהקדמה לביאור הליקוטים): "**לגמור תחילה בפירוש הפשוט**", והדר לסבור בעיון ועומק שבהם", דהיינו שילמד את התורה במתינות ובישוב הדעת, להבין היטב בפשטות דבר דבור על אופניו.

ויש לידע כיצד בנוי באופן כללי מאמר של רבינו, שכל מאמר הוא כמו בנין שלם של כמה קומות, על ידי קומה אחת באים לקומה שניה, ומהקומה השניה באים לקומה שלישית, וכן עד לקומה העליונה.

כל קומה הוא "יסוד" חדש לגמרי, שאותו מגלה רבינו הקדוש במאמר זה. בדרך כלל היסוד הוא: "שעל ידי דבר פלוני זוכים לדבר פלוני".

על היסוד הזה, רבינו מביא עליו "ראיה" מאיזה פסוק, או ממאמר חז"ל, ממשנה, מדרש, או גמרא, או זהר הקדוש, או כתבי האר"י, ולפעמים על ידי ראשי תיבות או סופי תיבות של איזה פסוק או מאמר חז"ל.

כמו כן רבינו מביא גם כן "טעם" על היסוד הזה, מדוע באמת על ידי דבר פלוני זוכים לדבר פלוני.

דוגמא מתורה א': יש 'יסוד' שרבינו מביא ש"**עַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְעַלֶּה הַחֵן וְהַחֲשִׁיבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל**". **ומביא 'ראיה' לזה: "כִּי הַתּוֹרָה נִקְרֵאת אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן, שֶׁמַּעֲלָה חֵן עַל לוֹמְדֶיהָ.** ומביא 'טעם' לזה: **כִּי אִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי** וכו', עד שמסיים ענין ח' ונ' וכו').

אחר כך עובר לקומה השניה, ש"על ידי הדבר השני - המבואר לעיל בקומה הראשונה - זוכה לדבר שלישי", וגם על היסוד הזה, הוא מביא עליו הן 'ראיה', והן 'טעם'.

נמצא שיש לנו כבר שלשה דברים: קומה ראשונה היא - א' מביא לב', קומה שניה - היא ב' מביא לג'.

ולפעמים בקומה השניה, מביא איזה פסוק, שבפסוק זה מתקשרים כל השלשה דברים יחד, הן שני הדברים של הקומה הראשונה, והן הדבר השלישי שהתחבר עכשיו בקומה השניה.

ולפעמים הפסוק שמביא בקומה השניה מקשר רק את הדבר ה'ראשון' שבקומה הראשונה עם הדבר ה'שלישי' המובא בקומה השניה, והוא מדלג על הדבר השני שבקומה הראשונה [והשניה], וזה נקרא בדברי רבינו "משיכת קורה", שמושך קורה מהראשון שבחבילה הראשונה, אל הדבר השלישי הנמצא בחבילה השניה.

והנה יש לשים לב תמיד בכל יסוד שבכל קומה, לבדוק איזה חלק הוא מדבר כאן, אם הוא היסוד עצמו, או שהוא כבר חלק הראיה, או חלק הטעם, ולפעמים הטעם אינו מובא מיד אחרי היסוד, אלא יש ללמדו מתוך המשך המאמר.

דוגמא מתורה א': שה"ראיה" שהתורה מכניע את היצה"ר מובא מיד (באמצע המאמר) "**וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה לְעוֹלָם יַרְגִּיז אָדָם יִצְרוֹ טוֹב עַל יִצְרוֹ הָרָע. וְעַל יְדֵי מַה נוֹתֵן כֹּחַ לַמַּלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּכֹחַ [כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה שָׁם, לְעוֹלָם יַרְגִּיז וְכוּ' אִי אָזִיל – מוּטָב, וְאִם לָאו יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה]. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה אִם פָּגַע בְּךָ מְנַוָּל זֶה, מָשְׁכֵהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ", אבל ה"טעם" לזה, הוא מובא רק לקראת סוף המאמר: "שֶׁעִיקַּר הַכְּנָעָתוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע הוּא עַל יְדֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא כֻּלָּהּ שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת וָאו, כִּי הַלּוּחוֹת, אָרְכָּן וְיו"ו וְרָחְבָּן וָיו"ו, וְזֶהוּ בְּחִינַת אַלְוָתָא, דְּהַיְנוּ מַקְלוֹת וכו'.**

[ולמתקדמים יותר: יכולים לבדוק האם הראיה הזו היא ראיה רק ליסוד שבקומה זו, או שכבר נכלל בו גם ראיה לאיזה מהדברים של הקומות הקודמים, בבחינת משיכת קורה וכנ"ל].

ולכן יש להתחיל ללמוד במתינות את היסוד הראשון של המאמר, ולנסות להבין בפשיטות מה אומר רבינו כאן, ואחר כך כשרבינו מביא "ראיה" לדבר מאיזה פסוק או מאמר חז"ל, יראה להבין בפשיטות מה אומר הפסוק או חז"ל, ומה הראיה מזה להיסוד של רבינו, וכשרבינו מביא "טעם" לדבר, יראה להבין בפשיטות מהו הטעם, וכך ימשיך לאט לאט במתינות ובהבנה את לימוד המאמר מאות לאות, להבין היטב כל 'יסוד', וכל 'ראיה', וכל 'טעם'.

וכך יעשה כמה פעמים כפי יכולתו (וכמובן לא ביום אחד), לחזור שוב על

המאמר לאט לאט, לפרש לעצמו כל בחינה מה כתוב כאן, ומה הראיה לבחינה זו, ומה הטעם לבחינה זו, וכך משלב לשלב עד סוף המאמר.

אזהרה לא לקפוץ מדריגות

וכאן יש להזהיר שוב, שלא ינסה בעת הלימוד הפשוט הזה לחדש חידושים או לבאר סברות והסברים, כי כל זמן שאינו בקי היטב בהתורה, אזי קרוב לוודאי שלא יהיו סברותיו וחידושיו על דרך האמת כי אם על דרך הדמיון, או על דרך חידושים ישנים והסברים המונחים בראשו ממקומות אחרים ולא ביאורים המתחדשים מתוך חדשות מאמר זה, לכן כל המטרה של הלימוד הזה בינתיים הוא רק ללמוד ולהבין את מה שכתוב בפירוש בתוך המאמר ללא שום תוספות של קשרים חידושים וביאורים.

אין זה סותר שכדאי להחזיק אצלו עט ודף, שבכל פעם שיעלה במוחו איזה קושיא או איזה קשר, שירשום אותו בקיצור על דרך אפשר, ובהמשך הזמן כשכבר יהיה בשלבים הבאים של עיון והבנה עמוקה, יוכל לבחון אותם ולראות אם הם עולים בקנה אחד עם אמיתת עומק המאמר. אבל כל זה הוא רק בדרך אקראי אם מתנוצץ לו "ממילא" איזה חידוש, אבל הוא מצד עצמו לא "יחפש" כעת לעיין ולא ינסה לחדש ולבאר כלל.

בנין שלבי סולם המאמר

אחרי שכבר למד וחזר על המאמר כמה וכמה פעמים, יסכם לעצמו מה הם שלבי הסולם של המאמר, (וכדאי לעשותו בכתב, שיהיה באופן ברור, ולא יטעה את עצמו), ואין הכוונה לשלבי הסולם העמוקים והנסתרים המתבארים מתוך עומק המאמר, אלא להשלבים הפשוטים הכתובים בפירוש במאמר, כי הלא בדרך כלל בנויים מאמרי רבינו באופן זה, שיש השלב העליון והגבוה, שהוא התכלית של כל המאמר לזכות לדבר הגבוה והנורא הזה, ויש סולם לכל אדם כיצד יעלה מדרגה לדרגה עד שיזכה לבוא לתכלית זה, והסולם מתחיל מהדרגה הפשוטה השייך לכל אדם, ועל ידי עצה זו עולה לשלב ב' של הסולם, ועל ידי שלב ב' עולה לשלב ג' עד שזוכה לראש העליון של הסולם שהוא התכלית הנרצה.

בדרך כלל מתחיל המאמר מהתכלית הכי גבוה, ואחר כך הוא ממשיך שכדי לזכות לזה צריך את השלב שתחתיו, וכן הלאה עד שבסוף הוא מגיע להשלב הכי פשוט ותחתון השייך לכל אדם.

ולפעמים סדר המאמר הוא להיפך, שהמאמר מתחיל מהתחתון לעליון, שיש עבודה של שלב א', ואח"כ ממשיך שעל ידי זה יזכה לשלב ב', ועל ידי שלב ב' יזכה לשלב ג', עד שלבסוף יזכה להתכלית הנרצה שהוא ראש הסולם.

> השלב הראשון בלימוד המאמר בעיון הוא, ללמוד את המאמר בפשיטות בהבנה טובה, כמו שכתב רבי אברהם ברבי נחמן ז"ל (בהקדמה לביאור הליקוטים): "לגמור תחילה בפירוש הפשוט", והדר לסבור בעיון ועומק שבהם", דהיינו שילמד את התורה במתינות ובישוב הדעת, להבין היטב בפשטות דבר דבור על אופניו

ולפעמים סדר המאמר הוא, שמתחיל מהשלב הכי גבוה, וממשיך שכדי לזכות להדבר הגבוה הזה, צריך להתחיל מהשלב התחתון הכי נמוך, וכך עולה משלב לשלב, עד שמגיע להשלב העליון שהזכיר בפתיחת המאמר.

ויש מאמרים ששלבי הסולם אינם מבוארים כסדר כלל, לא מעליון לתחתון ולא מתחתון לעליון, אלא קופץ משלב לשלב באופן לא מסודר, ואז יש קושי יותר לסדר את שליבות הסולם כסדרן.

ולכן בכל מאמר, אחרי שהבין טוב את המאמר, יש לסדר לעצמו את כל סדר שליבות הסולם (כל תורה יש לה מספר אחר של שליבות הסולם, כי יש תורות שיש בהם סולם של שלשה שליבות, ויש תורות שיש בהם סולם של שמונה שליבות), מהעצה הפשוטה השייך לכל אדם בכל מצב, שמשם מתחיל עבודת המאמר הזה, וכך משלב לשלב, עד לשלב העליון שהוא הייעוד של תורה זו.

ובזה לבד, לפעמים יש עבודה קשה להבחין מהו סדר השליבות, כי לפעמים אינו ברור כל כך סדר השליבות, ולפעמים יש שליבה שיש להסתפק בה אם היא מתחלקת לשני שליבות או שבאמת היא מקשה אחת, ולפעמים להיפך שיש שני בחינות בהמאמר שבעצם הם נחשבים כאותה השליבה. ולפעמים יש עצות מסוימות בהמאמר שקשה להחליט באיזה שליבה הם שייכים, או סעיפים מסוימים בהמאמר שאינו יודע להיכן לשייכם, [ולפעמים מחמת שעוסק לעיין ולסדר השליבות, על ידי זה יוכל לראות שבאמת הוא שליבה נוספת בסולם, שבתחילה לא שם לב אליה, [כמו לדוגמא: בתורה א' ענין ברכת יעקב לבניו, שנראה כמיותר, ובתחילה יתפלא המעיין להיכן שייך אות זה, באיזה שליבה, ולבסוף באמת ימצא שהוא בעצם תחילת הסולם של תורה א', שבתחילה צריכים לקבל ברכת החן מהצדיק, ובזה נוסף לנו עוד שליבה בסולם, שלא ראינו קודם לכן בפשטות לימוד המאמר] ולכן צריך עיון היטב כיצד לסדר את כל שליבות הסולם.

וכשהוא מצליח לעשות זאת היטב וכראוי, אזי יש לו את עיקר הבנין של המאמר באופן מסודר ומובן כראוי, וזהו תחילת הבקיאות בתורה 'פנים ואחור', שיכול לומר את המאמר מראשו לסופו בחינת 'פנים', וכן יכול לומר את המאמר מסופו לראשו בבחינת 'אחור', דהיינו שיכול לומר הן מתחתון לעליון מה מביא למה, והן מעליון לתחתון.

בעומדינו בעיצומם
של ימי התשובה
הרחמים והסליחות
בהם מתעורר לב
כל ישראל לחפש
ולתקן דרכיו לטהר
את לבו לשוב אל
השם יתברך, הקשבנו
במערכת "אבקשה"
לנועם שיחתם של
ארבעה מחשובי
ויקירי אנ"ש **הרה"ח**
ר' שמעון טייכנר,
הרה"ח ר' שמעון
אליהו ברוין, הרה"ח
ר' מאיר מיימוני,
הרה"ח ר' שמעון
צבי שפירא שליט"א
אשר הואילו לענות
ולהשיב בטוב טעם
ודעת כיד ה' הטובה
עליהם, על שאלות
ובירורים בנושא
התשובה, כפי שהם
מוארים בהתגלות
תורתם הבהירה של
רבינו הקדוש תלמידו
הנאמן | **הפותח שער**
לדופקי בתשובה

פתחים ושערים

לדופקי בתשובה

הרה"ח ר' שמעון טייכנר שליט"א:
דרך התשובה היא שלב אחר שלב, כאשר בתחילה מתחילים לשוב מדבר מסוים הכי פשוט וקל שיכול לעמוד בזה, וזה נותן לאדם כח להתקדם לשלב הבא

הרה"ח ר' מאיר מיימוני שליט"א:
כשהאדם מסתכל על נקודת הטוב שבו ומחשיב את עצם הרצון והתשוקה שיש לו לטוב, הוא מתמלא חיות ואז גם התשובה קלה ונעימה בעיניו

התשובה במשנת רבינו

בהגיע ימי אלול וירח האיתנים מתעורר כל לב איש מישראל לשוב להשם יתברך, מלבד החרטה על העבר והקבלה על העתיד כפי שמובא בספרים הקדושים שזה עיקר מצוות התשובה, האם ישנו חידוש מיוחד בתורת רבינו הקדוש בנוגע לענין התשובה?

הרה"ח ר' שמעון טייכנר: כידוע פשטות מצוות התשובה מורכבת מארבעה דברים: וידוי, חרטה, קבלה, ובקשת סליחה. ובודאי מי שעושה את ד' דברים אלו בכנות נמחלו לו עונותיו ולא יענש עליהם. אולם, רבינו הק' בתורה ו', מחדש ומאיר נתיב ודרך איך לזכות לשלימות התשובה, כיצד לשרש את סיבת החטא והעבירה שלא יבוא שוב לחטוא. והוא, על ידי שישמע בזיונו ידום וישתוק. שאז הוא כביכול שוחט וזובח את היצה"ר, ומזכך את הדם שבחלל השמאלי שבלבו שהוא שורש החטאים.

הרה"ח ר' שמעון אליהו ברוין: מוצאים אנו חידוש גדול במשנת רבינו הק', שיסוד התשובה היא הענווה ושפלות הרוח, וזאת היא הכנה לכל דרכי התשובה, שמבלעדיה אי אפשר להתחיל כלל לשוב. העניין הזה שזור ועובר כחוט השני בכמה וכמה תורות. מהם בתורה ו' המתחלת בכך שעיקר התשובה 'למעט בכבוד עצמו', וכן בתורות פ"ז ופ"ח שבליקוטי מוהר"ן תנינא. הכל בנוי סביב נקודה זו של 'למעט בכבוד עצמו', כן גם בתורה פ"ב מבואר שעיקר עבודת התשובה באלול 'להשפיל עצמו לנמוכים' בחי' כולו סג יחדיו.

היוצא מעצת רבינו הק' למעשה, שככל שנשקיע ונרבה בתפילה לזכות לענווה ושפלות באמת, כך נזכה יותר להתדבק במדת התשובה. רק כך יקבל האדם כלים לפעול בנפשו, להתחיל לשנות דרכיו להיגמל מהרגליו ולעלות במעלות התשובה.

הרה"ח ר' מאיר מיימוני: רבינו הק' כבר אמר על הענין שלו שהוא: "קנקן חדש מלא ישן", והמובן מזה שרבינו מחדש את הדברים הישנים ומאיר אותם באור עליון שעדיין לא נודע כמותו, באופן שיוכל להיכנס ולהתקבל אצל כל אחד ואחד ללא יוצא מהכלל, מהגדול שבגדולים ועד הקטן והפחות שבפחותים. כך נוהג הדבר בכל ענין שגילה רבינו הק'.

בענין התשובה רואים אנו דבר פלא שחידש רבינו, שלא נשמע עד הלום. הלוא היא ההשגה הגדולה של תורה רפ"ב. שעל ידי שהאדם מסתכל על הנקודה טובה שלו הוא זוכה ל'והתבוננת על מקומו ואיננו', ועל ידי זה הוא יכול לשוב בתשובה. רבינו מגלה בתורה זו שעל ידי שמחפש ומוצא טוב בעצמו זה נותן לו כח לעשות תשובה, ולהתעורר ולהתחזק באמת. ומבואר שם בתורה שזה יסוד התשובה.

הרה"ח ר' שמעון צבי שפירא: החידוש של רבינו בענין התשובה, הוא מה שהצדיק מעניק ונותן לנו כח של קדושה בכדי לעשות תשובה. העניין מבואר היטב בתורה פ"ב בחלק שני, שם מביא רבינו שעיקר התשובה הוא בחודש אלול, מאחר שבימים אלו עלה משה למרום לקבל את הלוחות האחרונות "והדרך שעשה משה שקשר את עצמו אפילו לפחות שבישראל ומסר נפשו עליהם", זאת אומרת שהצדיקים יחידי הדורות כדוגמת משה, הם יורדים וממשיכים את אור התשובה לכל אחד מישראל גם למי שהושלך לעשרה כתרא דמסאבותא, הם מאירים לו שגם שם השם יתברך אתו ויש לו תקווה לשוב ולהיטהר ולהיתקן לעולם.

כח הקדושה הזה של הצדיק נשאר קיים לנצח, ובפרט כאשר זוכים להשתטח על ציונו הקדוש וכלשונו של מוהרנ"ת: שזה בחי' השתטחות על קברי צדיקים שזה דבר גדול מאד ומועיל מאד לעבודת השי"ת לזכות לצאת מהרע שלהם ולשוב לתשובה, כי יש אנשים שנפלו כל כך בעונותיהם עד שנאחז בהם הרע כל כך עד שאי אפשר להם בשום אופן לשוב להשי"ת, רק כאשר הם באים על קברי הצדיקים האמיתיים שאז זוכים להיכלל בנשמת הצדיק שמת שגדול במיתתו יותר מבחייו שיכול לברר אפילו הנשמות שנפלו ביותר".

איך מתחילים...

ישנם כאלה שמושג התשובה מרתיע אותם ונראה להם שזה מעבר לכוחם להשתנות מהקצה אל הקצה, וכמעט בלתי אפשרי להתגבר על מאווי העולם הזה, איך בעצם ניתן לחבר אותם לעבודת התשובה?

הרב שמעון טייכנר: אכן, הלך המחשבה הזה היא מניעה גדולה שגורמת להרבה אנשים להתרחק מעבודת התשובה, ובפרט כשמגיעים ימי התשובה וכל אחד מתעורר בלבו איזהו זיק והרהור לשוב אל בוראו ולא יודעים במה להתחיל, וחושבים שכדי לחזור בתשובה מוכרחים לעזוב מיד את הכל ולהשתנות מן הקצה אל הקצה, ולא היא.

צריך לדעת שבכדי שיזכה האדם לחזור בתשובה שלימה, עליו להקדים ולחזור בתשובה על דבר מסוים ומוגדר שבידו וכוחו לעשות. התשובה הזו תנסוך בו כח ותסייע בעדו להמשיך הלאה בצעדי התשובה הבאים שעליו לחזור בתשובה, וכך יזכה לעלות במעלות התשובה מדרגה לדרגה.

שכן, דרך התשובה היא שלב אחר שלב, כאשר בתחילה מתחילים לשוב מדבר מסוים הכי פשוט

וקל שיכול לעמוד בזה, וזה נותן לאדם כח להתקדם לשלב הבא, ולעלות ממדרגה למדרגה עליונה יותר. כל זה מבואר בליקוטי מוהר"ן תורה י"א, שם רבינו אומר שלזכות לתשובה הוא על ידי שאדם לומד תורה ומוציא את הדיבורים בפה מלא, אזי הדיבורים מאירים לו את המקומות החשוכים ביותר וברגעים הקשים הם נותנים לו כח להתמודד עם אותו מכשול ולעשות תשובת המשקל. כלומר כל מעשה של תשובה, משפיע ונותן כח למעשה הבא לעלות הלאה ולזכות לתשובה שלימה.

הרב מאיר מיימוני: זו שאלה טובה מאד, ואני חושב שהמענה על כך נמצא גם בהתורה 'אזמרה'. כל הקושי שבחזרה בתשובה הוא, מפני שכשמתחילים להתעורר לשוב בתשובה, פונה כל אחד ומסתכל מיד על החסרונות והכישלונות שלו, וזה מחליש אותו וגורם לרפיון רוח. אולם, כשהאדם מסתכל על נקודת הטוב שבו ומחשיב את עצם הרצון והתשוקה שיש לו לטוב, הוא מתמלא חיות ואז גם התשובה קלה ונעימה בעיניו ויש לו יכולת להתגבר ולהתחזק בכל הניסיונות.

בפרט בדורנו אנו שרבו המכשלות וישנם כאלה שרחמנא ליצלן מונחים ממש בעומק שער החמישים של הסט"א, שאין עבורם שום עצה ותחבולה רק 'אזמרה'. שלא ינסו להתחיל ממקום בו הם נמצאים כי חלילה אבדה תקוותם. רק יחפשו איזה נקודת יהדות טובה וקשר להשי"ת שעדיין פועמת בקרבם והיא תאיר להם לצאת מהחושך לאט לאט ולחזות בנועם ה' ותעזור להם להשליך הסחי והמאוס של הבלי העולם הזה.

כל מי שמסתכל ב'עלים לתרופה' רואה איך שהוא מלא וגדוש בעצת 'אזמרה', ועוד הפעם 'אזמרה'. וכמו שמוהרנ"ת עצמו כותב (קיז): "וכבר נחקר אצלי שעיקר החיות בענין עבודת ה' על ידי 'אזמרה לאלקי בעודי'". כי זה הבריח המרכזי לזכות על ידו לתשובה שלימה באמת.

הרב שמעון צבי שפירא: באמת מצוות התשובה היא קלה מאד, רואים את זה מהגמרא בקידושין שם מבואר שהמקדש אשה על מנת שאני צדיק גמור הרי זה מקודשת, חוששין לקידושיו. ומדובר אפילו על אחד שעבר ח' מאות פעמים על כל התורה כולה אף על פי כן חוששין לקידושין, והטעם לכך שמא הרהר תשובה בלבו. כלומר שהוא התחרט במחשבה על מעשיו ואזי הוא כבר בגדר צדיק.

אכן ישנם מדרגות הרבה בענין התשובה, אבל היסוד של התשובה הוא שהאדם ישנה כיוון ויתחיל לעלות על המסלול הנכון. ברגע שעלה על הדרך העולה בית ה' על אף שהיא ארוכה אל לו להיבהל מכך, ומובטח לו שכאשר יצעד

פסיעה אחר פסיעה לפי כוחותיו הרי שהוא יגיע סוף כל סוף למחוז חפצו.

הרב שמעון אליהו: אחד מהיסודות הגדולים בעצות רבינו הק' הוא הענין לחיות עם 'הנקודה השייך ללבו בעת הזאת', שזה צריך להיות בעצם עיקר עיסוקו של האדם בדרגה השייכת לו. הן ביחס לעצמו להתייחס לעצמו לפי המצב העכשווי אם הוא בעלייה או בירידה, והן ביחס לאחרים כענין התם שאמר 'זה מעשה שלו וזה מעשה שלי'.

לכן, גם בענין התשובה עיקר הקושי והרתיעה באים כשאינו מכניס דרכי התשובה בכלים שלו, ואזי אפילו כשרוצה לילך בדרכי התשובה הוא לא מרגיש חיבור אמיתי לכך ונהיה אצלו שבירת כלים, ולפעמים לא די שאינו מגיע למה שניסה הוא עלול חלילה ליפול יותר. מה שאין כן כשעבודת התשובה שלו מתחילה ממקום ששייך לו ומתחברת ומתקשרת ללבו, הוא מקבל כוחות אדירים בנפשו לעשות גם מהפכות יותר גדולות עד שמגיע לתשובה אמתית ושלימה.

יעיד עליו יודע תעלומות

מובא ברמב"ם שאדם צריך לעשות תשובה: 'עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב עוד לזה החטא'. האם שייך גם כיום להגיע לכזו דרגא של תשובה?

הרב שמעון טיכנר: התשובה היא: שברגע שהאדם מראה להקב"ה שהוא כבר לא סומך על עצמו שלא יחטא, ולכן הוא זועק להקב"ה מכל הלב יהי רצון שלא אחטא עוד, כמו שתיקנו חז"ל בנוסח הוידוי ביום הכיפורים, אם יתמיד בכך הוא כבר עשה מצדו את התשובה עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא יחטא עוד.

הרב מאיר מיימוני: הנני נזכר שבתחלתי התקרבותי ליהדות לפני 35 שנה קראתי פעם באחר מספרי מוסר על מעלת הענווה כמה היא חשובה וכו', והתלהבתי כל כך ודברתי על זה עם תלמיד חכם מופלג שאמר לי: תשמע, אנחנו בדור כמו שלנו העיקר זה לא להיות גאותן, אבל לזכות להיות עניו זה לא בר השגה כיום, זה לא שייך לדור שלנו. ובאמת בשעתו השתכנעתי.

אבל האמת לאמיתה היא שמי שיודע ומקיים את העצה הנפלאה המובאת בליקוטי מוהר"ן ח"ב בתורה קי"א ולשונו שם: 'יוכל בודאי להגיע לכל המדריגות שבעולם', וכך מובא שם: אחד שאל אותו בענין הנהגת התקרבות להם יתברך, וציוה לו ללמוד וכו'. ושאל אותו: הלוא איני יכול ללמוד. השיב לו: על ידי תפילה יכולין לבוא לכל, לכל טוב, לתורה ועבודה ולכל הקדושות ולכל העבודות ולכל הטובות שבכל העולמות.

רבינו נתן לנו כזאת עצה שאין דבר ומעלה בעולם שהאדם לא יוכל לזכות אליה. ואפילו אנו כמו שאנו מלאים עם נגיעות ופניות, אם נהיה חזקים בזה לעסוק בהתבודדות כל יום הרי שברבות הימים והשנים נזכה לתשובה שיעיד עלינו יודע תעלומות.

הרב שמעון צבי שפירא: על ידי ריבוי התבודדות בהחלט שכן!! ללא ההתבודדות אין מציאות להגיע לכזה מדריגה. כל אחד מצד עצמו וכוחותיו קשה לו לנתק עצמו מהרגליו, בפרט מי שמקושר חזק בהרגלי חטאיו. והעצה היחידה שישנה הוא רק על ידי התבודדות, שעליה

הבטיח רבינו שאם יהיה חזק בעצת ההתבודדות אין מדרגה בעולם שלא יוכל לזכות אליה.

ישנם הרבה סיפורים מאנשי שלומינו שהיה להם הרגלים שהתקשו להיגמל מהם, וכמה שניסו להתגבר לא הצליחו. ועל ידי ריבוי ההתבודדות יום אחר יום בעקשנות דקדושה ובאריכות אפים זכו לבסוף לצאת מזה לגמרי.

קבלה אמיתית לעתיד

כאמור אחד הדברים והתנאים של התשובה היא הקבלה לעתיד, זה לא סוד שרבים וטובים מקבלים עליהם קבלות טובות לרוב, ואולם רק זעירין זוכים להחזיק מעמד בהם, האם יש דרך ועצה שהאדם יוכל להחזיק בהנהגות שקבל על עצמו לאורך ימים?

הרב שמעון טייכנר: אם הוא יעשה את התשובה שלב אחר שלב כמו המדובר בתשובתינו לשאלה ב', בוודאי יוכל להחזיק מעמד בתשובה ובקבלות לאורך ימים. בפרט אם יחזיק וידבק במידת האמת להכיר את ערכו ומציאותו ולא יהרוס לעלות למדרגות שאינם שייכים לו, יוכל להוציא מן הכח אל הפועל כל קבלותיו, כמו שרבינו אומר בתורה ס"ו ח"א.

הרב מאיר מיימוני: ישנה עצה לזה לקבל לזמן קצר ומוגבל שמערך שיוכל לעמוד בזה. מעין זה מוזכר בליקוטי מוהר"ן בתורה ט"ו, שם מדבר רבינו שענין מה שאדם צריך 'שישפוט וידין בעצמו את כל עסקיו', ומוהרנ"ת בליקוטי הלכות גם מבאר בזה את הפסוק 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך', שצריך גם בחינת שופט וגם הבחינה של שוטר שהאדם קונס את עצמו בעצמו, ובזה מסיר מעליו את הפחדים האחרים ונשארת לו רק יראה ה' בלבד.

אבל צריך לקבל על עצמו דברים קטנים, כמו שרש"י אומר במסכת סוכה דף ה' על הגמרא 'תפסת מרובה לא תפסת' שלא תראה כמו שקרן בדבריך שאפילו מעט אין לך ואתה מנסה לתפוס הרבה, כי זה שמנסים לתפוס מעל הכלים והיכולת זה שקר, על כן תתפוס משהו קטן, קבלה קטנה.

ועוד עיקר בעניני קבלות, שיהיה חזק בשעת הקבלה שאפילו חלילה יפול מזה ימשיך להתחזק ויתחיל מחדש. לדוגמא, באם קיבל על עצמו להתפלל כוותיקין, אם הוא לא יבין שהוא צריך להיות בקי ברצוא ובקי בשוב בדבר הזה בעצמו. שגם אם הוא יפול יחזור לזה עוד הפעם, רוב הסיכויים שיתקשה להחזיק בזה.

כלל הדבר הוא להתחזק ברצון תמיד, וכמו שאמרו חז"ל בדרך שאדם רוצה לילך בו מוליכין אותו, לא אמרו בדרך שאדם הולך, אלא 'רוצה'! שעל פי הרצון כך זוכה האדם ומסייעים בעדו להגיע ליעדו.

כמו כן צריך זהירות לא לקפוץ ולעבור מקבלה לקבלה אלא להתמקד במה שקבל זמן מסויים עד שיכבוש את זה חזק. כמו שרבינו בעצמו אמר שכשהיה עוסק באיזה ענין וקבלה לא היה נותן לשום מחשבה לבלבל אותו.

הרב שמעון צבי: צריך להתחיל על ידי קבלות של שינויים קלים אבל שזה יהיה בתוקף ובהתמדה. ובעיקר להרבות כל הזמן בתפילה שיזכה לעמוד בהם. שמעתי פעם מהמגיד רבי שלום שבדרון בשם רבו רבי לייב חסמן שאמר פעם באלול שיקבל כל אחד על עצמו דבר קל, הכי קל שבעולם, וכשאמר לו אחר כך מה שרוצה לקבל על עצמו אמר לו ר' לייב שיקח רק חצי מזה. והוסיף שכדאי שגם על זה יאמר בלי נדר...

ולעצם הענין והקבלות יש סיפור ידוע מהבעל שם טוב הקדוש, על קיסר אחד שביום גינוסיא דמלכא שלו הכריז שכל אחד יכול לבוא ולבקש מה שירצה, ואכן הגיעו רבים וביקשו בקשות שונות. כל אחד ביקש מה שביקש, היה אחד שביקש שרוצה בכל יום להתראות פנים בפנים עם המלך. והסביר אחר כך שאם הוא יתראה כל יום עם המלך הוא יוכל כל יום לבקש מה שיצטרך. כי ברגע שקרובים אל השי"ת ע"י התבודדות, יש לו כל כיום קרבת אלקים וזה כבר דבר גדול.

להרגיש כאב חטאיו

ומה בנוגע לתנאי החרטה, איך זוכים בדור הזה שהלבבות כל כך אטומים להתעורר לתשובה, ולהרגיש באמת את כאב החטא וההתרחקות מהשם יתברך?

הרב שמעון טייכנר: זוהי סגולתו של חודש אלול, כמובא בתורה קמ"א. שסגולת חודש אלול היא שבו אנו מסוגלים לראות ולגלות את אהבת השי"ת אלינו בזה שהוא מאיר בחודש אלול רחמים גדולים, שמכפרים אפילו על חטא העגל. אלול זה הרי ר"ת א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י, שהשי"ת מתקרב אלינו באהבה גדולה שמכסה על כל פשעים. כשאנו מתבוננים בזה מתעורר אצלינו האהבה הטבעית אליו, ואז התשובה היא מאהבה והחרטה באה באמת מעומק הלב.

הרב מאיר מיימוני: על חוסר הרגשת החטא רבינו הרי מדבר בתורה ו', ומביא את הפסוק שבנביא ישעיה 'בשפתיו כבדוני ולבו ריחק ממני'. רבינו מבאר שהכוונה שגם בעת שאומר חטאתי

עויתי פשעתי אין לבו עמו וצריך תשובה גם על זה. ולמעשה העצה להרגיש כאב החטא הוא על ידי שיעשה תשובה על תשובה, ויבכה על זה כל יום, עוד ועוד, רבש"ע למה אני לא מרגיש, וברבות הזמן והימים יתחיל להרגיש את הכאב הנורא של החטא.

הרב שמעון צבי: הכלל הוא שצריכים בכל דבר ללמוד את ההלכות והספרים שמדברים על הדבר ההוא. לדוגמא, מי שלא למד מעודו על כיבוד אב ואם ואינו יודע חומרת הדבר עד היכן הדבר מגיע, לא שייך שיתחרט על מעשיו. כמובן שלהשיג עד היכן הדברים משפיעים לטוב ולמוטב בשורש הדברים זה אי אפשר לדעת כמו שמוהרנ"ת מאריך בליקוטי תפלות, אבל ידע בסיסי לדעת בזה העולם מהו חומרת הדברים כפי שמופיע בתורה חייב להתאמץ ללמוד, ורק כך יוכל לכאוב על החטא ולהתחרט.

שמעתי מר' לוי יצחק שאמר שבשש זכירות שמחוייבים לזכור כל הזמן יש את 'זכור את אשר הקצפת את י' אלקיך', כי לפעמים מסתובב בן אדם בעולם ואינו מרגיש שחוטא, ואינו מבין את ריחוקו מהשי"ת.

אני זוכר בעת מלחמת המפרץ שמעתי אנשים משוחחים שאינם יודעים מה השי"ת רוצה מאתינו, הרי אנו מתפללים ג' תפלות ביום, ונותנים צדקה וקובעים עיתים לתורה וכו' וכו'. אבל כיון המחשבה הזאת בא בגלל שאנשים לא מספיק מתבוננים על עצמם.

עוד שמעתי פעם מרבי לוי יצחק שהחוזה מלובלין זי"ע פעם פגש את חבירו וראה עליו ברוח קדשו שכבר שלושים שנה מתפלל שמונה עשרה אותו דבר, והוכיחו על פניו שלשים שנה אותו שמונה עשרה? והרי מדובר ב'ערליכע איד', יהודי נעלה, שלא ירד במדרגתו רק שלא עלה ממדרגה למדרגה, אבל אנחנו... יכולים להתפלל במשך החיים שמונה עשרה'ס עד כדי כך... ואין לנו הרגשה של עומד לפני המלך, ומי מדבר שאין מכוונים כלל אפי' פירוש המילות, האין לנו על מה לשוב בתשובה.

רבינו לימד אותנו שעיקר התשובה היא 'ישמע בזיונו ידום וישתוק', וכידוע רבי אברהם בר"ן מבאר שהכוונה שצריכים לשמוע את בזיון עצמו, לשאול את עצמו: האם אני בסדר? ומה לא בסדר? זהו יסוד התשובה.

סמכו על כוחי

מצד אחד רבינו מדבר הרבה מענין התשובה, שכל אחד צריך למהר לעשות תשובה, ומאידך מובא שהצדיק הוא זה שעושה תשובה בעד ישראל, איך מחברים את שני הקצוות הללו יחד, עד כמה התשובה תלויה בנו ומתי עלינו לסמוך על כוחו של רבינו הקדוש?

הרב שמעון טייכנר: זה אכן שאלה יסודית שטעונה בירור. והביאור בזה בפשטות, שכאשר האדם חלילה עושה עבירה מתחוללים שלשה דברים חמורים. דבר ראשון הוא לא שמע בקול המלך ונחשב כמורד במלכות, ועל זה האדם מקבל את עונשו בעולם הזה או בעולם הבא. הדבר השני שהעבירה פוגמת במעלות אור נשמתו. הדבר השלישי שהעבירה גורמת לקלקולים בעולמות הרוחניים.

והנה, כשזוכה האדם לחזור בתשובה מבחינה ההלכתית הבסיסית הנ"ל בתשובה נמחלת לו העבירה ואינו נענש לא בעוה"ז ולא בעוה"ב. אך עדיין, שני הדברים הנוספים היינו פגם נפשו וחורבן העולמות, לא תוקנו. הגם שלא נענש על זה בצער ויסורים, רק לתיקונם צריך לעשות תיקוני תשובה המבוארים בכתבי האריז"ל ובספר הרוקח ועוד ספרים קדושים, ועל כך אמר רבינו שלא מספיקים כל ימינו לתקן פגם אחד ממה שקלקלנו. וכן אמר לאנשיו המאמינים בו שהוא יכול לקחת את מעשינו הטובים ולתקן על ידם את מה שקלקלנו, כמו שאמר: תביאו לי וטיט ואבנים ואעשה מהם בניינים נפלאים. אך בוודאי אם אנחנו לא נעשה את התשובה הבסיסית בארבעת הדברים הנ"ל גם רבינו לא יעזור לנו, וכמו שאמר למוהרנ"ת אתה בלעדי לא יכול אבל גם אני בלעדיך לא יכול.

הרב מאיר מיימוני: תשובה על כך ניתן ללמוד מהמכתבים של ר' נתן בעלים לתרופה, שברובם הוא מזרז את בנו מאוד על שמירת הזמן והתמדת הלימוד, על התבודדות, על שמחה, ועל כל שאר הדרכים והעצות של הרבי, וברבים מהם בסוף הוא מסיים: 'העיקר לסמוך על זקן דקדושה', לסמוך על הרבי וכו'.

מוצאים אנו איפוא שני דברים בעניין זה של מצוות התשובה, שני קצוות. מחד עלינו לדעת שהאדם יש לו כוח של בחירה, ומנגד אנו יודעים שאלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. כן הוא הדבר בענין הסמיכה על כוחו של הצדיק. כי באמת רבינו אמר שנסמוך על כוחו, אבל זה לא פוטר אותנו חלילה, אלא כל אחד צריך לעשות עד כמה שידו מגעת, ומה שנבצר ממנו או באם חלילה נפל ונכשל על זה אני סומך על רבינו הצדיק הנורא, על כוחו של זקן דקדושה שיתקן תיקון שלם שיהיה מושלם עוד יותר מלפני תיקון העולם שלפני חטא אדם הראשון (ראב"נ חכמה ותבונה מ"א).

הרב שמעון צבי: זה כבר מבואר שאנחנו מצידנו צריכים לעשות את כל מה שאנו יכולים לעשות, רק שאחר הכל אין מספיקין כל ימינו לתקן את מעשינו הראוי ורבינו ישלים לנו. ובפרט בחלק התיקון של תעניתים וסיגופים זה

הרב שמעון אליהו ברוין שליט"א:

את זה אנו רואים בחוש איך שיש לרבינו הק' הרבה מחלקות וכתות ודרכים רבים בתיקוני נפשות ישראל, יש את התיקון הכללי ויש את הציון הק', ולא ראי זה כראי זה, כי רבינו ז"ל יורד לכל נשמה באשר היא אפילו בשאול תחתיות ומתחתיו...

הרב שמעון צבי שפירא שליט"א:
עצם הדבר שהאדם אומר בדיבור בפיו - רבינו גילה לנו את כח הדיבור - 'זיך שניצן א רוגז' (-לגרום לעצמו רוגז וכעס), לא לחכות להתעוררות ולבכיה רק לומר בפה מלא בכל פעם בלא לב ואפילו מרגיש רחוק משם, לומר שרוצה לעשות תשובה על ידי הדיבור לבד נתקרב לעבודת התשובה

אין צריך ואין מבקשים מאתנו את זה. ורבינו יתקן ויעשה התשובה בשבילנו.

הרב שמעון אליהו: ברור שכל הנ"ל אנו צריכים לקבל מכח הצדיק שהוא יכול לחבר אותנו למקום האמיתי, והוא ענין תיקון הברית ותיקון הנפש שהצדיק מחזיר לנו האבידות, והכוונה שאנו מגיעים אליו וחוזרים ממנו ע"י שהוא מקשר אותנו למציאות האמיתית והנכונה, ואז ברור הוא שאפשר להתחיל להרגיש כאב חטאיו וכלשון רבינו הק' (ליקוטי מוהר"ן תניינא ל"ט). כי בזמן שהצדיק מחבר אותנו לחיים אמיתיים לפתע אנו מתחילים להרגיש מה שכואב, כי קודם לכן הכל היה בבחינת 'אין המת מרגיש'.

זהו הביאור לעניין מה ש'הצדיק עושה תשובה', כי הרי הוא המקור של נפשותינו, ויודע ומכיר מהיכן נחצבנו, ויורד עד השתלשלות המקום שאנו נמצאים בו, ואז אנחנו מרגישים את הכאב והמשא כבד של העוונות. כמ"ש רבינו הק' שמי שמכיר נשמות ישראל מהיכן נלקחו הוא יודע שהם רחוקים לגמרי מעון ורוצים באמת להתנקות מזה בלב שלם.

התפילה שאחר התיקון

אנחנו מאמינים בהבטחתו של רבינו הקדוש שהעשרה המזמורים מתקנים את הפגם תיקון גמור, אם כן מה ענין התפילה הנוראה שרבי נתן חיבר אחר התיקון?

הרב שמעון טייכנר: זו שאלה ששאלו חבריו של מוהרנ"ת כשחיבר תפלה זו, וענה להם שאכן התיקון השלם נעשה על ידי אמירת העשרה מזמורים, אך לבו משתוקק להתפלל על זה בתפלה. ואף אנו אם נתבונן בתפילה זו נראה שהתפלה הוא בקשה לזכות להיות שומר הברית באמת להבא, ושזכות אמירת התיקון הכללי יעזור לנו לא רק לתקן את העבר אלא גם לזכות להישמר להבא.

הרב מאיר מיימוני: רבי נתן בליקוטי הלכות בהלכות פריה ורביה הלכה ג' כותב שהענין של תיקון הברית יש בזה ריבי רבבות מדרגות. יש בזה מדרגות בלי סוף, קדושה זה לא נגמר באיזה מקום תמיד יש מקום לעלות ולהתעלות, בודאי מה שהתקלקל נתקן, אבל צריך לשאוף ולעלות. והתפילה זה ולהוסיף קדושה על קדושה וטהרה על טהרה.

הרב שמעון אליהו: זה באמת דבר מופלא איך שמחד העשרה מזמורים הוא תיקון הברית גמור, ומאידך גיסא התפילה של ר' נתן איך שמתמרמר שם כל כך כאדם פצוע אנוש, כאוב וגונח וזועק מגודל יסורי נשמתו, אשר במושכל ראשון ישאל השואל איך זה מסתדר עם האמונה והתקוה הגדולה בתיקון הנפש שאנו זוכים ע"י עשרה מיני נגינה שגילה רבינו הק'.

אבל אליבא דאמת לאמיתו אדרבה היא הנותנת כי קודם שאין לנו תיקון ותקווה אין לנו הכח להתמרמר, וגם אין מרגישים כל כך הנזקים הרוחניים שנגרם לנו בפגמי הברית. הן מצד היאוש שנוכל אי פעם לבוא לתיקון אמיתי, והן מצד הפחד של העצבות והמרה שחורה שאנו יכולים ליפול על ידם. וכענין מה שמובא בזוה"ק שמי שזוכה לקום בחצות לילה ולעסוק בתוה"ק אז אורייתא מודעת ליה חובו. ומובן מזה שדוקא בשעה שהאדם נכנס כבר בדרגה רוחנית אמיתית רק אז יכול לפתוח את הפצעים שבנפשו ולטפל בהם כראוי ולטהרם מכל לכלוך.

כעין זה הוא ענין השופי שבין ראש השנה ויום הכיפורים, שבראש השנה אין מזכירים שום עוונות וביום הכיפורים אדרבה המצוה להתוודות כמה שיותר. כי אחרי שעברו עשרת ימי התשובה, דווקא אז אנו יכולים להתוודות כראוי בלי יאוש ועצבות, רק כמו אמא שמקנחת צואת בנה מתוך אהבה ורחמים. דרך מבט זה אנו יכולים קצת להבין את עניינה של תפלת ר' נתן דוקא אחרי התיקון הכללי.

פתח לתשובה

האם מי שמוצא את עצמו כבול בכבלי החטא וחש את עצמו כמי שנאמר עליו "אחטא ואשוב" שאין מספקים בידו, היש איזה פתח תקווה עבורו במעיינות הישועה והתשובה שגילו רבינו הקדוש ותלמידו הנאמן?

הרב שמעון טייכנר: עלינו לדעת שסיבת הדבר שהאומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, הוא מחמת שמשתמש במתנה הכי יקרה שהקב"ה נתן לנו שהיתה לפניו כבר לפני הבריאה, והיא ה'תשובה'. שהוא משתמש בה להתיר לעצמו לעשות עבירה, הרי שלוקחים ממנו את המתנה הזו ולא נותנים לו לעשות תשובה.

אולם באמת, התשובה של אותו אחד היא מזה עצמו גופא, כשאותו חוטא שב מתחרט ומתוודה, ושואל את עצמו, איך עלה על דעתי להשתמש במתנה זו בשביל לעשות עבירה, ושב על זה באמת, ומתגבר ומבקש מחילה, אזי ודאי שמקבלים את תשובתו. וזהו כל עניינו של רבינו ז"ל במאמריו ושיחותיו המדברים התחזקות, בעיקר על דברים כאלו כדי להודיע לכל אחד ש'אין ייאוש בעולם כלל'!.

הרב מאיר מיימוני: העצה המעשית עבור אחד כזה בשני מילים: ליקוטי הלכות! אם יקבל על עצמו לעסוק בליקוטי הלכות הרי שגם אם יפול אלף אלפי פעמים, וגם אם הוא חש שהוא חלילה בגדר של אחטא ואשוב, ברבות הזמן והלימוד הוא יבין שצריך להתחזק בכל מצב, והוא צריך

להמשיך בכל מקרה אף אם יעבור עליו מה.

מוהרנ"ת מביא בהלכות תפילין הלכה ה', שאף אם יעבור אדם ריבי רבבות על כל התורה ר"ל, עדיין יש לו תקווה להתחיל מחדש. ישנם עוד עשרות מקומות בליקוטי הלכות שמוהרנ"ת מרחיב איך להתחזק ולהתרומם המקומות הכי ירודים שרק יכולים להיות. על כן התרופה לזה היא להתחזק בלימוד ליקוטי הלכות, ולקבל על עצמו שגם אם יעבור עליו מה, לא ירפה מללמוד בכל יום בליקוטי הלכות חוק ולא יעבור, ואז ימצא רפואה לנפשו.

הרב שמעון צבי: עצם הדבר שהאדם אומר בדיבור בפיו - רבינו גילה לנו את כח הדיבור - 'זיך שניצן א רוגז', לא לחכות להתעוררות ולבכיה רק לומר בפה מלא בכל פעם בלא לב ואפילו מרגיש רחוק משם, לומר שרוצה לעשות תשובה על ידי הדיבור לבד נתקרב לעבודת התשובה.

כל המושג 'אין מספיקין' זה רק כשחלילה אומר בפיו אחטא ואשוב, כמו שכתוב 'האומר' אחטא ואשוב, אבל אין הכוונה על מי שבלבו ובפיו אומר שרוצה לעשות תשובה, רק מתגבר עליו היצר הרע. ובוודאי גם הוא יהיה חזק בדיבור

זוכרני כשהייתי שואל את אבי מורי זצ"ל הכ"מ איך זוכים להיות יהודי כשר, איך עושים תשובה. הוא היה עונה לי: 'אט אזוי' (-בדיוק כך), כאומר, על ידי השאלה הזאת 'איך זוכים לתשובה' בזה עצמו כבר מתחילים לעשות תשובה.

הרב שמעון אליהו: אנו צריכים לדעת כי ענין הצדיק האמיתי הוא שהוא יכול להיות אחיד בשמיא וארעא והוא מאחד בצילו קצוות הכי רחוקים. ואת זה רואים בחוש איך שיש לרבינו הק' הרבה מחלקות וכתות ודרכים רבים בתיקוני נפשות ישראל, יש את התיקון הכללי ויש את הציון הק', ולא ראי זה כראי זה, כי רבינו ז"ל יורד לכל נשמה באשר היא אפילו בשאול תחתיות ומתחתיו, ואפילו מי שאינו מבין עדיין גודל פגמיו ובאיזה גיהנם הוא שקוע עם כל זה ברור שבאומרו את העשרה מזמורים על הציון הק' רבינו הק' מוציאו מהגיהנם איפה שהוא נמצא כעת. וכידוע כל זאת באלפים ורבבות סיפורים גם בימינו אלה הנפלאות הגדולות הנעשות בכל הנשמות הנידחות המרוחקות מאוד איך שמתעוררים ומתהפכים לבעלי תשובה גמורים אחרי שזכו להגיע לציון הקדוש.

ומאידך גיסא הוא מעורר ישנים ומקיץ נרדמים, את אותם אלו שכבר זכו להתגדל בסביבה טובה להתחיל מחדש לשוב בתשובה אמיתית יותר ויותר, כמבואר בתורה ו' תשובה על תשובה. אבל ברור ופשוט שאין בו צל צילו של ספק שלא בא רבינו הק' להקל בעניני תיקון הברית ח"ו מלומר כן וכמו שמלא בכל ספריו הקדושים גודל הזהירות והפחד אפילו מריח של

היפך הקדושה פוק חזי בכל תורתו הק'. וכדברים הללו שמעתי בשעתו מפי מו"ח הגה"צ רבי אברהם יאראוויטש זצ"ל.

ראש השנה שלי

האם הנסיעה וההתקבצות על ראש השנה אצל רבינו הקדוש יש לה שייכות לענין עבודת התשובה?

הרב שמעון טייכנר: בוודאי, והלא אמרו חז"ל הבא ליטהר 'מסייעים' לו, ונאמר 'מסייעים' בלשון רבים, חז"ל מבארים, שהצדיקים בגן עדן הם אלו שמסייעים לו. ובטוח שעם הסליחות והווידויים שנאמרים אצלו בערב ר"ה, הוא מסייע לנו בשמים בכל כוחו להתחנן לפני בורא עולם שיקבל את תשובתינו בשלימות.

הרב מאיר מיימוני: כל הענין של ראש השנה זה להמליך את הקב"ה, כמו שכתוב בתיקוני זוהר: 'הביאה לי מטעמים כאשר אהבתי מפיקודין דעשה, והשמירה בלא תעשה', והעניין הוא שכל המעשים טובים שהאדם עשה בכל השנה, בזה מכתירים וממליכים את המלך, אולם מכיון שאל מול המעשים הטובים מתקבצים גם המעשים הלא טובים ר"ל, וישנם רבבות מקטרגים שנבראו מהמעשים הרעים שמקטרגים על ההמלכה של המלך על ידי חטאינו והם מעכבים את ההמלכה. לכן אנו צריכים שהצדיק יעלה את כל המצוות והמעשים הטובים לשורשם וכך אנו זוכים ליטול חלק בהמלכת ה' יתברך בעולם. כי הצדיק הוא הסניגור והוא המליץ בעדינו ובעד כל עם ישראל, והוא לוחם עם כל המקטרגים והוא הממונה להעלות את כל המעשים שלנו שאנחנו באים לעשות תשובה עליהם לשורשם.

בנוסף אנו זוכים בביאתנו עכשיו לצדיק על ראש השנה להחזרת האבידות שאיבדנו במהלך השנה, ועוד נותן ומפריש לו דרך לפי שורש נשמתו ומראה לכל אחד דרך לתקן את נשמתו שזה עיקר התשובה.

הרב שמעון צבי: בודאי! כל הנסיעה לצדיק היא בעצמה התשובה, וראש השנה וההשתטחות בער"ה הם בימי התשובה וימי דין שכל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ובהם צריכים לשוב בתשובה, לכן באים לצדיק. וזהו שרבינו אומר בתורה רי"א שכשמתחברים יחד עם הצדיקים נעשה המתקת דינים שזהו עניין התשובה, ובתורה ס"א מובא גם כן שהנסיעה לצדיק גורם להמתקת הדין, וכן בעוד כמה וכמה תורות רואים שעיקר הנסיעה לצדיק היא לתשובה.

אף בתורה ל"ה מוזכר הענין שתשובה היא 'זרקא דאזדריקת לאתר וכו' שצריך להחזיר את הדבר לשורשו, ואיך עושין זאת, על ידי הצדיק שלאחר הסתלקותו הוא בבחינת שינה הוא עושה כל תיקון הנ"ל, ומבואר שם שאין מי שיכול להחזיר הדבר למקומו ולתקן הכל רק הצדיק.

הרב שמעון אליהו: גם בזה ברור הוא שיש סתים וגליא והסתום הרבה יותר מן המפורש, גודל הסוד של 'גאר מיין זאך איז ר"ה' (כל ענייני הוא ראש השנה) מה ענינו ומה פירושו ואין איתנו יודע עד מה, ובאמונה פשוטה ובתמימות גמורה אנו נוסעים ומקיימים ציווי הק', אמנם בכל זאת אנו רואים בכמה תורות כמציץ מן החרכים שדווקא ר"ה קשור לכל התיקונים הנ"ל. והוא הזמן המסוגל ביותר לקנות אלו הדברים לנצח. ■

קבוצה מצומצמת של חסידי ברסלב זכתה בתחילת החורף האחרון לפקוד בחרדת קודש את ה'קלויז' של מוהרנ"ת, המסוגר תחת משמר צבאי הדוק, ואף לומר תיקון הכללי במקום **הביקור הוביל לשלל גילויים מרתקים וחשיפות היסטוריות שמעולם לא פורסמו, בעזרתה של השורדת האחרונה מאומן הישנה, מרת גלבך תליט"א**

מי הרס את ה'קלויז' ומי בנה אותו שוב? מדוע נבנה מרתף ב'קלויז' ומי הסתתר שם? היכן התאכסן הגאון הקדוש רבי יצחק ברייטער ומי התגורר בסמטה הקטנה שמתחת לקלויז? הכל בסקירה המיוחדת שלפניכם, בעקבות הביקור החשאי שהתקיים בזכות בכירי ארגון 'דרך צדיקים' **סיפורי הוד וזכרונות מימי אומן הנשגבים, בטרם הגיעו הפטיש והמגל הקומוניסטים והחריבו את הכל** סיפור תחיית המתים וסיפור רציחתם של חסידי ברסלב על ידי הקומוניסטים, מסירות הנפש על לימוד תורה וה'בת קול' שהביאה את מרת גלבך לחוף מבטחים | **האש שלי תוקד**

הרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין

חיים קוטלר

תמונות: שמעון בוסקילה

ילדי ראנשיר

קמים לתחיה

אחרי שעה ארוכה, כשהם עזבו את המקום, נראים היו פניהם של אבא ו

ממרכז של תפילה למפעל מלאכה. פנים הקלויז באומן

מפה ישנה של העיר

אומן,

צהרי שבת קודש, חורף תש"פ.

שערי הברזל הענקיים, מגדלי השמירה וחומות הברזל, הזכירו לנו לרגע את תקופת הקומוניזם ששלט ביד ברזל באוקראינה, עד לפני קצת יותר מ-30 שנה. כלבי השמירה האימתניים שהתרוצצו מסביב, כמו הוסיפו נופך מוחשי משלהם להשלמת התפאורה.

אלא שאנו לא חששנו.

ידענו כי כל אלה, אינם כי אם שרידים מחלידים ממגדל הקלפים הקומוניסטי, שקרס זה מכבר. תחתיו הצמיח הגזע מחדש את פארותיו והיהודים חזרו לאומן. וליתר דיוק, לרבנו הקדוש. "כי שם המקום המוכן לו משכת ימי בראשית, לעסוק שם בתיקון העולם לדורות..."

ובכל זאת, באותה שעה, מתח מילא את ליבנו. התייצבנו כאן בעוז, עטופים בטליתות מתפילת המוספין של שבת שהסתיימה זה עתה ברוב עם, וחיכינו לאישור המיוחל להיכנס לתוככי מתחם ה'מיגומטר'.

באוקראינה כמו באוקראינה, שום דבר לא בטוח, גם אחרי שהאישור ניתן בידך.

מדובר היה במהלך חשאי, הידוע למתי מעט, אותו טווה בסוד אחד מבכירי ארגון 'דרך צדיקים' עם מפקד מתחם ה'מיגומטר' במהלך ימי תחילת החורף. זה האחרון מאשר לקבוצת חסידי ברסלב מצומצמת להכנס פנימה, עקב בצד אגודל, תחת משמר חיילים ועיניים פקוחות, כדי לחזות באופן בלתי אמצעי בשרידיה האותנטיים של אומן החסידית והברסלבאית, כפי שהייתה עד לשנות התר"צ.

האם שרד שם משהו? האם הקומוניסטים השאירו אבן לפליטה? המתח מילא את ליבנו.

ובשעה שפסענו פנימה, אל סמטאותיה היהודיות של אומן העתיקה, ליבנו החסיר פעימה. בגלל הדממה. בגלל המחשבה על כך שבסמטאות אלו ממש, צעדו בשנים עברו דמויות ההוד של אומן, ר' אברהם ב"ר נחמן, ר' מתתיהו, ר' ישראל כהן ועוד, ובשנים קודמות - גם גדולי תלמידי ר' נתן ולמעלה בקודש.

לכבודנו, החיילים האוקראינים מגרשים משם את הכלבים, ולרגע, יורד על המקום הד עמום של צלילים יהודיים עתיקים שנגדעו באיבם במכת המחץ של הגרזן הקומוניסטי. אבל בעיניים, אנו רואים את החורבן.

בתי הכנסת עודם עומדים על מקומם, הסמטאות היהודיות שרדו עדיין, אך איה הם יהודי אומן הנאצלים? היכן הם ילדי החמד שגדלו כאן במסירות נפש? לאן נעלמו חסידי ברסלב הקמאים שמסרו נפשם, ממש כאן, על קדושת השם?

דממה.

המראות שראינו שם, היו חלקיים ומבולבלים. השקט והשאון שולטים בערבוביה, הטשטוש והזכרון גם כן.

בחלוף שבועיים מהביקור המטלטל, שוחחנו עם השורדת האחרונה של אומן, ה"ה מרת גלבך תליט"א, אשר הספיקה לספוג אל קרביה את האווירה הנשגבת של אומן הקדומה, בטרם בא הקומוניזם לעולם. חקרנו מפיה מה הוא המקום שדרכנו עליו, באילו מבואות ואיזה בתי כנסת ביקרנו.

בזכרונה הצלול, המתרפק על ימי ההוד של אומן בתפארתה, חזר הכל לחיים. שיחזרנו עמה את הביקור ב'מיגומטר' וגילינו את ה'קלויז' ואת ה'פוליש', את ה'הויף' ואת מתחם השחיטה. את בית הכנסת 'שומרים לבוקר' ואת השטיבל החסידי הסמוך ל'קלויז' (עליו כדאי היה אם דילגנו).

וגם פתרנו תעלומה שלא נודעה עד לביקורנו זה.

אך בל נקדים את המאוחר.

קדיש בבית כנסת ללא ארון קודש

בצהרי אותו יום השבת, בעמדנו ניצבים המומים מהצד הפנימי של חומות ה'מיגומטר' ושערי הברזל שלו, הגיע המפקד הנלהב לכוון אותנו - כמו מבין את חרדת הקודש האופפת אותנו - אל מבנה גדול בצבע לבן ובעל גגות משופעים, הממוקם במרכז המחנה. אנו מורשים להיכנס פנימה ושומעים כי המקום שימש כבית הכנסת המרכזי של יהודי העיר אומן לפני מאה שנה. ציוד מיושן לייצור עורות נעליים ממלא את המקום. זכר יהודי לא נראה במקום. אך מן הכתלים עדיין נושבת הקדושה המחוללת.

הנאספים המומים, עומדים דוממים ולפתע נשמעת לחישה: יתגדל ויתקדש שמיה רבא - - -

להעלות את הכבוד לשרשו, להוסיף נדבך לתיקון העולם במלכותו יתברך, כאן באומן, העיר שבה החל השלב האחרון של התהליך השמימי.

עברו כנראה מאה שנה, מאז שמעו הכתלים בפעם האחרונה את המלים הנצחיות.

ציבור הנאספים מתקבץ על עמדו נרעש ונרגש, יחדיו נישאת תפילה ושוב אמירת קדיש ולאחר מכן אנו יוצאים, צועדים לאחור כשפנינו אל הקודש.

גם לארון הקודש לא נותר זכר. אוי כי בעוונינו חרב היכל.

משם פנינו, מרחק מאה מטרים, אל המבנה המכויר, בעל 20 החלונות הגבוהים.

ה'קלויז'...

ושוב אנו מחסירים פעימה.

זהו אותו ה'קלויז' שנבנה לראשונה בימי מוהרנ"ת במסירות נפש, שופץ מחדש מספר פעמים וכעת אנו רואים את הגירסה האחרונה שלו, ששופצה אי שם בשנות התר"פ והצליחה לשרוד את אימי הקומוניזם, עד ימינו אנו.

הקלויז שבבנייתו ראה מוהרנ"ת חשיבות עצומה - להקים בית כנסת על שם רבנו הקדוש סמוך ונראה למקום גניזתו. הקלויז ש'הלכות' שלמות בליקוטי הלכות (הלכות בית הכנסת) רומזות מרחוק לגודל עניינו, לשעה ולדורות. נכון, הוא התרוקן ממתפלליו בצוק העתים, אבל הרוח הקדושה שניצתה בו אז עודנה מלווה את חסידי ברסלב במאות בתי הכנסיות שנוסדו על שם הצדיק בכל קצווי תבל.

מלבד השלד והאבנים, זכר יהודי לא נשאר במבנה. הכל נלקח והוכחד. אך משום מקום, פרץ להבתו של רבינו מלהיט מחדש את ליבם של

של ר' עקיבא סטעלמעך כמו אש להבה מלימודם הנלהב במסירות נפש"!

רבבות היהודים הפוקדים מדי שנה את אומן.

באותה שעה, עם זאת, בחרנו להתרפק לפחות על האבנים הקדושות והכתלים החשופים.

אנו מגיעים אל מבואת הכניסה, מתגנבים לחדרים הצדדיים ומגלים את סימני ה'פוליש' היהודי המקורי, כפי שהיה בזמנו. משם ממשיכים אל הפרוזדור הצר והחשוך שחוצה את הקלויז לכל ארכו. כלונסאות ברזל תעשייתיות תולות מהתקרה, לא ברור לאיזה צורך. אנו מגיעים אל החדר הסמוך לכותל המזרח ורגשי קודש מציפים אותנו בחלל המוחשך.

באופן ספונטני פוצחים כל הנאספים באמירת 'תיקון הכללי' בין הכתלים העתיקים, כשקרני אור חודרים דרך החלונות ומאירים את פנינו וליבנו. הן פה אמר מוהרנ"ת עצמו את התיקון הכללי, מי יודע כמה פעמים. ועצם ההישרדות המעודדת של המקום שבו הושקעו מאמצים ודמים, ודאי אינה בכדי.

בתחושות אלה מסתיימים רגעי התפילה באמירת קדיש נלהבת שמרטיטה את המקום, ואז אנו מתפנים להתבונן.

מסתבר שהפרוזדור הצר, החוצה את הקלויז לכל ארכו, מוביל לגרם מדרגות היורד מטה, אל אולם נוסף.

מצד שמאל לכל ארכו של הפרוזדור, אולם ייצור גדול. מה שהיה פעם 'פאבריק של יידישקייט' (=מפעל של יהדות), הפך בעוונותינו למפעל חומרני אפור ומשמים. הייצור עצמו נראה לא פעיל מזה שנים. מצד ימין, חדרים חדרים, חלקם ריקים, חלקם עמוסים בגרוטאות.

ואת הרצפה מכסים קרשים.

כהרף עין, מישהו מרים את אחד הקרשים ומתחתיו מתגלה... חלל חשוך. מרתף!

מרתף בתוככי הקלויז? משתאים הנוכחים בפליאה. לשם מה הוא נוצר ומה הוא שימש?

תעלומה.

- - -

תעלומת המרתף ב'קלויז'

שבועיים לאחר מכן, פקדנו את ביתה של מרת גלבך תליט"א, בסיועו של בנה הרה"ח ר' אליעזר גלבך שליט"א, תוך שהרה"ח ר' אברהם שמעון בורשטיין שליט"א עם הידע ההיסטורי שליקט על חסידי ברסלב, מוביל את השיחה ביד אמן, כדי למלא את הנתונים החסרים ולהצליב בין העובדות בהצלחה ב"ה.

כשאנו מציגים את השאלות בפני מרת גלבך תליט"א, היא שולפת מזכרונה בהינף יד את הפתרון לתעלומה:

"בוודאי", היא אומרת, "המרתף הזה, שנקרא ה'קלאזל', שימש את הבחורים שהשתתפו ב'קיבוץ' וחששו מביקור בלתי צפוי של הצבא. ביניהם גם הסתתרו כאלה שהגיעו לאומן באמצעים בלתי לגאליים.

"וכאן", היא חושפת סוד, "כאן גם התחבא רבי שמואל הורביץ. וגם רבי ברוך דער בחור" - היא מעידה מזכרונה ולמפרע אנו מבינים את גודל התגלית שזכינו לה. "הוא הגיע לאומן בעגלה קטנה, וכשהתחבא ב'קלאזל', אני הייתי זו שהביאה לו את האוכל לשם", היא דולה מזכרונה ברגש של גאווה על הזכות.

הרטט ניכר בקולה, שעה שהיא נזכרת באותם ימי הוד קדומים, לפני שירדה לעולם החשכה הנוראה בהשתלטות הקומוניזם על אוקראינה.

גרם המדרגות שמוביל אל האולם שימש כמקווה טהרה חשאי שפעל ב'קלויז', היא ממשיכה להפתיע אותנו. בתחילה היה המקווה במבנה בחוץ, לאחר מכן הוא עבר לאולם הפנימי הזה. "אני הייתי מנקזת את המים מתוך הבורות. בתחילה היו הבורות של המקווה בתוך ה'קלויז', שם פעל המקווה הכשר היחיד בעיר. בהמשך, אחרי שהקומוניסטים אטמו את המקווה וה'קלויז', המקווה עבר לפעול מתוך ביתנו למשך 3 שנים נוספות, עד שגם אותו הם סתמו".

כן היא מציינת כי כותל המזרח היה מעוטר בארון קודש גדול ומרשים. אנו כבר לא ראינו זכר ממנו. המבנה עצמו, כפי שראינו אותו, נבנה לדבריה על ידי החסיד רבי אייזיק'ל אייזנשטיין בשנת תרס"ג. הוא נטל על עצמו את העול ונכנס מכך לחובות גדולים, עד שהצליח במשימתו. הצלחה שעדיין נמשכת, כאשר ה'קלויז' עומד על תילו גם בימינו אלה...

המבואה שראינו בכניסה - היא ממשיכה לגולל - שימשה לעזרת נשים, שהכניסה אליה היתה מאחור. בשאר ימות השנה, היא מגלה סוד נוסף, שימשה המבואה כבית השחיטה ליהודי העיר. כאשר הקומוניסטים כבר שלטו בכיפה ואסרו את השחיטה הכשרה, חסידי ברסלב מיאנו לוותר על בשר כשר. השחיטה התקיימה איפוא בחשאי במבואת ה'קלויז' פעם בשבוע על ידי אביה הגדול, כשלעזרתו ניצב החסיד העובד רבי נפתלי.

"בשחיטת הבהמות, הייתי אני זו שהופכת את הבהמה לשחיטה... פעם אחת ניסה החסיד רבי נאשקע לעזור לי להפוך את הבהמה לשחיטה, אך הוא חטף ממנה בעיטה הגונה... אצלי זה לא קרה"...

לאחר מכן, היא הייתה נעמדת בעצמה וצובעת מחדש את הקירות, לבל יסגירו טיפות הדם את השחיטה הכשרה שהתקיימה במקום. כך היה זה במשך תקופת מה, עד למעצרו של אביה הגדול. מאז, היה החסיד רבי נפתלי, עוסק בשחיטה הכשרה בעצמו.

החסיד רבי נפתלי, מספרת מרת גלבך, "היה יהודי פשוט ועובד ה' שעסק במסחר הבדים לפרנסתו, אך מגמת חייו היתה עבודת ה' בכל

קולו הזך והנישא של החסיד רבי אברהם שטערנהארץ, נישא בחלל, מש

תמונה עתיקה של העיר אומן

כאן הסתתר ר' שמואל הורביץ. המרתף הסודי בריצפת הקלויז

לב ונפש, כדרכם של בעלי משא ומתן שבאנשי הצדיק. משכך, ניכרה תמיד על פניו מין צורה כזו של דביקות בבורא עולם, אולי גם קצת שברון לב, כמין "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'".

"הוא היה גיסו של החסיד ר' יוחנן גלנט", היא מוסיפה, ומשהוזכר שמו של ר' יוחנן, תחזור מרת גלבך ותזכיר אותו שוב ושוב, כדלהלן.

וכך בעצם, בזכות ה'קלויז' והשחיטה הכשרה שהתקיימה במקום בחשאי, זכו יהודי אומן בבשר כשר של בקר ועוף.

לאחר שהסתיימה השחיטה הכשרה ולאחר שמרת גלבך צבעה את הקירות מחדש כאמור, עובר היה הבשר הכשר ומתחלק בחשאי בקרב חסידי ברסלב ובקרב יהודים כשרים נוספים המתגוררים באומן, ביניהם, נמנתה גם אמו של ה'נאטשאלניק', אחד המפקדים הקומוניסטיים הבכירים שבעיר!

מי שנבחר להביא אל ביתה את הבשר הכשר, היתה שוב... מרת גלבך, בת העשרה. את הבשר היא הסתירה בתוך המעיל וכך נשלחה אל ביתו של המפקד הבכיר, שם מתגוררת אמו וממתינה לבשר כשר.

דא עקא, המפקד, שאסור היה לו לדעת על כך, נמצא רוב שעות היום בבית. לכן, היתה מרת גלבך נאלצת להמתין מספר שעות ממול הבית עד שראתה במו עיניה כי המפקד עזב את הבית. או אז היתה מזנקת אל הדלת ובעלת הבית הישישה קיבלה לידיה את הבשר הכשר, תוך שהיא מרעיפה עליה ברכות לרוב. "היא היתה אשה צדקנית, קראו לה רחל", נזכרת מרת גלבך.

הילדה, זריזה בתפקידה, פורקת את הבשר ונעלמת כלעומת שבאה, אל היעד הבא.

לפעמים, כשהיה עליה לחלק הרבה בשר והמעיל לא הספיק כדי להסתיר את כולו, היו מסתירים את הבשר במעין עגלת תינוקות. הבשר כוסה בכרית ושמיכה, ובת העשר, התרוצצה בלילות החשוכים של אומן, כדי להביא לבתי היהודים בשר כשר.

לבנות בית בתוך חרבות הקומוניזם. ר' יצחק גלבך

אם נשאר מהבשר הכשר ללא דורש, היה הוא מופנה אל 'בית התמחוי' של ה'קלויז', שהיה מיועד לעניי אנ"ש.

מערך החסד ב'קלויז' של חסידי ברסלב, היה נרחב וכלל 'בית תמחוי', חלוקת כספים ותמיכה במשפחה, בכל ימות השנה. כל אנ"ש עסקו בחסד באופן בלתי רגיל, מציינת מרת גלבך.

הנה כי כן, כמה סמלי הדבר שה'קלויז', אותו "בית גדול שמגדלין בו תורה ותפילה", זכה במרוצת השנים לשמש לכל אותם דברים שבקדושה: מקווה, בית שחיטה ובית מסתור לעובדי ה'.

תחיית המתים המופלאה באומן

את שחיטת הבקר, כאמור, היה עורך אביה הגדול. את שחיטת העופות היה עורך החסיד רבי אליהו חיים רוזין.

אגב הזכרת שמו, ננערת לפתע מרת גלבך והיא שואלת אותנו, האם שמעתם פעם על מעשה תחיית המתים שקרה לו בזכות החסיד "ר' מאטעס" (הלא הוא ר' מתתיהו ברזסקי הי"ד)?

אנו מגיבים בשלילה והיא מיד מתחילה לספר לנו מעדות אישית את הסיפור הבלתי יאומן הבא.

פעם אחת, באחת משליחויות המצווה, היא הגיעה לביתו של החסיד רבי אליהו חיים רוזין, והנה אבל גדול בבית. מפי האשה היא שמעה כי בתם בת השנה נפחה את נשמתה מהמחלה. הרופא הגיע בהמשך ואישר את פטירתה והאנחות איימו לבקוע את הבית.

חפך בכל לב וסוחף אחריו את כולם למחוזות עילאיים של רוממות הנפש

נרעש ונפחד הניח רבי אליהו חיים טלית על פני הילדה המתה והתכונן להלוויה.

בעודו עומד כך, נפתח דלת הבית והחסיד רבי מתס' נכנס פנימה בקול צהלה ורינה, ומבקש להצטרף למשימתו החשובה בענייני צדקה.

דומיית האבל והמוות שקידמו את פניו, גרמו לו לעצור לרגע ולשאול מה קרה.

רבי אליהו חיים ענה לו בקול בוכים, הבת שלי נפטרה.

הלום רעם קפא רבי מתס' על עמדו וכעבור רגעים אחדים חזר לעשתונותיו ושאל, איפה היא הילדה?

רבי אליהו חיים הצביע ורבי מתס' ניגש.

בקול התלהבות נרגש התחיל רבי מתס' להתפלל מקירות ליבו שישלח רפואה שלמה לילדה הצעירה ובכלותו לדבר, הוא הרים את הטלית ולתדהמת הכל, הילדה שכבה שם עם עיניים פקוחות, נושמת בכוחות עצמה!

כולם פרצו בבכי של שמחה ורק רבי מתס' ביקש שוב מהנוכחים לתרום ביד רחבה למטרת הצדקה שהוא בא למענה ויצא את הבית, כאילו לא היה זה מעשה 'תחיית המתים', שראתה מרת גלבך במו עיניה.

כך היה נראה ההווי של חסידי ברסלב, שראשם הגיע השמימה, בשעה שרגליהם נטועות היו ארצה.

החייטים, בעלי התשובה והגרים של ה'קלויז'

לא רק חייטים, הגיעו ובאו להתפלל ב'קלויז' של חסידי ברסלב באומן, אלא גם בעלי תשובה ואפילו גרים. על הכפר הנכרי שכל תושביו התגיירו ובאו להתפלל ב'קלויז', כבר ידוע ומפורסם. כעת שמענו עובדות על גרים נוספים ובעלי תשובה שהיו מבאי ה'קלויז'.

רבי משה צודק'ס בעל תשובה, קראו לאחד ממתפללי ה'קלויז' הנלהבים, שבעברו היה פוקר ידוע באומן. הדברים הגיעו לשיאם, כאשר באחד השבתות, הוא נזכר בחלומו שזהו יום השנה לפטירתו של אביו והחליט לומר 'קדיש' לזכרו בבית הכנסת. עם סיגריה בוערת בפיו, הוא ניגש לבית הכנסת בעיצומו של יום השבת וביקש לומר 'קדיש'. בטרם פצה פיו, סילקוהו המתפללים שמיהרו לומר עליו 'קדיש'...

כך הוא עבר כמה בתי כנסת ונזרק שוב ושוב, עד שהחליט לנסות את ה'קלויז' של חסידי ברסלב.

כמעט שנזרק גם הוא מהמקום, עד שרבי לוי יצחק בנדר הבחין בו וצעק: "הוא הגיע בשבילי"...

משכך, עזבו אותו המתפללים ורבי לוי יצחק ניגש לשוחח עמו דקות ארוכות וכששמע את בקשתו, הוא נעתר לו.

בעקבות כך, החל רבי משה צודק'ס להתעורר בתשובה והפך ליהודי ירא וחרד. בהמשך בנה מקווה טהרה בביתו ואת כל ביתו הקדיש למעשי חסד. בשנים הראשונות, כשזקנו טרם צמח כדבעי, נזכרת מרת גלבך, הוא היה מתחנן ביום הפורים לרבי יעקב ז'יטאמירער, שיאות לתרום לו קצת מזקנו הארוך...

לידו נמנה, החסיד רבי דניאל הגר, שהיה השדכן של מרת גלבך תחי' ולימים זכה לעלות לארץ הקודש וכן החסיד רבי ברוך 'דער בחור', שאף הוא היה גר צדק. גר צדק נוסף מבין מתפלל ה'קלויז', היה החסיד רבי מיכל דער גר.

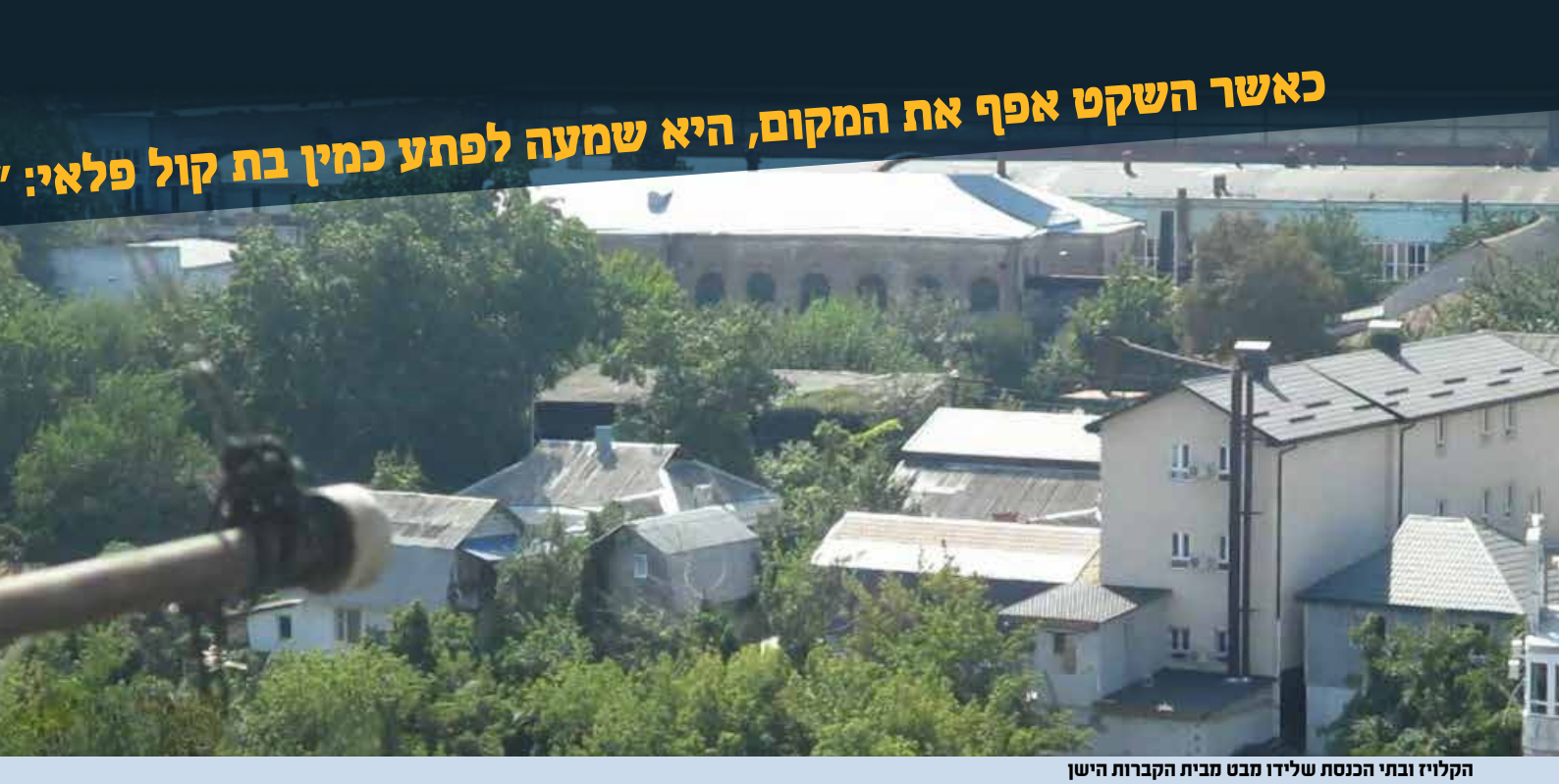
זה האחרון, שמע מאביו בטרם מותו, שכדי לחיות באמת, עדיף לו להתחבר אל היהודים. אמר ועשה, החל רבי מיכל זה לעסוק בכך עד שהתגייר והפך לחסיד ברסלב. בהמשך, היה זה הוא שקנה את השטח שהיה ציונו של רבינו, אחרי שנהרס על ידי הקומוניסטים. רבי מיכל בנה בעצמו את הדירה מעל ציונו של רבינו וכשחשש שהקומוניסטים יעלו עליו, הוא זה שמכר את הדירה לאותה גויה שהתגוררה במקום עד לשנות התש"ן, אז נרכשה הדירה על ידי 'הוועד העולמי דחסידי ברסלב'", היא מסכמת מזכרונה.

כשהרב של אומן הופתע לראות את החברותא ב'קלויז'

למעשה, התגוררו חסידי ברסלב בסמיכות ל'קלויז', שם היה המרכז היהודי גם בימי הקומוניסטים, עד שה'קלויז' נסגר על מנעול ובריח. לכן, גם היה עיקר חלוקת הבשר הכשר כדלעיל, תפקיד קל יחסית עבור הנערה מרת גלבך, שכן הוא התרכז בשכונה אחת, למעט אי אלו כתובות של יהודים שביקשו להמנות על הבשר הכשר ונזקקו למשלוח מיוחד מטעם מארגני השחיטה הכשרה של חסידי ברסלב.

ככלל, רוב תושבי העיר היהודיים לא נמנו על המתנגדים לחסידי ברסלב. מרת גלבך מציינת את רבני העיר, הרב רבי לייב דער רב והרב רבי איצ'ה בער (יצחק דוב) דער רב, שהיו ביחסים טובים עם אביה. רבי לייב, אף למד בחברותא עם אביה, מבלי לדעת שהוא נמנה על חסידי

כאשר השקט אפף את המקום, היא שמעה לפתע כמין בת קול פלאי: "

הקלויז ובתי הכנסת שלידו מבט מבית הקברות הישן

אמת מה נהדר היה ה'קיבוץ' בימים ההם

המשכנו להתחקות היכן שרגליהם היו נטועות וכשאנו מזכירים את ה'פוליש' ואת הרחבה שלפניה, ה'הויף', שהיווה חצר גדולה, עיניה צוללות כמו לעולם אחר.

על ה'הויף' הזה הקימו את הסוכה הגדולה לסעודת ההילולא של רבינו, שם התקיימו חתונות חסידי ברסלב.

ומה נהדר היה המחזה, כשעל ה'הויף' הזה, היא אומרת בגיל, היתה המרכז ההומה בימים שלפני ראש השנה. לכאן הגיעו ה'דראשקעס', הכרכרות, ופרקו את ציבור אנ"ש הגדול שהגיע ל'קיבוץ' מארבע כנפות הארץ.

מליל 'זכור ברית' עד למחרתו בכל שעות היום של ערב ראש השנה, היה הזמן המאוים ביותר באומן. הכל פנו אל הציון, נדחקים ונאבקים כדי להתקרב כדי נגיעה בציון הקדוש של רבינו אור האורות, לשפוך שיח ולהתוודות. ככלל, לא התקיימו מעמדות, לא היה הבדל בין עול ימים לבין חסיד וותיק, אלא בשאיפות רוחניות. יחדיו, היו הכל פונים אל הציון, צעירים עם ישישים, כתף אל כתף, ללא גינוני כבוד או מעגלי חסידים, התרפקו הכל על ציונו הקדוש של רבינו, משתפכים בתפילה ומבקשים להתרומם.

את מקומם של החסידים הוותיקים בקיבוץ, היו תופסים דרך עבודת ה'. כמו החסיד רבי יוחנן גלנט, שהיה ניכר בעקבות שלולית דמעות שהיה מותיר בסמיכות לציון רבינו. האם רבי יוחנן כבר הגיע לציון היום או לא? את התשובה היו חסידי ברסלב מקבלים ממצב הקרקע הסמוכה לציון הקדוש, כאמור, אם היו שם עקבות של דמעות, סימן היה שהוא כבר ביקר במקום...

ככלל, המה ציון רבינו הקדוש אנשים בכל שעות היממה, בכל יום ויום, כפי שמעידה מרת גלבך שבימיה, הציון מעולם לא היה סגור. "היו ימים שביקרתי בציון מספר פעמים בימים, אף 5 או 6 פעמים, בגלל השליחויות הרבות שהיו לי... תמיד היה המקום מלא באנשים מתפללים, בדרך כלל היו המתפללים מתפללים בציון והנשים מבחוץ, אך אם היה ריק, היו הנשים נכנסות פנימה. ב"ה שכיום יש עזרת נשים מסודרת", היא מציינת בשמחה.

אל הציבור הגדול שפקד את אומן והגיע להתפלל ב'קלויז', הצטרפו גם תושבי העיר שלא נמנו על עדת חסידי ברסלב, לדבריה. "בית הכנסת של החייטים", העביר את כל תפילות ראש השנה אל ה'קלויז', הם לא היו מתנגדים כמו מתפללי השטיבל שממול ה'קלויז' ולכן בימי ראש השנה הם היו יחד איתנו", אגב כך היא מגלה מה הוא המבנה ממול ה'קלויז' בו ביקרנו. טענתו של המפקד האוקראיני כי במבנה הזה "למד רבי נחמן תורה", כנראה מבוססת על רצון להלהיב אותנו, חסידי ברסלב שרואים את המקום לראשונה. אך לדברי מרת גלבך, מדובר ב'שטיבל' חסידי, עליו נמנו המתנגדים החריפים ביותר בעיר אומן. לפי גירסתה, פעם אחת בערב ראש השנה, התעצמה שנאתם של המתנגדים למול ההמון הגדול של חסידי ברסלב הצובא אל ה'קלויז' והם גמרו אומר לפגוע במקום. וכך, שעות ספורות בטרם היכנס יום הדין, נופצו החלונות ורוססו הכתלים.

חסידי ברסלב כבר היו רגילים לשמוע חרפתם ולא להשיב. חיש מהר הם התארגנו, בעזרתו של ה'פְּלִיט' הירשנבוים, אחד מחסידי ברסלב הנמרצים, ניקו את הרסיסים והסירו את הכתמים. בערב, כבר לא היה זכר מכל המהומה...

ובערב, כאשר המוני חסידי ברסלב ויהודים מכל קצוות אומן, נדחקו בתוך ה'קלויז' בליל ראש השנה, שררה שם דממה.

אם כי קולו הזך והנישא של הבעל תפילה הגדול, החסיד רבי אברהם שטערנהארץ, נישא בחלל והיפנט את כל הנאספים למילות התפילה, משתפך בכל לב וסוחף אחריו את כולם למחוזות עילאיים של רוממות הנפש.

מאוחר יותר הצטרף החסיד רבי לוי יצחק בנדר לעמוד התפילה ובקולו הצעיר והמיוחד השיב משב רענן בתפילת שחרית, כשרבי אברהם שטערנהארץ מפליא פלאות בקולו הנעים והנשבר, בתפילת המוספין. אחרי התפילות, היה רבי שמשון פונה מייד אל מאחורי ה'קלויז'. רבי שמשון ברסקי התברך בדמות תמירה, גובהו היה נישא והשתלב בהדרת פניו המכובדים. כשפנה החוצה מה'קלויז', סבבו אותו תמיד כמה מחסידי ברסלב לשמוע ממנו לקחי חיים מתורת רבינו.

מה היה שם מאחורי ה'קלויז'? אנו שואלים והיא מייד ננערת מזכרונותיה ומבינה שהיא היחידה שנשארה מאותם ימים שיכולה לספר. נו, מאחורי ה'קלויז' היה רחוב קטן, רחוב בזלנסקי, היא שולפת מזכרונה את השם. בביקורינו חלפנו בו לרגעים קצרים, המקום היה שקט למדי. כעת היא נזכרת שברחוב זה התגורר החסיד רבי שמשון ברסקי. כן, אצלו התאכסן החסיד רבי יצחק ברייטער. היא שהכירה את כל דמויות ההוד של חסידי ברסלב, גם ידעה היכן היו מבלים. "היה לו לרבי שמשון מרפסת קטנה, שהיתה סגורה מכל עבר, כך שבקושי נכנס אליה אור מבחוץ, שם התחבא רבי שמשון והוגה בתורה. בשנים הבאות, נסע רבי נת'לה לפולין, שם הקים את ביתו. אגב, בהמשך אותו רחוב, ממוקם הבית, בו החזיר רבינו את נשמתו לבוראה.

...טי פוילן". המילים אמרו לה ברוסית, שעליה לנסוע לפולין, ותחי רוחה

ברסלב. לבסוף נודע לו הדבר, כאשר פעם אחת בערב ראש השנה הגיע הרב לחפש את החברותא בביתו ושם הפנו אותו ל'קלויז', שם עמד אביה ועסק בהכנת המקום. הרב רבי לייב, הופתע לראותו שם ושאל אותו, האם גם אתה בחסידים? אביה אישר את הדבר והרב הופתע מאד. הוא לא שינה את יחסו עם אביה ואף ביקש ממנו לבוא ללמוד עמו במקום אחר, כדי שלא ירננו שרב העיר נהיה חסיד ברסלב...

החזקת ה'קלויז', היא נזכרת, היתה נתונה בידיו של החסיד רבי זאנוויל, שנקרא על שם זקנו רבי זאנוויל שהיה אחיו של החסיד רבי משה ברסלב'ער, שזכה להימנות על תלמידי מוהרנ"ת. רבי זאנוויל התברך ביד אמן והיה מסייד את בית הכנסת בדחילו ורחימו. הוא זה שדאג ל'נר התמיד' שדלק ב'קלויז', כך במשך שנים ארוכות.

"אני לא יכול לסבול יותר"!

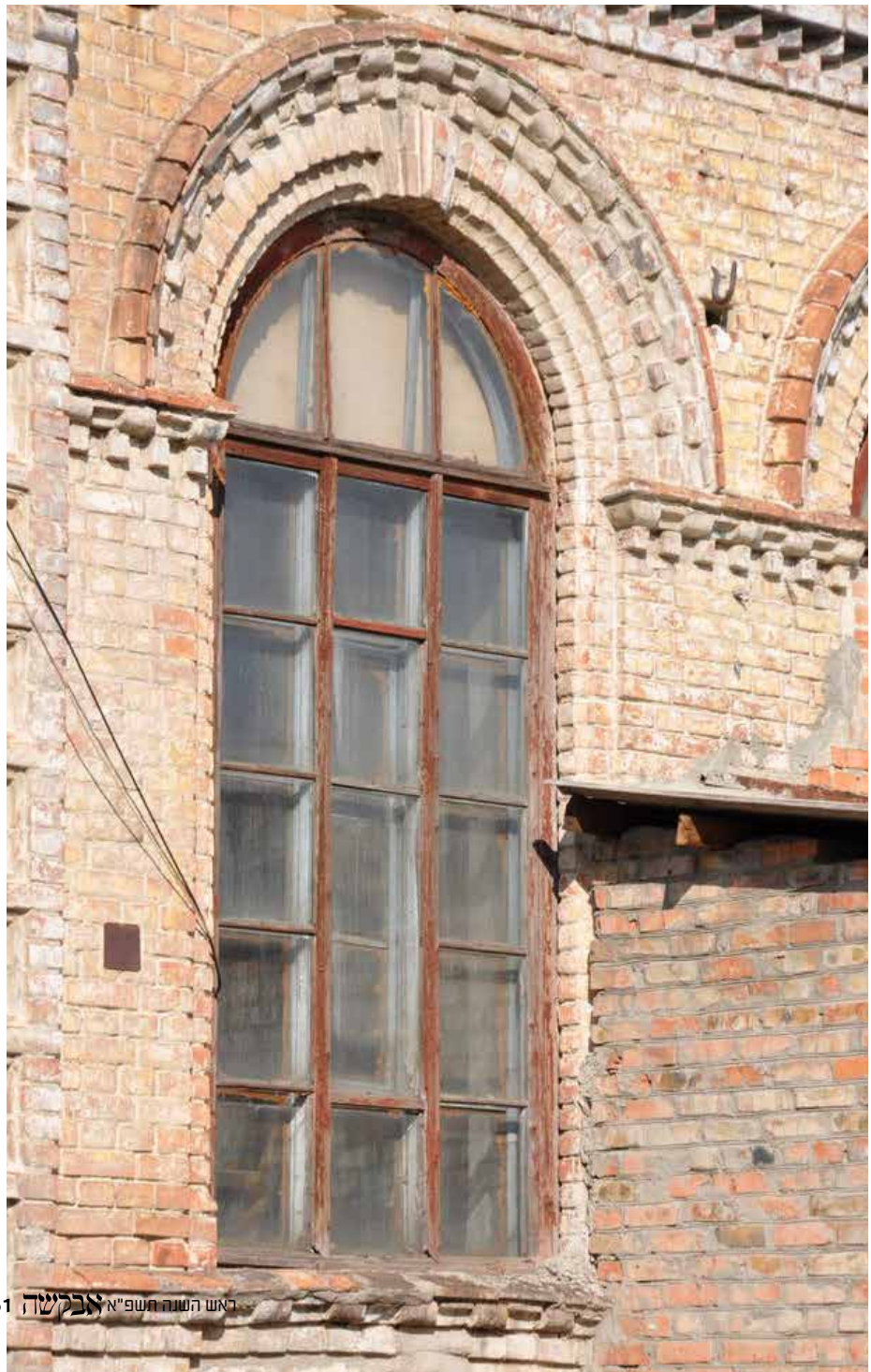
ואז הגיעו הימים האפלים. הקומוניזם הרים את הראש והחל בהרס חיי הדת בעיר אומן וסגירת בתי הכנסת ובתי המדרש. ה'קלויז' עוד המשיך לפעול שנים מספר, בהיותו היחיד בעיר שממשיך לפעול בעוז, עד שגם הוא נסגר, שנתיים לאחר מכן, בשנת תרצ"ו. עם מאסר כ"ז מיטב חשובי חסידי ברסלב שנשלחו לארץ גזירה ולא חזרו והעיר אומן נבוכה. שלושה מהם, החסיד רבי מתתיהו בארזסקי הי"ד עובד ה' ששמר את מוצא פיו, החסיד רבי יעקב ז'יטאמירער הי"ד והחסיד רבי ברוך 'דער בחור' הי"ד, היא עוד הספיקה לראות בבית המעצר. באותם ימים, גברת גלבך, עודנה כבת עשר צעירה לימים, היתה פוקדת את בית המעצר מדי יום, בשליחות אביה הגדול, כדי להביא אוכל לעצירים הברסלבאים ולהתעניין בשלומם.

בהיותה מביאה להם את האוכל, היא זכתה לשעת ביקור קצרצרה בתאו של רבי מתס' וראתה במו עיניה את הזוועות שעוללו להם בחקירותיהם כדי לשבור אותם. "כשהסתכלתי פנימה לתוך התא שלו, ראיתי אותו שוכב על מיטה עם מסמרים... כשהוא ראה אותי, הוא רק הרים את ידיו ואמר לי בקול שבור, איך קען דאס מער נישט אריבער טראגן... אני לא יכול לסבול זאת יותר"!

היהודים נמלטים מאומן

שנה קודם לכן, בתרצ"ה, נפטר החסיד רבי שמשון ברסקי, מה שהקשה עוד יותר על חייהם של חסידי ברסלב בעיר אומן, שלא מצאו יותר על מי להשען. מרת גלבך עודנה זוכרת את מסע ההלוויה שובר הלבבות של רבי שמשון ברסקי, כאשר החסיד רבי אברהם שטערנהארץ מבכה את פטירתו בשברון לב ובדמעות שליש. אמנם, היא מציינת, שלא היה נהוג להביא את הנפטר אל ציון רביה"ק וגם בהלוויה של רבי שמשון, לא עשו כן.

המנוסה החלה מייד לאחר מכן, עם סגירת שערי ה'קלויז' כשהכל הבינו שסכנת חיים מרחפת על חסידי ברסלב. אביה הגדול - ששמע כי הקומוניסטים מחפשים אחריו - נמלט באותם ימים. גם החסיד רבי אברהם שטערנהארץ, נמלט והספיק לחצות את הגבולות ברגע האחרון ולהגיע לארץ ישראל בערב ראש חודש אדר. מלכתחילה, היא מציינת, אמור היה רבי אברהם שטערנהארץ לנסוע קצת יותר מאוחר ביחד עם נוו"ב, אך הוא נמלט מוקדם, בגין הידיעות כי הוא

היה זה אביה הגדול, שנטל קרש והטיל לתנור עד שהפך לפחם. לאחר מכן נטלו בידו

על כוונת הקומוניסטים. בנתיים אשתו נשארה מאחור ובידיה הופקד הבחור משה בנדר, בנו של החסיד רבי לוי יצחק בנדר. לבסוף, הם הצליחו לעלות לארץ הקודש, מספר חודשים לאחר מכן.

רבי לוי יצחק בנדר, מציינת מרת גלבך, היה באותה תקופה עסוק במאבק עיקש להצלת הילדים היתומים של גיסו שנפטר באותה תקופה והרשויות החליטו לשכן אותם בבית יתומים כללי. רבי לוי יצחק בנדר נאבק על כך בכל כוחו עד שהצליח להחזירם לרשותו ולהשאירם נאמנים לדרך התורה ולגדלם כיהודים כשרים ולבסוף אף זכו לעלות ארצה.

כך למדו תורה באומן בימי הקומוניזם

בנתיים, המצב החל והחמיר, כאשר הרשויות הקומוניסטיות החליטו על ביטול בתי החינוך היהודיים והכניסו למאסר את כל המלמדים היראים והשלמים. אך לא כל כך מהר הרימו חסידי ברסלב באומן את ידיהם. ההורים עמדו בקשר עם חסידי ליובאוויטש ואלה שלחו אליהם מלמדים, למרות הסכנה.

וכך אירע, שכאשר אסרו את המלמד באומן, הגיע במקומו מלמד חדש מטעם חסידי ליובאוויטש, עד שגם אותו אסרו הקומוניסטים. ושוב, הגיע מלמד חדש מטעם חסידי ליובאוויטש וגם אותו אסרו. לאחריו, הגיע המלמד החסיד רבי נתן טעטיק, אשר מרת גלבך זוכרת עדיין את שמו ונמנה על אנ"ש מחסידי ברסלב. אחיה, אשר גם היה חסיד ליובאוויטש, ואחיה הגדול למד אצלו, ביחד עם ר' דוד כוכב-לב, זכרונם לברכה, ולהבחל"ח ר' נחמן ירוסלבסקי הי"ו, זקן אנ"ש.

למרבה האסון, הצליחו הקומוניסטים לשים את ידיהם. כאשר גם על המלמד ר' נתן טעטיק ואסרו אותו בין כ"ז חסידי ברסלב שנשלחו לארץ גזירה ולא חזרו משם. בכך הנחיתו מכת מחץ על חיי הדת באומן ובמזימתם הצליחו להחריב את החינוך היהודי בעיר אומן, כיוון שלאחריו כבר לא נמצא מי שימסור את נפשו על לימוד הילדים.

אמנם, ועדיין גם בימים איומים אלה, עדיין לא הרימו חסידי ברסלב את ידיהם ולא הסכימו להתייאש. באותם ימים - היא נזכרת - הגיע לאומן אחיינה ר' נת'לה קנלסקי הי"ו, ובהיותו ילד צעיר לימים. התוועדו חסידי ברסלב בדאגה, מי יהיה עם הילד? מי ילמדנו תורה? לבסוף היה זה אביה הגדול, שנטל קרש והטיל לתנור עד שהפך לפחם. לאחר מכן נטלו בידו והחל לשרטט עם הפחם את האותיות על הרצפה, א' ב' ג' וכך למד הילד תורה.

באותה תקופה, כשמרת גלבך תחי' עודה נערה צעירה לימים, הטילו הקומוניסטיים חובה על כל הילדים שבעיר, יהודים כגויים, ללמוד בבתי ספר הכלליים. אביה הגדול, הורה לה שלא ללכת לשום בית ספר, גם אחרי שהתרו בהם פעם אחר פעם. לבסוף הגיעו החוקרים הקומוניסטיים לחפש את הילדה ולא מצאו אותה. ידיעה מוקדמת על כך הגיעה לידי אביה והוא הורה לה להתחבא במרתף הבית.

אחרי הביקור, היא יצאה מהמסתור וחזרה לפעילות היהודית וביתר שאת... לא הייתי בבית הספר של הקומוניסטים, אבל הייתי בבית הספר של החיים עם אבא ושום דבר לא היה חסר לי, היא מסכמת. כי אבא תמיד המשיך ללמוד עם החברותא, במסירות נפש.

אחרי שנסגר ה'קלויז', לא ידעתי היכן אבי מבלה את זמנו בלימודי קודש. זאת ידעתי, שמדי יום ביומו היה אבי הצדיק הולך אל החסיד רבי עקיבא סטעלמעך, מאנ"ש חסידי ברסלב, ושניהם יחד היו ננעלים בחדר עשוי מפיסות ברזל רבות, שמאחוריהן הסתתרו השניים. כשהזדמנתי למקום, הזהיר אותי אבא, שלא לספר מאומה ממה שאני רואה או שומעת. ואם אני רואה שאנשים זרים מתקרבים, ביקש אבא, שאתחיל להכות על הברזלים, כדי שהם ישמעו בפנים. ואז, בזמן שהמתנתי בחוץ ושמרתי על המקום מפני זרים, התקרבתי לחדר והקשבתי למעשיהם. גיליתי כי הם לומדים שם תורה בהתלהבות גדולה. אחרי שעה ארוכה, כשהם עזבו את המקום, נראים היו פניהם של אבא ושל ר' עקיבא סטעלמעך כמו אש להבה מלימודם הנלהב במסירות נפש"!

מעשה זה היה כמובן כרוך במסירות נפש מוחשית, להמשיך בלימוד תורה, בשעה שהקומוניסטים צדו יהודים על מעשים כגון אלו.

"אגב, בשנים הבאות, זכתה אשתו של רבי עקיבא סטעלמעך להחזיק ברשותה את מפתח הציון הקדוש וכשהיו מעוניינים להתפלל במקום, היו באים לקחת ממנה את המפתח" - היא מספרת מזכרונה.

בניין משטרת אומן. משם נשלחו 27 הקדושים לארץ גזירה

ו והחל לשרטט עם הפחם את האותיות על הרצפה, א' ב' ג' כך למד הילד באומן תורה

קדושים וטהורים. בית הקברות הישן של העיר אומן

בית הכנסת של חסידי טאלנא ששוכן בסמיכות לקלויז

האבידה הטראגית של החסיד רבי יוחנן גלנט

המצב הקשה לא הותיר ברירה וחסידי ברסלב נפוצו, כדי להמלט מה'גולאגים' הקומוניסטיים, לשם גורשו כל היראים והשלמים.

חסיד נוסף שהחליט להמלט מאומן באותם ימים, היה רבי יוחנן גלנט, שהתגורר בסמוך לבית אביה של מרת גלבך. הוא היה חסיד נלבב ובעל הבית אמיד שהספיק לצבור נכסים וכשהחליט לנטוש את אוקראינה, הוא מכר את כל רכושו והניח את כל הכסף במזוודה מיוחדת ברשות אשתו, בין שאר מזוודותיו.

באחת התחנות, הניח גנב ערל לב את עיניו על המזוודות והבחין במזוודה היקרה. בטכסיס שפל, הוא ניגש אל אשתו ואמר לה כי בעלה שלח אותו להביא לו את המזוודה. האישה נעתרה בתמימותה והגנב נעלם עם רכושו. מהר מאד התברר מימדי הגניבה, והאשה המסכנה לא עמדה בצערה ונפטרה בהתקפת לב. רבי יוחנן גלנט המשיך בדרכו ועלה ארצה, נישא בשנית והחל סוחר במלבושים ישנים, אותם היה רוכש, מוסר לאשתו החדשה לכבס אותם ומוכר אותם מחדש בשוק. בהמשך הביא עמו שעונים ומצלמות ואט אט בנה שוב את מעמדו.

בת קול בציון רבינו הקדוש באומן

לאיטה, התרוקנה אומן מיהודיה וחסידיה, בעוד מרת גלבך תחי' מספיקה להינשא עם החסיד רבי יצחק גלבך זצ"ל. כעבור תקופה, יצאו שניהם לדרך נדודיהם, כדי להמלט מידי הקומוניסטים, כשהיא כבר היתה מטופלת בילד בן 3 חדשים. עד אז, היא הסתתרה מתחת לצילו של אביה הגדול וסייעה להפצת היהדות בקרב יהודים אחרים. כעת, אחרי שאביה נמלט מאומן, עברה המלחמה בתוך הבית פנימה, כאשר היא עצמה יצאה לחזית, מבלי לדעת איה הדרך הנכונה, בה תוכל לשמור על יהדות משפחתה.

כדי לעזוב את אוקראינה, היא נזקקה לאישורי הרשויות. התרוצצות מאומן לקייב אחרי מסמכים שונים, הביאה אותה לבסוף אל הציון הקדוש בשעה מאוחרת, כאשר נפש חיה לא היתה במקום, לפרוק מעל ליבה את הפחד ואת הדילמה, לאן הולכים מכאן?

כאן על ציון זקנה רביה"ק מוהר"ן זיע"א התפללה והתחננה על נפשה ועל נפש משפחתה. בליבה השבור היא הליטה פניה במצבת האבן הגדולה ונתנה דרור לדמעותיה. הלבטים היו גדולים, לאן לפנות ודרך איזו מדינה להמלט מידי הקומוניסטים המזנבים ביהודים, ללא רחם.

ואז, כאשר השקט אפף את המקום, היא שמעה לפתע כמין בת קול פלאי: "טי פוילן". אין היא יודעת להסביר את מה ששמעה, אבל המילים אמרו לה ברוסית, שעליה לנסוע לפולין, ותחי רוחה.

נאמנה לרוח הדברים שהיא שמעה, סיפרה זאת לבעלה רבי יצחק ושניהם החליטו לצאת את העיר אומן. למרות החורף המתקרב, הגשמים והקור, הם שמו פניהם לעבר פולין וכעבור זמן מה הצליחו לעבור את הגבול. הנדודים היו קשים ורוויי תהפוכות קשות מנשוא, אך הם לא התייאשו. מפולין הם המשיכו לגרמניה (שם פגשו את החסיד רבי לוי יצחק בנדר כשהוא מסייע לניצולי המחנות) ומשם לצרפת (שם זכו לחסות תחת צילו של הגאון רבי מרדכי פרגומנסקי), עד שעלו ארצה.

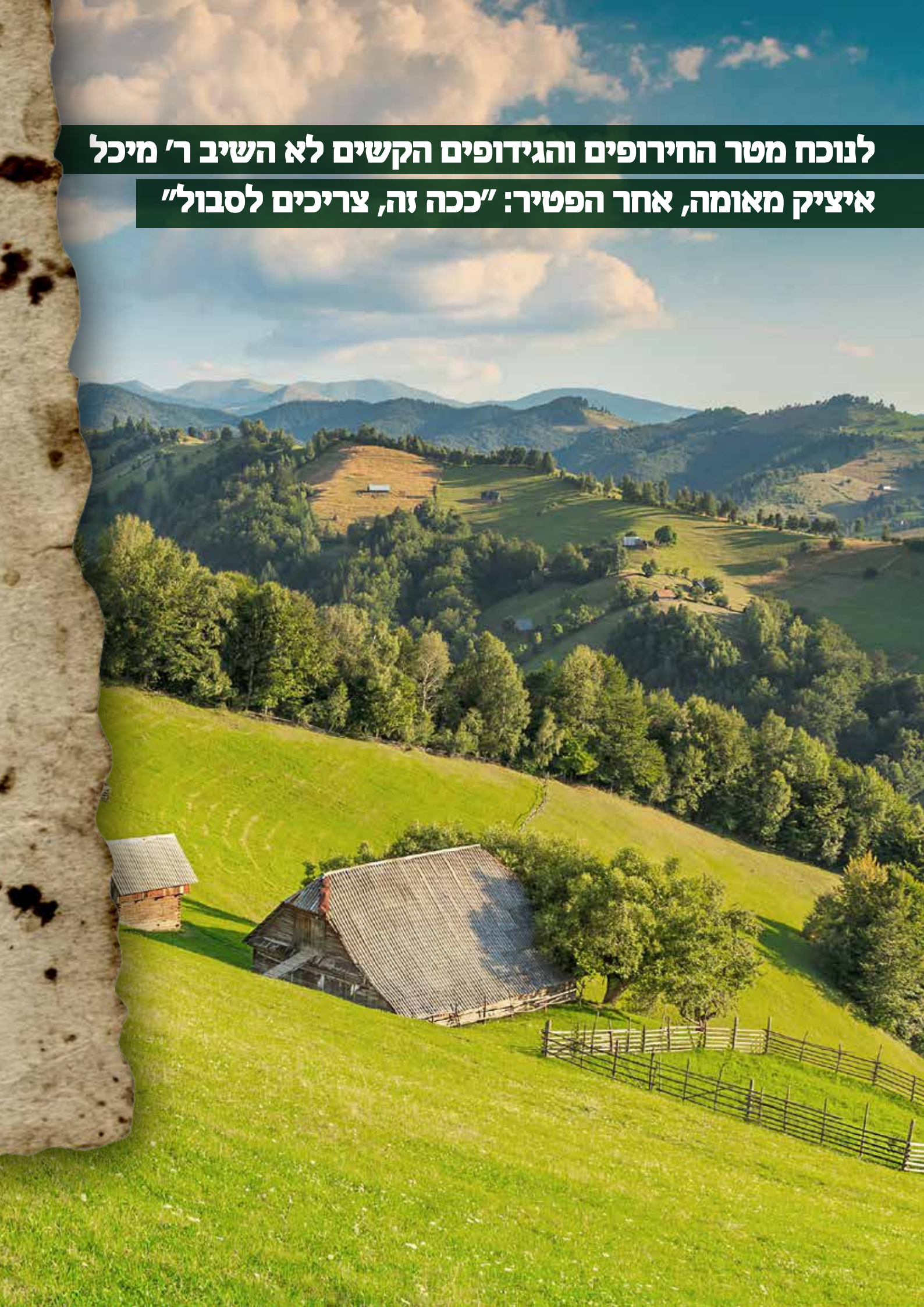
אך כאן בארץ הקודש לא תמו תלאותיהם, אלא אף התגברו, אל מול לחצי נציגי הקליטה, שעשו הכל כדי להטמיע את העולים באיזורים חילוניים.

הם נדדו מדירה לדירה במקומות מפוקפקים שונים, שנציגי מרכזי הקליטה העמידו לטובת העולים, במטרה מוצהרת להביאם לעזוב את הדת. אך היא נותרה נאמנה לימי ההוד שזכתה לספוג באומן המקודשת והמשיכה להלחם.

יום אחד, רגליה הוליכו אותה ברחוב בלתי מוכר. היא חלפה באחד הרחובות, למפרע היא תדע שהיה זה רחוב מאה שערים והנה למול עיניה, ניצב ידיד משפחתה משכבר הימים: החסיד רבי אליהו חיים רויזן.

כפי שנהגו באומן, למעט בדיבור ולהרבות במעשה, יצר רבי אליהו חיים רויזן קשר בינה לבין רבי חיים ברוך טרנובסקי זצ"ל תלמידו של הר"א שטערנהארץ, שהיה מקושר עם וועדות האיכלוס וזה השיג בעבורם, עוד באותו יום, דירה בשכונת גבעת שאול. השכונה החרדית והקשר המתחדש עם חסידי ברסלב בירושלים, העניקו לה רוח חיים כשהיא הבינה באותו יום שהיא הגיעה אל חוף מבטחים וניצחה במלחמתה, בזכות להבת השלהבת שניצתה בליבה עוד באומן, בפעליה למען חיי הדת וה'קיבוץ' של רבינו הקדוש בימי ראש השנה.

לנוכח מטר החירופים והגידופים הקשים לא השיב ר' מיכל איציק מאומה, אחר הפטיר: "ככה זה, צריכים לסבול"

משמד לרצון

בנעוריו הוא התפרסם כ׳העילוי מקריווע׳ ונלקח לחתן על ידי אחד מרבני חבל מרמרוש, שמו יצא לפניו כגאון, דרשן וסופר, אך הבעל-דבר פרש רשת לרגליו, משברי וגלי חייו הביאוהו להידרדרות תלולה, עד שחבר לתנועת ׳משמר הברזל׳ האנטישמית ברומניה והיו שאמרו שראוהו מופיע ברחובות בוקרסט בגלימת כמורה | סיפורו יוצא הדופן של **ר׳ מיכל איציק וידר** ששב בתשובה שלמה לאביו שבשמים לאחר שההשגחה זימנה לידיו את הספר הקדוש ׳משיבת נפש׳ | **תאמין שיכולים לתקן**

ה. ברסלבר

ישמע ביזיונו ידום וישתוק.
ר׳ מיכל איציק
(באדיבות ר׳ איציק רוזנפלד)

העיר בוקרסט בירת רומניה

עד כמה

יכול אדם להשתנות מן הקצה אל הקצה ועד היכן מגיע כוח התשובה, יעיד סיפור חייו המופלא של ר' מיכאל יצחק וידר, שבפי כל מכונה היה 'מיכל איציק'.

נדיר מאוד הוא נתיב חייו של אדם, שתחנותיו: רב, כומר, בעל תשובה. וזה מה שהופך את סיפורו של ר' מיכל איציק לפלאי, ובעיקר: עדות חיה לכוחו הגדול של רבינו הקדוש להעלות נשמות נפולות משמד לרצון, מעמקי הקליפות לרום קרבת אלוקים.

מיכל איציק נולד בקריווע, כפר קטן בין הרי הקרפטים במחוז מרמרוש שברומניה, לאביו שהיה תלמיד חכם עני ואביון מחסידי וויז'ניץ. לפרנסתו עבד האב כסנדלר וכורך-ספרים, בימות הקיץ כיתת רגליו היגעות מכפר לכפר, מציע את עבודתו, ממשלח ידו זה התפרנס בצמצום ובקושי עלה בידו לקנות לחם כפרי פשוט עשוי קמח-תירס לימות החול, וחלות-סולת לשבת. בחורף, כשהרוחות העזות היכו בחוץ והשלג כיסה את פני היקום, ישב בביתו-צריפו, שעמד על שפת הנהר ולמד גמרא, פרק משניות, 'אור החיים' על פרשת השבוע. בכל ימי החורף סבלו הוא ומשפחתו ממחסור קשה, רעבים ורועדים מקור סבבו בצריפם, ממתינים שמישהו מהשכנים יחוס עליהם ויכניס כוס חלב, או יזמין איזו עבודה אצל האב.

המצב הפך לקשה יותר כשנולד מיכאל יצחק. האב כבר בא בשנים, גוו שחוח וכוחותיו בל עמו לטלטל עצמותיו מכפר לכפר לחפש עבודה. מיכל איציק הילד ראה את העוני, אבל לא הרגישו. אמו המסורה עשתה הכל כדי להביא טרף לפיו ומלבוש לעורו, מבית לבית הלכה וביקשה אי אלו דברי מאכל להחיות את בנה מחמדה. שום מלאכה לא היתה בזויה בעיניה, שטפה רצפות וכיבסה בגדים בבתי אמידים, כדי שלמיכל איציק יהיו מלמדים הגונים, בגדים טובים ומזון מספיק.

הילד גדל בארבע אמות טהורות של תורה ויראת שמים. ימי עלומיו עברו עליו בחיידר, בבית המדרש ובחיק הוריו. אמו לא שלחה אותו לבית הספר הממשלתי, מוטב לשלם קנס מאשר לשלחו לבית הספר, אמרה.

בישיבה בווישווא

הוא התברך בכישרונות נדירים, במוח מזהיר וכוח זיכרון מפליא. כשגדל והפך לנער, נסעה עמו אמו אל העיירה ויישווא (אויבער-ווישווא) אל ישיבתו של הרב מנחם מנדל הגר, בנו בכורו של ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זצוק"ל. בין כותלי הישיבה שקד על התורה ועל העבודה, רבי מנדלי קרבו מאוד והוא לא ידע מחסור גשמי.

לא רק בהתמדה ובחריפות הצטיין מיכל איציק, אלא גם ובעיקר ביראת השמים שבו, מידה שירש מאביו החסיד התמים, די היה להביט בפניו בשעה שעמד והתפלל בפינתו הקבועה בהיכל הישיבה, כדי להיווכח עד כמה יראתו קודמת לחכמתו. יום יום בהיכנסו לבית המדרש רגיל היה לומר את התפילה הידועה "מי אנכי שאזכה להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא שהוא קל גדול ונורא".

כך חלפו עליו ימי הנעורים באוהלה של תורה ויראת שמים, והכל ניבאו לו גדולות.

אלא, שהבעל-דבר כידוע לוטש עיניו על כל נשמה יהודית ללכדה ברשתו, וכל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. כך גולל לימים ר' מיכל איציק את סיפורו ב'וידויו' בפני ר' יוסף הגלילי, שרשם את הדברים בספר 'מירון':

"בן משפחה קרוב-רחוק היה לי בוישוי, והוא איש משכיל ויודע שפות, שהתפרנס בכבוד מהנהלת חשבונות באחד מבתי המסחר הגדולים שבעיר. הוא הזמינני לביתו ואמר לי ברורות: 'מעכיל איציק! מה יהיה בסופך, תלמד תורה עוד ועוד, הרי בן עניים אתה. ואם גם יצאו לך מוניטין כגדול בתורה, לשום משרת כלי-קודש לא יתנו לך להגיע מפני שאין לך זכות אבות, ומוצאך מבית עניים פשוטי עם. לו השכלת ותקבל את עצתי, כעת אתה בקושי יודע לחתום את שמך בלועזית, עליך ללמוד שפות וכתיבה ושאר חכמות, למען יהיו לך למשען בעתיד ותוכל להיעזר בהן לעת מצוא'.

"דבריו נכנסו למוחי, לפי שגם אני עצמי רציתי ללמוד שפות וכתיבה וכן מתימאטיקה. בוישוי נמצא אדם אחד שהיה מוכן ללמדני כל זאת, אבל אני פחדתי שמא יתגלה הדבר ויוציאוני מן הישיבה. ועד אשר יחליטו אם להוציאני יפסיקו לי את ה'מענזא' (=חדר אוכל) ולא יוסיפו לי לתת שם אוכל, וממה אתפרנס? החלטתי לעשות זאת בצינעא, ובמקרה היותר גרוע, אם יוודע דבר, אטען להד"ם, לא אני מקבל שיעורים אצל אותו אדם, אלא אדרבה הוא לומד אצלי "יהדות". ולמה אני עושה זאת בצינעא? לבל יחשדו בי שאני לומד אצלו שפות זרות. את שיעורי אני נותן לו להרוויח כמה פרוטות תמורתם, ואני מקל בכך על מצוקת הכסף שאני שרוי בה.

"הדברים היו יכולים להתנהל על מי מנוחות, אילולי המקרה שגרם שכמעט נודע קלוני ברבים.

אחד עשר

רבי מנדלי הגר אב"ד אויבער-ווישווא

נתן לו את טליתו. רבי אליעזר זוסיא פורטוגל האדמו"ר מסקולען

אחד הבחורים החליף עמי בטעות במקווה את מעילי העליון, וכאשר תחב את ידו לכיס מעילי הפנימי מצא שם מקופלת לשניים מחברת אשר שימשה לי כעין מילון לשפת המדינה. הדבר אמנם גרם שהתחילו לחשוד בי שאני לומד שפות זרות בהסתר, ומשגיחי הישיבה בפקודת הרב התחילו לפקוח עלי עין ולעקוב אחרי. בינתיים הצלחתי בלימודי החול שלי ומפני שהייתי מאוד כישרוני, קלטתי עד מהרה את תורת השפה ועליתי בידיעת השפות והשתלמתי היטב גם בלימוד המתמטיקה. וכל זה לא על חשבון לימודי הקודש בישיבה. בינתיים יצא לי שם כעילוי וקראו לי בשם העילוי מקריווי".

מיכל איציק, שהיה בעל יכולת כתיבה, החל מושך בעט סופרים במקומות שונים, כך למשל כשהגאון רבי מאיר שפירא הגיע לרומניה לבקר את משפחתו, כתב יחד עם חברו ר' שלמה זלמן מוזס בביטאון צעירי אגו"י בעמוד הראשון על דבר בואו של הר"ם שפירא.

חתנו של הרב ממאסיף

בינתיים נסתלק אביו של מיכל איציק לעולמו, ואמו האלמנה ייחלה בכל לבה שבנה יקים בית נאמן ויכהן כרב בישראל, כראוי לעילוי כמותו.

כיוון ששֵמע חריפותו ולמדנותו הגיע למרחקים, הגיע היום ומיכל איציק נלקח אחר כבוד לחתן על ידי רבה של קהילת קודש מאסיף, שהבטיחו כי אחרי מאה ועשרים שנה יירש אחריו את כיסא הרבנות. הוא התגורר בבית חותנו, מתכונן ליום בו יישב על כס ההוראה.

ברם, נישואיו של מיכל איציק לא עלו יפה והשלום לא שרר בביתו הטרי, עד מהרה הגיע למסקנה כי עליו לתת גט פיטורין לאשתו, אך היא סירבה לקבל גט, וכך מצא עצמו במצב בלתי אפשרי. ברוב צערו וייאושו החליט לעזוב את בית חותנו הרב שעל שולחנו הוא סמוך ולהסתלק ממאסיף רחוק ככל האפשר.

לפרנסתו החליט לעסוק בדרשנות. הואיל והיה דרשן מעולה שדבריו נשמעים בקשב רב ונכנסים ללבבות, וביחוד אהבו אנשי הכפרים לשמוע את דבריו, החל לסובב בעיירות ובכפרים בכל רחבי טרנסילבניה ולדרוש ברבים, ועד לבוקובינה הגיע, בכל מקום הלך שמו לפניו כדרשן מהולל, חתנו של הרב ממאסיף. בכל שבת היה שובת בעיירה אחרת.

בקובץ התורני 'מגד ירחים' שיצא לאור בסאטמאר, שנה ג' תרפ"ז חוברת ג', התפרסמו מאמרים מפרי עטו, באחד מהם הוא חותם: קריבה (=הכפר בו נולד), י"ח מרחשון תרפ"ז, הק' מיכל יצחק ווידער חתן הרב מק"ק מעסיעף".

במאמרו זה שנכתב לקראת חנוכה

מיכל איציק גדל בארבע אמות טהורות של תורה ויראת שמים. אמו לא שלחה אותו לבית הספר הממשלתי, מוטב לשלם קנס מאשר לשלחו לבית הספר, אמרה

הוא נלקח אחר כבוד לחתן על ידי רבה של קהילת קודש מאסיף, שהבטיחו כי אחרי מאה ועשרים שנה יירש אחריו את כיסא הרבנות

הוא מסביר כי הפילוסופים, בהיפוך מחכמי ישראל, מאדירים רק את החכמה והשכל ומפרידים אותו מן המעשה; "הם בחרו למטרה הכי חשובה - אצליהם - להיות שקוע במחשבות הגיונות בתמידיית, להתרחק מהמעשה לגמרי. הפילוסוף אינו מבקש ידיעות אלקות לתועלת גדולות, התועלת אצלו איננה כי אם ידיעת הדברים על אמתתם, בין שיהי' צדיק או אפיקורוס, לא יחוש, רק שיהי פילוסוף... זאת היתה מזימת היוונים מייסדי הפילוסופיא להשבית חקי ישראל סבא ולהשפיע להם מתורתם שבדו בחקירותיהם".

כשנודע כי ר' מיכל איציק מסתובב בעיירות הקרובות והרחוקות ודורש, היה מי שהחל לפרסם נגדו כרוזים בחתימת רבני הסביבה ואף פנה אל רבני העיירות וראשי הקהל שאל יתנו מנוח ולא מדרך לכף רגלו של מיכל איציק בעיירותיהם, ולהכריז ברבים שהוא מסרב לתת גט לאשתו ונעשה למחרף ומגדף. ברית כרותה ללשון הרע שתתקבל, אמרו חז"ל, לא ארכו הימים ושערי בתי המדרשות בכל הסביבה נסגרו לפניו, מבלי שאף אחד ינסה לברר את עמדתו שלו. משבוע לשבוע הצטמצם מרחב מחייתו עוד ועוד, הגבאים סגרו בפניו את בתי הכנסת ועל הקהל איימו בפקודת חרם, לבל יעזו לבוא לשמוע את דרשותיו.

מדחי אל דחי

בצר לו פנה ר' מיכל איציק אל רבותיו ולשאר רבני הסביבה, חלקם הסבירו לו שאין רצונם להתערב בריב לא להם וחלקם שתקו ולא אמרו דבר. הוא מצא עצמו בודד ונרדף, מיום ליום הלך וצבר טרוניה מרובה, ויבז בעיניו לשלוח יד לא רק ברודפיו שהביאוהו עד עברי פי הפחת, אלא בכל ראשי העם רבניו ופרנסיו. הוא הבין שכאן בסביבתו סמוך לכפר מולדתו ולמושב חותנו לא יעלה בידו לסדר גט לאשתו, על כן החליט להעלם מן הנוף הקרוב ולהרחיק עד עיר הבירה בוקרשט, שם אין מכירים לא אותו ולא את חותנו, ושם כל רב יוציא גט לאשתו בנקל.

בהגיעו לבוקרשט הגדולה וההומה, התהלך ברחבותיה כגר, ללא קרוב ומכר, ובנוסף ללא פרנסה. לאחר ששלח גט לאשתו החל לדאוג לפרנסתו ולעתידו. ובמה יכול לעסוק אדם כמוהו? מרה שחורה השתלטה עליו. המצוק והמחסור העיקו עליו, הגיע עד לפת לחם ממש.

כאן מתחיל החלק היותר עצוב בפרשה. ברומניה פעלה באותה עת מפלגה אנטישמית בשם 'משמר הברזל', שחבריה היו צעירים לאומניים דתיים-נוצרים קיצוניים, החזיקו בידם האחת את הצלב ובידם השניה אקדח, לעשות שפטים ביהודים רח"ל.

"המצוק והמחסור העיקו עלי" יתוודה לימים מיכל איציק, "ממש רעבתי ללחם. לקיתי במרה שחורה, ומתוך יאוש ואין אונים הלכתי ואכלתי קורצא, ופניתי עורף לעברי ולאחי היהודים, בפרט לאלה שהתנכרו לי. קיבלתי את הצעתם של המסיתים חברי האגודה האנטישמית 'משמר הברזל' להיות להם לשופר, שכן נודע להם כי שולט אני בשפה הרומנית שפת המדינה על בוריה, וכמו כן הנני רב אשר בקי בכל מכמני התורה, ובכן אהיה להם בכך לעזר בהוצאת כתב העת שלהם המלא שיטנה נגד היהדות 'פרוניקה ורמיה', עיתונם של צוררי ישראל הידועים גוגה וקוזה י"ש, שר"י.

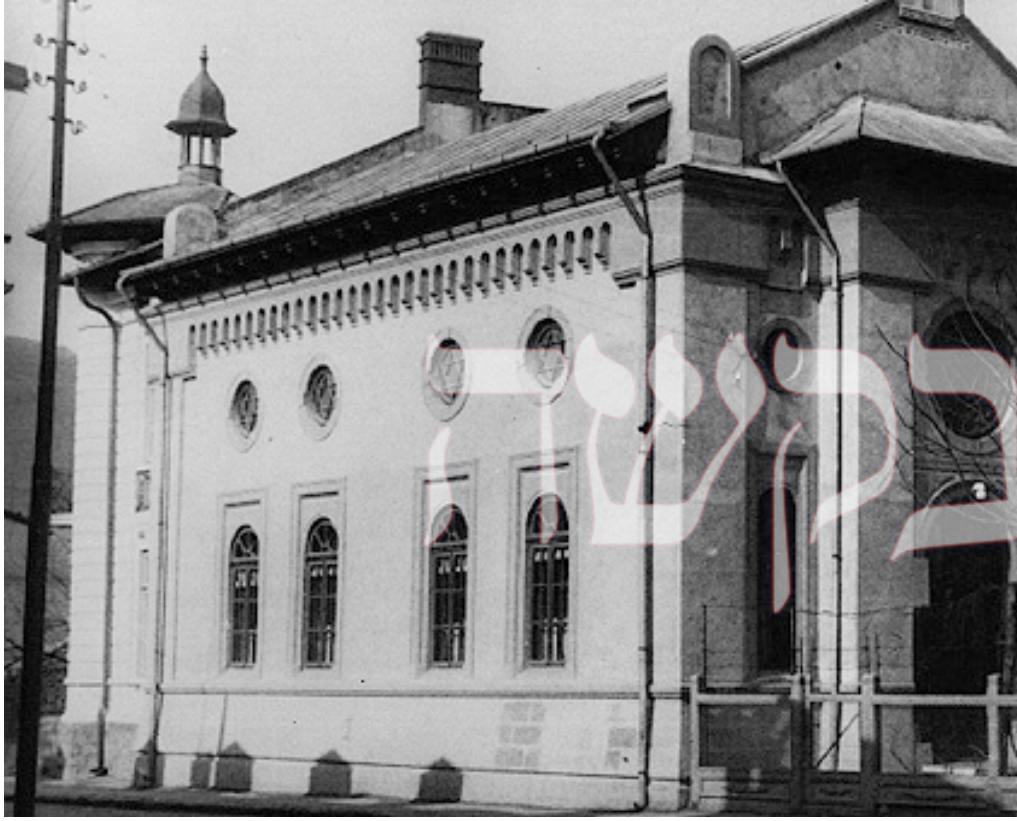

ביהכנ"ס הגדול בפיאטרא-ניאמץ

קם ונסע אל רבו רבי מנדלי מבוהוש, סיפר לו דברים כהווייתם, תשובת רבי מנדלי היתה ברורה ונחרצת: "יכול אתה ללמוד בספרי ברסלב"

"הוא פעם אמר לי שברומניה הוא ראה בפעם הראשונה את ספרי רבינו והם השפיעו עליו השפעה כבירה, 'רבי נחמן חיזק אותי במצבים קשים ברומניה, שאבתי הרבה כוח מספריו'"

"הצוררים ניצלו את ידיעותיי הרבות למטרתם. מאמרי שיטנה אלה הופיעו באותו עיתון, וממנו הועתקו ליתר העיתונים שבמדינה מידי יום ביומו".

מאמרים אנטישמיים

כך, החלו בפתע פתאום להופיע בעיתון האנטישמי מאמרים נגד היהדות תחת השם 'מיכאל בוטזיאטול', שמשמעותו: מיכאל הטבול, רחמנא לישזבן. הדבר היה בקיץ תרצ"ו. במאמרים הארסיים הובאו ציטטות מן התלמוד והשולחן-ערוך כמו "גוי העוסק בתורה חייב מיתה" "נכרי ששבת חייב מיתה" "לא תחנם - לא תתן להם חניה בקרקע" "שור של ישראל שנגח שור של גוי פטור" "מותר להלוות בריבית לנכרי" ועוד כהנה וכהנה. לכולם היה ברור כשמש שמאחורי מאמרים אלה עומד לא סתם כומר או נזיר נוצרי שיודע מעט יהדות, אלא יהודי הבקי היטב בש"ס ופוסקים, כזה שעליו כיוונו חז"ל באמרם "שנה ופרש - קשה מכולן".

תחילה הכחיש מיכל איציק כי הוא הוא 'מיכאל בוטזיאטול', אך פעם הודה בפומבי כי הוא עומד מאחורי המאמרים, אולם הוסיף כי כותבים אנטישמים מפרסמים לעתים בשמו מאמרי שטנה והוא מוכרח לשתוק.

השמועות אמרו שמיכל איציק פנה עורף ליהדות והמיר דתו רח"ל, כעבור מספר חודשים היו שסיפרו שראוהו מופיע ברחובות בוקרשט בגלימת כומר, בחברת כמרים צעירים חברי 'משמר הברזל'.

"דער גלח" - הכומר - היו יהודי רומניה מכנים אותו, "המשומד", בהוסיפם באנחת צער "מהרסייך ומחריבייך ממך ייצאו". באחד מכתבי העת, ביום כ"ג תשרי תרצ"ז, פורסם אודותיו מאמר תחת הכותרת "מכסא הרבנות לשמד ולכתבנות אנטישמית".

כפי שסיפר מיכל איציק לימים לאחד ממכריו עמו נפגש בא"י, גם כשעשה את הצעד הנורא מכל, עדיין הבהב בקרבו הניצוץ הקדוש אשר מים רבים לא יוכלו לכבותו ונהרות לא ישטפוהו. כאשר הובילו הגלח לטבילה ר"ל, הראה לו נוסח שהוא, הגלח, יאמר בשעת מעשה, נוסח שבו הוא מבקש כביכול "לגרש את רוחות התלמוד" שאפפו את המומר מילדותו. כאן התקומם מיכל איציק "אי אפשר לגרש ממני רוחות אלו שעליהן גדלתי והן חלק בלתי נפרד ממהותי!". היה דין ודברים ממושך עם אנשי הכנסיה עד שנכנעו והסכימו להשמיט משפט שלם מתוך אותה תיפלות.

החלום מתנפץ

"בתקופת השואה ירדה עליו רוח דיכאון" כותב אותו מכר, "נראה שקשריו עם הכנסיה התרופפו והלכו. לבו כאב על אחיו המובלים לתנורי הגאזים. יום אחד הלך לבית הכנסת, יהודים הכירו אותו וגירשוהו. פעם התנפלו עליו ברחוב והיכו אותו קשות. הוא הצדיק עליו את הדין: ראוי אני לכך!"

ור' יוסף הגלילי כותב: "כאשר יהודי רומניה וטראנסילבאניה הועלו בכוח על הקרונות והסיעום לארץ גזירה, מי לטרנסדינסטריה ומי לאושוויץ ולשאר מחנות ההשמדה. על מעכיל איציק פסחו ולא רצו

והחזקת בו. המלצת האדמו"ר מסקלוען ורבה של בוקרסט

מאגרא רמא. מאמרו של ר' מיכל איציק בקובץ 'מגד ירחים' סאטמאר תרפ"ז

ספרי רבינו הק' במדינת רומניה

חסידי ברסלב חיו ברומניה עוד בתקופתו של מוהרנ"ת, תלמידו רבי מיכל מיאס שברח מפני הגיוס לצבא הצאר, התגורר ביאסי הגדולה, שם קרב נפשות רבות לרבינו ולדרכו הקדושה, כמו כן רבי נתן ב"ר יהודה, המכונה ר' נתן ב"ר לייבלי ראובנ'ס, מגדולי תלמידי מוהרנ"ת, התגורר בוואלחיי, כפי שנקראה אז רומניה, ועשה שם נפשות לתורת רבינו. אחרי עליית רבי נתן ב"ר יהודה ארצה, במכתביו הרבים לבניו וחתניו שנשארו ברומניה והתגוררו בפיאטרא, הירבה לדרוש בשלומם והוא מכנה את העיר 'טייטרא'. (ראה בשו"ת צמח צדק אה"ע סי' קעג: "בענין עיר שכותבין בכל השטרות של יהודים ושל אינם יהודים פיאטרא וכן נכתב בספרי הערכאות שלהם ובפ"כ הן אצל היהודים והן אצל הא"י נקראת העיר טיאטרא יש לכתוב פיאטרא דמתקריא טיאטרא", וכן בטיב שמות גיטין לר' שמואל מוודיסלאב עמ' סא)

בנסיעותיו מארץ ישראל לאומן, היה רבי נתן ב"ר יהודה מתעכב מספר שבועות ברומניה במחיצת ילדיו חתניו ונכדיו ושאר אנ"ש, מלבה בקרבם את אשו של הרבי, ורק אז ממשיך הלאה לקיבוץ הקדוש באומן.

בקובץ 'מעיין החסידות' להרב מנחם גוטמן זצ"ל הרב מיאסי, הוא כותב: "סמוך לעיר פיאטרה שברומיניה נמצא כפר שכל תושביו, כולם תלמידי חכמים, מחסידי ברצלב היו. הם האמינו רק ברבם ולא יצאו לקבל פניו של כל צדיק אחר".

ספרי רבינו הגיעו לרומניה גם בשנים מאוחרות יותר בדרכים שונות, ראה למשל מכתבו של רבי ישראל קרדונר מיום א' וישב תר"ע: "והנה ידידנו הבחור נחום בן ר' שמואל שו"ב נסע לחוץ לארץ, וכל כוונתו בנסיעתו זאת בכדי להיות על ציון רבינו הק' ולעת עתה הוא במדינת וואלווחיי בעיר באהאוש ואי"ה אשלח לו ביום מחר הספר".

לאחרונה התגלגל לידינו ספר 'ליקוטי עצות' ישן נושן, שנמצא מאחד הקלויז'ן הרוז'ינאים ברומניה, לספר צורף מכתב וכך נכתב בו:

"אליך מר אחאי ורב חביבי חסיד ומתחסד עם קונו אשר יחדיו נמתיק סוד הולך את דברי חכמים יחכם מקושר בעבותות של אהבה בדרך הבעש"ט... והנה זימן ד' אותי למדינת רומניה לפקוד את קברי רבותינו לבית בוהוש וקברי זקננו למשפחת טוביאס נ"ע ושם מצאתי באיזה ביהמ"ד ספר זעיר ליקוטי עצות קדום ובו קצת הערות ומיד אמרתי לדבר טוב ושמתיו באמתחתי והועדתי אותו עבורך כי מוכן משכת ימי בראשית עבורך ונא אל תשאל היכן היה בביהמ"ד קלוז לחסידי בית רוזין, וכידוע לך שזקני

הצדיק רבי שמואל טוביאס נ"ע היה מתבודד הרבה בהרי הקרפטים וגם היה לו ספר בלי דף שער ובו היה אומר את מה שכתוב וגמר אותו עשרות פעמים כעדות בניו והיה אומר אותו על קברי רבותינו באהוש וכשבא לארץ ישראל התגלה שזה ליקוטי תפילות דפוס ראשון ונמצא אצל דודי רבי מענדל שליט"א. עכ"פ יכלה הדף מלספר גודל הענין ואני מקוה שמאד תהנה בו. וגם הייתי ברומניה בעיר הַרלָאוֹ בקבר צדיק גדול ונשגב שמו הרה"ק רבי חיים איציקיל היה גבאי של הבאר מים חיים שקבור בצפת ומרן מרוזין היה קם לכבודו ויכלה הדף לספר מקדושת ר' חיים איציקיל שהיה עשיר גדול והיה מתנהג בפשיטות גמור..."

מפליא הדבר איך נשמר הספר למרות מאורעות השואה ושאר הרפתקאות דעדו עליו, ונותר בקלויז הרוז'ינאי עד לימינו אלה, יותר משבעים שנה לאחר המלחמה. הספר מלא בהגהות בכתב יד וניכר כי יקר היה לבעליו. תצלומים ממנו מובאים בזאת.

להגלותו, לפי שהחזיקוהו כאחד משלהם. ועל כן לשבחו יש לומר, כאשר החלו המשלוחים האינטנסיביים של יהודי רומניה לא רצה מעכיל איציק להינצל, והוא בעצמו בחר ללכת לגולה לטרנסדינסטריה יחד עם כל הגולים אחיו, כיון שהתייאש מן היושר וממידת הרחמים של אנשי דת נצרת. הוא הספיק להכירם מקרוב, וגם לפני זה היטיב להכירם. את מעשהו עשה מתוך יאוש".

ייסורי מצפון וביזיונות

אחרי המלחמה, לאחר שהתפכח מחלומות השווא כאשר פניה האמיתיים של 'דת הרחמים' נתגלו לו במלוא כיעורם, ניסה מיכל איציק לגשש דרכו בחזרה לחיק העם היהודי ולקשור מחדש קשרים עם בני עמו, הוא התאסף יחד עם היהודים משוחררי מחנות הריכוז סביב בתי הכנסת השונים ובתי התמחוי של הקהילה היהודית בבוקרשט. בלילות ישן על ספסלים בבתי כנסת, הוא היה מיוסר פנים, רזה ומהורהר, עיניו כבויות ועמוקות. יושב מן הצד ומקשיב לסיפורי הניצולים מהמשלוחים לאושוויץ. תיאור הדרך האחרונה בה צעדו כל קרוביו ויהודי עיירתו הגביר אצלו את ייסורי כליותיו, ימים ולילות ייסר את עצמו על כך שבשעה שהיה עסוק בכתיבת מאמרי כפירה ושטנה, נספו כל קרוביו ואמו האלמנה במשרפות באושוויץ, בזמן שהוא השתתף בטקסי ראווה, נטבחו חבריו לספסל הלימודים בישיבה במיתות משונות.

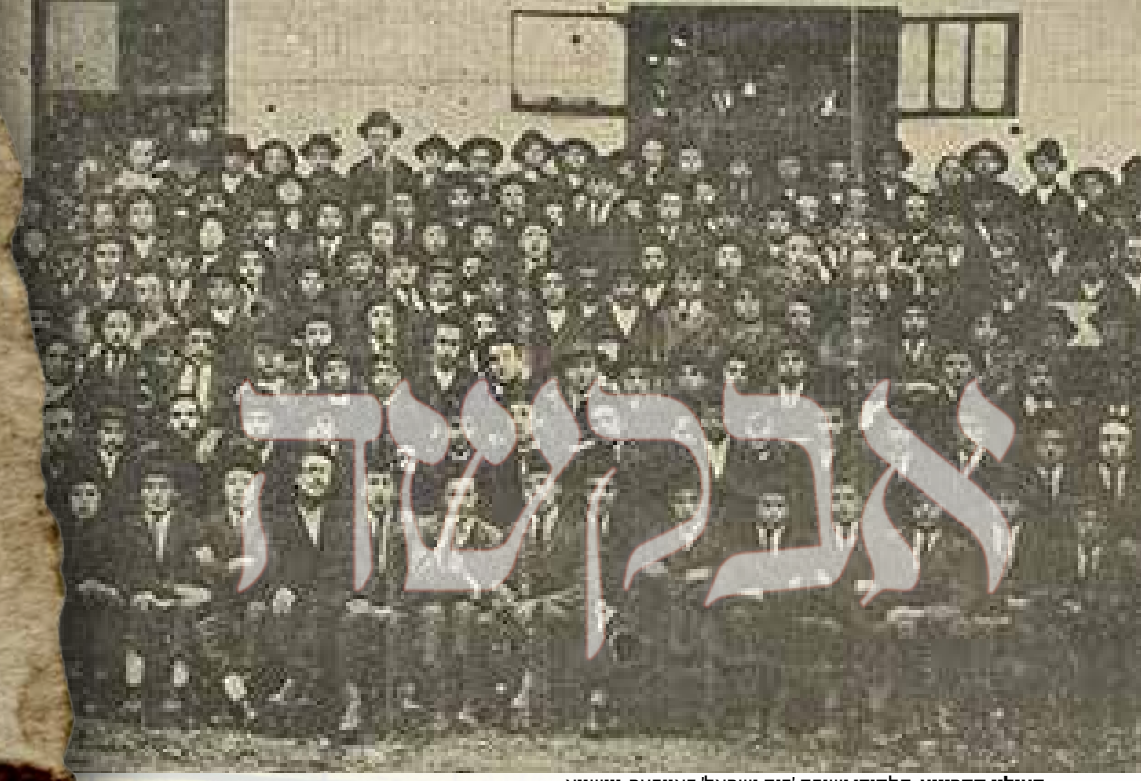
בתחילה הוא לא עורר תשומת לב מיוחדת, אך אט אט החלו אנשים לזהותו ומני אז, בכל מקום שהכירוהו ירקו לעברו והמטירו עליו קריאות זעם. קשה היה להם ליהודי רומניה לסלוח לו על שעולל להם. היו מקרים בהם היכוהו ברחוב, ובשעה שהוכה היה מיכל איציק זועק בכל כוחו בבכי ותחנונים: "יידן יידן, הכו עוד! הכו עוד! מגיע לי!"

כי לא יידח ממך נידח

הוא מצא עצמו כעלה נידף ברוח, תלוש בין שני עולמות. לנצרות לא רצה בשום אופן שבעולם לחזור, ואילו אחיו בני עמו סוגרים דלת בפניו, והוא מבין אותם בכל לבו. באותה תקופה מרה כלענה, בעודו מיטלטל בין גלי ומשברי ים, חש בודד מוחרם ומנודה מכל העולמות כולם, נשלח לעברו קרש הצלה בדמות ספר קטן, שטרם פגש מעודו.

כל מילה הבריקה כברק אדיר במוחו, כבת-קול ממרומים מאביו הרחמן שבשמים היישר אל לבו הפצוע ושותת הדם:

"עִקַּר גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, הוּא שֶׁגַּם הָרְחוֹקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ מְאד מְאד גַּם הֵם יִתְקָרְבוּ לַעֲבוֹדָתוֹ וּבָזֶה נִתְיַקֵּר וְנִתְעַלֶּה שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. עַל כֵּן אֵין לָאָדָם לְיָאֵשׁ עַצְמוֹ מִלְּהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם מֵחֲמַת שֶׁנִּתְרַחֵק מְאד מֵהַשֵּׁם

העילוי מקרייוע. תלמידי ישיבת 'בית ישראל' באויבער-ווישווא

אבקשך

התידד עמו. ר' משה יצחק רובין הי"ו

בשעה שהיכוהו היה מיכל איציק זועק בכל כוחו בבכי ותחנונים: "יידן, יידן, הכו עוד! הכו עוד! מגיע לי!"

הוא צם משבת לשבת, רק בלילה אכל, עד ששיניו השחירו מרוב צומות! וזאת בנוסף לביזיונות העצומים שהורעפו עליו כל הזמן ובכל מקום, ותדיר קיבלן באהבה

יִתְבָּרַךְ עַל יְדֵי חֶטְאָיו הַמְּרֻבִּים אַף שֶׁהִרְבָּה לַעֲשׂוֹת רַע חַס וְשָׁלוֹם, כִּי אַדְרַבָּא, מִמֶּנּוּ דַּיְקָא יִתְעַלֶּה וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְגַּדֵּל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּיוֹתֵר" - - -

געוואלד!

" ...כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי שֶׁעַל פִּי דָּת שֶׁל תּוֹרָה בְּוַדַּאי אֵינֶנִּי רָאוּי לָבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו, כְּפִי מַה שֶּׁאֲנִי יוֹדֵעַ חֶטְאַי וַעֲוֹנוֹתַי. אַךְ אַף עַל פִּי כֵן אָבוֹא לְפָנָיו שֶׁלֹּא כַּדָּת" - - -

מי ראה כזאת? מי שמע כאלה?

"אָסוּר לְאָדָם לְיַאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ חַס וְשָׁלוֹם, וַאֲפִלּוּ אִם נָפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל חַס וְשָׁלוֹם, וּמָנָח בְּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת רַחֲמָנָא לִצְלָן, אַף עַל פִּי כֵן אַל יְיַאֵשׁ עַצְמוֹ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשׁוּם אֹפֶן בָּעוֹלָם, כִּי גַּם מִשָּׁם יְכוֹלִין לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" - - -

לימים סיפר מיכל איציק להרה"ח ר' נתן דוד שפירא זצ"ל, כי אותו ספר קדוש, הלא הוא 'משיבת נפש', הוא שהחזירו בתשובה שלמה לאביו שבשמים.

איך וכיצד הגיע הספר לידו?

רבה של פיאטרא-ניאמץ

כאן עלינו להפנות אלומת-אור אל אחד ממוסרי הנפש הגדולים בקרב יהדות ברומניה של אותם ימים, הלא הוא הגאון רבי שמואל טוביאס אב"ד פיאטרא-ניאמץ. משפחת טוביאס היתה מהמשפחות היחידות ברומניה בתקופה שלאחר השואה, תחת שלטון הקומוניסטים, שבניה הלכו עם פיאות ושמרו על חזותם היהודית, רבי שמואל הצליח לגדל באותם ימים קשים משפחה חסידית למופת וחמשת בניו צמחו לתלמידי חכמים נודעים ואף כיהנו ברבנות.

מיכל איציק, בנוסף ליחס הקשה שספג מאחיו היהודים בכל מקום, סבל גם חרפת רעב וחיפש עבודה למחייתו. באותן שנים שאחרי המלחמה, בנתה ממשלת רומניה סכר גדול בעיר 'בורסק', עבדו שם אלפי פועלים ומיכל איציק השתלב בעבודה זו, לא בתור יהודי, אלא כאזרח רומני מן המנין. כעבור שנתיים בהן עבד בבניית הסכר, החל לנסות לעזוב את המקום, בורסק קרובה מאוד לפיאטרא-ניאמץ, והוא אזר עוז, נכנס אל בית הכנסת המקומי וניגש אל הרב. רבי שמואל טוביאס הכירו מיד, כפי שהכירוהו הכל, לשאלת הרב לרצונו, ענה מיכל איציק "רוצה אני להניח תפילין".

רבי שמואל נתן לו תפילין ובד בבד חלפה בו המחשבה כיצד לנהוג עם היהודי שלפניו, הנושא עבר לא פשוט כלל ועיקר. הרב טוביאס נהג לנסוע לעתים קרובות לאדמו"ר מסקולען רבי אליעזר זוסיא פורטוגל, שהיה ידוע במסירות נפשו להפצת יהדות ואף ריצה בגין כך פעמיים עונש מאסר, בנסיעתו הקרובה, שאל את רבי אליעזר זוסיא כיצד לנהוג עם מיכל איציק, האם להאמין לו? לקרבו?

הסקולענער פסק ללא היסוס: "צריך לקרב אותו".

כיוון שעזב את העבודה בבורסק, נשאר מיכל איציק בלא מקור פרנסה. הרב טוביאס, שהאמין בתשובתו השלמה, בהכירו אותו כתלמיד חכם עצום, נטל אותו בתור מלמד לילדיו! כך מספר לנו ר' משה יצחק רובין, מי שבבחרותו התיידד עם ר' מיכל איציק שהיה כבר בערוב ימיו, וקשר עמו קשר קרוב:

"גיסי ר' אברהם שלמה ראנין שימש כשוחט בארגנטינה, שם התגורר אחד מנכדי משפחת טוביאס שהיה 'בודק', נתגלגלה שיחתם על אתרא קדישא מירון והגיעו למיכל איציק שהיה מבלה שם, אותו נכד התבטא כך: 'מיכל איציק היה בעל תשובה אמיתי, עד כדי כך

שכשסבי רבי שמואל רצה לחנך את ילדיו בדרך התורה והיראה, לקח אותו - בניגוד גמור ליחס של כולם אליו - למלמד לילדיו בשנים שאחרי המלחמה'. והדבר חידוש גדול, משום שכולם הכירו אותו כ'הכומר עם הגלימה' ואילו הוא נוטלו למלמד לילדיו. מיכל איציק התארח הרבה בבית משפחת טוביאס וזכה לקירוב גדול מצדם".

פסקו של רבי מנדלי מבוהוש

הרב טוביאס השתייך לחסידות בוהוש שמגזע רוז'ין, בימי נעוריו התגלגלו לידיו ספרי רבינו, כשהחל לעיין בהם הרגיש מהפך עצום בנפשו, נהרות של התחזקות, יראת שמים ואמונה שפעו מן הספרים היישר אל לבו. ברם לאחר תקופה בה הגה בספרים, החל לבו נוקפו, הדיבורים ששמע מאנשים שונים גרמו לו להרהר שמא אסור לו ללמוד בספרים אלו. כחסיד נאמן רצה לדעת מהי דעת רבו בענין, קם ונסע אל רבו רבי מנדלי מבוהוש, סיפר לו דברים כהווייתם, שהספרים מאוד מחזקים אותו, אך כיוון שישנם הסוברים שאין ללמוד בספרים אלו מבקש הוא לדעת הללמוד אם לחדול.

תשובת רבי מנדלי היתה ברורה ונחרצת: "יכול אתה ללמוד בספרי ברסלב".

תעוזה רבה נדרשה כדי לשאול את האדמו"ר שאלה כזו, שהיא לכאורה 'שאלה אפיקורסית' במושגי יחס חסידי רוז'ין לברסלב. כיוון שפסק רבו את פסקו, המשיך רבי שמואל להגות בשמחה בספרי רבינו.

יתכן ושם, בביתו של הרב טוביאס, פגש מיכל איציק בספרי רבינו. "הוא פעם אמר לי" מספר גם ר' משה יצחק, "שברומניה הוא ראה בפעם הראשונה את ספרי רבינו והם השפיעו עליו השפעה כבירה, 'רבי נחמן חיזק אותי במצבים קשים ברומניה, שאבתי הרבה כוח מספריו'".

בהמשך נוצר קשר קרוב בין ר' מיכל איציק לאדמו"ר מסקולען שהיה בעל לב רחום למעלה מן הרגיל. לר' מיכל איציק היו רק תפילין וחסרה לו טלית, כשראה זאת רבי אליעזר זוסיא העניק לו את טליתו. משנודע על כך לרבי שמואל טוביאס, התמלא קנאה טהורה וביקש ממנו שימכור לו את הטלית, ר' מיכל איציק השיב כי הוא מוכן למכרה רק תמורת אלף לאי. (לשם המחשה: משכורת חודשית באותם ימים היתה שש מאות לאי). הרב טוביאס הסכים לעסקה וקנה ממנו את טליתו של הרבי מסקולען, למרות שהיה עני ואביון והיה צריך ליטול הלוואות לכך. הרב טוביאס, שהיה בעל-תפילה מופלא, התעטף בטלית זו רק ב'תפילת טל' ובתפילת 'נעילה'.

את כל האמור, מספר הנכד הרב חנוך טוביאס, בהוסיפו שכדי לכפר על עברו, צם ר' מיכל איציק תקופה ארוכה משבת לשבת, רק בלילה אכל, עד ששיניו השחירו מרוב צומות! וזאת בנוסף לביזיונות העצומים שהורעפו עליו כל הזמן ובכל מקום וקיבלן באהבה.

האדמו"ר מסקולען ואב"ד בוקרשט הרב צבי גוטמן העניקו לו מכתב המלצה בזה הלשון:

"לעורר בזה את לבב אחינו בני ישראל די בכל אתר ואתר המצוינים במידה של אהבה וחסד, על המוסר כתב זה מיכל יצחק ווידער שיחי' אשר נוכחנו לראות שהוא בגדר בעל תשובה גמור. רבות שבעה נפשו וקיבל עליו סיגופים ועינויים קשים, על יש לקיים בו מצוות 'והחזקת בו' לקרבו ולכבדו, לתומכו ולסעדו, והעיקר להמציא לו

לימים סיפר מיכל איציק להרה"ח ר' נתן דוד שפירא זצ"ל, כי אותו ספר קדוש, הלא הוא 'משיבת נפש', הוא שהחזירו בתשובה שלמה לאביו שבשמים

אבל בברסלב קיבלו גם אחד כזה. הוא מצא את מקומו בין חסידי ברסלב, מדי שנה היה בא לראש השנה למירון והתפלל עם אנ"ש, הוא היה מדבר הרבה על גדלותו של רבינו

הגה בספרי רבינו. הרב שמואל טוביאס אב"ד פיאטרא-ניאמץ

תשובה שלמה. ר' מיכל איציק בערוב ימיו בארץ ישראל

מקור פרנסה כגון משרת מלמדות שכן הוא מחונן בכישרונות נעלים, ולדאוג לו על המחיה ועל הכלכלה ובזכות זאת יתקיים דברי חז"ל כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים ותתברכו בכל מילי דמיטב. ועל זה באנו על הכתוב ביום ד' לסדר זאת הברכה אשר תשמעו שנת ה'תשט"ז".

ר' מיכל איציק עלה ארצה בשנות התש"ך. כמו ברומניה, גם כאן היו הביזיונות לחם חוקו. יהודי רומניה בכלל, ואלו שנמנו על החסידות שעליה גדל בפרט, לא יכלו לשכוח ולסלוח לו. אולם ידוע כי ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זצוק"ל הורה שלא לרחקו ויש מספרים שגם הושיט לו ידו לשלום ואף דאג לו לטלית ומלבוש ראוי.

תבוא עליכם ברכה

ר' יוסף הגלילי מספר כי לר' מיכל איציק נהג (כנראה תקופה מסוימת) שלא לקבל טובת הנאה מיהודי בטרם יתוודה בפניו על עברו. כך הוא מספר על פגישתו הראשונה עמו:

"היה הדבר באחד מימי השרב הגדולים, הצצתי מבעד לחלון לראות מה קורה בחוץ עתה שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה. ממולי ליד תחנת האוטובוס מס' 56, שהוא הקו הפנימי של בני-ברק עירי, החוצה את העיר לאורכה ותחנתו האחרונה הסופית היא בשיכון ויזניץ שבבני-ברק, עומד יהודי זקן גבה קומה, לבוש בגדים ארוכים מחזיק בידו מזוודה קטנה. נשען על מקלו השחור, אשר ראשו מצופה כסף. כפעם בפעם הוא משנה את עמידתו, שכנראה קשתה עליו העמידה שעה ארוכה בחום השמש, בפרט בשרב כבד כזה להמתין שעה ארוכה לאוטו אשר בושש לבוא.

"לפי שהתחנה היא מול ביתי, כבר רגילים ומזומנים בני ביתי להוציא כד מי-פטל מן המקרר, השמור למטרה זו, לרווות בו את צימאונם של העומדים בתור ומחכים לאוטובוס. עשיתי זאת גם עתה. נטלתי בידי האחת את כד המים ובשניה את הכוס ויצאתי החוצה לתחנה. החילותי למזוג את המים מן הכד לתוך הכוס, והצעתי לאיש, אנא תואיל לברך ושתה אדוני לבריאותך, כי הרי בוודאי צמא אתה. לאחר שתגמור לשתות אמזוג לך, אם תרצה, כוס שנייה כי גדול החום. אבל מה גדלה השתוממותי כאשר אותו זקן חלוש ועייף פנה אלי בקידה קלה, ובתשואת חן הודה לי על מידת הכנסת אורחים שלי, והפטיר: 'דבר בעתו מה טוב, אף על פי כן לא אשתה ממימיך לפני שתשמע את וידויי ואת דברי אשר אומר ואשמיע אליך'. שאלתי את עצמי איזה מין וידוי שייך לכאן? ומה עניין שמיטה אצל הר סיני? אמרתי לו, אנא שתה תחילה, ואם תוך כדי כך לא יגיע בינתיים האוטו שאתה מצפה לו זה שעה ארוכה, אעמוד ואשמע את דבריך.

"העמדתי לידו כיסא, שוב הודה לי ותיכף התחיל לספר: 'איש יהודי מוכה גורל ומנוסה בייסורין הנני. עברו עלי מאורעות כבירים והתנסיתי בכל מיני ניסיונות, אשר לדאבוני הגדול לא בכולם עמדתי. לפנים הייתי רב בישראל. למדתי והרבצתי תורה הרבה ברבים. אבל במשך הזמן התאכזר כלפי הגורל והימר לי עד מאוד. שמי מעכיל איציק וידער מהכפר קריווי שעל יד העיירה החסידית המהוללת וישוי אשר בטרנסילבאניה"

כך, שמעו אוזניו מפי ר' מיכל איציק את המסופר לעיל. והוא מוסיף: "אז החל נוהג כדרכו, לא רצה ליהנות מן הזולת טרם שהתוודה לפניו. ואם זה קיבל את וידויו, הסכים לקבל ממנו, ואפילו לפני קבלת כוס תה היה אומר את וידויו. אבל עם כל זאת ולמרות חזרתו בתשובה, לא רצו לסלוח לו. זרקו אותו מכל בתי הכנסת, ואפילו הילדים אשר הכירו אותו, ירקו בפניו ורגמוהו באבנים. קיבל את הכל באהבה ולא הגיב. היה רגיל לומר לעצמו אחר כל פגיעה של אבן שקיבל מהילדים 'מגיע לי' 'כן נאה לי' 'תבוא עליכם ברכה, צאן קדשים".

ר' משה יצחק מקריא מתוך הספר 'עולמו של אבא' בו מסופר על יהדות רומניה:

"בתום המלחמה חזר מיכל איציק בתשובה אך היהודים סרבו לסלוח לו ובצדק, כי אין תשובה למי שמחלל שם שמים ברבים. זרקו אותו מבתי הכנסת ואפילו הילדים מבוקארעשט שהכירו אותו ירקו בפניו ורגמוהו באבנים. כשפגע בו אבן לא הגיב, שתק, כאומר לעצמו: מגיע לי. מספרים עליו שעלה לארץ ישראל אך גם כאן לא נתנו לו יהודי רומניא להסתדר בפרנסה"

"כאן כתוב 'סרבו לסלוח לו ובצדק', אבל בברסלב קיבלו גם אחד כזה. הוא מצא את מקומו בין חסידי ברסלב, מדי שנה היה בא לראש השנה למירון והתפלל עם אנ"ש, הוא היה מדבר הרבה על גדלותו של רבינו".

ר' משה יצחק נזכר במאורע שבו נוכח לראות בעיניו את שתיקתו של בעל התשובה נוכח העלבונות שהוטחו בו. "פעם בהושענא-רבה בבוקר, אחרי התפילה בברסלבר שוהל, ישבתי אתו יחד על ספסל ולא הרחק משם היתה מסעדה הונגרית, לפתע הגיעה אשה שחיה ברומניה, כשראתה אותו הכירה אותו, למרות שהיה עם זקן ארוך, היו לו עיניים בוערות וחודרות שקשה לשכחן. החלה לצעוק: 'רשע מרושע! מה אתה עושה כאן? גם לכאן אתה בא? הסתלק מכאן!" ואילו הוא שתק ולא הגיב במאומה, אחר כך הפטיר לעברי בשקט: "אזוי איז דאס, מ'דארף ליידן" - ככה זה, מוכרחים לסבול.

"לאחר מכן רציתי לכבד אותו לשתות משהו, נכנסתי לקיוסק סמוך וביקשתי מהמוכר בקבוק גזוז 'קריסטל', איך ששמע את דבריי - קפץ כנשוך נחש והבעת פניו היה רצינית מאוד, הוא אמר לי: 'אוי, לא, זה מזכיר לי עבר מאוד לא טוב', זה עורר אצלו דמיון למילה 'קריסט' שמשמעותה נוצרי. הזדעזעתי מתגובתו והבעת פניו באמרו זאת".

בערוב ימיו כשהתקרב לגיל שבעים, עקר ר' מיכל איציק לטבריה, שם התגורר באחד הכוכים סמוך לבית החיים העתיק, כשהוא ממלא את ימיו בלימוד תורה ובתפילה והתבודדות מתוך בכי מטהר, וניזון מארוחות חמות ופירות שהביאו לו יהודים טובים.

בעל התשובה ר' מיכל איציק, שזכה לקיים בהידור ובמלוא המשמעות את דברי רבינו הקדוש "עיקר התשובה - כשישמע בזיונו, ידום וישתוק" השיב את נשמתו המזוככת לבוראה בשנת תשכ"ח ונטמן בבית העלמין העתיק בטבריה. ■

מקורות: 'עולמו של אבא', 'ספר מירון', 'בצל העצים בצל הלהבות', מאמרו של נ. בן מנחם מה' ניסן תש"ב, ספר זיכרון לקהילות מארמארוש, הרב משה יצחק רובין. תודות להר"ר אהרן אייזנבך

מכסא הרבנות – לשמד

יהדות רומניה סערה. אחת הכתבות אודות מיכל איציק בימים ההם

ירושלים דדהבא

זכרונות ימי-קדם מאנשי שלומינו בדורות הקודמים, כפי שנצרבו בנפשו בימי ילדותו של הרה"ח **ר' נחמן פנחס יארבלום ז"ל** בירושלים של מעלה | אותם העלה בשיחות מיוחדות עם חברי מערכת **'אבקשה'** שבועות אחדים לפני הסתלקותו | בהם אף גולל את פרשת התקרבות אביו הגדול **רבי מאיר ז"ל** ועלייתו ארצה, ואת הידידות שנטוותה בינו לבין ידיד בית אבא **החסיד ר' יצחק גלבך ז"ל** שבעקבותיה זכה לדבוק באורו של רבינו הק' | **"אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי"**

אשר לב

שיחה מיוחדת

שבועות אחדים לפני הסתלקותו

שמונים שנה חלפו מאותם "ימי עוניי ומרודי", סחופי רעב ומחסור אך עשירים ברוח ובלהט, בהם מנו חסידי ברסלב בירושלים קומץ מועט בן עשרות נפשות בלבד - ועדיין, מידי דברו במדורת בית המוקד אשר ליהטה בלבותיהם של אנשי שלומינו, מצטעפות עיניו של הרה"ח ר' נחמן פנחס יארבלום ז"ל בדמעות של געגוע.

ישבנו בביתו של ר' נחמן פנחס והקשבנו לנועם שיחו, היו אלה שעות מרוממות מלאות זיו ומפיקות נוגה, בהם העלה את זכרונות מתהלוכות חייהם של זקני החסידים שהסתופף בצילם.

עוד נדברנו להמשך השיחה בעידן סמוך וקרוב, ואולם למרבה הכאב והצער נטרפה השעה, והוא עלה ונתעלה לשמי מרומים בטרם היה סיפק בידינו להשלים השיחה מלאת הערגה והכיסופים.

אכן, חבל על דאבדין ולא משתכחין, על האי גברא רבא ויקירא, גדול ומופלג בתורה ובמעשים טובים, אשר היה איש פנימי צנוע ומעלי, עליו ניתן לומר בפה מלא: "שייך עייל ושייך נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה".

זכה הרה"ח ר' נחמן פנחס ז"ל, להותיר אחריו זרע ברך ה', חסידים תלמידי חכמים הדבקים בכל לבם ונפשם באורו הבהיר של הנחל נובע מקור חכמה זיע"א, ומאירים את העולם באור תורתו הק'.

מעשה אבות סימן לבנים

כיצד התקרב אביכם לאורו של רבינו?

אבי הרה"ח ר' מאיר יארבלום ז"ל, נולד למשפחה גוראית המתגוררת בורשה הפולנית. בנעוריו זכה להתקרב וליאות לאורו של רבינו הק'. כינויים שונים דבקו לשמו - היו שכינוהו 'ר' מאיר ווארשעווער', על שם עיר הולדתו. רבים קראוהו 'רבי מאיר סרוצקר', על שם העיר בה התגורר לאחר נישואיו, אולם אליבא דאמת היה 'ר' מאיר ברסלבר'.

באותה תקופה, היה בקרב בני הנעורים בפולין סחף חזק לברסלב - ואף הוא התקרב לאש היוקדת של הרבי ונמנה בין בני החבורה. ר' אהרן לייב ציגלמאן רשם לו באגרת "חברי היקר".

היתה לו קרבה גם לר' משה בורשטיין (שהיה מכונה ר' משה פולטיסקער). ההיכרות עם ר' משה החלה כבר בפולין, בעת שהובאה לפני ר' משה הצעת שידוכין בעיירה סרוצק. בבואו לעיירה לקדם את ענייני השידוך, באה לאוזניו שמועה שמתגורר במקום חסיד ברסלב, כמובן שנכנס אלינו ועמד לדבר עמו במשך שעה ארוכה. לימים, כשכבר זכינו לעלות לארץ הקודש, שאלתי את ר' משה סביב מה נסובה שיחתם, והשיבני: "מה זאת אומרת?, דיברנו מרבינו!" ("וואס הייסט, מיר האבן גירעט פון רבי'ן!").

בסרוצק לא היו חסידי ברסלב נוספים, אך ר' מאיר פעל שיאמרו מידי שבת אחר התפילה את עשרת מזמורי ה'תיקון הכללי'. מעניין שבליקוטי מוהר"ן שהדפיס ר' אהרן לייב ציגלמן בפולין, ניתן למצוא בין רשימת התומכים שהזילו מכספם להדפסת ספרי רבינו את שמו של אבי כתורם היחיד מסרוצק.

אש יוקדת בלובלין

דרך קבע, מידי שנה בשנה, היה אבי קם ונוסע אל ה'קיבוץ' בלובלין. במשך השנים זכינו לשמוע ממנו לא מעט זכרונות מאותם ימים שעשה במחיצת אנ"ש בלובלין, אשר נצרבו בעצמותיו ונשתמרו בזכרונותיו. בערגה אינסופית היה מזכיר את שמותיהם של ר' יצחק ברייטער ור' אהרן לייב ציגלמן. ידידות איתנה נוצרה בימי הקיבוץ בינו לבין ר' דוד שלמה ספקטור, בנו של ר' אלחנן.

בגעגוע רב היה מספר איך שהיו צועדים ל'תשליך' עם דמדומי חמה של יום א' דר"ה, וכל אנשי העיר לובלין היו נעמדים בצידי הדרכים ומביטים ברבם - המהר"ם שפירא - הרוקד ומפזז לאורך כל הדרך יחד עם חסידי ברסלב.

על ר' מאיר שפירא היו אומרים שבאיתגליא הינו חסיד טשורטקוב אולם באיתכסיא הינו ברסלבר אמיתי. היה מתפלל יחד עם באי הקיבוץ ולומד בפני הקהל 'ליקוטי מוהר"ן'. סיפר באחד ההזדמנויות שמהר"ם שפירא בראותו את אנ"ש מתפללים בהתלהבות אמר הלא ה'ליקוטי מוהר"ן' בעצמו מתפלל...

פעם בעודו בחור ניסה אבא לנסוע לאומן, אך בגבול ליטא תפסוהו וכלאוהו. יהודי ליטא נאלצו לעבוד קשה בכדי לשחררו - ולא עלתה בידו להגיע לאומן.

בשעריך ירושלים

מתי זכה לעלות ארצה?

עוד בטרם בא בברית הנישואין, בראותו עד כמה מפליג רבינו במעלת ארץ ישראל, נבטה בלבו המיית געגוע וכיסופין שאין לה שיעור לעלות ולהתגורר בארץ הקדושה אשר עיני ה' אלוקינו בה מראשית שנה ועד אחריתה. אולם המניעות בשנים ההן היו עצומות. השלטון הבריטי שלט בארץ והערים קשיים שהפכו את העלייה ארצה להיות מן העבודות הקשות. הנפקת אישור העלייה מטעם המנדט הבריטי ('סרטיפיקט') היתה משימה מורכבת וכמעט בלתי אפשרית.

אדהכי והכי, חלפו הימים ומצא את זיווגו בעיירה סרוצק, שם נישא עם אמי, בת הרב מסרוצק שנודע כתלמיד חכם בעל שיעור קומה וידע רב בכל מרחבי התורה, בספרי חסידות ועוד. ספרים רבים מעוטרים בהסכמתו. בימי מגוריו בסרוצק, כאשר נודע לאבי שהבריטים מעניקים אישור עליה מיוחד לרבנים, הסתובב בין רבנים נודעים ואסף את חתימותיהם והסכמתם לכך שהוא יכול לשמש כרב.

סרוצק היתה עיירה לא גדולה, ועד מהרה כולם דיברו על כך שחתנו הטרי של הרב נאחז ברוח שטות וחפץ לנסוע לפלסטינה להתגורר בסמיכות לפראי האדם הישמעאלים ("צו די ווילדע אראבער"). מאידך, בת אחותה של אמי, ילדה קטנה שנולדה להוריה לאחר עשרים שנה מנישואיהם, התחננה בפניה שתיקח אותה עמהם. אימה דווקא תמכה בבקשתה, אך אבי ואמי נרתעו מלקחת אחריות כזאת על עצמם.

מאמציו אכן נשאו פרי ובשנת תרצ"ו עלו אבי ואמי יחד עמי ואחותי לארץ הקודש. אני הייתי תינוק ממש, אחותי היתה בת שנתיים או שלוש.

כעבור שנים, לאחר שנות הזעם והפורענות, לא יכולה היתה אמי לסלוח לעצמה על כך שלא לקחה אותה והצילה אותה מן התופת, הי"ד.

היכן התגוררתם בירושלים?

רצונו של אבי היה להשתקע מיד בירושלים עיה"ק, אולם בשל המאורעות והפרעות שהתחוללו אז בירושלים לא עלתה בידו לממש את רצונו באופן מיידי. המצב היה קשה ביותר, יהודי העיר העתיקה שסבלו רבות ברחו לעיר החדשה, והיו בתי כנסיות שהיו מלאים בפליטים, אנשים נשים וטף. בנתיים קבע אפוא את משכננו הארעי ב'מחנה עולים' בחיפה.

בחלוף זמן מה, כששקטו הרוחות, אסף את מטלטלינו ויעל לירושלים. כאן התגלגל יחד עם כל הפליטים שברחו מן העיר העתיקה, עד שמצא דירת עראי למשך שנים ספורות בבתי נייטין, שם התגוררנו בשכינות לר' מרדכי קעז. אנחנו גרנו למעלה והוא למטה. ר' מרדכי היה יהודי שכל כולו לב והשתוקקות, ולמרות שלא היה בעל מנגן, הכול אהבו לשמעו בשעה היה מנגן 'אשת חיל' בנעימה מיוחדת במינה שכולה תחינה ומתיקות...

את מקום תפילתו קבע אבא ב'ברסלבר

אש להבה. ר' הירש לייב ליפל (ירחון ברסלבר)

א שטיק הארץ. עם ר' יצחק גלבך בחברון

פעם ערכו אנשי המשטרה הפולנית חיפוש אחר המשתמטים מן הצבא, וזיהו אותם בני הנעורים מרחוק ונפוצו לכל עבר - למעט אחד שאחז באמצע אמירת תהילים והגיע לפסוק "סורו ממני מרעים", וניגן את התנועה הרגילה אצל אנ"ש על פסוק זה, הלה היה שקוע כל כולו בפסוק, עד שלא שת לבו כלל למתחולל סביב...

שטיבל' שהיה בשוק מא"ש ברחוב עונג שבת סמוך לביתו של ר' יוס'ל דודוביץ, חתנו של ר' שמואל הילמן, שהיה חברותא של ר' לוי יצחק ור' אלחנן (ומסופר שפעם חלם עליו ר' לוי יצחק ששאלו "מי זה ה'מאטעס' שלכם שכ"כ נרעשים ממנו למעלה" והסיק מכך ר' לוי יצחק שידידו ר' מאטעס' ברזסקי הלך לעולמו).

היכל בית המדרש לא היה כי אם חדר קטן-מידות, בצדו היה חדרון קטן, שם עמד ארון-הקודש. בסמוך לארון קודש ישב בקביעות ר' אפרימ'ל קרקובסקי בעל ה"עונג שבת". כילד הנני זוכר איך אהבתי להתבונן בו בשעה שעמד בתפילה, שהיתה אפופת דביקות והתלהבות שאי אפשר לתאר ולשער כלל...

באחת השנים בפורים חש אבא שלא בטוב, ור' אפרימ'ל בא לבקרו. כשנכנס קרא בקול "א גוט'ן פורים" ושאל ללא שהיות: "ר' מאיר, כבר שמעת מגילה?", ומשהשיב לו אבא בשלילה, תיכף ומיד, ללא שאלות מיותרות, הוציא מגילה והתחיל לקרוא. אמי אמרה שכאשר ראתה את הקדושה ששרתה על פניו, קיבלה ביטחון שאבי יחלים. פניו קרנו קדושה באופן מיוחד. מקצת מתולדותיו נדפסו בספרו 'עונג שבת'.

אבא נסתלק לעולמו ביום י' אדר תשכ"ו, והוא כבן שישים ותשע.

התקרבות על ידי ר' יצחק גלבך

בסוף תקופת שלטון המנדט הבריטי, בכל פעם שאנשי המחתרת היו מבצעים פעולת טרור, היו הבריטים מפעילים אזעקה והיה על כולם להיכנס הביתה ל'עוצר', זו היתה דרכם של אותם עריצים. באותם ימים לא התקיימו לימודים בחיידר, והיה רק חברת מתמידים מידי ערב בבתי אונגרין, שם ישב שואל ומשיב בשם ר' אברהם לייב קליין, שהיה יהודי חסידי ולמד חסידות בהבנה עמוקה, וכשהיה מבחין בבחור שניגש ללימוד ברצינות, היה משכנעו ללמוד אחרי הבר-מצוה בישיבת חב"ד.

גם אותי שכנע ללמוד שם בישיבת 'תורת אמת', ואכן היתה שם נעימות וה'פארברענגען' [התוועדויות] עם המשפיעים שלהם משך את לבי מאוד. אולם בהגיע ראש השנה התעורר

ר' נחמן פנחס יארבלום עומד מאחורי ר' לוי יצחק בשול במאה שערים

בקרבי הגעגועים לתפילות בקיבוץ הקדוש ולא יכולתי לעצור בנפשי לוותר על ההשתתפות בו, שהתקיים אז בעיר העתיקה - כך יצא שבברסלב קראו לי "החב"דניק" ובחב"ד "הברסלב'ר"...

אבי שחשש שאסחף לרעות בשדה אחר, פנה אל ידידו ר' יצחק גלבך ואמר לו: "יש לי בן יחיד ולבו ער לחסידות, אנא ממך לך תדבר אתו". הוא מילא את בקשת אבי בנאמנות וניגש לשוחח עמי. אמר לי: "אולי תרצה לעלות אלי הביתה ללמוד קצת ב'דעם רבינ'ס ספר'" [ספרו של הרבי]. נעניתי אפוא להצעתו, ומיד הבחנתי שבספרי רבינו כלול הכל ויש את אשר אהבה נפשי - מני אז לא זזה ידי מתוך ידו בכל דבר. בעיקר נמשכתי אחר טוב לבו.

ר' יצחק היה "א שטיק הארץ", כולו לב להשם יתברך בתורה ותפילה ובכל מידה נכונה, אי אפשר לשכוח איך שהיה מנגן זמירות במתיקות שכזו... מעת לעת היה מדבר בפני בעלי תשובה, וכל מי שנפגש עמו יצא בהתפעלות מהדביקות והיראת שמים שפעמה בקרבו.

פעם ביקשתי ממנו שיספר לי את סיפור ההתקרבות שלו, והוא סיפר שבימי נעוריו ראה פעם יהודי רוכל מסתובב עם 'שמאטעס' [בלאי בגדים] ומכריז "כל 'שמאטעס' למכירה", ובין הכרזה להכרזה היה מלמל בפיו ומדבר בינו לבין עצמו. הכיר בו שאדם נעלה הוא והבין שמדבר להשי"ת. עקב אחריו אפוא עד שנכנס לביתו, וכשנכנס שאלו האיש: בחור'ל, מה רצונך? אמר לו: אני רוצה לקנות סוודר, והשתהה במקום זמן מה באמתלא כאילו מחפש איזה סוודר לקנות, עד שהבין הרוכל ואמר לו: בחור'ל, מדוע אתה מספר סיפורים, הרי לא באת לקנות 'שמאטעס', אמור נא מה רצונך". אמר לו: ראיתי שאתה מדבר להשי"ת ואני רוצה שתסביר לי מה זה ומנין לך הנהגה זאת, ואותו רוכל שוחח עמו ארוכות עד שקירבו לרבינו הק'.

באותם ימים למד באחת הישיבות בפולין וכשהתקרבו ימי ראש השנה רצה לנסוע לקבוץ בלובלין, אך חשש מפני אביו שנמנה על חסידות אחרת והיה נוסע לרבו - על כן לא סיפר לו מאומה, ארז את חפציו וברח ללובלין.

עוד שמעתי מפיו על ימי התקרבותו, שהגיזה בעירו עמדה במבנה מיוחד, והגבאי היה מבקשו להיכנס למבנה ולרוקן את הגניזה, והוא תמיד היה מסתכל בין הספרים ודפי ה'שמות' אם יש דבר מה מעניין, ופעם מצא ספר בלי כריכה ועיין בו קצת, ומשראה שהדברים מדברים אל לבו הניחו בצד. כשסיים את עבודתו השתחל לבית כנסת נעול ולמד באותו הספר, עד שראה אותו אחד מעובדי ה' דאנ"ש הציע לתת לו ספר חדש תחת הישן, ומצא ששמו של הספר 'משיבת נפש' והיה כתוב עליו שנדפס ע"י חסידי ברסלב הנוסעים לאומן, ע"י ר' אהרן לייב ציגלמן.

על ימי המלחמה סיפר לי ר' יצחק ששלחוהו לעבוד בסיביר הקפואה, והיו הולכים ביער בזוגות לכרות עצים. לכל שני אנשים היה מסור גדול, זה עומד מצד זה והשני מן הצד השני, וכאשר כרתו את העץ השליכוהו אל הנהר הזורם בסמוך, והעץ היה זורם עד לנקודה מסויימת שם לקחוהו. וכל אותם ימים היה מתפלל ומתחנן להשי"ת בבקשה אחת: "רבונו של עולם, אני מבקש ממך לזכות להגיע לקבר ישראל".

לילה אחד ראה בחלומו את ר' אהרן לייב ציגלמן שאחז בידו כעין מגילה וצעק לו: "עד מתי תתפלל על קבר ישראל, תתפלל שתצא מכאן..." ומאז שינה את תפילתו והתחיל להתפלל שיזכה להשתחרר בשלום.

ואכן לאחר תקופה קראו לו למשפט ושחררוהו לנפשו. כששאלו אותו לאן רוצה ללכת, אמר בחכמה "אני לא יודע", הציגו לפניו מפה ונתנו לבחור לו מקום, והוא השים עצמו כמי שמחפש ומחפש, עד שהצביע "כאן, באומן". שאלוהו:

ר' מאיר שפירא היה מתפלל יחד עם באי הקיבוץ ולומד בפני הקהל 'ליקוטי מוהר"ן'. אבי סיפר באחת ההזדמנויות שמהר"ם שפירא בראותו את אנ"ש מתפללים בהתלהבות אמר הלא ה'ליקוטי מוהר"ן' בעצמו מתפלל...

כולו לב, כולו רגש . ר' משה ירוסלבסקי

אביו ר' מאיר יארבלום עם ר' אלחנן ספקטור ור' לוי יצחק בנדר

העיר 'סרוצק' כיום

מה יש שם? ואמר שמפני שהוא פולני אינו יכול לסבול את האויר הרוסי ועל כן רוצה לשהות באוקראינה שאוירה קרוב יותר לאויר הפולני, ואכן שלחוהו לאומן...

כשהיה אסיר ולא היה ברשותו נעליים, לקח פיסת צמיג של רכב והשתמש בו כמגפיים, עד שפגש את ר' מיכל דורפמן שעבד במפעל ונתן לו זוג נעליים, אך ר' מיכל הזהירו שלא ינעלם אלא רק כשיכנס לבנין יחלוץ במהירות את הצמיג וינעל את הנעליים, כדי שלא יבחינו בכך ויבוא לידי סכנה.

כשהגיע לאומן לא הכיר איש. שוטט ברחובות עד שראה יהודי הולך עם טו"ת, ופסע אחריו בשתיקה, כשנכנס האיש לאחד הבתים נכנס אחריו. באותו בית התקיים מנין והיה סמוך ובטוח שאחר התפילה יזמינו אחד המתפללים לבוא אל ביתו לשבת. עם סיום התפילה התפזרו כולם לביתם, ונותר בבית רק ר' דניאל ה'גר' (ה"ה הגר צדק ר' דניאל זגייבסקי), שהתפלל לאט לאט - ומשראה שאף אחד אינו מזמינו רמז לו שהוא יזמין אותו.

אחרי הסעודה אמר לו שלמחרת אחרי התפלה יקחהו לקבר של 'צדיק גדול' - ולא ידע שהוא חסיד ברסלב. שם שידכוהו עם בתו של ר' אברהם דער בעדער (דז'רובסקי), ר' אברהם התגורר באומן ובמחסן שבחצר שלו העמיד בית השחיטה מוסתר היטב לתושבי אומן וכשבאו לבדוק ראו רק מחסן. הוא גם חפר בביתו לעומק ובנה מקוה טהרה שהיה מוסווה היטב והיה צורך לרדת אליו במדרגות רבות, על שם זה היה נקרא ר' אברהם 'דער בעדער'.

בימים הללו היו זקוקים למידה מסוימת של מסירות נפש בכדי ללכת למקווה. ורבה של אומן, רבי שלום מלמד, על אף שנמנה על חוג החסידים שהתנגדו לברסלב, לא אבה לשמוע דבר סרה והתנגדות על אנשי שלומינו, באומרו: "הביטו וראו מי זהיר כיום ללכת מקוה זולתם".

רבי אליהו חיים רוזין
(באדיבות גנ)

ר' מאיר שפירא

זכרונות מן הקיבוץ

זכית להיות בקיבוץ בעיר העתיקה?

אכן. הקיבוץ בעיר העתיקה התקיים ב'עץ חיים', והשתתפו בו בסביבות מאה חמישים עד מאתיים אנשים.

כבעל מוסף שימש ר' דוד חלדנקר (שטפר), שניחן בקול ערב ונעים, והמשיך בתפקידו זה גם לאחר שעבר הקיבוץ לישיבת 'חיי עולם'. מסופר שכאשר הגיע ר' דוד בפעם הראשונה לכותל המערבי, נשכב על הרצפה ומירר בבכי מאין הפוגה, ולא היה מסוגל להתיק את רגליו מהכותל המערבי ולשוב לביתו.

כבעל שחרית שימש בתחילה ר' יענקל זאב ברזסקי, שהיה בעל לב נשבר והיה מעורר את הציבור בקולו. בהמשך החל לנסוע לקיבוץ במירון, שם שימש גם כן כבעל תפלה. את מקומו בירושלים מילא בנו ר' יצחק גרשון - ששימש גם כבעל קורא - במשך שנים רבות, ונעימות תפילתו המיוחדת עוד מהדהדת באוזני כל משתתפי הקיבוץ הקדוש.

בקרב חסידים

האם אביכם השתתף בשיעוריו של ר' לוי יצחק?

לאבא היה קשר מיוחד בעיקר עם החסידים שעלו מפולין: ר' וועלוועל ליברמנש, ר' מוט'ל יגלניק, ר' יוסל ארליך ור' יצחק גלבך.

לפני שר' לוי יצחק עלה ארצה, ר' אליהו חיים הוא זה שמסר את השיעורים בליקוטי מוהר"ן וסיפורי מעשיות. מעת לעת, כשהיה ר' בנציון אפטר - שהתגורר בתל אביב ובבני ברק - מגיע לירושלים, מסר ר' אליהו חיים בידו את רשות הדיבור, אולם הוא נענה לעומתו בנוסח ומבטא פולין: "איך בין נישט געקומען לערנען, איך בין געקומען הערן" ("לא באתי להשמיע דיבורים, באתי לשמוע").

כשהיה ר' בנציון לומד בפני הקהל, לעיתים היה נדמה המעמד כיום כיפור - בשעה שהיה נזכר באנ"ש שבפולין, עליהם היה מרבה לספר בהטעמה והמחשה של תנועותיהם, אולם היו לפעמים רגעים שהיה נדמה כתשעה באב - בשעה שנזכר במוראות השואה ובעולם שנכחד.

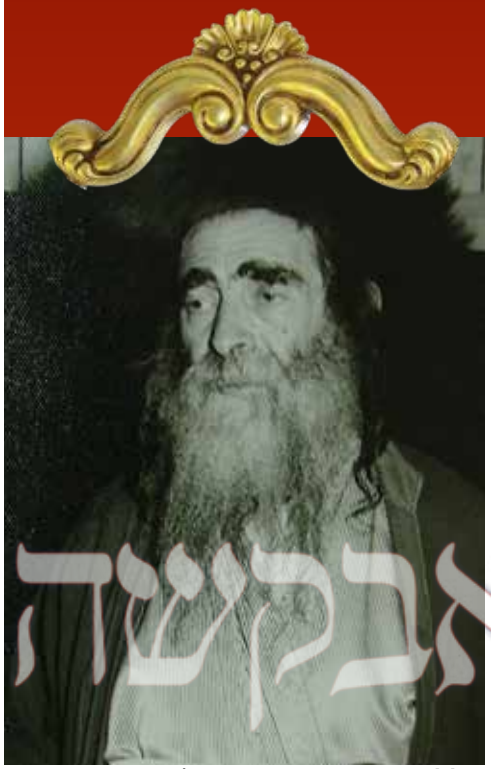
היה מספר הרבה פעמים, שפעם ערכו אנשי המשטרה הפולנית חיפוש אחר המשתמטים מן הצבא, וזיהו אותם בני הנעורים מרחוק ונפוצו לכל עבר - למעט אחד שאחז באמצע אמירת תהילים והגיע לפסוק "סורו ממני מרעים", וניגן את התנועה הרגילה אצל אנ"ש על פסוק זה שוב ושוב ללא הפסקה [ר' נחמן פנחס מנגן את הניגון ודמעות רותחות זולגות מעיניו - נדמה שממש עכשיו יושב אל מול עיניו ר' בנציון אפטר ומספר את הסיפור]. הלה היה שקוע כל כולו בפסוק, עד שלא שת לבו כלל למתחולל סביב... המפקד שראהו נתמלא התפעלות ואמר: אילו היה הדבר בידי (כלומר, אילו הייתי הרבש"ע).. הייתי מוותר לו...

כשהגיע ר' לוי יצחק הוא מסר את השיעורים. אבי השתתף בהם. יש לציין שבתחילה חבש ר' לוי יצחק לראשו כובע רגיל בשבת, עד שר' יחיאל גרינוולד - שהיה חייל נאמן ומסור לכל ענייני רבינו וכידוע הוזיל מהונו להדפסת הספרים - והעמיד לרשותו שטריימל שקיבל מאביו בירושה.

מסופר שפעם ר' אליהו חיים לא היה בשעת סיפורי מעשיות, ולמד תחתיו ר' משה ירוסלבסקי (מוסקובר), והתחיל לקרוא מילה במילה, בלי להוסיף מדיליה מאומה, אך דמעותיו הרותחות היו הפירוש הטוב ביותר.

אכן, ר' משה ירוסלבסקי היה כולו לב, כולו רגש ("א שטיק הארץ"). לפרנסתו היתה ברשותו חנות

בסמוך לארון קודש ישב בקביעות ר' אפרימ'ל קרקובסקי בעל ה"עונג שבת". כילד הנני זוכר איך אהבתי להתבונן בו בשעה שעמד בתפילה, שהיתה אפופת דביקות והתלהבות שאי אפשר לתאר ולשער כלל...

בעל לב נשבר. ר' יעקב זאב ברזסקי ז"ל (באדיבות גנ)

עץ ובכדי להוביל את העצים החזיק ברשותו סוס ועגלה, והיו אומרים שכאשר ר' משה צועק לסוסיו 'דיו', נעצרים כל הולכי הרגל, משום קולו הגבוה... גם בסעודה שלישית היה פוצח בקול רם בזמר 'דרור יקרא' בקולו הערב שהיה נשמע למרחקים...

היו לא מעט אברכים שעבדו את ה' בכל לבם. עד היום ניצבת לנגד עיני דמותו של ר' משה גלידמן - שהיה עובד ה' והקפיד לקום בחצות ואף להעיר אחרים לעבודה זו. כילד זכורני כיצד היה עומד ומתבודד במדרגות שיורדים לכותל, שם נהגו הילדים להשתובב ולקפץ. לא היה משמיע מדברותיו בקהל, רק היה הולך מבית לבית ומעיר אנשים בחצות הלילה, "יענקל שטיי שוין אויף"... ("יענק'ל קום כבר") פעם 'זכה' שירוקנו עליו ספל מים...

עוד הנני זוכר את ר' לייב ביאליסטוקר (לופאטה) שהיה שרוי תמיד בשמחה וברוח של חיות ועליצות ("א לייבעדיגער סחורה"). ואת ר' מנחם שהיה 'ראש דגל' בחברה קדישא, ובתיקון חצות שמעוהו גונח קולי קולות מנהמת לבו.

מפאת מרחק המגורים לא זכיתי להכיר את ר' אברהם שטרנהארץ, רק במשך תקופה קצרה שהתגורר בבתי אונגרין. אבל זאת זכורני שהיה שוקד על לימוד ליקוטי מוהר"ן ללא גבול...

ר' הירש לייב היה אש להבה ("א שטיק פייער"). וסיפרו אודותיו שבחורף עמד בציון רבינו זצ"ל עד שהשלג כיסהו בלובן ונדמה כגוש קרח מתנועע...

את ר' אלחנן ספקטור הכיר אבי עוד מימות הקיבוץ בלובלין. ר' אלחנן הצטיין בענוותנות רוחו וכל הליכותיו היו בשיא הפשטות. למרות שהכול דיברו עמו והכירו בגדלותו, היה זה חזון נפרץ לראותו הולך ברחובה של עיר כשסלי קנייה עמוסי מצרכים בידו. פעם שאלתי אותו דבר מה, וענה לי בפשטות: "מה אתה שואל אותי?! פתח שו"ע סי' פלוני בסעי' אלמוני". למרות ששימש כרב במונקוביד, כאשר באו לשאלו שאלה בהלכה, היה מתחמק: וכי אין לכם רב?!

ר' יענקל תפילינסקי היה בעל לב זהב. "א שטיק גוטסקייט". היה מסור לכולם ומקרב את כולם. חיכה זמן רב לזרע בר קיימא, ולאחר שזכה לנסוע במסירות נפש ולעלות ולהשתטח על ציון הק' באומן בימים ההם, נולדה לו בת יחידה שזכתה להשאיר אחריה דורות ישרים. יש לנו נכדים משותפים.

היה את ר' אברהם אליהו מייזעס, שהיה גאון עולם ושימש כרב במינסק לפני השואה. הוא היה הבעל תוקע בקיבוץ... אמרו שמי שלא איבד אחד מילדיו אצל הקומוניסטים לא יכול להיות בעל תוקע בקיבוץ. לפני התקיעות היה משמיע דרשה קצרה. פעם אמר בערגה והשתוקקות: הלוא הייתי רב (במינסק), והכרתי חסידים באומן שהיו נדמים לאנשים פשוטים, ולמרות זאת כשראיתי את עבודתם והקשבתי לשיחת התבודדתם התביישתי מהם...

לבי עוד הומה לזכרם של התקיעות המיוחדות שלו...

הוא היה קנאי אמיתי ונעצר על ידי השלטונות פעמים רבות... פעם חלף בסמוך לבית המדרש של חסידי 'שומרי אמונים' ושמע את צעקותיהם בשעת התפילה, שאל: מי הם המתפללים כאן? אמרו לו: זה בית כנסת של חסידי 'שומרי אמונים'. נענה ואמר: כך צעקו אנ"ש באומן בתפילה...

כילד זכור לי היטב, שבשעה שר' שמואל הורביץ היה מתחיל ללמוד, ידעתי שזה יקח הרבה זמן. לא הבנתי מה הוא אומר ועל כן לא היתה לי סבלנות לשבת בשיעור, אולם זאת חקוק בזכרוני שבשיעורו היה נשמע כל הזמן המילים "דער צאדיק" "דער צאדיק" (עם קמץ")...

היה באותם שנים מישהו שעסק עם הבחורים לקרבם?

ר' וועלוועל חשין היה אחד מהמקרבים הגדולים. היה מוסר שיעור לבני עדות המזרח ושיעור לחסידים, ובבני ברק - שיעור לבחורים הלומדים בישיבות סלבודקא ופוניבז' - וכשנודע הדבר, פעלו בישיבות לעצירת הסחף.

ר' בנימין זאב חשין

רבי אפרימ'ל מפשדבורז'

כמו כן היתה גם חבורתו של ר' הירש לייב מלפנים בעיר העתיקה ולאחר מכן בקטמון.

אולם - התנופה הגדולה ביותר של ההתעסקות עם בני הנעורים החלה כאשר ר' לוי יצחק הגיע ארצה. ר' לוי יצחק לא נח לרגע, הוא חולל מהפיכה ושינה את הכל מן הקצה אל הקצה.

חמיכם ר' אליהו ידלר היה חסיד ברסלב?

הוא התקרב לאנ"ש בעקבות דיבוריו המעוררים של החסיד ר' משה אריה רוזנטל ז"ל שלא עצר מילין והיה משוחח עם בני עליה שבשכנותו בדבר האור הגדול של הרבי - על ידו התקרבו כל החסידים הגדולים מ'שערי חסד', ביניהם חמי ז"ל. יש לציין שכשנפטר ר' משה אריה ז"ל הספידו הגאון ר' שמואל אוירבך ז"ל שהכירו היטב מימי נעוריו וזכה להתבסם ממנו, כשהוא קורא עליו: "היה 'א שטיק הארץ' ואף הרגל שלו היתה כולה לב"..

חמי ז"ל בד בבד שהיה למדן גדול ותלמיד חכם מופלג, היה יהודי מלא תמימות וענווה. פעם, באחד משיעוריו של ראש ישיבת 'עץ חיים', ר' איסר זלמן מלצר, הקשה על מהלך השיעור קושיא לפי מהלך התוספות, ור' איסר זלמן סגר את הגמרא ואמר "הצדק עמו, אין לי מה לומר".

ואולם ר' אליהו חשש שפגע בכבודו והלך לפייסו, אך ר' איסר זלמן קיבלו בחביבות ובמאור פנים והודה לו על שהאיר עיניו והעמידו על האמת. [א"ה: למרות זאת, כל ימיו סבל ר' אליהו יאדלר יסורים קשים ותלה זאת באותה 'פגיעה' שפגע בר' איסר זלמן מלצר].

כל ימיו שקד ר' נחמן פנחס ז"ל על תלמודו, בהתמדה עצומה. בסיומה של שיחה זו, שהתקיימה שבועות אחדים בטרם פטירתו, קודם ששב לתלמודו, ביקשנו שיקדיש לנו עת נוספת להמשיך ולדלות פניני זכרונות, שביבי אור והארה. ואמנם ר' נחמן פנחס בטוב לבו נעתר לבקשינו והסכים שנמשיך בהזדמנות אחרת - אלא שנגזרה גזירה והמשכה של השיחה יתקיים בעת יקיצו וירננו שוכני עפר במהרה בימינו. ■

באדיבות מכון משיב לשואל

מדור מיוחד לבני חו"ל

מהו העניין של ה'קיבוץ' בראש השנה?

הר"ר יואל יוזעף שליט"א

שאלה **אין דעם רבי'נס הייליגע ספרים, וואו עס רעדט זיך וועגן די גרויסקייט פון קומען צום צדיק אויף ראש השנה, ווערט אפט געזאגט די לשון "קיבוץ ראש השנה". וואס פונקט מיינט אט די באגריף "קיבוץ", און וויאזוי איז מען עס מקיים למעשה?**

תשובה דאס איז קלאר איז די עיקר תיקונים פון ראש השנה ביים צדיק ווערן אויסגעפירט דורך די עצם "קומען צום צדיק" און זיין ביי אים אין די טעג פון ראש השנה, אזוי ווי דער רבי האט גאר שטארק מקפיד געווען דערויף, און מיר זענען עס טאקע מקיים מיט'ן פארן קיין אומאן אויף ראש השנה, דער ארט ווי עס ליגט דער הייליגער רבי ז"ל. אבער בנוסף צו דעם געפונען מיר אויך נאך פארשידענע תיקונים וועלכע מען קען זוכה זיין דארט זייענדיג ביים צדיק, צום ביישפיל: אין פרפראות לחכמה פון הגה"ק מטשעהרין ז"ל ברענגט ער אין תורה ד', ווי דער רבי רעדט פון די תיקון פון "ראיית פני הצדיק" - זיך זעהן מיט'ן צדיק, זאגט ער אז היינט זענען מיר דאס מקיים מיט דעם וואס מיר קוקן זיך ארום אויפ'ן קיבוץ אנשי שלומינו, און מ'זעהט די פנימ'ער פון אונזערע לייט וועלכע זענען זיך צוזאמגעקומען ביים הייליגן רבי'ן אויף ראש השנה. (ענדליך צו דעם ברענגט רבי נתן אין ליקוטי הלכות הל' ברכות הראייה, איבער די גרויסקייט פון זיך זעהן אינאיינעם מיט די חברים מבקשי השם וועלכע זוכן צו זיין דבוק אין אייבערשטן, וואס די עצם זיך זעהן איינער דעם אנדערן טוהט צוגעבן א פרישע 'חיות' פאר אלעמען).

אין תו' ח' תניינא רעדט דער רבי ז"ל וועגן די "ריבוי הבתים" וועלכע ווערן געשאפן דורך די ציבור וועלכע קומט זיך צוזאם צו א דבר שבקדושה, וואס לויט ווי מיר ווייסן - גייט דאס בעיקר ארויף אויפ'ן קיבוץ ביים הייליגן רבי'ן ראש השנה. אבער ווי געזאגט, עס איז נישט מוכרח אז דאס מיינט עפעס מער ווי זיך פשוט צוזאמקומען און זיך געפונען אינאיינעם אין שטאט אומאן, דארט ווי דער הייליגער רבי האט געוואלט מיר זאלן זיין, און מיט דעם זעלבסט זענען מיר מקיים די תיקון פונעם "קיבוץ ראש השנה אצל הצדיק". כאטש עס איז אוודאי א גרויסע מעלה אז אויך בגשמיות זאל מען זיך צוזאמנעמען און זיך האלטן אינאיינעם, ביים דאוונען, אדער סתם זיך טרעפן אינאיינעם און רעדן צוזאמען שיחת חברים אין עבודת השם, וואס דאס אלעס איז א געוואלדיגע חשיבות, אזוי ווי דער רבי האט פיל געערעדט איבער די גרויסקייט פון אהבת חברים און זיך האלטן אינאיינעם.

עס איז באקאנט וואס רבי נתן האט געזאגט אמאל, אז אפילו עס וועט אויסקומען אז צוליב די מניעות וועט מען מוזן דאוונען אליין אין א פאליש (עזרה) פון א בית המדרש, איז עס אלץ כדאי, אבי זיין אין אומאן אויף ראש השנה! (כוכבי אור), און דער ענין פון "קיבוץ" דאס ווערט געשאפן דורכ'ן צדיק אליין, וואס ער נעמט צוזאם די אלע נפשות פון די וואס קומען צו אים, און מאכט מיט זיי די אלע געוואלדיגע תיקונים און בתים דקדושה!

קיצור הדברים בתרגום חופשי ללשה"ק

שאלה **מהו העניין שהראש השנה של רבינו נקרא בכמה מקומות בלשון רבינו ומוהרנ"ת בשם 'קיבוץ', מה המשמעות של זה למעשה לגבינו?**

תשובה זה פשוט וברור שרצון רבינו הקדוש הוא שנגיע אליו למקום גניזתו הקדוש בראש השנה בעיר אומאן. אבל בנוסף לזה בעת הנסיעה לר"ה נכללים תיקונים נוספים. לדוגמא: בפרפראות לחכמה מובא עניין שעל ידי ראיית אנשי הצדיק זוכים לתיקון של ראיית פני הצדיק. (ר' נתן מזכיר בדומה לזה שכאשר מתראים עם חברים יראי שמים, שעצם ההתראות יחד גורמת לאדם לחיות והתחדשות בעבודת ה').

בליקו"מ תורה ח' תניינא רבינו כותב על הבניינים הנפלאים שנבנים מתי שמתקבצים לדבר שבקדושה ועיקר המכוון בתורה זו הוא על ההתקבצות אמל הצדיק בראש השנה. אך זאת יש ליידע שמתי שאי אפשר להתקבץ יחד, אזי פועל רבינו את התיקונים של ההתקבצות אף שאין אנו מקובצים יחד. וכמו שאמר ר' נתן לבנו שם תבוא עת שלא יוכל להתקבץ עם אנ"ש בראש השנה יעמוד במבוא של ביהכנ"ס לבד. ובוודאי שכוח הצדיק יפעל עבורנו את התיקונים שאנו צריכים ויבנה בשלמות את כל הבניינים דקדושה!

איש האשכולות

נטפי דמע וגעגוע בשבילי נתיבי חייו המאירים
של **הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל ז"ל**
שנסתלק בחטף, בהותירו אחריו מפעלות חיים
כבירים, מערך ענף של שיעורים, ויבול חיבורים
וביאורים על ספרי רבינו

אשר לב

תמונות: בעולמה של ברסלב

ת

חזרת הש"ץ דתפילת שחרית, ראש השנה.

דממה רועמת מתוחה ב'קלויז'. קולו של השלוחא דצבורא - הרה"ח ר' אברהם יצחק כרמל - נשנק ונדם. אך הוציא מפיו את המילים "ותמלוך עלינו מהרה, כי מחכים אנחנו לך" בנעימת קולו המרטיט - ותיכף געה בבכי נסער ומטלטל. דמעות נקוות בזויות אלפי סוחפים יחד עמו עוד אלפי לבבות. יבבות התייפחותו עיניים. אימת הדין נמהלת בשוועה: "מתי תמלוך בציון". מתי?! מתי כבר נזכה?!

ושוב, קולו מתנשא כארי, סוחף אחריו את הנפשות בתקווה, בעוז אמונה - "בקרוב בימינו", בקרוב, בקרוב - - -

חתנו ר' אלעזר אנגל שליט"א: פעם שאל אותו אי-מי, על אודות אחד הספרים מתי כבר יצא הספר? ענה לו: מה אתה שואל אותי, אני רק האיש של הדואר. כאומר, וכי שלי הוא הספר, וכי אני עשיתי פה משהו. אני כלום, הרבי רק בחר בי לבצע שליחות מסוימת ואני ממלא את תפקידי

בפתע פתאום, אדמת לבם של המוני אנשי שלומינו בארץ הקודש ובכל רחבי תבל, נעקרה ממקומה ת"ק פרסה על ת"ק פרסה - לשמע דבר הבשורה המרה: ר' אברהם יצחק כרמל איננו!

קול הבוכים העמוק שסחף אחריו את אלפי המתפללים ב'קלויז' בימי ראש השנה - איננו!

הנפש, הלומת רעם, ממאנת להשלים עם המציאות החדשה שנחתה על ראשינו. ממאנת להינחם על אחד ומיוחד מבני החבורה שנקטף בחטף, בשיא פריחתו והשפעתו.

ממאנת לקבל את העובדה שעזבנו לאנחות איש האשכולות - אשר הפליא לשלב בין מוח ללב, בין שידוד מערכות ועמקות דעת נדירה, אשר הקנתה לו בקיאות נפלאה בכל רחבי פרד"ס התורה, לבין לב רך ומרגיש שכל כולו רגש, אשר די להעיף מבט חטוף בדמעות הזולגות על לחייו ובבכי הגעגוע המציף את לבו על גדותיו בכל עת מצוא, בשעת עמדו בתפילה ובשעה שנתלהט בגעגוע בעת מסירת שיעור, בכדי לקבל שמץ של מושג אודות החזון האמור לעת גאולתם של ישראל: "ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל לו, כו).

היהודי הירא והנעלה הזה - שהתמיד במשך שנים על גבי שנים בעקשנות אופיינית לקיים עצת צדיק לשפוך את לבו דבר יום ביומו, לפני צורו ויוצרו. האיש שהעמיד לנגד עיניו את זכרון עלמא דאתי, עד יומו האחרון ממש - ועם זאת, ידע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ברוח טובה ונפש חפצה, ולהעניק את ידידותו לכל דורש.

הלב מבקש להתכחש. האיש אשר רגליו בארץ, בפשטות אופיינית, וראשו בשמים, בקיא בכתבי הנסתר, עסוק בקשירת כתרים לכל קוץ וכל תג ב'ליקוטי מוהר"ן' והנחלת המסורה לבני הדור האחרון - איננו!

המשפיע שכיתת את רגליו והתרוצץ משיעור לשיעור בכל רחבי הארץ, תוך הענקת עצה ותושיה לכל דורש - איננו!

מתוך רצון לשרטט מעט קווים - ולו דלים ובלתי ממצים - לדמותו של אותו יהודי שהקדיש את חייו לעבודת השי"ת צרופה על פי דרכי עצותיו של רבינו הק', פנינו לשוחח עם החסידים היקרים הרב ר' יעקב מאיר ברבר, ידיד נעורים של ר' אברהם יצחק ז"ל עוד מתקופת בחרותו והתקרבותו לרבינו, הרב ר' יהושע גרוס שעסק בהדפסת ספריו, ועם חתנו-כבנו הרב ר' אלעזר אנגל אשר מתחילה הכירו בתקופת לימודיו בישיבת ברסלב ולאחר מכן מתוך ביתו פנימה. אלה ועוד הסיטו בפנינו את פרוכת המסך והעניקו לנו פיסות של אור ממגילת חייו הרוממה.

אם מבקשים אנו לסכם את מסכת חייו של ר' אברהם יצחק על רגל אחת - הרי שנטלנו על עצמינו משימה בלתי אפשרית - מסכימים כולם פה אחד. ר' אברהם יצחק היה יהודי רב-גווני ושילב באישיותו האשכולית הנדירה מכלול נדיר של מעלות ותכונות מיוחדות. מידות תרומיות ושמחת חיים לצד קנאות בלתי מתפשרת, מתק שפתיים והשפעה רבת היקף לצד תובענות עצמית, נפש רגישה ולב רך לצד עמקות מחשבה ועיון דקדקני.

ברם, על שני יסודות לא פסק פומיה מלדבר ולעסוק בידי חייו - הלוא המה: עצת העצות שהעניק לנו רביה"ק, להתבודד בכל יום חוק ולא יעבור, ולהעמיד לנגד עינינו את זכרון יום המיתה, עד שנהיה בבחינת "ותשחק ליום אחרון". שני עמודי תווך אלו, עליהם השתית את עולמו הפנימי ושימש בהם 'דוגמא אישית' של ממש, היו שזורים ושלובים אצלו זה בזה באופן בל ינתק.

משכך, כמה מופלאה היא העובדה הבאה שנתפרסמה מפי בנו ר' ישראל יוסף כרמל יבלחט"א: "בליל שבת של השבעה, באמצע התפילה, היה לי רגע של שבירה ופרצתי בבכי. פתחתי את הספה"ק ליקוטי מוהר"ן כדי להתעודד, ונפתח לי במקום בו אבי ז"ל השאיר סימניה - בתורה ל"ח... כאשר עמדתי לסגור את הספר, גיליתי דף שרשם אבי יום לפני פטירתו, בט"ו תמוז - ובו הוא כותב בזה הלשון:

בס"ד ט"ו תמוז תש"פ

רבונו של עולם, אני מתחייב בזה בלי לשון ומשמעות של נדר ח"ו שבכל יום ויום אפרש כל שיחתי לפניך, שהיא העצה הנקראת התבודדות, ואשתדל ואתאמץ בזה בכל כוחי בל"נ.

ואני תפילה שתחזקני ותאמץ לבבי לקיים זאת כל ימי חיי עד שגם ביומי האחרון לאחר אריכות ימים ושנים, אזכה לקיים זאת, ויהיו כל ימי בתשובה.

אברהם יצחק בן הינדא

הנה כי כן, זכה ר' אברהם יצחק לקיים בנפשו "שוב יום אחד לפני מיתתך", וישחק ליום אחרון.

ה' קנני ראשית דרכו

ר' אברהם יצחק התקרב לאנשי שלומינו בימי נעוריו - מספר ר' יעקב מאיר ברבר, ידידו מנוער. בתחילה נפעם והתפעל ממעשה גדלות של ר'

לבריקוד בלג בעומר בישיבה

במסירת שיעור בתורה הזמנית

וועלוועל חשין ז"ל, בשעה שקיים בנפשו "ישמע בזיונו ידום וישתוק" - ומעשה שהיה כך היה: מידי יום שלישי מסר ר' וועלוועל שיעור ב'כולל ברסלב' בבני ברק. הכולל היה מלא מפה לפה בקהל שומעים הלהוטים אחר כל מילה היוצאת מפיו. והנה, באמצע השיעור נכנס אל השיעור אדם שככל הנראה לא היה שפוי בדעתו, ניגש אל מקום מושבו של ר' וועלוועל וסטר על לחיו לעיני כולם.

הזעזוע היה עצום. הדחף הטבעי היה לתפוס את האיש ולהשליכו חוצה בבושת פנים - אולם על אתר ר' וועלוועל ציווה והזהיר שלא לנגוע באיש לרעה. "הקב"ה שלח אותו... זה מגיע לי... כך צריך להיות".

סיפור זה השפיע רבות על ר' אברהם יצחק - מהיכן מוצאים כוחות נפש שכאלה...

בהמשך פגש בישיבה את הרה"ג ר' יעקב יצחק זילבר, שהיה בחור מלא וגדוש עם תורה ויראת שמים, והוא זה שהשפיע עליו ולקחו עמו אל שיעוריו של הרה"ח ר' נתן ליברמנש - ובכך היה ה'מכה בפטיש' על התקרבותו.

זכיתי להשתתף יחד עמו בשיעוריו של ר' נתן, אשר יצקו בלבבות השומעים את אמיתת אורו רבינו הק', וביותר החדירו בעצמות את ענין ההתבודדות מידי יום ביומו בקביעות. שיעור אחרי שיעור חזר ר' נתן וחינך אותנו לעיקרון הברזל הזה ש"אין יום ללא התבודדות" - עד שזרם בעורקינו והיה לנו לקנין נפש.

לצד זאת, דיבר רבות על הענין של הרבי, הביקוש, החיפוש, לצאת מתאוות עולם הזה, להעפיל למדרגות גבוהות - ותמיד חזר לנקודת הבסיס, שאת כל זה אי אפשר להשיג כי אם על ידי עצת התבודדות שהעניק לנו הרבי.

והנער ר' אברהם יצחק, סבר וקיבל, ומילא אסמיו שבע.

הוא בוודאי משלנו...

בשמחת אירוסיו של ר' אברהם יצחק כרמל כאשר נלקח לחתן ונהייה לנכדו של הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל, השתתף רלוי"צ בשמחה. ומכיוון שכבדה עליו הראייה, לא יכול היה להבחין מי החתן המדובר. לכך התעניין הסבא אצל אביו של הכלה אודתיו. ושאל: הוא משלנו? אבי הכלה הרה"ח ר' הלל צוקר ז"ל ענה לו שבוודאי, והוא קרא לר' אברהם יצחק שיתקרב יותר לסבא כדי שיוכל להתאמץ ולזהותו מקרוב. משראה אותו רלו"י וזיהה במי המדובר קרא מיד: הוא?, הוא הלא בוודאי אחד משלנו!

גם לאחר נישואיו היה הקשר שלו עם רלו"י חזק מאד, והוא הסתובב אצלו הרבה וחיפש כל הזדמנות לשמש אותו ולשאוב מזיו אורו.

שנה אחת בערב יום כיפור ביקש ר' לוי יצחק מהרב כרמל לבוא ולשמש כבעל תפילה בבית המדרש הגדול בירושלים, אך הוא לא הסכים לבוא ונשאר בבני ברק לשאלת רלוי"צ מדוע אינו מעוניין לבוא ולגשת ענה לו ר' אברהם יצחק שהוא אינו רוצה חלילה לתפוס את מקומו, ואינו מעוניין שהציבור יפסיד את תפילתו העריבה כל כך של ר' לוי יצחק. אולם רלוי"צ לא קיבל את הטענה, הוא חשב שר' אברהם יצחק ראוי מאד לגשת לעמוד, ואף הוסיף ואמר לו אם תשקיע את עצמך בספרי רבינו ותתן מקולך ורגשות לבך, בוודאי תהיה בעל תפילה מיוחד ביותר.

אוירה גבוהה ובלתי-מתפשרת

בתקופת חייו האחרונה שוחחתי עמו על האוירה הרצינית שהצליח ר' נתן להחדיר באותם ימים בקרב אברכי אנ"ש, אשר יקדו ובערו באשו הגדולה והמאירה של הרבי - ואשר השפיעו רבות על התקרבותינו.

ור' אברהם יצחק נענה לעומתי בסיפור, אשר לפי הגדרתו "מראה על הכל": היה זה ביום כיפור באחת השנים הראשונות להתקרבותי, לאחר שנסתלק על פני אבי מורי ר' ישראל יוסף ז"ל. את תפילות היום הקדוש והנורא התפללנו בכולל ברסלב, ובמוצאי הצום הלכנו הביתה לשבור את הצום, שכן בימים ההם עדיין לא היה נהוג להגיש בסיום הצום 'מזונות'.

הדרך לבית הוריי, שהתגוררו בשכונת נוה אחיעזר, היתה ארוכה - ועל הדרך נכנסתי לאחד מבתי בני החבורה, שהוא וכמה מאחיו התקרבו לדרכי רבנו, בשביל לעשות הבדלה ולשבור את רעבוני. כשנכנסתי אל הבית, ניגשה אלי אם המשפחה ואמרה: "ראה את החבר שלך, שנכנס לחדר ולא מסכים לצאת לעשות הבדלה ולשבור את הצום. אני דואגת לו. גש אליו בבקשה ותשפיע עליו שילך לאכול". מדובר היה בבחור צעיר, כבר חמש עשרה לערך. התפלאתי לשמוע את דבריה וניגשתי לברר מה קורה עמו.

ומה התברר? אותו בחור שמע מר' נתן שאין יום שלא צריך לעשות בו התבודדות, ואפילו ביום כיפור, שהוא היום של כל השנה, ומפני שכל היום מהבוקר עד הערב נמצאים בתפילה, החכם שעיניו בראשו, קם בחצות או לכל הפחות שעה

קודם התפילה ואז הוא מתבודד בינו לבין קונו. אותו בחור לא הצליח להתעורר מוקדם ומפני שעמד במשך כל היום בתפילה בבית הכנסת ולא מצא פנאי להתבודדות, חשש שמא כשיבדיל ויטעם דבר מה יתעייף ותחטפו שנה, ואזי יעבור יום בלי התבודדות. על כן קיבל על עצמו שלא יעשה הבדלה עד שלא יעשה התבודדות. ולא הועיל מאומה. רק לאחר שסיים את שעת ההתבודדות יצא החוצה ושבר את הצום.

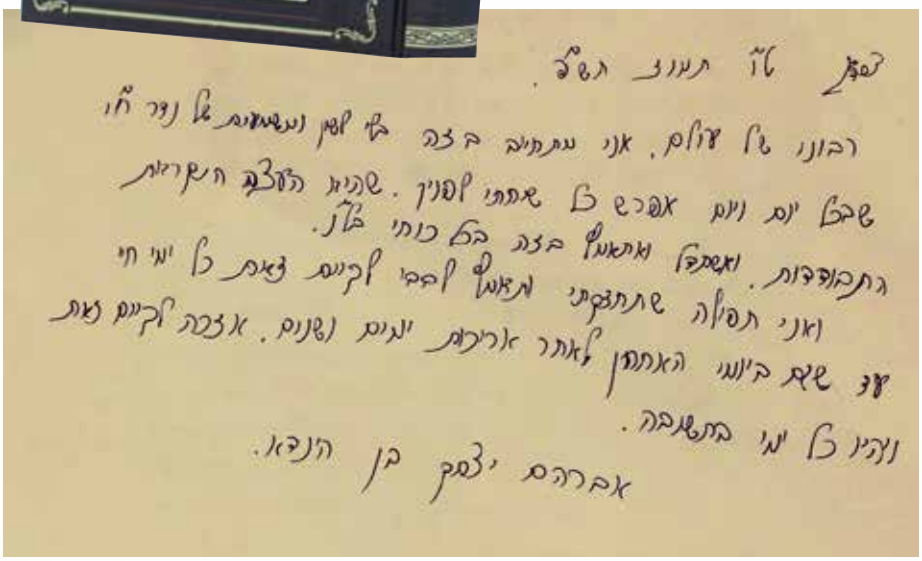
במעשה זה המחיש ר' אברהם יצחק את האוירה הגבוהה ששלטה בנפשות באותם ימים: מושגים של בחור צעיר שקיבל את החינוך הבלתי מתפשר של ר' נתן ליברמנטש...

במסירות נפש אל הקיבוץ

'מסירות נפש' מן הסוג הזה אפיינה גם את דמותו של ר' אברהם יצחק. בהיותו בן זקונים להוריו - ממשיך ר' יעקב מאיר ברבר לספר - אחיו ואחיותיו היו גדולים ממנו בהרבה, ובשנים האחרונות התגורר לבד בבית עם הוריו. בהתקרב ימי ראש השנה, התגברה בלבו ההשתוקקות לנסוע ולהשתתף ב'קיבוץ' בירושלים, אך הבין כי לא יצליח לקבל את רשות הוריו לדבר.

בלית ברירה, גמר אומר בלבו לעשות מעשה. בערב החג עם שחר טמן פתק לאמו בין החלות, כדי שבשעה שתסדר את החלות תמצאהו ותדע שאין מקום צורך לדאוג או להזמין את המשטרה לחפשו, כיון שנסע להתפלל בראש השנה בירושלים.

במוצאי ראש השנה ישבתי לידו באוטובוס חזור. הוא היה שרוי בלחץ גדול, כי ידע שעתיד לפגוש את אביו וחשש מפני תגובתו. למחרת סיפר לי שאביו המתין לו כבר מחוץ לבית וקידמו בסבר פנים יפות, וסיפר לו שגם הוא בימי נעוריו התלווה אל חסידי ברסלב שבישיבתו ונסע לראש השנה להשתתף בקיבוץ החסידים שעיר לובלין.

הפתק המרטיט

לעומקו ולרוחבו של ים התלמוד

כחיצים ביד גיבור כן ניצל ר' אברהם יצחק את שנות נעוריו, בלי להביט ימין או שמאל, בדביקות בלתי מתפשרת במטרה האחת והיחידה: "לעשות רצונך אלוקי חפצתי ותורתך בתוך מעי". חבריו ראו בו תמיד דוגמא לבחור עובד ה', מתמיד, ירא ושלם, שיחד עם זאת מצליח שתהא דעתו מעורבת בין הבריות, בעל נפש עליצה ורוח טובה, שהשמחה שורה על פניו תדיר, משמח אלוקים ואנשים, בענוות חן ובפשטות הליכות.

עד היום הנני זוכר מן העת שלמדתי עמו יחד בישיבה גדולה רוז'ין, את התמדתו ושקידתו הרבה, שהיתה מגדר הרגיל. למדנו אז אצל הרה"ג ר' צבי יעקב אדלשטיין, שהיה המגיד שיעור וראש הישיבה שלנו - והרבה קיבל ר' אברהם יצחק ממנו ומיתר הרמ"ים.

כבר אז הונחו היסודות לעיונו המעמיק אשר בא לידי ביטוי בשנים האחרונות לעיני כל באופן שעיין בליקוטי מוהר"ן. כבר בתור בחור היה מעיין עצום, ולצד לימוד הבקיאות בהתמדה יתירה וההספקים המרובים שלו, התבלט כמעיין נפלא שמסוגל לשקוד בסבלנות ברזל על 'אבני מילואים' אחד במשך שעות על גבי שעות. זכור לי שפעם היה שקוע במשך כמה ימים כל כולו בכמה שורות של רא"ש בקידושין. כולם סביבו כבר איבדו את הסבלנות אך הוא לא אמר נואש.

ואמנם, על דרך המאמר שהיה שגור בפי ר' נתן ליברמנטש ש"כל כמה שעמלים יותר בשנות הנעורים, כן זוכים להיות 'ערליכע יוד' בשנות ההתבגרות" - זכה ר' אברהם יצחק להקדיש את כל כולו גם בהמשך שנותיו לשמש את הרבי בצורה שכמעט ואינה בנמצא בקרב בני דורינו.

ליקוטי מוהר"ן 'מקור חכמה'

את "הרב כרמל" ז"ל הכרתי לראשונה - מספר ר' יהושע גרוס - כשבאתי לבקש את הסכמתו

הרה"ח ר' יעקב מאיר ברבר שליט"א: בלית ברירה, גמר אומר בלבו לעשות מעשה. בערב החג עם שחר טמן פתק לאמו בין החלות, כדי שבשעה שתסדר את החלות תמצאהו ותדע שאין מקום צורך לדאוג או להזמין את המשטרה לחפשו, כיון שנסע להתפלל בראש השנה בירושלים

לסידור "עבודת הלב" שזכיתי ללקט ולחבר. חמי הרה"ח ר' אברהם מרדכי פלברבוים ז"ל, הפנה אותי אליו ואל ר' משה קרמר, באומרו כי הם שני הסמכויות שיכולים לכוון אותי נכונה ולהעניק הסכמה על הסידור. למרות שלא הכירני קיבל את פניי במאור פנים, שיבח אותי והביע את התפעלותו מן הסידור, עודדני מאוד והעניק לי הסכמה חמה.

כשאמרתי לו שזכיתי להיות חתן של ר' אברהם מרדכי פלברבוים, סיפר לי על הקשר המיוחד שיש לו עמו, באומרו כי חלק ניכר מהתקרבותו וההתעוררות שלו לרבינו הק' קיבל מתוקף התבערה של חמי לעבודת ה' בתקופת צעירותו. גם חמי מצדו העריכו מאוד והחשיבו כבר סמכא גדול. סיפר לי על תקופת נעוריו כיצד שהם היו בקשר, למדו והתחזקו ביחד, ועמדו בקשר הדוק מאוד. הוא ראה בו יהודי שבאמת בקי בכל ספרי ברסלב ויש לו את ההשקפה הברורה, לצד ידיעות עצומות בכל מרחבי תורת הנגלה והנסתר.

פעם סיפר לי חמי שכאשר היה מחדש בליקוטי מהר"ן חידוש עפ"י כל מיני מהלכים בקבלה, היה נהנה לשתף את ר' אברהם יצחק בחידושו ולראות כיצד רק שומע את הענין בקצרה ומיד קולט את כל המהלך ואף מוסיף לו ראיות ותוספות.

אחרי הדפסת הסידור, התחלתי לכתוב פירוש על ליקוטי מוהר"ן, והבאתי את החיבור לפני ר' אברהם יצחק להגהה. תוך כדי עיון החיבור הוא התחיל להיכנס לעניין ועלה ברעיונו להתחיל לכתוב לבדו פירוש יותר מורחב, שם יוכל להביא בפני ציבור הלומדים את חידושיו וביאוריו. שכן ר' אברהם יצחק למד את התורות בליקוטי מוהר"ן בעיון עצום, וכפי שסיפר לי פעם לדוגמא שאת תורה י"ט למד בעיון בשנות צעירותו במשך כמה חודשים בדיבוק חברים. ואכן היו לו על כל תורה מהלכים וביאורים שונים, הן על פי קבלה והן על פי ספרי מוסר וחסידות וליקוטי הלכות ועוד.

אומר ועושה, ניגש אל מלאכת הכתיבה. כאשר גם משמים סיבבו שיתפנה לו יותר זמן למלאכת הכתיבה. למרות שלא היה מורגל בכתיבה כי אם במסירת שיעורים על-פה, הקדיש לכך זמן רב, והעביר את מה שכתב לכמה וכמה אנשים שיגיהו את דבריו. אף ממני ביקש שאני יעבור על זה ואומר לו האם אכן הדברים מובנים וערוכים כראוי.

בתורות הראשונות נתן להרה"ח ר' משה קרמר שיעבור על דבריו, ורבי משה עבר ממש מילה במילה על כל התורות הראשונים. ר' משה בעצמו אמר לי פעם שהוא מפיק הנאה מרובה מן הביאור וכי ר' אברהם יצחק הוא מהמעיינים הגדולים בליקוטי מוהר"ן וזכותו גדולה מאוד. ב"ה הציבור נהנה מן הספרים שנמכרו ללא כוונת רווח, מתוך מטרה לפתוח צוהר של הבנה בליקוטי מוהר"ן לכמה שיותר קהלים, כאשר הלומד בספריו רואה בין השאר כיצד כל קטע קטן בליקוטי מוהר"ן מכיל בתוכו יסודות רבים מספרי קבלה מוסר וחסידות.

אי אפשר לתאר כמה מאמצים ויגיעה השקיע בחיבור. במשך שעות על גבי שעות ליטש והגיה ודקדק. הוא חתר להביא את התוכן לרמה הגבוהה והמדויקת ביותר, והשקיע בכך כוחות עצומים. חודשים ארוכים היה שוקד על כל פרט, מוסיף מראי מקומות וביאורים - וככה ב"ה זכינו לכרכים שיצאו לאור עד כה. בחצי שנה האחרונה דיבר הרבה על כך שברצונו להזדרז ולהספיק יותר...

בספרים האלו ניכרת גאונותו ובקיאותו בכל חלקי התורה. בניגוד לעוסקים במלאכת העריכה בדור האחרון, עד ממש לאחרונה לא היה ברשותו תוכנות חיפוש, ואת כל מראי המקומות שהוא מביא בספר מספרי הקבלה המוסר החסידות, נגלה ונסתר, ש"ס ופוסקים, הכול דברים שלמדם וזכרם בעצמו.

יצא ששאלתיו על ציטוטים ומקורות לכל מיני דברים, ותוך דקות ספורות השיבני את המקור המדויק לדבר. ולמרות גדולתו התורנית המפעימה, מעולם לא עשה מעצמו עסק ולא ביקש לנופף בגאונותו, כברסלב'ר חסיד אמיתי התהלך בין האנשים בפשטות, כשווה בין שווים, דיבר עם כולם ב"גובה העיניים" בנעימות ופשטות. אולם מי שקצת דיבר אתו בנגלה ובנסתר, עמד על בקיאותו העצומה וראשו החריף.

תמיד למד ליקוטי מוהר"ן בעיון - שח חתנו כבנו ר' אלעזר אנגל. לפני שנים רבות כבר חיבר ספר קטן 'מקור חכמה' על תורה א', ואף רשם מחברות רבות על מספר תורות וכן על כמה מעשיות מסיפורי מעשיות. לפני כשמונה שנים, התפנה מתפקידו בישיבת ברסלב - שם היה לומד בבוקר את סוגיות העיון עם כמה בחורים, ואחרי צהרים שימש כ'משיב' והיה אחראי על סדר הבקיאות - היה בידו את הפנאי להתחיל לכתוב את פירושו, וגמר בדעתו לסדר את הפירוש לפי סדר מהלך התורות, והתחיל בתורה א' והלאה. הציבור התלהב מאוד מהביאור שהלך והשתפר מכרך לכרך.

היתה לו תכנית סדורה לסיים את הכל. לפני זמן עשינו חשבון מדוקדק כמה זמן לוקח לכתוב כל תורה, ויצא שתוך עשר שנים בערך הוא יסיים את הביאור על כל ליקוטי מוהר"ן - והנה פתאום הכול נעצר...

יש לציין שבתחילה היו כאלה שהרפו את ידיו, באמרם לו: מה לך להוציא ספרים, למי יש כיום כח ללמוד ליקוטי מוהר"ן בעיון? ועוד לקרוא כל כך הרבה על כל תורה? הדור צריך פירוש קל וקצר, קצת 'למעשה' וזהו. גם המדפיס אמר לו, מה אתה מדפיס כל כך הרבה ספרים? אבל בסייעתא דשמיא עצומה, עוד לפני שהספרים הגיעו לבית, כבר היה הזמנה על כל המהדורה. הספר נחטף בארץ ובחו"ל בצורה שלא תאמן.

הרה"ח ר' יהושע גרוס שליט"א: היה רגיל לדבר על מאמר רבינו בתורה י"ג, שאפילו אדם שלא יצא מהתאוות ונראה לו שלא התקדם מאומה, כאשר הוא מגיע לרבי באומן, עליו לדעת שגם אותו הצדיק מעלה בעיבור, וגם הוא מקבל תיקון עצום. והיה מרבה לדבר על הרצונות והכיסופים דקדושה שהצדיק מכניס בנפשות, גם אם הם עדיין מצויות במצב נמוך...

בהרבה מקומות נוצרו חברותות והוקמו שיעורים עם הספר זה, המשמש כמגיד שיעור נפלא. גם רבנים ומשפיעים מאנ"ש אמרו לו שלפני שהם מוסרים שיעור, הם נעזרים בספרו הנפלא על התורה בה הם עוסקים. כמעט בכל יום קיבל מכתבים והודעות וטלפונים, גם ממקומות נידחים בעולם. אברכים מכל החוגים והעדות ואף מנהיגי קהילות מפורסמים - שהספר הגיע אליהם העידו שממנו התחילו לראות את גדולת הליקוטי מוהר"ן ולהיכנס אל חדריו - רבים מהם התקשו להבין כיצד איש אחד מצליח לכתוב את כל המדורים שמרכיבים את יצירת המופת הזו.

ולמרבה הפלא - שאת כל המלאכה עשה בעצמו. לבד כתב, לבד שלח להקלדה עריכה ועימוד, לבד השיג את הכספים, לבד הלך לדפוס ולבית הכריכה. היה בדעתו להוציא ספרים נוספים על עניני ההתחזקות ועל ענין הצדיק, כדוגמת הספר "אשפוך לפניו שיחי" שהוציא על התבודדות - חבל על דאבדין.

פעם שאל אותו אי-מי, על אודות אחד הספרים מתי כבר יצא הספר? ענה לו: מה אתה שואל אותי, אני רק האיש של הדואר. כאומר, וכי שלי הוא הספר, וכי אני עשיתי פה משהו. אני כלום, הרבי רק בחר בי לבצע שליחות מסוימת ואני ממלא את תפקידי. למה הוא בחר בי? אני לא יודע. קיבלתי מתנה. אני רק מבצע את מלאכתי והולך.

לפני כל הוצאת ספר נתקל במניעות, והיה מספר לנו על כל המניעות ברוח טובה ובחיוך: "איך קוראים לזה בברסלב? מניעות.." בתקופה האחרונה עמד לקראת הוצאת הכרך הרביעי, שעומד בשלביו האחרונים ממש, ואמר לאחד חתניו: "תראה, כל ספר שיוצא יש לי מניעות, מעניין איזה מניעות יהיה הפעם, מעניין לראות ולעקוב איזה מניעות יצוצו הפעם"...

הותיר אחריו מחברות מלאים בחידושים על ספרי רבינו ובנגלה. כמו כתב ספר על ה'תכלת', על 'חלה' ועוד הרבה מאמרים על תורות. אנו מקווים להוציא את הכל לאור, אבל אפשר ללמוד מכך גם על עמל התורה שלו והשקיעות שלו בלימוד בכלל ובספרי רבינו בפרט.

"אשפוך לפניו שיחי"

כאמור למעלה, שני נקודות מרכזיות היו בחייו: התבודדות - לדבר עם ה' בפשטות בכל יום, וזכרון עלמא דאתי - שיהודי צריך לזכור על מאי להאי עלמא.

את נושא ההתבודדות הקיף בספר "אשפוך לפניו שיחי", אותו החל לכתוב בעקבות שיעורים שמסר על תורה ט"ו, בעיר אלעד ובכולל ברסלב, לפני כשבע שנים. בתורה ט"ו הרי הרבי מדבר מסוד ההתבודדות, בתוך כך כבר נכנס להסביר את הנושא לעומק, כשציבור השומעים ביקש: "במקום שהשיעורים יהיו על פי התורות, תמסור שיעורים שיבארו בהרחבה את נושא התבודדות".

בעקבות כך, החל למסור סדרת שיעורים הנוגעת בכל הנושאים הקשורים להתבודדות: יישוב הדעת, משפט, תפילה, בקשה - וכשהתקבץ חומר רב על נושא התבודדות, החליט להוציאו כספר. על בסיס שיעורים אלו נכתב הספר "אשפוך לפניו שיחי". עליו הוסיף פרקים נלבבים משובבי לב, בשפה מליצית נעימה ופשוטה, כשהוא כותב במכתב שכביכול ה' שולח אלינו, ומאידך מכתב שאנחנו משיבים ועונים לה'.

אחרי שכתב את הפרקים המיוחדים והמעוררים הללו - שמומלץ מאוד לקרוא בהם - אמר לי שהוא חש שלא הוא כתבם, אלא כמין סייעתא דשמיא התלוותה לכל זאת, היה זה בעת רצון בעת שהותו בציון הקדוש באומן ובציון הרשב"י, או סתם כך באמצע התבודדות, ופשוט הרגיש התעוררות בלבו ומיהר לקחת דף ועט, ובבת אחת שפך מלבו אל הנייר פרק שלם, ברצף, בלי תיקונים ובלי עצירות.

בספר זה בא לידי ביטוי מיוחד השילוב הנדיר בין שכל ללב...

ביישוב הדעת בלי לדחוק את השעה

מידה נוספת שהצטיין בה - אומר ר' יהושע גרוס, היא שלוות הנפש.

לפחות פעם בשבוע הייתי משוחח עמו, ויכולני להעיד בו שמעולם לא ניכר בו כעס. גם שצפו ועלו בשיחה נושאים כאובים לא נפגע נועם שיחו ושלוות נפשו. כך גם לפני נסיעות לחו"ל, בשעה שנצרך לסדר סידורים רבים, תמיד שמר על שלווה, נחת ויישוב הדעת.

תמיד דיבר עמי על כך שאסור לדחוק את השעה, בפרט בענין הוצאת הספרים. היה רגיל לומר: "עניין הספרים בוער בי, חשוב לי מאוד שהספרים יצאו כמה שיותר מהר - אבל, בלי לדחוק את השעה". את הכל עשה במתינות. ניסה להזדרז ככל שניתן במסגרת האפשר, אך ברגע שהדברים לא התקדמו - ידע להרפות. לנוכח עיכובים שונים היה אומר בניחותא וברוח טובה: "משמים מסובבים שהדברים יתעכבו... כנראה יש מניעות..."

מי שמאזין לקלטות משיעוריו של ר' לוי יצחק, יודע שתמיד דיבר על עניין ישוב הדעת ומתינות, שגם בעבודת ה' צריך לעלות מדרגה לדרגה לאט לאט, במתינות, איש איש כפי כוחו, בסבלנות ובאורך רוח, בלי לדחוק את השעה ובלי לאבד את השכל ואת הכוחות. נקודה זו היתה בולטת אצל ר' אברהם יצחק באופן מיוחד. מצד אחד הספיק הרבה, מצד שני הכול נעשה מתוך מתינות ויישוב הדעת.

תמונתו יושב שעות על גבי שעות היה יושב אצל השולחן בבית וכותב, מעיין, פותח ספרים - צרובה בלב בני המשפחה. כל השנים למד הרבה מאוד נגלה ש"ס ופוסקים וכן זוהר הק', כתבי האריז"ל. הרבה אנשים היו מתקשרים אליו כדי שימצא להם מראי מקומות. חוץ ממכתבים שהוא היה שולח לכל מיני אנשים ומקורבים בפרט בענין של התקרבות.

היה נאה דורש ונאה מקיים. פעמים רבות בשיעוריו דיבר על מדרגות גבוהות - כגון: למאוס לגמרי בעולם הזה ולרצות רק את "כלות הנפש אל האלוקים". ובאמת זאת היתה כל שאיפת והווית חייו כל הימים - מעיד חתנו ר' אלעזר אנגל.

ר' יהושע גרוס מספר: פגשתי בהלוויה בחור בישיבה קטנה מאחת מישיבות ברסלב שסיפר

לי כי הדבר שנחרט ביותר בזכרונו מר' אברהם יצחק הוא, כיצד היה מבטל לגמרי את תאוות העולם הזה. הוא לא היה יכול להבין כיצד יכולים בחורים לבזבז אפילו זמנים כמו ימי שישי וכדומה ולא לנצלם ללימוד התורה ועבודת ה'.

מהלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד

תחושת היתמות הגדולה שחשו רבים וטובים שהילכו אחרי מיטתו, וההרגשה שאיבדו אדם קרוב - נובעת בעיקר מן המידות התרומיות שעטרו את אישיותו המיוחדת של ר' אברהם יצחק.

כל מי שקצת הכירו - אומר ר' יהושע גרוס - ראה את מסירותו לכל אחד ואחד. באמת היה אכפתי למה שעובר על סביבתו. אני זוכר שכמה פעמים התקשר אלי לשאול ולהתעניין בשלום חמי, איך הוא מרגיש? מה קורה אתו? פעם כשאחד מבני המשפחה לא חש בטוב, הוא שמע על כך והתקשר לשאול איך הלה מרגיש והאם אפשר לעלות ולבקרו?

כ"איש אשר רוח בו", ידע להלך בניחותא ובנעימות כנגד רוחו של כל אחד ואחד. עם כל גאונותו ושקיעותו בעבודת ה', זכר להתייחס בפשטות ובנעימות לכל אחד. היה משתתף כל כולו בשמחות של אנשים, ומצא לו פנאי להתעניין בפרטי פרטים - בצרות ובבעיות, לייעץ לאנשים ולרדת לרמה של בן שיחו, וכמה השתדל לחזק את האנשים שהתקשרו אליו ושיתפוהו במבוכות חייהם.

תמיד כשהיינו נפגשים - מוסיף חתנו ר' אלעזר אנגל - היה מברר אצלי מה עם פלוני, מה עם אלמוני, איך ההוא מרגיש... לא הצלחתי להבין איך מצליח 'לאחוז ראש', איך מצליח להתעסק בכל כך הרבה נושאים ועם זאת מוצא זמן לשאול מה עם ההוא.

יום אחד בא אל ביתי כשכולו שבור ורצוץ. ובניגוד לרוב הפעמים שעלה הביתה והשתעשע עם הנכדים, הפעם התאנח ולא היה לו חשק לטעום מאומה. שאלנו: מה קרה? והוא סיפר ששמע עכשיו מאחד כל מיני צרות שעוברים עליו, ולבו עמו...

גם כשאבי נפטר לפני כמה שנים, הרגשתי שהוא שותף בצערי כאילו שאביו נפטר. מסירותו לכל יהודי היתה עצומה. וגם זאת ללא שעשה עסק מעצמו אלא כדבר פשוט. הוא העניק תחושה כל כך טובה למי ששיתף אותו בחייו, שהרגשת בנוח לעשות זאת...

מסכת קשריו היתה עניפה. אנשים רבים היו קשורים אליו בקשר בלתי מצוי. כשהייתי הולך איתו ברחוב בבני ברק, השתאיתי לראות שלכל מי שעובר הוא מהנהן בראשו, או מחליף כמה משפטים. בדרך זו אף הסיר הרבה התנגדויות ודעות קדומות אודות ברסלב, כאשר ראו שיש בנמצא יהודי משכמו ומעלה, נעים הליכות ובקי בכל חדרי תורה כששם רבינו הק' נקרא עליו.

בעבותות של אהבה

בלבו, לב בשר, יקדה אהבה אינסופית לרבינו הקדוש. סיפרו שבעת שהיה ניגש לציון, היה עומד במרחק מה ומסתכל על הציון, מסתכל ומסתכל עד שעיניו הצטעפו בדמעות של געגועים. רק אז היה אץ אל הציון ומתרפק עליו בכזאת אהבה והשתוקקות...

היה אוהב את הרבי בכל נימי נפשו ולבו, מקושר אליו בעבותות וחי עמו ממש את כל חייו. ואת האהבה הכבירה הזו זכה ר' אברהם יצחק להנחיל לכל כך הרבה יהודים, באמצעות שיעוריו המרובים שמסר בכל כך הרבה מקומות על פני קצוות כל הארץ.

באומן, מזכיר ר' יהושע גרוס, היה רגיל לדבר על מאמר רבינו בתורה י"ג, שאפילו אדם שלא יצא מהתאוות ונראה לו שלא התקדם מאומה, כאשר הוא מגיע לרבי באומן, עליו לדעת שגם אותו הצדיק מעלה בעיבור, וגם הוא מקבל תיקון עצום. והיה מרבה לדבר על הרצונות והכיסופים דקדושה שהצדיק מכניס בנפשות, גם אם הם עדיין מצויות במצב נמוך...

בהלוויה עמד אברך מקרית ביאליק הסמוכה לחיפה, וסיפר בדמעות שלפני שלושה שבועות הרב כרמל התחיל למסור אצלם שיעור קבוע, אחרי שהמון זמן ביקשו ממנו והוא לא היה יכול... ובדרך זו זכה לחזק אלפי יהודים, מכל הסגנונות ומכל החוגים. כל מקום ובית הכנסת שנפתח בברסלב, הוא בא וחיזק ודיבר. לכל מקום כיתת את עצמו - כאשר הרגשתו הפנימית היא: אני משרת, יש פה רבי גדול מאוד, והנני הולך להפיץ אורו ולהסביר ולבאר דבריו.

מי ימנה ומי יספור כמה יהודים זכו להתחזק ביהדותם ובהתקשרותם לרבינו הק' בזכותו - החל מיהודים יראים ושלמים, בעלי תשובה, מכל הציבורים, מכל הגוונים, ואף יהודים רחוקים ביותר. הוא התאים את דבריו לנפשות השומעים, כך שכולם הרגישו שהוא מדבר אליהם.

יראתו קודמת לחכמתו

דבר פלא הוא - שכל דברות החיזוק שהיה שופע להמונים, לא סתרו בכהוא זה את יראתו הקודמת לחכמתו. היה מלא וגדוש ביראת שמים פשוטה. היה אכפת לו כל תג של הלכה, וכמה נגע לו עד דכדוכה של נפש כל מה שקשור בצניעות ובקדושה.

מחד, חיזק כל יהודי ומסר שיעורים במקומות של בעלי בתים שידיעתם ביהדות היתה קלושה ביותר, והיה מחזקם ומעודדם באהבה גדולה ומלווה אותם בדרך העולה בית אל. - ומאידך, עמד במלוא העוז על משמר הקדושה, והתייצב בעוז על משמר הגדרים ומסורת הדורות לבלי יפרצו בה פרץ. ■

אבקשה

האור הזך, הנצחיות הברורה,
הדעת הנקיה של הרבי
גם אחרי 210 שנה

לנצח...

רצון

רצונם העז והשתוקקותם העצומה של כלליות אנ"ש המקושרים בלב ונפש לתקוות כל הדורות, **שעניינו הנשגב של רבינו הקדוש יימשך הלאה לדורות הבאים**, בדיוק כפי שניתן לנו מפי קדשו ובדרך שהועברה אלינו על ידי מוהרנ"ת – הם הם אלו שהביאו לאור עולם את היוזמה האדירה של שופר תורני רוחני שייצג את הטוהר הזה באופן עקבי.

ממון

העלות של כל המערך העצום הזה מסתכמת בכ-38,000 ש"ח בממוצע לחודש.
חלק ניכר נאסף פרוטה לפרוטה מרצונותיהם הזכים של אנ"ש, המאמינים בסגולתו וכוחו האינסופיים של רביז"ל, ומתגייסים למען עניינו אפילו בזמנים הקשים ביותר. גיוס זה מספיק על מנת לכסות את העלויות באופן הבסיסי ביותר, כשהשאר עדיין מבוסס על התנדבות חלקית או מלאה של חברי המערכת היקרים מוסרי הנפש.

להלן פירוט ההוצאות:

הדפסה: 15,000 ש"ח | **הפצה ארצית ועולמית:** 5,000 ש"ח |
כתיבת תוכן ועריכה וכו': 9,000 ש"ח | **עיצוב גרפי:** 4,000 ש"ח | **הוצאות משרד:** 5,000 ש"ח

סה"כ לחודש: 38,000 ש"ח (11,000$)

טירחה

בניית רעיונות • השגת חומרים מבוררים ומעוררים • ראיונות • כתיבה רעיונית • כתיבה תורנית • כתיבה יצירתית • כתיבה לילדים • תמלול • הקלדה • ניקוד • עריכה • הגהה • ושוב הגהה... • עיצוב • עימוד • ושוב הגהה... • סגירה והכנה לדפוס • הדפסה • כריכה • הובלה מבית הדפוס • מיון ופילוח לאזורי חלוקה • הכנת מערך חלוקה לוגיסטי • הפצה במשלוחים למוקדי חלוקה • חלוקה מבית לבית לידידי בית אבקשה • חלוקה בפריסה רחבה למספר עצום של בתי כנסת בכל רחבי הארץ • משלוח בדואר לבתים

בא להיות חלק מהדבר העצום הזה 02-5396363

"אם היה הדרך לשם מחופה בסכינים, הייתי רוחש על ידי ורגל

אור בהירות הדרכים
מים רבים לא יוכלו לכבות
ר"ה תשפ"א

בחלוף תשע עשרה שנה למתקפת הטרור הגדולה ביותר שידעה ארצות הברית, בערב ראש השנה תשס"א, חוזרים ארבעה חסידי ברסלב אל נסיעתם הפלאית בדרך-לא-דרך לקיבוץ הקדוש | **"עולה על הכל"**

דרך מחופה

י לבוא לשם על ראש השנה" (דברי מוהרנ"ת - כוכבי אור, אנשי מוהר"ן חלק ג')

סכנים

זה קרה

לפני תשע עשרה שנה בדיוק. ביום שלישי, כ"ג אלול תשס"א - שבוע בדיוק לפני ראש השנה תשס"ב. ביום ההיסטורי שנחקק בספרי ההיסטוריה לדורות.

בתוך מאה ושתיים דקות השתנתה אמריקה מן הקצה אל הקצה. עגל הזהב האמריקאי הוכנע והובס, וסוגדיו איבדו את אמונם בו. באבחת דקות הפכה מתקפת טרור מחרידה את מגדלי התאומים, הגאווה האמריקאית הגדולה, מגדל בבל המודרני, לעיסת מתכת בלולת אדם ואבנים, וגדעה את חייהם של קרוב לשלושת אלפי קורבנות.

במשך ימים ארוכים עקבו מיליוני עיניים קרועות, מכל פינה ברחבי ניו יורק רבתי, אחר עמוד הענן המיתמר אל על, ונחרדו מן הכבשן הבוער שסרב לדעוך - המעיד על מימדי האסון המפלצתיים.

בין מיליוני העיניים הנשואות השמימה, היו אלפים בודדים ששלוותם הופרה בשל סיבה אחרת והגבהת העיניים למרום היתה מהולה בתפילה חרישית, בדמעות של אמונה ותקווה. היו אלו אלפי חסידי ברסלב המתגוררים מעבר לים, הכוספים בכל לבבם להיכלל בקיבוץ הקדוש של הרבי בראש השנה.

אלו, בניגוד למיליוני האדם, לא נחרדו רק מן הידיעה על קריסתם של מגדלי התאומים, כי אם מן הידיעה שיצאה מטעם הבית הלבן, דקות לאחר מכן - על סגירה מוחלטת של כל גבולות המדינה לחלוטין באופן מיידי. בתוך שעתיים- שלוש קורקעו כל הטיסות, ונחסמה היציאה מארצות הברית לכל יעד שהוא. אין יוצא ואין בא!

הבשורה נחתה על ראשם כרעם ביום בהיר. לכולם כבר היה כרטיס טיסה מסודר בימים הקרובים, הלב הכוסף אל המעיין ספר את הימים ואת הרגעים, והנה לפתע פתאום - נערמת בדרכם כזו מניעה...

המסקנה המתבקשת שיאלצו לחוג את ימי ראש השנה הרחק מאומן, לא הצליחה להתעכל בתודעתם ולהתקבל בנפשם. על אתר, כדרכם של חסידי ברסלב, גמלה בלבם ההחלטה כי לא בקלות ירימו ידיים מול המניעות הנערמים בדרכם אל הרבי. יעשו הכול, כאשר לכל - כמיטב מסורת אבותינו - על מנת לפרוץ את המחיצה המבדלת, יהיה המחיר אשר יהיה. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה.

בשורות הבאות יובא סיפורם הנפלא של אלו שלא נכנעו למניעות ויצאו לדרך הארוכה והמפרכת, תוך שהם גומאים מרחקים עצומים, חוצים גבולות יבשתיים ואוויריים, עד שזכו לעמוד - חלקם בדקות האחרונות טרם התקדש חג - על מפתן הציון הק', חלקת מחוקק ולהימנות בין באי הקיבוץ הקדוש.

אנ"ש בדרך לאומן בשדה התעופה קנדי שבניו יורק (צילום: יוסי גולדברגר)

אמנם בשנה ההיא, זכו רק מאות מבין אנשי שלומינו שבארה"ב ליטול חלק בקיבוץ הקדוש, ואילו אלפים-אלפים הרגילים לבוא מידי שנה השתתפו אך ורק במחשבה ובלב - אך קבוצה זו שלא אמרה נואש וזכתה להגיע, האירה בלב כל באי הקיבוץ הקדוש התחדשות נפלאה בכוח האמונה בכוחו של צדיק.

שמחה אין קץ הציפה את לבם של אנשי שלומינו, בראותם את אותם מתי-מעט מופיעים בליל ראש השנה בחדוות מנצחים, כאשר כוח רצונם ואמונתם הגדולה מסייעים בעדם לצלוח את כל המניעות וליטול חלק בתיקון העולם.

שערי דמעות לא ננעלו

ר' נחמן פריד מבורו-פארק שזכה להימנות על אותם יחידי סגולה משתפנו בחוויות, בתהיות, בקשיים, ובדמעות. כל פרט מאותה נסיעה צרוב בזכרונו בבירור. לרגעים קולו משתנק ועיניו נמלאות דמעות רותחות מלאות בגעגוע תזכורת מאותם ימים רצופי קשיים אך מלאי תהיה וכיסופין.

אבי עסק למלאכתו כסוכן נסיעות ונטל חלק רב בהבאת אנשי שלומינו לציון המצוינת אף בשנים בהן רוסיה הקומוניסטית היתה סגורה ומסוגרת (ראה מסגרת). חודש לפני פיגוע הטרור שהביא לידי קריסת מגדלי התאומים, בעיצומה של מלאכת הזמנת הכרטיסים לאומן עבור מאות רבות מאנשי שלומינו דשם, לפתע פתאום הלך לעולמו.

בכ"ג אלול כששמענו את מימדי האסון הנוראי, ההלם ניסר באוויר. בעשרים וארבע שעות הראשונות לא יצאנו מהבתים כלל. הייתה תחושה קשה שהנה הנה אנו לקראת מלחמת עולם, ממש פחד פחדים. אמנם מארץ ישראל יכלו לנסוע כרגיל, אך בארה"ב נסגרו השמים, וקו האופק היה נקי מכל כלי טיס אזרחי. הדאגה והחשש שקיננו בלב כולם היה - מה יהיה עם ראש השנה של רבינו.

ביום רביעי בלילה, בחלוף שלושים ושש מהפיגוע, יצאנו יחד עם רבים מאנ"ש לאחד משני שדות התעופה הגדולים שבארה"ב 'קנדי' ו'נוארק', אך הכל היה סגור ומסוגר. שהינו שם במשך כמה שעות עד שהבנו שמשם לא תצמח הישועה, הדרך היחידה היתה לנסוע בדרך יבשתית לקנדה, משם קיווינו למצוא דרך לנסוע לקייב או ליעד ביניים כל שהוא. יצאנו אפוא לדרך הארוכה. למרות השמועות כי יתכן והגבול היבשתי סגור אף הוא, נסענו במשך לילה שלם עד הגבול הקנדי, אולם לצערנו אשר יגורנו בא לנו, עמדנו בפני קיר אטום. הגבול סגור. אין יוצא ואין בא.

שבנו אפוא על עקבותינו לבורו פארק, מותשים ושבורים, אך בלבנו עדיין תקווה איתנה ותפילות לוהטות שנזכה להגיע. אמי תחי' שלקחה על עצמה את עול משרד הנסיעות של אבי ז"ל הזמינה לנו מקומות 'סטנד ביי' (רשימת המתנה) בכמה טיסות למוצאי שבת, על מנת לשמור על כל האופציות פתוחות במידה ויפתחו השמים, ובמקביל יצרה קשר עם כל סוכני הנסיעות האפשריים, אולם כולם השיבו את אותה תשובה: אין טיסות בכלל!

כל יום שעבר הגביר את געגועינו. קיווינו שעד שבת כבר נצליח לצאת מגבולות אמריקה, אך הנה בא ליל שבת ואנו עדיין כאן. אחד מאחיי ערך שמחת 'שלום זכר' לרגל הולדת הבן בבית אמי, כלל אנ"ש המתגוררים באזור התכנסו ובאו, ומטבע הדברים נושא השיחה הבוער ביותר היה כיצד להגיע לאומן. כולנו יודענו כי נותרו

ראש ה'אינטוריסט' שעשה תשובה

לא נוכל להזכיר את הרה"ח ר' שלמה פריד ז"ל, אביו של ר' נחמן פריד שסיפורו מופיע בכתבה - מבלי להזכיר את פועלו רב השנים להביא את אנשי שלומינו לאומן, בדרכים לא דרכים, עוד בעת היה מסך הברזל סגור ומסוגר.

ר' שלמה שהיה חסיד ברסלב נלהב ואחד מתלמידיו של הרה"ח ר' צבי אריה רוזנפלד ז"ל, 'הפך עולמות' על מנת להגיע לציון הקדוש הן עם הרב רוזנפלד והן באופן עצמאי.

בשורות הבאות נספר את סיפורה של הנסיעה הפלאית אותה נסע ר' שלמה יחד עם בנו הקטן ר' נחמן, בטרם הגיעו לגיל שבע. לאור שיחתו של רבינו הק' "שיהיה שמור מן החטא", התאמץ מאוד ר' שלמה על מנת להוציא את הדבר מכח אל הפועל, ואף השקיע לשם כך את כל חסכונותיו. מובן כי אומן שהיתה יעד צבאי באותם שנים, היתה מחוץ לתחום ולא היה ניתן לקבל אישור משום גורם רשמי לבקר בה.

משרד התיירות האוקראיני - האינטוריסט - שהיה בעצם שלוחת ריגול של הק.ג.ב אחר תיירים, היה עוקב ושומר על צעדיהם של התיירים בכל דרך, וקשה היה לחמוק מעיניהם הבולשות. באחת הנסיעות בה נסע עם הרב רוזנפלד נחתו השניים באודסה, שם שוכנו אחר כבוד במלון המפוקח על ידי האינטוריסט. תכניתו של ר' שלמה היתה כי יבקש אישור לנסוע לקייב ובדרך יסטה מהמסלול וייכנס לומר את עשרת המזמורים באומן.

וכך הווה. ר' שלמה יצא לדרך מאודסה לקייב כשהוא מבטיח לנהג תשלום מכובד עבור סטיה מהמסלול, אולם בשעת מעשה פקו ברכיו של הנהג והוא סירב בכל תוקף לעשות זאת, גם לא בעבור הון. וכך הם המשיכו לקייב מבלי שזכה להגיע לציון הק'.

משבש לארה"ב טיכס ר' שלמה עצה מה ניתן לעשות וכיצד יוכל לזכות ולבוא אומנה עם בנו הקטן, ואז צץ במוחו רעיון: עליו לטוס לויניצה שאומן נמצאת במחוזה, שם יקל עליו להגיע אומנה. אומר ועושה, קם וטס עם בנו הקט שטרם מלאו לו שבע שנים ונחת בויניצה. גם שם קיבל את פניו ראש האינטוריסט המחוזי שהסביר לו היכן מותר לו לבקר, אולם כשניסה להעלות את אומן, ענה לו הלה בשלילה מוחלטת: "אומן נייט!" (-אומן, לא!).

צער רב נצטער ר' שלמה בכך, והוא החליט שעליו להגיע לציון הק' עם בנו בכל דרך. באישון לילה הופיעו השניים בתחנת המוניות המקומית, שם איתר ר' שלמה נהג יהודי שעדיין זכר מעט יידיש, נטלו הצידה והבטיח לו שלוש מאות דולר טבין ותקילין באם יאות לקחתו אומנה. סכום זה שהיה שווה ערך לפחות כמו עשרת אלפי דולרים כיום - דיבר אל לבו, ולמרות החשש החליט שהוא נוטל על עצמו את המשימה.

ר' שלמה פריד בחברת איש האינטוריסט ראש השנה באומן תש"ן

הם יצאו לדרך, אולם לאחר מספר שעות רואה ר' שלמה את השילוט המורה על קייב. כששאל את הנהג לפשר הדבר, השיב הלה כי חזר בו והחליט שלא להיכנס לאומן. בצער רב נאלצו השניים לשוב על עקבותיהם, יתרה מזאת, מרוב הפחד שקיבל הנהג הוא החליט למוסרם היישר לידי ה'אינטוריסט' ה"אדיבים", שהגיעו ולקחו את ר' שלמה לחקירה בת שלוש עשרה שעות!

ר' נחמן שהיה אז ילד קט, מספר ל'אבקשה' כי בכל אותם שעות מי שדאג לו היה סגן יו"ר האינטוריסט המחוזי - אדם בשם אנטול. הוא נטל אותו לפארק המקומי ואף קנה עבורו מיני פירות ומגדים. בסופו של דבר השתכנעו החוקרים כי אין מדובר במרגלים, כי אם ביהודי ברסלבי שחפץ בכל מאודו לבקר באומן. אולם בפועל, התמידו בסירובם ולא הרשו להם להגיע לאומן בשום פנים ואופן.

אנטול שראה את צערם, שאלם האם ישנו יעד שבו כן ירצו לבקר ור' שלמה ביקש שייקחום למעזיבוז שם אמר עם בנו את התיקון הכללי כשהוא מבקש מהבעש"ט הקדוש שיהיה שליח אל נכדו - רבינו הקדוש - שהבטיח מה שהבטיח, ויעלו הדברים כאילו אמרם על קברו...

לאחר חזרתם לאמריקה פנה ר' שלמה אל הרב ביק שהיה הרב של מעזיבוז' לפני המלחמה, וסיפר לו את הסיפור. הרב ביק התרגש מאד, ואמר לו לר' שלמה שככל הנראה הוא היהודי הראשון שזכה להגיע מחוץ לאוקראינה כדי להשתטח על קבר הבעש"ט, מאז המלחמה.

החידוש העצום שבאותה הנסיעה היה שמאז נוצר קשר מיוחד בין ר' שלמה לאנטול, עד כדי כך שאנטול אמר לר' שלמה שבכל פעם שירצה לבקר בויניצה עליו לשלוח לו מכתב, ובאם אנטול ישיב לו ש"מזג האויר בוינצה מעולה" אות וסימן הוא כי הוא יכול לבוא שוב.

ר' שלמה עט על כך כמוצא שלל רב, ולא חלף זמן רב עד שהופיע בויניצה שוב. אנטול שמונה כבר ליו"ר האינטוריסט המחוזי היה למארחו האישי ואף דאג לציידו במסמכים הדרושים ולקחו באופן אישי ברכבו לאומן!

בהמשך התחזק הקשר ביניהם כל כך עד שאנטול אמר לר' שלמה כי באם יחפוץ לשלוח ידידים נוספים עליו לציידם בכרטיס הביקור שלו ובחתימת ידו, ואז, הוא - אנטול - ידאג אף להם וייקחם אומנה.

ואמנם, מעת לעת היה ר' שלמה שולח יחידי סגולה שומרי סוד שהיו נוסעים עם אנטול, באחת הפעמים כשהגיע רגע מתאים שאל ר' שלמה את אנטול מדוע הוא כה מסייע לאנ"ש, מה עומד מאחורי כל זה. או אז פתח אנטול את סגור ליבו ואמר לו: אומר לך את האמת, כמה חודשים לפני שנפגשנו הסתלקה לעולמה אמי המנוחה. שעות לפני הסתלקותה קראה לי ואמרה, אנטול יקירי, דע לך כי אינך גוי, יהודי הינך, ועליך להשתדל לסייע ליהודים ככל יכולתך...

אנטול המשיך לסייע לאנשי שלומינו בכל עת מצוא, ואף בראש השנה הראשון בשנת תש"ן הוא היה האחראי לארגון קווי האוטובוס והנסיעות. כעבור שנתיים, עת החל גל העליה העצום לארץ ישאל, סייע ר' שלמה רבות לאנטול לעלות לארץ ישראל.

אנטול שעלה ארצה, החליף את שמו לנתן, חזר בתשובה והכיר את בוראו. בכך נשלם לו מעגל פלא שראשיתו בערבות אוקראינה אי שם בשנות השבעים וסופו כאן - על אדמת ארץ הקודש.

לנו יומיים בלבד בכדי להגיע... בתוך כדי דברים שמעה אמי את השיח העולה מן הסלון והכריזה בקול: "אין שום סיכוי להגיע, ניסיתי הכל!".

רוחנו נפלה בקרבנו. בלבי התרעמתי מעט על כך שלא הותירה בדבריה פתח כלשהו של תקווה, וחיזקתי את הציבור שאסור להתייאש מתפילה וכיסופין. במקביל, רבים מקרב אנ"ש החלו לחשוב כיצד להתארגן לתפילה בבורו פארק, אם וכאשר: מי יהיה החזן, היכן יתפללו. לבי חישב להתפלץ! מעולם לא שהיתי בראש השנה בבורו פארק. אף לפני פתיחת השערים שהינו במירון על ציון רבי שמעון בר יוחאי. הרהורי ייאוש החלו להזדחל למחשבותיי, השתדלתי לסלקם ולא להניח להם מקום.

בעת רעוא דרעוין למדנו כל הציבור את תורה מ' בחלק שני, העוסקת במעלת הנוסע לצדיק על ראש השנה. מה אומר ומה אדבר, עד עצם היום הזה מונח בפי טעמה הערב של תורה זו שנלמדה בבכיות עצומות של כל הציבור. אי אפשר לתאר את עוצמת הכיסופין, הגעגועים, שהתעצמו לנוכח תחושת חוסר האונים. תוך כדי הלימוד קמנו והחלנו לשיר בגעגועים וכיסופים עצומים את המנגינה המפורסמת "אומן אומן ראש השנה" ו"מי יתן לי אבר כיונה". חלל ביהמ"ד נמלא בקולות התייפחות וגעגועים עד שמי השמיים...

מיד לאחר הריקודים שמענו פתאום קול מבחוץ. ברגע הראשון לא האמנו למשמע אוזנינו, אך ברגע השני פרצנו כולנו בריצה לחצר בית הכנסת, נשאנו עינינו למרום ונוכחנו לראות כי אכן לא טעינו - מטוס נוסעים אמיתי של חברת התעופה "לוט" הפולנית חורש את קו הרקיע. צהלת תרועה פרצה מפינו: נפתחו השמיים!

מיהרנו לגשת לתפילת מעריב בשמחה עצומה בקולות וברקים. מיד לאחר הבדלה הורדו חיש למטה המזוודות שהיו ארוזות כבר מאמצע השבוע ומיהרנו לנסוע במהירות לשדה התעופה.

אי אפשר לתאר את עוצמת הכיסופין, הגעגועים, שהתעצמו לנוכח תחושת חוסר האונים. תוך כדי הלימוד קמנו והחלנו לשיר בגעגועים וכיסופים עצומים את המנגינה המפורסמת "אומן אומן ראש השנה" ו"מי יתן לי אבר כיונה". חלל ביהמ"ד נמלא בקולות התייפחות וגעגועים עד שמי השמיים...

כשנכנסנו אל בית-הנתיבות קידם את פנינו שקט עצום, דממה שאין ניתן לתארה. דומני כי מיום הקמת שדה התעופה לא שרר בו שקט כה מצמית. הכל היה ריק ושומם, סגור ומסוגר, פה ושום יכולת לראות אנשים נואשים שעושים מאמץ לפרוץ את ההסגר ומנסים למצוא טיסות ליעדים מיעדים שונים.

רבים מאנשי שלומינו עמדו שם, מנסים כל דרך אפשרית למצוא טיסה. בירור קצר העלה כי ישנה טיסה לוורשא עם חברת 'לוט' הפולנית. דא עקא, שההנחיות הפדרליות לא אפשרו לרכוש כרטיס במקום כי אם לאלו שהזמינו מראש. כאן התברר למפרע כי תושייתה של אמי להזמין מקומות בכמה מטוסים בכדי "לשמור את כל האופציות פתוחות", עמדה לימיננו. הסתבר שהוזמנו עבורנו מקומות 'בדיוק' לטיסה זו...

קבוצתנו שמנתה שבעה עשר איש, הורשתה לעלות אל הטיסה. חוץ מאתנו אף אחד לא קיבל את האישור הנכסף, אף לא אנ"ש שעמדו עמנו בשדה התעופה. בודדים אך מאושרים התיישבנו במקומותינו, כשפינו ממלל תפילות ותחנונים על אלו שנותרו בשדה התעופה. ביום ראשון בשעות הצהריים נחתנו בוורשא, שכרנו רכב משא גדול - ללא כיסאות - ובמשך כל שעות הנסיעה, קרוב לעשרים שעות של טלטולי דרכים, ישבנו על כיסאות מתקפלים...

בדרך הספקנו לעצור לתפילה קצרה במעזיבוז. בעומדינו לסליחות 'זכור ברית' על אם הדרך התקשרנו בדעתנו עם כלל אנשי שלומינו העומדים ושופכים צקון לחשם. בהתרגשות עצומה עומדות היו רגלינו בשעריך אומן, בערב ראש השנה בשעה 14:00 בצהריים, כשאת ההתרגשות והשמחה אי אפשר לתאר בשום צורה.

בחסדי השי"ת חוץ מקבוצתנו, היתה עוד קבוצה גדולה של למעלה ממאה איש שהצליחה להתארגן עם טיסה ישירה לקייב שיצאה ביום ראשון בלילה. הם נחתו בקייב שעות ספורות טרם התקדש החג והגיעו לאומן ממש בדקות האחרונות...

"אין ספק", מסיים ר' נחמן את סיפורו בנימה של התרגשות, "שגם היום - תשע עשרה שנה לאחר מכן, כאשר שוב השערים נעולים ואי הוודאות שולט, מי שבאמת מאמין שיגיע ורוצה

למרות שר' אברהם הינו בן ארץ ישראל, נוהג הוא לשהות ימים רבים בארצות הגולה לרגל עסקיו, מה שהביא לידי כך שבאותו יום שלישי, כ"ג אלול תשס"א, מצא את עצמו בארץ זרה סגורה ומסוגרת כשליבו בל עימו ומשאת נפשו רחוקה ממנו מאי פעם.

"מרגלא בפומיה דהרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל שלרבינו הקדוש יש לבוא מארץ ישראל" - פותח ר' אברהם, "וכך היה מקובל בידי, שאף אם הנני שוהה בחוץ לארץ לרגל עסקיי הריני מקדים ושב לארץ ישראל ומכאן אני יוצא לאומן.

בניגוד להרגלי, דווקא בשנה ההיא לא עלה בידי לשוב לארץ ישראל, והזמנתי כרטיס טיסה ישירות לקייב במשרד הנסיעות של ר' שלמה יבשתית בת יממה לקליפורניה. הקמנו כמין חמ"ל שבו עלתה לדיון כל דרך אפשרית. התקשרנו ובירדנו, במשך יומיים הפכנו כל אבן, אולם כל האופציות היו לא רלוונטיות, אם מחמת סגירת הגבולות ואם מחמת אורך המסלול שהיה ארוך מידי ביחס לימים הספורים שנותרו בידינו...

לא אוכל לתאר את עומק הצער והשבר... ישבתי בגינה הקטנה שמאחורי הבית ובכיתי בדמעות שליש לפני ה' יתברך: היתכן שלא אהיה בקיבוץ הקדוש... במשך שעות רבות חיליתי את פניו בכל לב שאמצא את הדרך לצאת מן המדינה הסגורה במצור ולבוא אל המקום אליו נשואות עיני וליבי עוד מימות הקומוניזם. אדהכי והכי פרשה שבת המלכה את כנפיה, לא לפני

הרב מנחם דוד וועבער

להגיע - בוודאי יצליח להגיע. כל מה שצריך, זה פשוט לא לכבות את הרצון. כל אחד יכול להגיע, צריך רק לרצות ולא להרפות".

מסביב לגלובוס על חשבון רבינו

את ר' אברהם (שם בדוי), חסיד ברסלב ותיק מזה עשרות בשנים, תפסנו לשיחה בעת ההכנות המוקדמות לנסיעה לציונו הקדוש לקראת ראש השנה תשפ"א. ר' אברהם לא פספס אפילו ראש השנה אחד אצל רבינו מהיום בו זכינו ונפתחו הגבולות. אף השנה, אין ר' אברהם מרשה לעצמו ליטול סיכונים ולאבד את המרגניתא הנפלאה הזו, ועל כן יוצא הוא שבועות מספר טרם התקדש החג.

בשיחתנו אנו שבים באחת לזכרונות ערב ראש השנה תשס"ב, אותה שנה לא שגרתית שהביאה אף אותו להתנסות בכור האמונה והכיסופין עד לקצה גבול היכולת.

פריד ז"ל - שנוהל על ידי אלמנתו. התאריך בו הייתי אמור לצאת היה יום שלישי כ"ג אלול. אולם, למרבה הפלא כשהגעתי ביום שני, יום לפני הנסיעה, למשרד הנסיעות כדי לקבל את הכרטיס, התרחשה תקלה והכרטיס לא היה בידם. כמובן שהצטערתי מאוד, אך אנשי המשרד התנצלו בכל פה על העיכוב והבטיחו לי כי למחרת ביום שלישי, יום הנסיעה, אקבל את הכרטיס לידי.

כמובן, מיד בשומעי על אסון התאומים המזעזע חשכו עיני... ימים ספורים לפני כן שהיתי על גגו של מגדל התאומים לצורך כלשהוא... מי היה מאמין שלא יחלפו ימים ספורים והכל יהפוך עיי חרבות...

לאחר שניסינו לעכל את הבשורות האיומות אליהם התוודענו באסון המגדלים, התחלנו לחשב את דרכינו כיצד להגיע אל ציונו הקדוש. התכנסנו יחד עם כמה ידידים בני המקום והחלנו לחשב את צעדינו. הבנו כי אנו מצויים במרוץ כנגד הזמן, ויש למצוא כל דרך לפרוץ את ההסגר. הבאנו בחשבון כל אפשרות, ימית או אווירית, לא היתה אופציה שלא נבחנה - החל משכירת יאכטה פרטית והפלגה למדינה שכנה, ועד נסיעה שביקשתי מבניי תושבי ארץ הקודש שכבר היו באומן לקרוע שחקים ולחלות פני ק-ל בציונו הקדוש שאזכה לשבר את כל המניעות ולבוא להיות על קברו בראש השנה.

עם צאת השבת שעטנו לבית הנתיבות 'קנדי' בניו יורק שהיה שומם לגמרי. היה בידי כרטיס טיסה של חברת 'לוט' הפולנית לקייב, אולם אף נציג של חברת התעופה לא היה שם וכרטיס הטיסה היה חסר ערך. היינו קבוצה של שלושה אנשים, ולפתע ראינו מרחוק המולה כלשהי בסמוך לדלפק הטיסות של חברת 'לופטהנזה' הגרמנית. ניגשנו לשם והתחלנו לדבר בלהט ובקול רווי תחנונים שעלינו להגיע באופן דחוף לאוקראינה, ביקשתי שיעשו כל דרך לסייע בידינו ואף הצטיידתי בסכום של אלפי דולרים. מוכן הייתי לשלם כל הון דעלמא ובלבד אזכה לעלות ולהיראות בציון הקודש אומנה.

דבריי שיצאו מן הלב נכנסו בחסדי שמים באוזניו של הערל שעמד שם, והלה השיב לי כי כעת יוצאת טיסה יחידה לפרנקפורט. אמנם הוא איננו יודע כיצד נמשיך משם לאוקרינה, כי אין טיסת המשך שלהם לאוקראינה. אמרתי לו:

ישבתי בגינה הקטנה שמאחורי הבית ובכיתי בדמעות שליש לפני ה' יתברך: היתכן שלא אהיה בקיבוץ הקדוש... במשך שעות רבות חיליתי את פניו בכל לב שאמצא את הדרך לצאת מן המדינה הסגורה במצור ולבוא אל המקום אליו נשואות עיני וליבי עוד מימות הקומוניזם.

"משם אמצא כבר דרך להמשיך, העיקר שאעזוב את אדמת ארצות הברית". הוא נטל ממני את כרטיס הטיסה הפולני ונתן לי עבורו כרטיס טיסה לגרמניה, בלא ליטול אף לא סנט אחד בשכרו...

יצאנו לדרך בהקלה עצומה מחד, ובמתח סמוי מאידך. המירוץ נגד הזמן החל...

בעלות השחר של יום ראשון הגענו לפרנקפורט, שם עוד הספקנו לטבול במקווה המקומי והתפללנו בחיות והתלהבות בבית הקהילה המקומית, ומיד הזדרזנו להמשיך במסע. מעשה נסים ופלא התרחש אז כאשר נציגי חברת התעופה הגרמנית שהיו במקום, פשוט התקבצו כולם יחד והוגיעו מוחם ודעתם במשך כמה שעות כיצד נוכל להספיק להגיע בזמן שנותר. נתיבי התעופה שהשתבשו ברמה עולמית לא הקלו על המלאכה. הם בחנו עבורנו אופציות שונות, פתחו מפות וחישבו חישובים רבים ושונים, כגון אם כדאי לשלב נסיעה ברכבת, והאם להגיע מכיוון כזה או אחר, ואיזו היא הדרך שאגיע טרם יתקדש החג אומנה - ויהי לפלא.

לבסוף התברר שהאופציה הנכונה ביותר היא לנסוע בחברת 'טורקיש' הטורקית לאיסטנבול ומשם לאודסה. ושוב עולה אני על מטוס בלא שאדרש לשלם מאומה - -

הגענו לאיסטנבול וכעבור שעה עלינו על מטוס לאודסה, כששוב למרבה הפלא איננו נדרשים לשלם מאומה. בליל 'זכור ברית' נחתנו באודסה בשמחה עצומה וכעבור כמה שעות דרכה רגלינו בקלויז, בעת חזרת הש"ץ של תפילת שחרית, כשפינו מלא שירה כים ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע בראותנו עין בעין כי מי שאינו מתייאש, רבינו הקדוש יכול להפוך עולמות ולהביאו בדרך לא דרך, חינם אין כסף.

ששת הראשונים שהגיעו עוד לפני שבת

סיפורים רבים ונוספים ניתן להעלות עלי כתב - כיצד הצליחו להגיע אומנה כל אלו שצלחו את כל המניעות, איש איש וסיפורו, אולם ללא ספק הסיפור המפתיע ביותר היה של ר' מנחם דוד וועבער שהצליח להגיע עוד לפני כניסת השבת לאומן. סיפור זה מפתיע במיוחד לאור העובדה כי עד למוצאי השבת היו הגבולות סגורים לגמרי, כפי שתואר עד כה - ומעשה שהיה כך היה:

בתחילה לא שמעתי כלום על האסון שהתרחש. טיסתי אמורה הייתה לצאת ביום שלישי כ"ג אלול. לאחר תפילת שחרית פגש בי ידידי ושאלני אם אני נוסע לאומן, השבתי בוודאות מוחלטת: "בוודאי מה השאלה?"... הלה הבין כי עדיין לא התוודעתי לקורות השעות האחרונות וגולל בפני את הבלבול והשגעון ששולט בכל המערכות. שערות ראשי סמרו בפרט לנוכח העובדה שכל המטוסים קורקעו. באותו רגע חלחלה בי ההבנה כי אנו מצויים בבעיה מורכבת ביותר...

ידיד היה לי שהתעסק במכירת כרטיסים מוזלים לאומן, ושבועות ספורים לפני כן סיפר לי על ידיד שלו, יהודי הנמנה על חסידי בעלזא במונטריאול שבקנדה, שגם הוא מוכר כרטיסים בזול. הלה ביקש ממנו שיעביר אליו מעט לקוחות וישתף עמו פעולה באופן שיסייע לפרנסת שניהם. לפיכך הציע לי להזמין דרכו כרטיס במחיר משתלם במיוחד. הסכמתי וקניתי את הכרטיסים לאומן דרכו. עתה, כשהבנתי שאנו מצויים במצב לא שגרתי בעליל, הלכתי ליישב דעתי מה לעשות ולפתע נצנצה בקרבי ההבנה כי ניתן לנסוע דרך מונטריאול שבקנדה.

הרמתי טלפון ישיר לסוכן הבעלזאי ושאלתיו בדריכות האם הגבולות הקנדיים פתוחים, להפתעתי הלה השיבני בחיוב. מיד השבתי לו שאני רוצה לנסוע. ביום רביעי בבוקר התארגנו יחד קבוצה של כמה ידידים שביקשו להצטרף לנסיעה. הבוקה והמבולקה עדיין שלטו בכל, והדבר היה נראה רחוק מאי פעם. שום טיסה לא עלתה לאוויר.

מחמת שחששתי כי שותפיי לדרך יתלבטו כל הדרך האם הצעד הזה נכון והאם איננו עושים את הנסיעה הארוכה הזו - המתארכת כדי שמונה שעות נסיעה - לחינם, התניתי עמהם מראש כי מי שיוצא עמי עליו לדעת כי אין דרך חזרה. אנו נוסעים ולא מרפים עד להגעה לשדה התעופה. כך האיר ה' בדעתי.

ביום רביעי בלילה יצאנו יחד עם עוד חמישה ידידים. כעבור כמה שעות של נסיעה אומר לי אחד מידידיי, שאמו התקשרה ואמרה לו שהגבולות הקנדיים נסגרו ועל כן עלינו לשוב על

מים רבים
לא יוכלו לכב
ר"ה תשפ"א

עקבותינו ולנסוע חזרה. אמרתי לחברי בעדינות אך בתקיפות, שאם הוא חפץ בכך יש ביכולתי להשאירו באחת הערים שנעבור דרכם, משם ימצא דרך לשוב אחורנית, אולם אנו ממשיכים!

נסענו במשך כל הלילה. עם שחר של יום חמישי עצרנו לתפילת שחרית נרגשת ביער, ולאחר מכן התקשרתי לסוכן הנסיעות הקנדי לומר לו שאנו בדרך. אולם, אשר יגורתי בא - ולצערי הוא בישר לי שאין לי למה לבוא ושהשמיים כבר נסגרו והגבול נעול. משום מה נתן ה' בדעתי להתעקש. ביקשתי ממנו רק את כתובת משרדו - והמשכנו בדרך, ואכן, למרבה הפלא, כשהגענו לגבול הקנדי אפשרו לנו לעבור ללא בעיות מיוחדות. נס גלוי היה לנו.

ר' נחמן פריד יחד עם אביו ר' שלמה

מעודדים מהנס הראשון המשכנו למשרד הנסיעות. כשהגענו למשרדו שבקנדה ראיתי תכונה רבתי במשרד. היו שם הרבה מאנ"ש שרצו לטוס לאומן ואף קבוצה גדולה של חסידי בעלזא שרצתה לנסוע לארץ ישראל לראש השנה. סוכן הנסיעות שראה שהגעתי תמה בפניי מדוע עשיתי את כל הדרך. "הלא אין לי דרך לעזור לך?"

לקחתיו לצד ואמרתי לו: תראה, לך יש עמלת סוכן שאותה אתה מרוויח, אני אתן לך אותה בכל מקרה - גם אם לא נטוס, אם כן מה זה משנה לך, תזמין לנו כרטיסים וה' יעזור.

בשמעו את הדברים, הואיל אפוא בטובו להזמין לנו כרטיסים לטיסה שהיתה 'אמורה' לצאת באותו יום. אך הודיענו שהזמין עבורנו כרטיסים ומיד יצאנו אל שדה התעופה. כאן ארע הנס השני, הגדול והמשמעותי. הסתבר שישנה טיסה אחת ויחידה של חברת "אייר קנדה" שיוצאת לפרנקפורט, בכדי להטיס אישיות חשובה שהגיעה לביקור - וחברת התעופה נאותה להעלות גם אותנו אל אותה הטיסה.

משדה התעופה לקחנו מונית והגענו לאומן ביום שישי סמוך לשבת. ההתרגשות היתה גדולה מאוד. כשהגעתי לציון נזכרתי שלפני שנים, כאשר נגאל הציון בממון רב זכיתי להיות בין אלו שגייסו סכומים גדולים מנדיבי עם בעבור משימה עצומה זו. חשתי כי כעת רבינו הקדוש לא נותר חייב והשיב לו בכפל כפליים.

בשבת קודש פעלתי שיכריזו ב'קלויז' בפני כל הציבור להתפלל בעבור אנ"ש דאמריקה, שיזכו להגיע אף הם לקיבוץ - ואכן התארגנו לאמירת תהילים ברוב עם בציון הקדוש בשבת אחר הצהריים. הדבר היה נראה מופרך בעיני רבים, שטענו כי מדובר בתפילת שווא וכי אין שום היתכנות שהציבור האמריקאי יוכל להגיע. אולם בחסד ה' כל מי שהתעקש ולא חסך ברצון ממון וטרחה, זכה להגיע.

לסיומא - בימים אלה מצויים אנו בתקופה דומה. קושי גדול מסתמן לקראת ההגעה לציון הקדוש, במועד כתיבת השורות, ראש חודש אלול, רבים מתלבטים האם יעלה בידם לנסוע וכיצד יצליחו להגיע.

מסביב יהום הסער. ממשלות מתנצחות האם וכיצד ניתן להצר את בואם של האלפים אומנה. נראה לעיני המתבונן כי מלחמה של ממש מתנהלת בין כוחות הקדושה לכוחות הסטרא אחרא. אולם אין ספק כי אלו שיאחזו בדברי מוהרנ"ת, שאף אם הדרך היתה מחופה בסכינים היה רוחש על ידיו ועל רגליו והיה מגיע לאומן - יעשו כל טצדקי שבעולם להיות חלק מן הקיבוץ הקדוש, ואכן תצלח דרכם, שכן בראש השנה של רבינו תלוי כל העולם - - - ■

הקו הטלפוני שמחבר את אנ"ש לדרך המסורה לנו מדור לדור

ונתתי לכם לב בשר

יו"ר המערכת הטלפונית "מערכת ברסלב", הר"ר אשר מרדכי פריעדמאן הי"ו מוויליאמסבורג, משתף את ציבור הקוראים במעט ממה שמסתתר מאחורי הפרויקט האדיר שכל כולו "קנקן חדש מלא ישן" המחבר בין אלפים מאנ"ש דוברי האידיש | מאזין ומקשיב

דוברי שפת האידיש שבקרב אנ"ש כבר מכירים זה מכבר את קו "מערכת ברסלב", קו טלפוני נפלא המחבר אלפי לבבות לאשו היוקדת של רבינו הק'.

במהלך השנים האחרונות צובר הקו מידי יום ביומו אלפי דקות של שיחות נכנסות, כאשר כל מתקשר מקשיב לתחום הקרוב ללבו: מי לשלוחת השיעורים, מי לשלוחת שיחת החברים. לא מעט אנשים מוצאים בקו מקום להתוודע לחדשות אנ"ש וכן להתחזק מראיונות בעבודת השם, על פי הדרך המסורה והישרה.

כמעט מידי יום - מספר הר"ר אשר מרדכי פריעדמאן הי"ו, מייסד הקו המתגורר בוויליאמסבורג, בשיחה ל'אבקשה' - משאירים לנו מאזינים הודעות בקו, בנוסח: "הפעם הראשונה שנודע לי מה זה ברסלב'ר-חסיד אמיתי, היה כשקבלתי המספר הטלפון של קו "מערכת ברסלב". וההודעות הללו מתקבלות מאנשים המתגוררים על פני ארצות רבות ברחבי תבל.

מה משך אתכם להיכנס לפרויקט כה רציני ולשאת בעול התפעול של קו מורכב כל כך?

מאז שזיכני השי"ת להתקרב לאור הנפלא של רבינו, לראות עין בעין עד כמה רב כולו של הרבי לפעול בנפשו של האדם פנימה, בינו לבין קונו, נוכחתי לדעת כמה רב הוא ההפסד כאשר לא יודעים מרבינו - וכמאמר רביה"ק: "אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר בֶּאֱמֶת כְּי־אִם כְּשֶׁמִּתְקָרְבִין לְהַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר, וְקֹדֶם שֶׁנִּמְצָא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בָּעוֹלָם יְכוֹלִים לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵעַצְמוֹ. אֲבָל אַחַר שֶׁכְּבָר נִמְצָא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת בָּעוֹלָם אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקָרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת בְּשׁוּם אֹפֶן כִּי־אִם כְּשֶׁזּוֹכִין לְהִתְקָרֵב אֵלָיו" (חיי"מ רצ"ט).

מתוך כך הרהרתי ביני לבין עצמי, כיצד יתכן שאנשים כה מרובים עדיין לא יודעים מן האור המופלא הזה. בחלוף הזמן הבחנתי בחלל גדול שיש בפרט פה, בארצות הגולה, שאין בנמצא בקרב אנ"ש רבים שנפלה בחלקם הזכות לשמש את הדור הקודם ולספוג אל קרבם את הרוח השורשית שנישבה בין אנשי שלומינו בדורות הקודמים. ביותר הבנתי כי פעור כאן חלל ריק, כאשר התוודעתי לכך שענין שימוש התלמידים הוא אחד מהיסודות עניינו של רבינו, וכמו שהתבטא רבינו בפירוש שה"תלמידים יעשו תלמידים".

לעומת זאת, ראיתי שמעבר לים, בארץ ישראל, מצויים ונפוצים האוצרות בשפע רב. יש בנמצא כל-כך הרבה אנשים יראים ושלמים מלאים וגדושים באסמי שבע שקיבלו במחיצת אנ"ש בדור הקודם - והמה יכולים למסור הלאה את אשר ראו עיניהם אצל הזקנים מהדור הקודם. בראותי את כל זאת, עניתי ואמרתי: "וואס טוט מען, אז מען זאל די גאנצע וועלט מחזיר למוטב זיין, מען זאל זיי אלע ברענגן צום אמת" ("מה עושים להחזיר למוטב את כולם ולהביאם להאמת" - לשון רבינו בסיפו"מ, מעשה ז).

כמה זמן הנכם עוסקים בפעילות יקרה זו?

למעשה, הקו פעיל כבר כמה שנים. אולם בתחילה שימש הקו רק את החבורה הקרובה שלנו, אך בקיץ תשע"ט כאשר ראינו את התועלת הנפלאה שהקו מביא לכולנו, מצאנו לנכון לגלות את הסגולה לעם סגולה, שיטעמו גם הם מטעמו הטוב. וכך התחלנו לצאת בפרסום ציבורי לכלל אנ"ש ולשאר הציבור המבקשים לשמוע ולדעת 'מה זה ברסלב'. ובחסדי שמים הפעילות התפתחה והתרחבה מאד, עד שכיום רבים רואים בקו זה את "הקו הרשמי" של חסידי ברסלב דוברי האידיש.

כמה שלוחות יש בקו?

השלוחה הראשונה והעיקרית בקו היא ה'נייעס'. כמובן, אין עסקנו כלל ב'חדשות' העולם הזה, אלא בחדשות האמיתיות ברוח ברסלב, שהינן אך ורק אודות הנוגע לעבודת השם על דרך רביה"ק - ש"כל עניינו הוא בחינת התחדשות נפלא ונורא מאד מאד שיכול להרים ולחדש הנפשות שירדו ונפלו מאלפי שנים" (עלים לתרופה ש"נ).

אחד מן החידושים הנפלאים של הקו, שלוקחים בו דיבורים ויסודות פשוטים בתורת רבינו הק', "דעם רב'נס זאך", ומפיחים בהם חיות והתחדשות. הופכים את היסודות לנושא מעניין ומרתק, כך שאפילו מי שאינו אוחז עכשיו בלימוד וכו', יכול לפקח דעתו ולהתחזק בכל מיני נושאים בעבודת ה'.

זו המטרה העיקרית ב'חדשות' הקו, להכניס לעולם אוויר של עבודת ה'. דבר זה בא לידי ביטוי גם בכל הראיונות המוגשים בצורה מעניינת. למשל, מביאים לשומעים סיפורי התקרבות לרביה"ק, שיחות עם

גדולי וזקני אנ"ש, זכרונות וסיפורים מאנ"ש מהדורות הקודמים, שו"ת בעבודת השם המולבש במאורעות הזמן וכל כיוצא בהנה. אפילו בשיעורים הנמסרים עושים מאמץ על מנת להגיש לשומעים את החלקים המרתקים של השיעור, בעיבוד ההופך את ההאזנה לחוויה נעימה...

בשלוחה השנייה ניתן להאזין למבחר עצום של אלפי שיעורים, המסודרים לפי שמות מגידי השיעורים, או לפי ספרי רבינו. זאת לצד מאות ראיונות ערוכים, סיפורי התקרבות, שו"ת בעבודת השם, מועדים וזמנים וכן שיעורים בפרשת השבוע.

שלוחה נוספת מכונה בשם "טועמיה", בה ניתן להקשיב לשיחה

יומית בת 5 דקות בלבד, המלוקטת משיעורים של חשובי אנ"ש. שלוחה זה מיועדת לאנשים שאין בידם כרגע פנאי או יישוב הדעת לשמוע שיעורים ארוכים, ומאפשרת להם להקשיב בכל יום לקטע נבחר מתוך שיחה של אחד מחשובי אנ"ש שליט"א.

שלוחה שרבים נהנים להאזין לה היא שלוחת שיחות החברים. שם אפשר לשמוע שיחות בעבודת ה' במהלך כל שעות היממה. בשלוחה זו כבר התלבנו מאות נושאים בעבודת ה'. בשלוחה זו ניתן להשאיר שאלות בעבודת ה' ואברכים ובחורים עונים ומחדדים יחד בדרך רבינו. מקורבים רבים שבתחילת התקרבותם לא הסתובבו בין אנ"ש מצאו בשלוחה זו מענה להתברר בדרכי רביה"ק - אמונה עם דעת.

חידוש נוסף יש בשלוחת שיחות החברים, שהינה מאחדת את כל אנ"ש מכל רחבי העולם תחת קורת גג אחת, דבר המביא לאחדות נפלאה בין אנ"ש. ואמנם בשלוחה זו משתתפים אברכים ובחורים מכל קצוות תבל - ביניהם: ווילאמסבורג, בארא פארק, מאנסי, קרית יואל, לעיקוואד, מאנטריאל, טראנטא, קרית טאהש, מאנטשסטער, אנטווערפן, לאנדאן, בית שמש, ירושלים, בני ברק - ובעצם, מאיפה לא?

כמובן, לצד כל השלוחות הללו יש עוד שלוחות רבות וטובות שאין כאן המקום להרחיב אודותן. על רגל אחת ניתן לומר שכיום, כל מי שמחפש לשמוע דברי חיזוק או "גישמאקע שיעור" בעבודת השי"ת, אין משנה היכן עומדות רגליו, מכל מקום בעולם יכול הוא להתקשר אל הקו ולמצוא את אשר אהבה נפשו.

מהיכן מגיעים למערכת כל השיעורים?

אכן, נקודה נכונה וחשובה. מן הראוי לציין שבעבודה זו של איסוף והקלטת השיעורים מושקע עמל רב ויגיעה מרובה. לצד זאת, למערכת יש הרבה מכשירי הקלטה, המפוזרים בקרב אנ"ש המתגוררים בשכונות ואיזורים שנמסרים בהם שיעורים מאנ"ש באידיש, והם דואגים להקליט את השיעור. על מנת להביא לקהל השומעים הקלטות איכותיות של שיעורים ברורים וצלולים, שנעים לשומעם, השקענו במכשירי הקלטה מקצועיים המקליטים בצורה ברורה. (ואמנם, מקום בזה לפנות אל כלל אנ"ש, כל מי שיודע אודות שיעורים המתקיימים באזור מגוריו שאינם מובאים במערכת, נא ליצור עמנו קשר בהקדם).

מהי מטרת הקו?

מטרה עיקרית עומדת לנגד עינינו - להחזיר מחדש את הטעם הישן. רואים בחוש בימינו את הצימאון העצום שיש בציבור לשמוע ולדבוק בדרכם של אנ"ש בדור הקודם. ישנם לא מעט עניינים שלפני שלושים שנה היו פשוטים מאוד לכל חסיד ברסלב, אך היום בעקבות ההתפשטות העצומה של אור רבינו הק' הפכו להיות קשים להשגה. לא מעט אנשים מתקשים למצוא את דרך רבינו בטהרתה, לדעת מה נהגו אנ"ש ומה רבינו רצה בכל נושא וכל כיוצא בזה.

הקו נמצא כאן במטרה לאחד את הכל תחת קורת גג אחת, ולהעביר לדור החדש אשר לא הכיר את אנ"ש מהדור הקודם את כל היסודות של רביה"ק - בדרך המסורה.

אולם כמובן, בכדי שאכן נצליח להעביר את אותו יין המשומר בטעם זקנים, אנו נועצים ושואלים כל דבר את זקני אנ"ש שליט"א, הפותחים בפנינו את דלתם ומדריכים אותנו על כל צעד ושעל - על מנת לוודא שאכן אנו פוסעים בדרך הסלולה לנו מכלל זקני אנ"ש שבדור הקודם.

בחסדי שמים אנו רואים גם את הפירות - ויודעים על מאות מקורבים שהעמידו עצמם בדרך הנכונה בזכות "מערכת ברסלב". אשרינו מה טוב חלקינו. שמועות אלו נוסכים בנו את הכוחות להמשיך הלאה והלאה, ביתר שאת וביתר עוז.

רבים שואלים: מה סוד ההצלחה שלכם? איך הצלחתם להפוך בתוך שנים ספורות לקו שאלפי מאזינים מקשיבים לו דבר יום ביומו?

אין לכך הסבר הגיוני. אולי אפשר לומר שאחת הסיבות היא, שחברי המערכת יודעים מעצת התפילה של רבינו ומתפללים על כך בכל יום את התפילות ב'ליקוטי תפילות' על ענין קירוב נפשות להשי"ת, ומתפללים "שֶׁיִּכָּנְסוּ דְּבָרֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים בְּלִבָּם, עַד אֲשֶׁר יִתְחַמֵּם לִבָּם בַּחֲמִימוּת וְהִתְלַהֲבוּת גָּדוֹל דְּקְדֻשָּׁה לָשׁוּב אֵלֶיךָ בֶּאֱמֶת" (לש"ק של מוהרנ"ת בלקו"ת). מי יודע, אולי בזכות זאת זכינו למתנה כזו.

מה תבקשו למסור לכלל אנ"ש?

בהזדמנות זו נבקש מכלל אנ"ש להעתיר עלינו בתפילה. רבינו אמר (שיש"ק) "דֶּער רַבִּי וֶועט אוֹיס פִּיהְרָן זַיינְ'ס, אָבֶּער יֶעדֶער אֵיינֶער דַאַרְף צוּ זֶעהְן רַבִּי זָאל אוֹיס פִּיהְרָן דוּרְךָ אִים אוֹיךְ" ["רבינו יגמור את שלו, אבל כל אחד צריך לראות שרבינו יגמור את זה גם דרכו"]. וכן כתב מוהרנ"ת: "שֶׁכָּל אָדָם אֲפִלּוּ הַפָּחוּת שֶׁבַּפְּחוּתִים צָרִיךְ לַעֲסֹק בקירוב נפשות להשי"ת".

ובטוחים אנו כי כל מי שנשאו לבו לעזור ל'מערכת' וישפוך בעדה תפילות ותחנונים שחפץ ה' בידינו יצליח - יטול בוודאי חלק כחלק עמנו בזיכוי הרבים האדיר הזה. ובפרט שהשאיפה היא להמשיך הלאה ביתר שאת, להוסיף עוד הרבה דברים חדשים לקו - וכשניגשים לדבר גדול שכזה בוודאי זקוקים אנו לתפילות מרובות ורוב סייעתא דשמיא.

יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים

לַיְלָדִים שֶׁל בְּרִסְלֶב

הֵרִי לָכֶם בְּרֶסְלֶבֶ'ר חֲסִידִים!

שֶׁעִקַּר קַבָּלַת עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא לְבַטֵּל עַצְמוֹ לְגַמְרֵי וּלְקַבֵּל עָלָיו הַנְהָגָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוּת וּפְשִׁיטוּת. וְכָל מַה שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ ה' יִתְבָּרַךְ יַמְשִׁיךְ לְעָבְדוֹ בְּחִיּוּת וּבְשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב.

וּלְמָשָׁל, לִפְעָמִים קוֹרֶה וְיֵשׁ לְיֶלֶד קְשָׁיִ מְסֻיָּם, אוֹ הַרְגָּשָׁה רָעָה אוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֶחָד בִּיֵּשׁ אוֹתוֹ, אוֹ בִּגְלַל שֶׁאֵין לוֹ חַבְרוּתָא כִּלְבָבוֹ אוֹ סְתָם קָם בְּלִי מַצַּב רוּחַ וְכַדּוֹ'. אֲזַי בָּא הַיֵּצֶר הָרָע וּמַפִּלָּה אוֹתוֹ שֶׁבְּמַצָּב זֶה אֵין צָרִיךְ לְהִתְאַמֵּץ לְלַמֵּד וּלְהִתְפַּלֵּל אוֹ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה וּלְקַיֵּם מִצְוֹת כִּי הֲלֹא אֲנִי נִמְצָא בְּמַצָּב לֹא נָעִים.

אֲבָל אִם יַמְלִיךְ עָלָיו אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיֵדַע נֶאֱמָנָה שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הִשְׁלִיךְ אוֹתוֹ הַיּוֹם לְמַצָּב שֶׁכָּזֶה לְמַעַן הַנִּסָּיוֹן שֶׁיִּרְאֶה אִם הוּא מַצְלִיחַ לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ עָלָיו וּלְרוֹמֵם אֶת עַצְמוֹ עַל אַף הַרְגָּשָׁתוֹ, בְּהַמְלָכָה זוֹ יֵצֵא אִם יִרְצֶה ה' מֵהַקְּשָׁיִ שֶׁלּוֹ וּמֵהַרְגָּשׁוֹתָיו לְאוֹר גָּדוֹל.

וּבְדֶרֶךְ זֶה נַמְשִׁיךְ לֵילֵךְ גַּם בְּיָמִים טְרוּפִים אֵלּוּ. שֶׁהַרְבֵּה אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ עֲדַיִן אֵינָם יוֹדְעִים אֵיפֹה יִהְיוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, צָרִיךְ גַּם כֵּן לָדַעַת שֶׁלֹּא מִשָּׁנָה הֵיכָן הִנָּכֶם נִמְצָאִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם זְכִיתֶם לִנְסֹעַ לְאוּמָן אוֹ שֶׁנִּשְׁאַרְתֶּם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ אֲפִלּוּ נִתְקַעְתֶּם בְּטוּרְקִיָּה אוֹ בְּבַלְארוּס אוֹ בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת בָּאָרֶץ וּבָעוֹלָם (נ.ב. אָנוּ מְקַוִּים מְאֹד שֶׁעַד שֶׁהָ'אַבַקְשָׁה' יַגִּיעַ לִידֵיכֶם כְּבָר נִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֵצֶל רַבֵּנוּ ז"ל בְּאוּמָאן אוֹ בִּירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ יַחַד עִם מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ) בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא זָכוֹר נִזְכֹּר לְהַמְלִיךְ עָלֵינוּ אֶת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא הַמֵּכִין צְעָדֵינוּ וְהוּא הוּא הַמּוֹלִיךְ אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל הָעוֹלָם לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים. אָמֵן!

עַל כְּסוּפִים שֶׁגָּבְרוּ וְחוֹמוֹת שֶׁקָּרְסוּ

צַפִּיָּה מְהוּלָה בְּחֹסֶר אֲמוּן. הִתְרַגְּשׁוּת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהָכִיל, תְּנָאִים גַּשְׁמִיִּים יְרוּדִים וּמַגָּפָה הִתְעוֹרְרוּת וְשִׂמְחָה עֲצוּמָה שֶׁנִּתְחַקְּקוּ הֵיטֵב בְּלֵב כָּל מִשְׁתַּתְּפֵי הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תש"ן לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה.

הר"ר יִצְחָק ש. שֶׁכִּיֵּלַד הִשְׁתַּתְּפוּ בַּקִּבּוּץ הָרִאשׁוֹן (כְּמַעַט) בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהִתְקַיֵּם בְּאוּמָן לְאַחַר נְפִילַת מָסַךְ הַבַּרְזֶל נָאוֹת לְשַׁתֵּף אוֹתָנוּ בְּרִשְׁוּמָיו מֵאוֹתָהּ נְסִיעָה בִּלְתִּי נִשְׁכַּחַת.

■ רַבִּי יִצְחָק, מָה הִנְּךָ זוֹכֵר מֵהַהֲכָנוֹת לַנְּסִיעָה הַהִסְטוֹרִית?

אֲנִי זוֹכֵר שֶׁכֻּלָּם הִתְהַלְּכוּ נִרְגָּשִׁים, הָיִינוּ כְּחוֹלְמִים מַמָּשׁ. אֲנָשִׁים לֹא הֶאֱמִינוּ שֶׁהַדָּבָר אָכֵן קוֹרֶה בַּמְּצִיאוּת, לְאַחַר כָּל כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנוֹת נָתָק וַעֲגָמוּעִים בִּלְתִּי פּוֹסְקִים הוֹלְכִים לִזְכוֹת לְהַגְשָׁמַת הַתִּקְוָה הַגְּדוֹלָה, לַזְּכוּת הַכַּבִּירָה וְהָעֲצוּמָה שֶׁל הִשְׁתַּתְּפוּת בַּקִּבּוּץ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּאוּמָן.

■ אוּלַי תּוּכַל קְצָת לְפָרֵט מֶה הָיָה הָרֶגַע לַגַּעְגּוּעִים הָעַזִּים וְלַהִתְרַגְּשׁוּת הַגְּדוֹלָה?

כֵּן, בְּוַדַּאי! אָכֵן הַדּוֹר הַצָּעִיר שֶׁל הַיּוֹם לֹא יָכוֹל לְתָאֵר לְעַצְמוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְלֹא הַנְּסִיעָה הַקְּדוֹשָׁה לְאוּמָאן, אַךְ לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה הַזְּכוּת הַזּוֹ לֹא הָיְתָה מוּבָנָת מֵאֵלֶיהָ, וְלִפְנֵי אַרְבָּעִים-חֲמִשִּׁים שָׁנָה הָיָה זֶה בְּגֶדֶר חֲלוֹם בִּלְתִּי נִתָּן לְהַשָּׂגָה.

הַשִּׁלְטוֹנוֹת בְּרוּסְיָה הַקּוֹמוּנִיסְטִית שֶׁל אָז מָנְעוּ כָּל אֶפְשָׁרוּת שֶׁל כְּנִיסַת נְתִינִים זָרִים לְשִׁטָחָהּ, וְהַגִּישָׁה לְצִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לֹא הִתְאַפְשָׁרָה בְּכָלָל (מַה שֶּׁמִּתְרַחֵשׁ הַיּוֹם בְּעִקְבוֹת הַקּוֹרוֹנָה אֲפִלּוּ לֹא מִתְקָרֵב לְגֹדֶל הַמְּנִיעוֹת וְהַקְּשָׁיִים שֶׁהָיוּ נַחֲלַת הַדּוֹר הַקּוֹדֵם).

מִי שֶׁבָּכָל זֹאת הִסְתַּכֵּן וְנָסַע בְּדַרְכּוֹ לֹא דֶּרֶךְ שָׁם נִפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ כִּפְשׁוּטוֹ. הַשִּׁלְטוֹן הַסּוֹבְיֶיטִי לֹא הִסֵּס לְהַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶא אֲפִלּוּ עַל דְּבָרִים שֶׁל מַה בְּכָךְ, וּכְבָר הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם.

הקיבוץ באומאן בשנת תש"ן

אָז לְמַעֲשֶׂה כֵּיצַד הִשְׁתַּנָּה הַכֹּל?

הַכֹּל הִתְחִיל בַּקְּרִיסָה שֶׁל מָסַךְ הַבַּרְזֶל (כִּנּוּי לַחוֹמוֹת הַחֲזָקוֹת שֶׁהִקִּיפוּ אֶת בְּרִית הַמוֹעֲצוֹת. אֵין הַכַּוָּנָה לְחוֹמוֹת שֶׁל מַמָּשׁ אֶלָּא לְחוֹמוֹת שֶׁל שִׁלְטוֹן עָרִיץ שֶׁמָּנְעוּ כְּנִיסָה מִכֹּל וָכֹל). לְאַחַר שִׁבְעִים שָׁנוֹת שִׁלְטוֹן רוֹדָנִי שֶׁל מַלְכוּת הָרָשָׁעָה בָּהּ נִרְדְּפוּ עַד חָרְמָה כָּל מִי אֲשֶׁר רֵיחַ יְהוּדִי נוֹדַף מִמֶּנּוּ, לְאַחַר שִׁבְעִים שָׁנוֹת סֶבֶל אֲיֻמּוֹת וְנוֹרָאוֹת, הִתְמוֹטְטָה הַמֶּמְשָׁלָה הַקּוֹמוּנִיסְטִית בֶּן לַיְלָה, לְלֹא חֲרָבוֹת לְלֹא יְרִיּוֹת רַק בְּפֶתַע פִּתְאֹם חָדְלָה לְהִתְקַיֵּם, וְשִׁלְטוֹן אַחֵר, נַס יוֹתֵר הֶחְלִיף אֶת מְקוֹמוֹ.

לָאֲנָשִׁים הָיָה קָשֶׁה לַעֲכֵל אֶת הַמַּפָּנָה הַחַד. זֶה הָיָה נִשְׁמָע לָקוּחַ מֵחֲלוֹם דְּמָיוֹנִי, אוּלָם אֵצֶל חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב הָיוּ 'חֲדָשׁוֹת' אֵלּוּ בְּשׂוֹרָה שֶׁל מַמָּשׁ. הֵם הֶחֱלוּ אַט אַט לְהַפְנִים שֶׁאָכֵן יֵשׁ תִּקְוָה וְהַתְּפִלּוֹת הָרַבּוֹת שֶׁשָּׁפְכוּ לְהַגִּיעַ לְצִיּוּן הַקָּדוֹשׁ לֹא שָׁבוּ רֵיקָם.

בְּשָׁנָה זוֹ - תש"ן, אֲכֵן הִתְקַיֵּם הַקִּבּוּץ הָרִאשׁוֹן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאַחַר נְפִילַת הַחוֹמוֹת?

לֹא כָּל כָּךְ מְדֻיָּק. לְמַעֲשֶׂה, בַּשָּׁנָה שֶׁלְּפָנֶיהָ - שְׁנַת תשמ"ט הִתְקַיֵּם גַּם קִבּוּץ שֶׁל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּאוּמַאן, וּבָהּ גַּם זָכָה לְהִשְׁתַּתֵּף סָבִי הרה"ח רַבִּי שְׁמוּאֵל שַׁפִּירָא בִּשְׁאֵרִית כֹּחוֹתָיו בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה לְחַיָּיו. אַךְ הָיָה זֶה קִבּוּץ מֻגְבָּל וּמְצֻמְצָם לְעֻמַּת הַקִּבּוּץ שֶׁל שְׁנַת תש"ן.

כְּשֶׁהֻחֲלוּ לְדַבֵּר שֶׁמִּתְכּוֹנְנִים לְאַרְגֵּן קִבּוּץ הֲמוֹנִי (בְּמַשָּׂגִים שֶׁל פַּעַם) שֶׁל כְּאֶלֶף אִישׁ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, הָיָה זֶה מַשֶּׁהוּ חָסַר תַּקְדִּים. אֲנָשִׁים הִתְקַשּׁוּ לְהַאֲמִין שֶׁזֶּה אָכֵן יֵצֵא לַפֹּעַל. הָיוּ שְׁמוּעוֹת לָכָן וּשְׁמוּעוֹת לָשָׁם, חֶלְקָן אָמְרוּ שֶׁלֹּא כֻּלָּם יִזְכּוּ לִנְסֹעַ אֶלָּא רַק קְבוּצָה מֻגְבֶּלֶת (מַזְכִּיר מְאֹד אֶת הַמַּצָּב הַיּוֹם), אַךְ בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ הַתַּחֲזִיּוֹת הַשְּׁחוֹרוֹת לֹא הִתְמַמְּשׁוּ וְנָסַעְנוּ כֻּלָּנוּ לְמַעְלָה מֵאֶלֶף אִישׁ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

הֵיכָן הִתְקַיְּמוּ הַתְּפִלּוֹת וְהַסְּעֻדּוֹת?

הַכֹּל הָיָה מְרֻכָּז בְּמִתְחָם אֶחָד שֶׁהָיָה נִקְרָא 'זַאוּוד' בּוֹ הָיָה הֵיכַל הַתְּפִלָּה, חֲדַר הָאֹכֶל, וְאוּלָמוֹת הַשֵּׁנָה, הַתְּנָאִים שָׁם לֹא הָיוּ מִן הַמְּשֻׁפָּרִים בְּלִשּׁוֹן הַמְּעָטָה, אֲפִלּוּ אֲנִי כְּיֶלֶד הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁהַמְּבֻגָּרִים סוֹבְלִים. אַךְ מֵאִידָךְ הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שָׂרְתָה עַל פְּנֵי כֻּלָּם וּבְכָל עֵת מְצוֹא יָצְאוּ כֻּלָּם בְּרִקּוּדִים וּבִפְרָט לְאַחַר כָּל תְּפִלָּה שֶׁאָז רָקְדוּ בְּמַעֲגָלִים וְשָׁרוּ אֶת הַנִּגּוּנִים הַסּוֹחֲפִים 'וּבְכֵן צַדִּיקִים' 'וְיֵדַע כָּל פָּעוּל' בְּדִבֻּקוּת וּבְהִתְלַהֲבוּת. הַהִתְעַלּוּת בְּרוּחָנִיּוּת הָיְתָה מַמָּשׁ נַחֲלַת הַכֹּל. אֲנִי זוֹכֵר אֶת רִגְעֵי הַהִתְעוֹרְרוּת בְּסִלִּיחוֹת 'זְכֹר בְּרִית'. כֻּלָּם לְלֹא יוֹצֵא מִן הַכְּלָל הִתְעוֹרְרוּ מֵקֶדֶם וְנֶעֱימַת הַתְּפִלָּה הִשְׁתַּפְּכָה בְּלַבַּת אֵשׁ. וְעַל כֻּלָּנָה תְּפִלּוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהִגְבִּיהוּ אֶת כֻּלָּם טֶפַח מֵעַל הַקַּרְקַע. כָּזֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא אֶשְׁכַּח כָּל יְמֵי חַיַּי.

וּמְקֹוָה הָיָה לָכֶם?

גַּם מִקְוֶה נַעֲשָׂה בְּאֹפֶן פְּרִימִיטִיבִי עַל יְדֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁפָּשׁוּט חָפְרוּ בְּמוֹ יְדֵיהֶם בּוֹר לְמִקְוֶה בַּיָּמִים הַסְּמוּכִים לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהִטּוּ אֶת מַסְלוּל הַנָּהָר שֶׁהָיָה צָמוּד לַמִּתְחָם כָּךְ שֶׁיִּזָּרֵם לְתוֹךְ הַבּוֹר וְכָךְ הָיָה לָנוּ מִקְוֶה כָּשֵׁר לְמֶהְדְּרִין. לְמוֹתָר לְצַיֵּן שֶׁבְּמִקְוֶה זוֹ לֹא הָיוּ מַרְצָפוֹת וְלֹא קֶרֶמִיקָה. זֶה הִזְכִּיר יוֹתֵר בִּצָּה מֵאֲשֶׁר מִקְוֶה. אַךְ אַף אֶחָד לֹא הֶעֱלָה בְּדַעְתּוֹ לְוַתֵּר עַל הַתַּעֲנוּג הָרוּחָנִי בִּטְבִילַת מִקְוֶה לְמֵרוֹת הַקֹּשִׁי שֶׁבַּדָּבָר.

יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים

לַיְלָדִים שֶׁל בְּרֶסְלֶב

לְהֵיכָן הֲלַכְתֶּם לְתַשְׁלִיךְ? לְהֵיכָן שֶׁהוֹלְכִים כְּהַיּוֹם?

אֶת הַתַּשְׁלִיךְ עָרַכְנוּ מַמָּשׁ צָמוּד לְמִתְחָם 'זַאנְוד' שֶׁבּוֹ שהינו. יֵשׁ שָׁם נַחַל דֵּי גָּדוֹל שֶׁעוֹבֵר מַמָּשׁ בְּסָמוּךְ, אֲמְנָם הוּא לֹא שָׁוֶה בְּגָדְלוֹ לַנָּהָר הָעָנָק שֶׁלְּמַרְגְּלוֹת הַקְּלוֹיז שֶׁכָּל הֲמוֹנֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִתְקַבְּצִים בּוֹ לַאֲמִירַת תַּשְׁלִיךְ, אַךְ הוּא גַּם כֵּן נָהָר מַסְפִּיק 'מְכֻבָּד' לַאֲמִירַת תַּשְׁלִיךְ, לִי כְּיֶלֶד הָיָה זֶה חִדּוּשׁ גָּדוֹל שֶׁאוֹמְרִים תַּשְׁלִיךְ בַּנָּהָר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּבְסִפְרֵי הֲלָכָה, כִּי בְּמָקוֹם מְגוּרֵי בִּירוּשָׁלַיִם וְאֶפִלּוּ בְּמִירוֹן שָׁם הִתְפַּלְּלוּ עַד לְנְפִילַת הַחוֹמוֹת אֵין נְהָרוֹת מְצוּיִים, וְלֹא הֵרְגַּלְתִּי לַמַּשָּׂג הַזֶּה שֶׁל תַּשְׁלִיךְ מְהֻדָּר כָּזֶה.

זְכוּרֵנִי שֶׁסִּפְּרוּ אָז בְּשֵׁם הַזְּקֵנִים תּוֹשָׁבֵי אוּמַאן שֶׁנָּהָר זֶה שֶׁבּוֹ עָרַכְנוּ אֶת הַתַּשְׁלִיךְ, בִּזְמַן הַפּוֹגְרוֹמִים שֶׁהִתְקַיְּמוּ בְּאוּמַאן הָיָה כֻּלּוֹ אָדֹם מִדָּם הַיְּהוּדִים הָרַבִּים שֶׁנִּרְצְחוּ בּוֹ ה' יְקוֹם דָּמָם. כְּיֶלֶד זֶה הִכְנִיס בִּי הִתְעוֹרְרוּת רַבָּה וְשֹׁנְאָה עֲמֻקָּה לְגוֹיֵי הָאָרָצוֹת שֶׁכֹּה עוֹלְלוּ לְעַמֵּנוּ.

הַאִם פְּגַשְׁתֶּם שָׁם יְהוּדִים מְקוֹמִיִּים?

יוֹתֵר נָכוֹן יִהְיֶה לוֹמַר שֶׁהֵם בָּאוּ לִפְגֹּשׁ אוֹתָנוּ. כְּשֶׁנּוֹדַע לָהֶם שֶׁיִּשָּׁנָה הִתְקַבְּצוּת שֶׁל יְהוּדִים בְּעִירָם, הִתְאַסְּפוּ כֻּלָּם בַּהֲמוֹנֵיהֶם זְקֵנִים עִם נְעָרִים לַחֲזוֹת בַּפְּלָא הֶעָצוּם שֶׁל יְהוּדִים עִם מַרְאֶה יְהוּדִי מְקוֹרִי כְּפִי שֶׁחָלַקְתֶּם עוֹד זָכְרוּ לִפְנֵי הַחֻשָּׁךְ וְהָאֲפֵלָה שֶׁכָּפוּ אֶת אַרְצָם. אֵצֶל רֻבָּם הָיָה זֶה מַחֲזֶה נָדִיר שֶׁלֹּא הֻרְגְּלוּ אֵלָיו. הָיָה עָצוּב לִרְאוֹת יְהוּדִים שֶׁכִּמְעַט וְלֹא יוֹדְעִים דָּבָר מִיַּהֲדוּתָם, יְהוּדִים שֶׁגֻּנְּתָקוּ בְּכֹחַ מִמְּקוֹר חִיּוּתָם. אֲנִי זוֹכֵר בְּמְיֻחָד יֶלֶד מְקוֹמִי שֶׁקָּרְאוּ לוֹ אַלֶכְסַנְדֶּר שֶׁהֶחֱזִיק בְּיָדָיו מַחֲזוֹר שֶׁכַּנִּרְאֶה לֹא יָדַע אֶפִלּוּ לִקְרֹא בּוֹ אֲבָל הוּא לֹא זָז מֵהֵיכָל הַתְּפִלָּה בְּמֶשֶׁךְ יוֹמַיִם. הוּא עָמַד וּבָהָה בָּנוּ וְרַק רָצָה לִהְיוֹת בְּקִרְבָתֵנוּ וְלִסְפֹּג עוֹד וְעוֹד מֵהַקְּדֻשָּׁה. מִסְתַּבֵּר שֶׁאֶת הַנְּשָׁמָה הַיְּהוּדִית וְהַגַּחֶלֶת שֶׁבָּהּ הִיא אֶפְשָׁר לְכַבּוֹת---

מְסֻפָּר עַל הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי זוּשָׁא מֵאֲנִיפּוֹלִי שֶׁהִפְלִיג רַבֵּנוּ זַ"ל מְאֹד בְּשִׁבְחוֹ, בְּקִדֻּשָּׁתוֹ וּבְתַבְעֶרֶת לִבָּבוֹ (חיי מוהר"ן תקי"ח תקנ"ג) שֶׁפַּעַם אֶחָד כְּשֶׁנִּגַּשׁ אֶל הָעֲמוּד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לוֹמַר "הַמֶּלֶךְ" נִתְעַלֵּף מֵרֹב פַּחַד וְאֵימָה. לְאַחַר הַתְּפִלָּה כְּשֶׁשְּׁאֲלוּהוּ לְפֶשֶׁר הַפַּחַד שֶׁנִּתְקַף עַד כְּדֵי הִתְעַלְּפוּת, הִסְבִּיר לַחֲסִידָיו שֶׁבְּבוֹאוֹ לוֹמַר "הַמֶּלֶךְ" וּלְהַמְלִיךְ עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בָּא אֶל לִבּוֹ מַאֲמָרָם שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל שֶׁסִּפְּרוּ (גיטין נו.) עַל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁלְּאַחַר זְמַן רַב שֶׁאַסְפַּסְיָנוּס קִיסָר עָשָׂה מָצוֹר עַל יְרוּשָׁלַיִם עָצָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּלִוְיַת שְׁנֵי תַּלְמִידָיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם עִם אַסְפַּסְיָנוּס, בְּרֶם כַּאֲשֶׁר נִפְגַּשׁ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי עִם הַקֵּיסָר אַסְפַּסְיָנוּס וְאָמַר לוֹ "שְׁלָמָא עֲלָךְ מַלְכָּא" (שָׁלוֹם עָלֶיךָ מֶלֶךְ) הִתְקַצֵּף עָלָיו אַסְפַּסְיָנוּס קִיסָר וְאָמַר לוֹ "מִתְחַיֵּב אַתָּה מִיתָה"! דְּ"אִי מַלְכָּא אֲנָא עַד הָאִידָּנָא אַמַּאי לָא אֲתֵית לְגַבַּאי"?! (שֶׁאִם אֲנִי מֶלֶךְ כְּמוֹ שֶׁאַתָּה קוֹרֵא אוֹתִי, עַד עַכְשָׁו מַדּוּעַ לֹא בָּאתָ אֵלַי?!)

דְּבָרִים אֵלּוּ - נַעֲנָה רַבִּי זוּשָׁא - הִכְנִיס בְּלִבִּי פַּחַד וּמוֹרָא גָּדוֹל בְּבוֹאִי לְהַמְלִיךְ עָלַי עַתָּה אֶת הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אוּלַי יָשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֵלַי גַּם כֵּן טַעֲנָה זוֹ שֶׁאִם אֲנִי הַמֶּלֶךְ הֱיֵה הָיִיתָ בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ? מַדּוּעַ נִזְכַּרְתָּ מִמֶּנִּי רַק עַכְשָׁו?!

יְלָדִים יְקָרִים!

בְּעוֹד כַּמָּה יָמִים עוֹמְדִים אֲנוּ לְהַמְלִיךְ עָלֵינוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה עָלֵינוּ טַעֲנָה הֵיכָן הָיִינוּ עַד עַכְשָׁו, שׁוּמָה עָלֵינוּ כְּבָר מֵעַכְשָׁו לְהַתְחִיל וּלְקַבֵּל עָלֵינוּ עֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ כְּדֵי שֶׁבְּבוֹא הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא כְּבָר נִהְיֶה בְּאֶמְצַע הַמְּלָכָה וְלֹא יוּכְלוּ הַמְקַטְרְגִים לְקַטְרֵג עָלֵינוּ חַס וְשָׁלוֹם.

וּבְכֵן בְּרֶסְלֶב'ר קִינְדֶּער!

בַּמֶּה וְאֵיךְ אֲנוּ מַמְלִיכִים אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ?

הֵא לָכֶם לְשׁוֹן מוֹהֲרַנַ"ת (ליקוה"ל נט"י שחרית ג'): וְעַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, רַק לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמוּנָה וּבְתָמִימוּת גָּמוּר בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת שֶׁכָּל. זֶה עִקַּר עֲבוֹדָתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאָנוּ עוֹסְקִים רַק לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ בְּלִי שׁוּם חָכְמָה כִּי אָנוּ מְסַלְקִין דַּעְתֵּנוּ לְגַמְרֵי וּמְבַטְּלִין עַצְמֵנוּ לְגַמְרֵי שֶׁזֶּהוּ עִקַּר עֲבוֹדָתֵנוּ בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים, שֶׁאָז עוֹסְקִים כָּל יִשְׂרָאֵל בִּתְפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וַאֲמִירַת תְּהִלִּים וּשְׁאָרֵי מִינֵי בַּקָּשׁוֹת וּתְחִנּוֹת וּסְלִיחוֹת וּפִיּוּטִים וְכוּ' שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת תְּמִימוּת וּפְשִׁיטוּת בְּלִי חָכְמוֹת כְּלָל. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

הראש השנה שלי
עולה על הכל

מערכת אבקשה בשם כלל חסידי ברסלב בארץ ובעולם שולחת תודה מיוחדת מעומקא דליבא לכל העסקנים היקרים שעובדים ללא לאות ומשקיעים את כל כוחם ומרצם ימים כלילות, לבטל ולהמתיק את המניעות העצומות. כולם כאחד וכל אחד בפני עצמו, עבור הראש השנה של רביה"ק ש"עולה על הכל" ועבור רווחתם של אלפי חסידי ברסלב המטלטלים בדרכים לא דרכים ומצפים בכליון עיניים לפתיחת השערים, וכן עבור כל אנ"ש השוהים באומן בצל ציונו הקדוש של הנחל נובע, במזון, במקומות לינה, במאמצים דיפלומטיים, ועולה על כולנה הפעילות ללא הפסק לחתירה להסכם שיאפשר את הגעתם של רבבות הנפשות המשתוקקות לחסות בצילו של הרועה הנאמן בראש השנה

ה"ה הנגיד המפואר

הרה"ח ר' אליעזר שיינער שליט"א

ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מאת ה' אלוקיהם, ויזכו בוודאי לשפע רוחניות וגשמיות, ולחתימה לשנה טובה ומתוקה בספרן של צדיקים אמיתיים, וכבר הבטיח רבינו הקדוש "אצלי לא הפסיד איש"

בשם רבבות אלפי חסידי ברסלב בארץ הקודש
ובאומאן ושאר מקומות פזוריהם

סיפור

זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ / חֵלֶק ב'

תַּקְצִיר: הַנַּעַר שִׁמְשׁוֹן מִתְקָרֵב לְרַבִּי נָתָן עַל אַף הַמְּנִיעוֹת הָעֲצוּמוֹת וְסוֹבֵל עֲבוּר זֶה אַף שְׂחוֹק וְלַעַג, רַבִּי נָתָן מַבְטִיחוֹ שֶׁזְּכוּת זוֹ עוֹד יַעֲמֹד לוֹ לְטוֹבָה בָּעוֹלָם הַבָּא...

שָׁנִים רַבּוֹת חָלְפוּ, רַבִּי שִׁמְשׁוֹן הָפַךְ לִ'בְּרֶסְלֶבֶר-חָסִיד' נִלְהָב הַמְקַיֵּם אֶת עֲצוֹתָיו שֶׁל רַבֵּנוּ בִּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וְדָבוּק אֵלָיו בְּכָל נַפְשׁוֹ וּמְאֹדוֹ.

הוּא הֵקִים אֶת בֵּיתוֹ וְזָכָה לְבָנִים וּבָנוֹת יִרְאֵי ה' הַהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַנַּחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה. הִתְקַשְּׁרוּתוֹ לְרַבִּי נָתָן רַק הָלְכָה וְהֶעֱמִיקָה וּמִפַּעַם לְפַעַם הָיָה מְקַבֵּל אִגְּרוֹת חִזּוּק מִמֶּנּוּ, מִתְוַעֵד עִמּוֹ יַחַד וּמְמַלֵּא אֶת נִשְׁמָתוֹ בְּאוֹצָרוֹת אֵין סוֹף שֶׁל תּוֹרָה וַעֲבוֹדָה בְּדֶרֶךְ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ.

בְּיוֹם מִן הַיָּמִים פָּגַשׁ הֶחָסִיד רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער מִטְּשֶׁעהרִין נֶכֶד רַבֵּנוּ זַ"ל אֶת רַבִּי שִׁמְשׁוֹן וְהִצִּיעַ לוֹ לְשַׁמֵּשׁ כְּשׁוֹמֵר יַעֲרוֹתָיו וּמְנַהֵל חֶשְׁבּוֹנוֹתָיו.

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער הַמְכֻנֶּה רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶרְנִיוּ הִתְבָּרֵךְ בְּמָמוֹן וּנְכָסִים רַבִּים לְצַד הָאוֹצָרוֹת הָרוּחָנִיִּים שֶׁקָּנָה בְּעָמָל. הוּא זָכָה הוּא לְתוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ לוֹ יְעָרוֹת רַחֲבֵי יָדַיִם שֶׁסִּפְּקוּ עֵצִים לְכָל הַסְּבִיבָה.

בַּיָּמִים הָהֵם הָיוּ הָעֵצִים אַחַד הַדְּבָרִים הַנִּצְרָכִים בְּיוֹתֵר לְחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם. אִם בְּשֶׁל הַחֹמֶר לַהֲסָקַת הַתַּנּוּר שֶׁשִּׁמְּשׁוּ לְלֹא הַפְסָקָה בַּיָּמִים הַקָּפוּאִים וְהָיוּ מַמָּשׁ עִנְיָן שֶׁל חַיֵּי נֶפֶשׁ. אִם בְּשֶׁל חֹמֶר בְּעֵרָה לְבִשּׁוּל שֶׁסִּפְּקוּ, וְאִם בְּשֶׁל בְּנִיַּת הַבָּתִּים שֶׁהָיוּ רֻבָּם כְּכֻלָּם מֵעֵץ, וּמִי מְדַבֵּר עַל בְּנִיַּת כְּלֵי רֶכֶב כַּעֲגָלוֹת, סֵירוֹת וְרִפְסוֹדוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ מֵעֵצִים, אוֹ סְתָם עַל רָהִיטִים וְכֵלִים. תַּעֲשִׂיַּת הָעֵצִים הָוְתָה אֵיפוֹא מָקוֹר חָשׁוּב שֶׁל פַּרְנָסָה לְאַלְפֵי פּוֹעֲלִים וְהָיָה צֹרֶךְ בְּאָדָם נֶאֱמָן שֶׁיַּשְׁגִּיחַ עַל חֲטִיבַת הָעֵצִים וַאֲרִיזָתָם, יְנַהֵל אֶת חֶשְׁבּוֹנוֹת הַמִּפְעָל וְיִשְׁמֹר לְבַל יִטְלוּ גּוֹיֵי הָאֵזוֹר מֵעֲרֵמוֹת הָעֵצִים הַמּוּכָנִים לְשִׁלִּיחָה.

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער סָבַר כִּי אֵין מַתְאִים יוֹתֵר מֵרַבִּי שִׁמְשׁוֹן לְמַלֵּא תַּפְקִיד זֶה. יוֹשְׁרוֹ וְנִקְיוֹן כַּפָּיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן הָיוּ יְדוּעִים לַכֹּל.

רַבִּי שִׁמְשׁוֹן אַף הוּא סָבַר כִּי אֵין מִשְׂרָה טוֹבָה יוֹתֵר עֲבוּרוֹ. "וְכִי מַה צָּרִיךְ 'בְּרֶסְלֶבֶר-חָסִיד' יוֹתֵר מִמָּקוֹם הַפָּנוּי מֵהֲמוּלַת הָעִיר וּשְׁאוֹנָהּ כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲבֹד אֶת ה' בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת? וְאִם הַמָּקוֹם עוֹד מְסַפֵּק לוֹ אֶת צָרְכֵי פַּרְנָסָתוֹ, הֵיאַךְ לְךָ דָּבָר מֻשְׁלָם מִזֶּה?"

בְּרִגְשֵׁי הוֹדָיָה וּשְׂבִיעוּת רָצוֹן עָקַר רַבִּי שִׁמְשׁוֹן אֶת דִּירָתוֹ יַחַד עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ אֶל תּוֹךְ מַעֲבֵה הַיַּעַר כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְטַפֵּל וְלִשְׁמֹר הֵיטֵב עַל נִכְסֵי יְדִידוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בֶּעֶרְנִיוּ.

רַבִּי שִׁמְשׁוֹן מִלֵּא אֶת תַּפְקִידוֹ עַל הַצַּד הַיּוֹתֵר טוֹב, אֶת מְלַאכְתּוֹ עָשָׂה נֶאֱמָנָה וְאֶת הַזְּמַן הַנּוֹתָר הִקְדִּישׁ כָּלִיל לַעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ בְּהִתְחַדְּשׁוּת וּבְהִתְעוֹרְרוּת נִפְלָאָה.

תְּפִלּוֹתָיו הָיוּ מְשֻׁתָּפוֹת בֵּין עֲצֵי הַיַּעַר וְקוֹל לְמוּדוֹ הֶעֱרֵב הִנְעִימוּ אֶת הָאֲוִיר הַצָּלוּל שֶׁנָּשַׁב בֵּין צַמְרוֹת הָעֵצִים.

גַּן עֵדֶן עֲלֵי אֲדָמוֹת הָיוּ חַיָּיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בַּיַּעַר. הוּא יָכֹל לַעֲבֹד אֶת בּוֹרְאוֹ בְּאֵין מַפְרִיעַ, פָּנוּי מִטִּרְדוֹת הַחַיִּים וּמֵעֹל הַפַּרְנָסָה, מַמָּשׁ 'מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא'.

אָמְנָם הָיָה צָרִיךְ לְהַקְדִּישׁ זְמַן מְסֻיָּם בְּיוֹם לְנַהֵל אֶת הַחֶשְׁבּוֹנוֹת וּלְפַקֵּחַ עַל הָעֲבוֹדוֹת אַךְ הָיָה זֶה כְּאֵין וּכְאֶפֶס לְעֻמַּת הַמַּעֲלוֹת הָרַבּוֹת שֶׁהִרְוִיחַ מִמְּגוּרָיו בַּיַּעַר.

גַּם בַּלֵּילוֹת לֹא הֶטְרַד רַבּוֹת מִתַּפְקִיד ה'שׁוֹמֵר' שֶׁהָיָה מֻטָּל עָלָיו

מֵאַחַר שֶׁבְּאַרַח פֶּלֶא מִיּוֹם שֶׁנִּכְנַס רַבִּי שִׁמְשׁוֹן לְתַפְקִידוֹ חָדְלוּ ה'שְׁקָצִים' לִגְנֹב מַעֲרֻמוֹת הָעֵצִים. הִתְקִים בּוֹ: "כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עֹל תּוֹרָה מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עֹל מַלְכוּת וְעֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ".

רֶוַח נוֹסָף הָיָה לוֹ מִטּוּב וְרֹחַב לִבּוֹ שֶׁל יְדִידוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁסָּמַךְ עָלָיו בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת וְאָמַר לוֹ: "כָּל אֵימַת שֶׁתִּצְטָרֵךְ לְמָעוֹת תּוּכַל לִטָּלֵם מִקֻּפַּת מִסְחַר הָעֵצִים, וַאֲפִלּוּ בְּעֵת נְשׂוּאֵי צָאֱצָאֶיךָ גַּם אָז אַל תְּהַסֵּס מִלְּקַחַת אֶת כָּל הַהוֹצָאוֹת מִקֻּפָּה זוֹ".

וְאָכֵן כְּשֶׁהִגִּיעַ עֵת דּוֹדִים וְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן הִשִּׂיא אֶת בְּנוֹ נָטַל אֶת כָּל הוֹצָאוֹת הַשִּׂמְחָה מֵאוֹצַר כַּסְפֵּי הַמִּסְחָר.

אָמְנָם לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן הִסְתַּלֵּק בְּפֶתַע פִּתְאֹם לְמָגִנַּת לֵב כָּל מַכִּירָיו. כָּל יְדִידָיו וְרֵעָיו בִּכּוּ אֶת הָאֲבֵדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל נֶפֶשׁ נָקִי וְצַדִּיק שֶׁנִּפְטַר בְּשִׂיא פְּרִיחָתוֹ. הֵם חָלְקוּ לוֹ אֶת כְּבוֹדוֹ הָאַחֲרוֹן, לִוּוּהוּ לְמָנוּחַת עוֹלָמִים וּקְבָרוּהוּ בְּבֵית הַחַיִּים הֶחָדָשׁ בְּאוּמַאן סָמוּךְ לְצִיּוֹן רַבִּי נַפְתָּלִי תַּלְמִיד רַבֵּנוּ וַחֲבֵרוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת.

הַרְחֵק מִשָּׁם בָּעִיר טְשֶׁעהֶרִין מִתְהַלֵּךְ לוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶרְנְיוּ בְּשַׁלְוָה, אֵין הוּא יוֹדֵעַ כְּלָל מִפְּטִירַת אִישׁ אֱמוּנוֹ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן.

אַךְ בַּלַּיְלָה וְהִנֵּה הוּא חוֹלֵם חֲלוֹם נוֹרָא, בַּחֲלוֹמוֹ רוֹאֶה הוּא אֶת יְדִידוֹ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן כְּשֶׁהוּא נוֹשֵׂא מַשָּׂא עַל כְּתֵפוֹ וְאוֹמֵר לוֹ:

"דַּע לְךָ יְדִידִי! כְּבָר אֵינִי בֵּין הַחַיִּים וּבָאתִי אֵלֶיךָ מֵעוֹלָם הָאֱמֶת כְּפָקֻדַּת זְקֵנְךָ רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב שֶׁצִּוַּנִי לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ מְחִילָה עַל כִּי נָטַלְתִּי מִכַּסְפְּךָ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהִסְפַּקְתִּי לַעֲבֹד אֶצְלְךָ, בַּאֲשֶׁר חִשַּׁבְתִּי כִּי אֶת הוֹצָאוֹת הַחֲתֻנָּה אֲנִכָּה מִימֵי עֲבוֹדָתִי בַּתְּקוּפָה הַקְּרוֹבָה אַךְ כֵּיוָן שֶׁנִּלְקַחְתִּי לְבֵית עוֹלָמִי נִמְצָא שֶׁלֹּא עָבַדְתִּי תְּמוּרַת כָּל הַסְּכוּם שֶׁלָּקַחְתִּי". "מָחוּל לְךָ! מָחוּל לְךָ!" - הֶשִׁיבוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר רוֹעֵד כֻּלּוֹ - "אַךְ נָא, יְדִידִי, אוּלַי תְּסַפֵּר לִי מֵהַקּוֹרוֹת אוֹתְךָ בְּעֹלָמָא דְּקֻשׁוֹט!"

רַבִּי שִׁמְשׁוֹן נֶאוֹת וְהֵחֵל לְסַפֵּר לוֹ אֶת הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַדְּבָרִים מֵרֶגַע

בית החיים החדש באומאן

פִּטִירָתוֹ:

"לְאַחַר פְּטִירָתִי פָּנִיתִי לְרַבִּי נַפְתָּלִי הַקָּבוּר סָמוּךְ אֵלַי וּבִקַּשְׁתִּי מִמֶּנּוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה לִי טוֹבָה וְיַבִּיאֵנִי אֶל רַבֵּנוּ, אַךְ הוּא הֶשִׁיבַנִי: "עָנְיָן זֶה שַׁיָּךְ רַק לְרַבִּי נָתָן, עוֹד מְעַט יָבוֹא וְהוּא יִהְיֶה לְךָ לְעָזָר".

אוֹ אָז נִזְכַּרְתִּי בְּדִבְרֵי רַבִּי נָתָן שֶׁהִבְטִיחַ לִי בִּימֵי נְעוּרַי: "זֶה עוֹד יַעֲמֹד לְךָ לְטוֹבָה בָּעוֹלָם הַבָּא ---" וְאָכֵן לְאַחַר זְמַן מָה הִגִּיעַ רַבִּי נָתָן וּלְקָחַנִי אֶל הֵיכָלוֹ הַנּוֹרָא שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ.

וְזֹאת תֵּדַע יְדִידִי רַבִּי אַבְרָהָם בָּעֶר שֶׁהֵיכָלוֹת הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַבָּא הוּא כְּפִי עֲבוֹדָתָם וְהַשָּׂגָתָם בְּעוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה, וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ שְׁזָכָה בְּכָל יוֹם מִימֵי חַיָּיו לְהַשָּׂגוֹת חֲדָשׁוֹת וְלֹא עָמַד אַף פַּעַם עַל מַדְרֵגָה אַחַת, גַּם שָׁם הוּא אֵינוֹ עוֹמֵד בְּמַדְרֵגָה אַחַת, אֶלָּא עוֹלֶה בְּכָל פַּעַם מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה וּמְחַדֵּשׁ חִדּוּשִׁים לָכֵן הֵיכָלוֹ מְשֻׁנֶּה אֶת גְּוָנָיו בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה.

בְּבוֹאֵנוּ אֵלָיו נַעֲנָה רַבֵּנוּ וְאָמַר: "צָרִיךְ אֲנִי לְבַדֵּק בְּפִנְקָסִי אֲשֶׁר בּוֹ רְשׁוּמִים כָּל הַמְקֻרָבִים אֵלַי אִם שְׁמְךָ מוֹפִיעַ בּוֹ". וּלְאַחַר שֶׁעָיֵן הָרַבִּי בְּפִנְקָסוֹ אָמַר: "אָכֵן מֵאֲנָשַׁי אַתָּה! אוּלָם עָלֶיךָ לְטַבֵּל תְּחִלָּה בִּנְהַר דִּינוּר".

סיפור

בְּלוֹיַת רַבִּי נָתָן הָלַכְתִּי לְעֵבֶר נָהָר דִּינוּר, בַּדֶּרֶךְ פָּגַשְׁנוּ בְּכִתַּת מַלְאֲכֵי-חַבָּלָה אֲשֶׁר רַק לְמַרְאֵיהֶם נוֹפֵל אֵימָה וּפַחַד גְּדוֹלִים, כַּאֲשֶׁר הִתְקָרְבוּ מַלְאָכִים מַבְעִיתִים אֵלּוּ לְעֶבְרֵנוּ קָרָא רַבִּי נָתָן אֲלֵיהֶם: "רַבֵּנוּ רַבִּי נַחְמָן שָׁלַח אוֹתָנוּ" רַק שָׁמְעוּ הַמַּלְאָכִים כַּדְּבָרִים הָאֵלּוּ נָמֹגוּ הֵם חִישׁ קַל וְנֶעֶלְמוּ. כָּךְ נִשְׁנָה הַדָּבָר מִסַּפֵּר פְּעָמִים, בְּכָל פַּעַם שֶׁפָּגַשְׁנוּ בְּמַחֲנֵה מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, הִזְכִּיר רַבִּי נָתָן אֶת שְׁמוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַלָּלוּ נִתְבַּטְּלוּ וְלֹא נִרְאוּ עוֹד, עַד שֶׁהִגַּעְנוּ אֶל נְהַר דִּינוּר - אוֹתוֹ נָהָר הַנַּעֲשֶׂה מִזַּעַת חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים בְּחִיל וּרְעָדָה: קָדוֹשׁ!

מָה אֹמַר לְךָ יְדִידִי! אֵינִי יָכוֹל לְתָאֵר לְךָ אֶת הַיִּסּוּרִים שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי בְּטְבִילָה זוֹ. אֲבָל גַּם אֶת הַתַּעֲנוּג שֶׁהִרְגַּשְׁתִּי אַחֲרֶיהָ - גַּם זֹאת אֵינִי יָכוֹל לְצַיֵּר לְךָ כְּלָל.

כְּשֶׁחָזַרְנוּ מֵהַטְּבִילָה אָמַר לִי הָרַבִּי: "עֲדַיִן מַרְגִּישִׁים בְּךָ רֵיחַ עוֹלָם הַזֶּה, צָרִיךְ אַתָּה לְטְבֹל שׁוּב!"

לְאַחַר הַטְּבִילָה הַשְּׁנִיָּה אָמַר לִי הָרַבִּי: "אָכֵן הִזְדַּכַּכְתָּ! אוּלָם צָרִיךְ אַתָּה לָלֶכֶת אֶל נָכְדִּי רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מְחִילָה עַל הַמָּמוֹן שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ חַיָּב לוֹ".

וְהִנֵּה עַתָּה עָשִׂיתִי כִּדְבָרוֹ וּלְאַחַר שֶׁמָּחַלְתָּ לִי אוּכַל לְהִכָּנֵס אֶל הֵיכָלוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ. הַנִּפְטָר רַבִּי שִׁמְשׁוֹן סִיֵּם אֶת דְּבָרָיו הַמְּרְטִיטִים וּדְמוּתוֹ הָלְכָה וְנֶעֶלְמָה.

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער מִתְעוֹרֵר מֵהַחֲלוֹם נִרְגָּשׁ, וְנִדְהָם לִשְׁמֹעַ לְאַחַר זְמַן מָה כִּי אָכֵן יְדִידוֹ רַבִּי שִׁמְשׁוֹן הִסְתַּלֵּק לְעוֹלָם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב וּמְנוּחָתוֹ כָּבוֹד בָּעִיר אוּמַאן.

רַבִּי אַבְרָהָם בֶּער סִפֵּר אֶת חֲלוֹמוֹ הַנּוֹרָא לַחֲבֵרָיו - תַּלְמִידֵי רַבִּי נָתָן שֶׁהִקְשִׁיבוּ פְּעוּרֵי פֶּה לְקוֹרוֹת יְדִידָם רַבִּי שִׁמְשׁוֹן. כַּמָּה מֵהֶם אַף נִזְכְּרוּ בַּמִּלִּים הַמְנַחֲמוֹת שֶׁאָמַר אָז רַבִּי נָתָן לְרַבִּי שִׁמְשׁוֹן בִּימֵי נְעוּרָיו - "דָּבָר זֶה עוֹד יַעֲמֹד לְךָ לְטוֹבָה"--

יְלָדִים יְקָרִים!

לִפְנֵיכֶם טַבְלָה הַמֻּרְכֶּבֶת מִמִּשְׁבְּצוֹת הַמְּגֻדָּרוֹת עַל יְדֵי אוֹתִיּוֹת וּמִסְפָּרִים. לְכָל מִשְׁבֶּצֶת עֻבְדָּה שׁוֹנָה. אִם הָעֻבְדָּה נְכוֹנָה הַשְׁחִירוּ אֶת הַמִּשְׁבֶּצֶת הַתּוֹאֶמֶת. אִם הָעֻבְדָּה שְׁגוּיָה, הַשְׁאִירוּ אֶת הַמִּשְׁבֶּצֶת הַתּוֹאֶמֶת רֵיקָה. כְּשֶׁתְּסַיְּמוּ תְּקַבְּלוּ מִלָּה שֶׁהִיא מַשְׁאַת נַפְשׁוֹ שֶׁל כָּל חָסִיד בְּרֶסְלֶב בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

חִידָה

א1. רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב כִּנָּה אֶת רַבִּי נָתָן "מַיִין נָתָהלִ'ן".

א2. רַבֵּנוּ הָיָה בֵּן יָחִיד.

א3. רַבֵּנוּ ז"ל הִקְפִּיד לִלְבֹּשׁ פְּתִיל תְּכֵלֶת.

א4. לְרַבֵּנוּ הָיוּ שְׁנֵי בָּנִים שֶׁנִּפְטְרוּ בְּחַיָּיו.

א5. רַבֵּנוּ ז"ל כִּנָּה אֶת רַבִּי נָתָן "מַיִין נָתָהלִ'ע".

א6. רַבִּי שִׁמְשׁוֹן בַּרְסְקִי הָיָה נֶכֶד רַבֵּנוּ ז"ל.

א7. אָמַר רַבִּי נָתָן: כָּל הָעוֹלָם צוֹעֵק בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה "הַמֶּלֶךְ" אֲבָל הַהַכְתָּרָה הִיא בְּאוּמָן.

א8. רַבִּי נָתָן הָיָה הַתַּלְמִיד הָרִאשׁוֹן שֶׁל רַבֵּנוּ.

א9. רַבֵּנוּ נוֹלַד בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן.

א10. רַבִּי נָתָן נוֹלַד בְּט"ו בִּשְׁבָט.

א11. רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר "אֲנִי נָהָר הַמְטַהֵר מִכָּל הַכִּתָּמִים".

א12. רְצוֹן רַבֵּנוּ ז"ל הָיָה שֶׁנַּעַר בַּר מִצְוָה יַנִּיחַ שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין, רַשִׁ"י וְרַבֵּנוּ תָּם.

א13. אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ נָסְעוּ לְרַבֵּנוּ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שַׁבָּת חֲנֻכָּה, פֶּסַח וְשָׁבוּעוֹת.

א14. רַבֵּנוּ נִפְטַר בְּיוֹם שְׁלִישִׁי.

א15. רַבֵּנוּ נִפְטַר בְּיוֹם רְבִיעִי שֶׁל סְכוֹת.

ב1. רַבִּי נָתָן נָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם רַבִּי יְהוּדָה אֶלְיֵעֶזֶר ז"ל

ב2. רַבֵּנוּ ז"ל נוֹלַד בָּעִיר בְּרֶסְלֶב.

ב3. רַבִּי אֶפְרַיִם מִסַּאדְלִיקוֹב הָיָה דּוֹדוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

ב4. רַבֵּנוּ ז"ל נָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עִם תַּלְמִידוֹ רַבִּי לִיפָּא.

ב5. רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מִפּוֹלְנָאָה הָיָה דּוֹדוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

ב6. רַבִּי בָּרוּכִ'ל מִמֶּזְבּוּז' הָיָה דּוֹדוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ.

ב7. הַחִדּוּשֵׁי הָרִי"ם כָּתַב הַסְכָּמָה לְלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן.

הַזּוֹכֶה הוּא הַיֶּלֶד: נַחְמָן שַׁפִּירָא מִירוּשָׁלַיִם
פִּתְרוֹן הַחִידָה לְגִלְיוֹן בֵּין הַמְּצָרִים הוּא: אַשְׁרֵי
הַזּוֹכֶה לְהַרְגִּישׁ נְעִימוּת בַּתּוֹרָה

שעשוען

"אוֹר הַנֶּעְלָם"

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
א															
ב															
ג															
ד															
ה															

ב8. מְקַבֵּל שֶׁהַמַּגִּיד מִמֶּזְרִיטְשׁ הָיָה אֶחָד מֵהַבַּעֲלֵי זְכִרוֹנוֹת בַּמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשִּׁבְעָה בֶּטְלֶעְר'ס.

ב9. רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקּוֹזְנִיץ כָּתַב הַסְכָּמָה לְלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן.

ב10. רַבֵּנוּ צְוָה שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל שׁוּם חַי.

ב11. רַבֵּנוּ שָׁהָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 12 חֳדָשִׁים.

ב12. הַבְּרִית מִילָה שֶׁל רַבֵּנוּ הָיְתָה בְּשַׁבָּת הַגָּדוֹל.

ב13. רַבֵּנוּ נִסְתַּלֵּק בִּשְׁנַת תרע"א.

ב14. חוֹתְנוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ הָיָה רַבִּי אֶפְרַיִם.

ב15. כְּשֶׁהִגִּיעַ רַבֵּנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יָרַד מֵהַסְּפִינָה בְּנִמַּל עַכּוֹ.

ג1. רַבִּי נָתָן נִסְתַּלֵּק בְּגִיל 68.

ג2. רַבֵּנוּ נִסְתַּלֵּק בִּשְׁנַת תקע"א.

ג3. פֶּרֶק מ"ג בְּתִקְּהִלִּים הוּא אֶחָד מִמִּזְמוֹרֵי תְּקוּן הַכְּלָלִי.

ג4. רַבֵּנוּ אָמַר עַל סֵפֶר הַמִּדּוֹת: "זֶה עָשָׂה אוֹתִי לִיהוּדִי".

ג5. שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ חִבְּרוֹ רַבִּי יִצְחָק בְּרַיי־טֶעֶר.

ג6. אָמַר רַבֵּנוּ: גָּאר מַיין זַאךְ אִיז רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

ג7. אוֹצַר הַיְּרָאָה חִבְּרוֹ רַבִּי אַבְרָהָם בְּרַבִּי נַחְמָן.

ג8. רַבִּי נָתָן נָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תק"פ.

ג9. אָמַר רַבֵּנוּ: 'גָּאר מַיין זַאךְ אִיז תְּפִלָּה".

ג10. רַבֵּנוּ בָּא בִּבְרִית הַנִּשּׂוּאִין בְּגִיל 14 שָׁנָה.

ג11. רַבֵּנוּ נָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת תקנ"ט.

ג12. אָמַר רַבֵּנוּ לְעִנְיַן הַקִּבּוּץ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: "מָה אֹמַר לָכֶם? אֵין דָּבָר גָּדוֹל מִזֶּה".

ג13. רַבִּי יְחִיאֵל הַמְּכֻנֶּה 'דָּער דַּייטְשֶׁל' הָיָה תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל.

ג14. רַבֵּנוּ אָמַר שֶׁאֶת אֲנָשָׁיו הוּא מַעֲבִיר בַּכַּיִל הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

ג15. רַבֵּנוּ הָיָה בְּקֶבֶר שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק בְּבִקּוּרוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

ד1. רַבֵּנוּ הָיָה נוֹהֵג לְהַאֲרִיךְ מְאֹד בִּתְפִלָּתוֹ בְּלֵיל רִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

ד2. רַבֵּנוּ חִבֵּר אֶת סֵפֶר הַמִּדּוֹת בְּגִיל שְׁמוֹנֶה.

ד3. בְּנוֹתָיו שֶׁל רַבֵּנוּ הָיוּ: פֵּיגָא, חַיָּה, אָדֶל, מִרְיָם, שָׂרָה, דְּבוֹרָה.

ד4. מוֹהֲרַנ"ת הָיָה מוֹהֵל מֻמְחֶה מְאֹד.

ד5. רַבִּי שְׁמוּאֵל הוּרְבִּיץ חִבֵּר אֶת סֵפֶר "אִבֵּי הַנַּחַל".

ד6. רַבֵּנוּ שִׁבַּח מְאֹד אֶת הַסִּדּוּר הֶעָבֶה.

ד7. הַמַּעֲשֶׂה מִשִּׁבְעָה בָּעטְלֶעְרס הוּא הַמַּעֲשֶׂה הָאָרֹךְ בְּיוֹתֵר.

ד8. 205 תְּפִלּוֹת יֶשְׁנָם בִּשְׁנֵי הַחֲלָקִים שֶׁל לִקּוּטֵי תְּפִלּוֹת.

ד9. אָמַר מוֹהֲרַנ"ת: "הַמָּשִׁיחַ שֶׁלִּי כְּבָר הִגִּיעַ".

ד10. רַבִּי נַחְמָן בֶּן רַבִּי אַהֲרֹן הָרַב דְּבֶּרֶסְלֶב הָיָה חֲתָנוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת.

ד11. רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּיזֶנְסק כָּתַב הַסְכָּמָה לְלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת.

ד12. אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צְרִיכִין לִהְיוֹת חָכָם שֶׁיַּחְשֹׁב רַק מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת.

ד13. רַבֵּנוּ אָמַר עַל נְסִיעָתוֹ לְאוּמַאן: "עַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה הָיָה לִי מְסִירוּת נֶפֶשׁ".

ד14. אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁבַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְמַעֵט בְּדִבּוּר מְאֹד.

ד15. תּוֹרָה קמ"ט בְּלִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן הִיא הַתּוֹרָה הַקְּצָרָה בְּיוֹתֵר.

ה1. כְּשֶׁהָיָה רַבֵּנוּ בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים רָאָה אֶת זְקֵנוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה.

ה2. סֵפֶר הַנִּשְׁרָף נִשְׂרַף עַל יְדֵי מִתְנַגְּדֵי רַבֵּנוּ.

ה3. כְּשֶׁרַבֵּנוּ כָּתַב אֶת סֵפֶר הִשְׁתַּפְּכוּת הַנֶּפֶשׁ כָּתְבוּ בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ.

ה4. בִּזְמַן הַקּוֹמוּנִיסְטִים לֹא הִתְקַיֵּים קִבּוּץ עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ כְּלָל.

ה5. רַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹהֲרַנ"ת מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד בְּהַר הַזֵּיתִים.

ה6. רַבֵּנוּ ז"ל הָיָה מְחֻתָּן עִם בַּעַל הַתַּנְיָא.

ה7. בִּסְפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת יֶשְׁנָם שְׁנֵים עָשָׂר מַעֲשִׂיּוֹת.

ה8. הַנִּשּׂוּאִין שֶׁל רַבֵּנוּ הִתְקַיְּמוּ בְּמֶזְיבּוּז'

ה9. רַבֵּנוּ נִפְטַר בְּגִיל 36.

ה10. שָׂרָה הָיְתָה בִּתּוֹ הַבְּכוֹרָה שֶׁל רַבֵּנוּ.

ה11. רַבֵּנוּ אָמַר שֶׁלִּמּוּד "חוֹבַת הַלְּבָבוֹת" מוֹעִיל מְאֹד.

ה12. רַבִּי שִׂמְחָה הָיָה סָבוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ מִצַּד אִמּוֹ.

ה13. שֵׁם אֲבִיו שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת הָיָה רַבִּי דָּוִד צְבִי.

ה14. אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׂמֵחַ.

ה15. הַלִּקּוּטֵי הֲלָכוֹת נִדְפַּס לָרִאשׁוֹנָה בִּשְׁנַת תקס"ב.

אֶת הַתּוֹצָאָה הַסּוֹפִית יֵשׁ לִשְׁלֹחַ בִּכְתָב בָּרוּר וְקָרִיא עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ חשוון בִּלְבַד, לְפַקֵּס הַמַּעֲרֶכֶת: 077-318-0237 אוֹ לְהַקְלִיט אֶת הַתְּשׁוּבוֹת בְּקוֹל בָּרוּר בְּטֶלֶפוֹן הַמַּעֲרֶכֶת: 02-539-63-63 בִּשְׁלוּחָה 7 בִּלְבַד, יֵשׁ לְצַיֵּן בְּאֹפֶן בָּרוּר שֵׁם וּכְתֹבֶת מְגוּרִים וְטֶלֶפוֹן

בֵּין הַפּוֹתְרִים נְכוֹנָה יָגְרַל זְכוּי שֶׁל 100 ש"ח בְּרֶשֶׁת חֲנֻיּוֹת סִפְרֵי "אוֹר הַחַיִּים"!

וְהָעִקָּר - שֶׁתִּשְׁתַּמֵּחַ בַּמָּה שֶׁזָּכִיתָ לִהְיוֹת
עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה כַּמָּה פְּעָמִים,
וּבַמָּה שֶׁאָנוּ מְקַוִּים לִהְיוֹת עוֹד עַל רֹאשׁ־הַשָּׁנָה

כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ

כִּי עַתָּה זֶה כָּל נֶחָמָתִי, וְכָל מְגַמּוֹתַי - לְזַכּוֹת
אֶת כָּל הַשּׁוֹמְעִים לִדְבָרַי, שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם עַל
רֹאשׁ־הַשָּׁנָה, הַיְנוּ בְּמָקוֹם גְּנִיזָתוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל
אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, זְכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה

כָּל יְמֵיהֶם לְעוֹלָם

(עלים לתרופה ר"ס)

במסירותם המתמדת של אנ"ש שותפינו הנאמנים, התומכים מהונם כ 75% מעלויות הגיליון רב האיכות.
זוכים אנו תוך מאמץ רב והשקעה אדירה, זו כבר השנה הרביעית ברציפות להמשיך להשיג, לכתוב, לערוך, ולהגיש בחן ויופי, את מיטב המאמרים והסיפורים שעולים תדיר על שולחן מלכים - רק ברסלב - "נקי"

הצטרף גם אתה הנח אבן נצחית
וגם קבל את הגיליון לביתך